



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

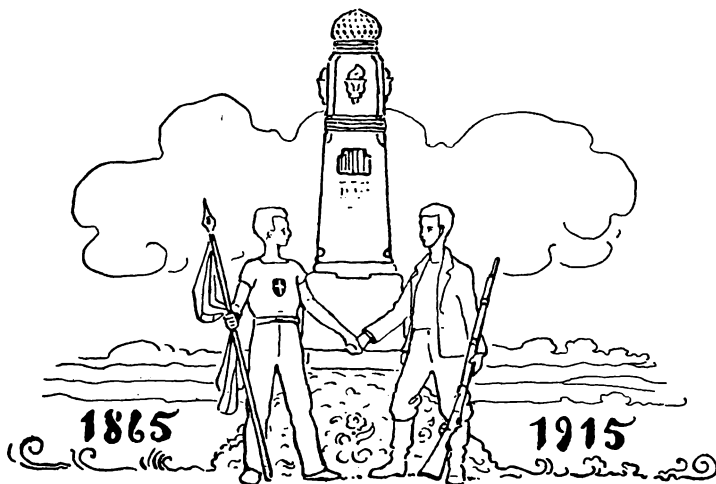
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SVENDBORG
AMTSSKYTTEFORENING
GENNEM 50 AAR

ET FESTSKRIFT

VED

HANS R. EGEBJERG



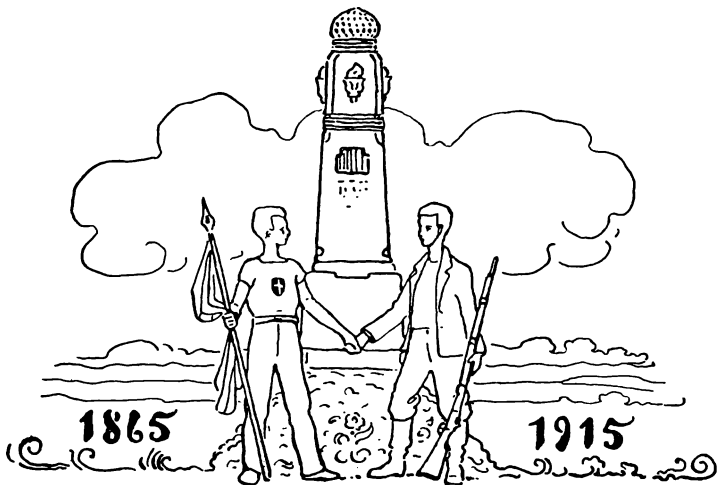
UDGIVET AF
SVENDBORG AMTSSKYTTEFORENING'S BESTYRELSE

SVENDBORG AMTSSKYTTEFORENING GENNEM 50 AAR

ET FESTSKRIFT

VED

HANS R. EGEBJERG



UDGIVET AF

SVENDBORG AMTSSKYTTEFORENING'S BESTYRELSE

I KOMMISSION I

F. C. ALSTRØMS BOGHANDEL, FAABORG

SVENDBORG AMTS-BOGTRYKKERI

1915.

Forord.

Naar jeg — efter indtrængende Opfordring fra mine Kolleger i Bestyrelsen — har paataget mig at skrive Svendborg Amtsskytteforenings Historie, da følger det saa nogenlunde af sig selv, at dette Arbejde maa blive en ny, revideret og forøget Udgave af mit Festskrift fra 1891. Jeg ser mig nemlig ikke i Stand til nu at skrive de første 25 Aars Historie bedre, end det den Gang skete. Hvis 25 Aarskriftet endnu var tilgængeligt, vilde det derfor være rimeligst at nøjes med et Tillæg. Men da det forlængst er udsolgt, og da der er mange, som har ønsket en samlet Fremstilling af Foreningens Historie, hår jeg da lagt 25 Aarsskriftet til Grund, saaledes at dette i det væsentlige genoptrykkes, men tillige saaledes, at dets enkelte Afsnit føres op til Nutiden, hvorhos der er tilføjet nogle nye Afsnit fra de sidste 25 Aar.

Mine væsentligste Kilder har, foruden Foreningens Forhandlingsprotokol, været Forretningsudvalgets Rundskrivelser og de fra en Del Kredse modtagne Indberetninger. Men desuden er i stort Omfang benyttet Avisreferater, Breve og andre Oplysninger, der iøvrigt har

kunnet tilvejebringes. Jeg bringer herved en Tak til alle, der har bistaaet mig med at skaffe disse Oplysninger tilveje; en særlig Tak skylder jeg afdøde Dyrlæge P. Jensen, Kværndrup, hvis udførlige Fremstilling af 17. Kreds' Historie paa mange Omraader har været mig til stor Nytte.

Der savnes maaske i dette Skrift meget, som burde have været med; adskilligt er maaske ogsaa medtaget, som uden Skade kunde have været udeladt. Men trods alle Mangler og Ufuldkommenheder haaber jeg dog her at have givet et saa fyldigt Bidrag til den første danske Amtsskytteforenings Historie, at det i nogen Maade kan være til Gavn og Glæde for Skyttesagens Venner. Som Arbejdet er udført i Kærlighed til Skyttesagen, haaber jeg, at det af dens Venner maa blive modtaget med Venlighed, og at der ogsaa gennem dette Skrift maa være ydet et lille Bidrag til Fremme af den Sag, der i 50 Aar har samlet Unge og Gamle trindt om til et Arbejde, som ventelig skal vise sig at have haft sin store og velsigelsesrige Betydning for det danske Folks Fremtid.

Svendborg, i Januar 1915.

Hans R. Egebjerg.

Skytteforeningens Oprettelse.

Den 13. November 1865 samledes i *Nyborg* en Kreds af fædrelandssindede Mænd fra Svendborg Amt, særlig dettes østlige Del, til et Møde, hvis Resultat var: *Stiftelsen af Svendborg Amtsskytteforening*.

I Rundskrivelser og i Skyttetaler, navnlig af den Mand, der mere end nogen anden Enkeltmand bærer Æren for Svendborg Amtsskytteforenings Oprettelse, nævnes denne Forening ofte som *Moderforeningen*. Navnet passer for saa vidt godt nok, som den var *den første danske Amtsskytteforening*, den, hvis Love blev Mønster for de fleste andre Amtsskytteforeninger, som i de følgende Aar oprettedes, den, der i det hele taget dannede Begyndelsen til den virkelige, fyldige Skyttebevægelse, saadan som den nu har levet og virket i et halvt Aarhundrede.

Den var ikke den første Skytteforening, ikke en Gang den første danske Skytteforening. I *Schweiz* var Skytteforeningerne adskilligt ældre. I *England* opstod der en Skyttebevægelse, der i November 1859 førte til Dannelsen af *The National Rifle Association*, og i *Sverige* dannedes der Aaret efter *Skarpskytteforeningar*. Det var nærmest Eksemplet derfra, der virkede herhjemme, saa at der i 1861 oprettedes Skytteforeninger hist og her i Danmark. Det var navnlig Artillerikaptajn *V. Mønster* (født 1822, død 1866), der med stor Ihærdighed virkede

herfor, og det lykkedes ham at faa forskellige Skytteforeninger samlet til almindelige Skyttefester ved København i Aarene 1862 og 1863.

Disse Foreninger, hvis eneste Formaal var at samle Folk til Uddannelse i Riffelskydning, var dog faatallige og spredte og fik ingen større Betydning. Mere Betydning havde den nordslesvigske Skytteforening, *Sønderborg—Nordborg—Aabenraa Amters Skytteforening*, der oprettedes i 1863, og som paa meget væsenlige Omraader dannede Forbilledet for de senere oprettede danske Amtsskytteforeninger. Den nordslesvigske Forening gik til Grunde ved den ulykkelige Krig 1864, og Skyttebevægelsen var dermed ved at sygne hen. De henved hundrede Købstad- og Sogneforeninger, der fandtes spredt om i Landet, savnede enhver Organisation og førte i det hele taget en meget ubemærket Tilværelse, især efter at Kapt. Mønster havde trukket sig tilbage fra Ledelsen.

Men det spirede og brød rundt om i Folket; Skytteforeningstankerne laa paa Bunden af mange Hjerter, uklare og ufærdige hos de fleste, men dog til Stede, saa der kun behøvedes den fængende Gnist for at faa Bevægelsen til at blusse op til Liv.

Naar et Folk rammes af et saa tungt og smerteligt Slag som det, der ramte det danske Folk i 1864, da er der to Følelser, der naturligt melder sig, og som kæmper om Magten. Den ene er *Hang til Opgivelse*. Man føler sig slaaget saa haardt til Jorden, at man anser det for haabløst og ørkesløst at gøre noget nyt Forsøg paa at rejse sig. Den anden Følelse er stærk *Trang til Op-
rejsning*, et uimodstaaeligt Kald til at tage alle Kræfter i Brug for at oprette Nederlaget.

Begge disse Følelser var fremme i det danske Folk efter Ulykkesaaret 1864. Der var en Del, for hvem Slaget havde været saa knusende haardt, at det berøvede dem alt Mod, alt Haab, al Tro paa en Fremtid for vort Folk, og som derfor var tilbøjelige til at lade alt gaa sin

egen skæve Gang. Men der var en anden Del, for hvem det tunge Nederlag, den dybe Landesorg, de mange bristede stolte Drømme og fagre Haab, blev en Spore til en ny, kraftigere og fyldigere Virksomhed for at sætte alle gode Kræfter i det danske Folk i Bevægelse. Nederlaget følte af dem som en Smertens Daab, gennem hvilken Folket skulde kaldes til nyt Liv.

Det er til Ære for vort Folk, det giver Haab om en lykkelig Folkefremtid, at denne sidste Følelse blev den stærkeste efter Uvejsaaret 1864. Aldrig har man saa stærkt som netop i de første Aar efter Krigen mærket en levende Trang i Folket til at faa alle Evner udviklet paa fyldigste Maade og taget i Brug med Oprejsnings Dag for Øje. Der var Omraader, hvor Slappelsen varede længe, og hvor den førte til Virkninger, der spores den Dag i Dag, men der spirede paa mangfoldige andre Omraader et Liv, en Virksomhedstrang frem, som vort Folk vil nyde godt af, forhaabenlig ind i en meget lang Fremtid.

I Aarene efter Krigen var det, at *Folkehøjskole-tanken* sammen med *Friskolebevægelsen* først rigtig slog igennem i vort Folk. I disse Aar var det ogsaa, at *Skyttebevægelsen* fik Liv.

Alle, der ikke lod Slaphedsfølelsen, Opgivelseslysten tage Magt over sig, alle, der følte varmt for vort Folk og vort Fædreland, var i de Dage stærkt optaget af Tanken om med Sværd i Haand at vinde Oprejsning efter Nederlaget, at vinde det tabte Sønderjylland tilbage. Og det var naturligt, at Tanken først og stærkest henvendtes paa de unge Mænd, dem, der som vordende Soldater paany skulde plante Dannebrog, hvor Ørnebanneret nu vajede. At faa dem legemligt og aandeligt udrustet til at tage Kampen op, det var den store Opgave, som man søgte løst gennem Skytteforeningerne. Disse fremkom da som et Led i det hele store *Folkerejsningsarbejde*, et af dem, der indtil denne Dag har vist sig i Besiddelse af den største Livskraft.

I København dannedes en *Centralkomité*, hvis Formaal var at oprette Skytteforeninger. Rustmester *G. Christensen* (født 1819, død 1883), var Sjælen i denne Komité, som han i en Aarrække hørte til Skyttesagens ihærdigste og dygtigste Forkæmpere. Men *Fynboerne* havde af sig selv optaget Skytteforeningstanken og begyndt at virkeliggøre den, inden Centralkomitéens Opfordring naaede hertil. Denne Opfordring kom den 8. December 1865, men da var allerede Svendborg Amtsskytteforening stiftet, og Odense Amtsskytteforenings Stiftelse under Forberedelse.

Den Mand, som herovre var den egenlige Sjæl i Bevægelsen, var Kaptajn *Edvard Nielsen*, en Mand, der har haft saa megen Betydning for Svendborg Amtsskytteforening i dens tyve første Virksomhedsaar, at det er umuligt at skrive Skytteforeningens Historie uden atter og atter at komme tilbage til ham. Han havde i 1863 været med til at organisere den nordslesvigske Skytteforening og havde siden Krigen været stærkt optaget af Tanken om at faa en tilsvarende Bevægelse rejst herhjemme. Tanken modnedes til Beslutning, da han i Dagene den 4., 5. og 6. September 1865 var sammen med en Del Sønderjyder, der i samlet Tog aflagde et Besøg i deres gamle Hovedstad. Dette Samvære styrkede, efter hans eget Udsagn, hans Tro paa en Fremtid for vort Folk, derunder indbefattet den frarøvede Del af det, gennem en Rejsning af det sunkne Mod ved store Skytteforeninger, der kunde naa ned til hver Mand i Folket.

Saa snart han kom tilbage fra København, den 8. September, gav han sig paa Fodtur i Amtet; i mange Dage gik han fra Sted til Sted, fra den ene fynske Bonde til den anden. Og Efterretningen om Sønderjydernes Besøg i Hovedstaden og deres Modtagelse dér havde gjort Hjerterne varme og Sindene modtagelige, saa Kaptajn Nielsen fandt aabne Øren og villige Sind overalt, hvor han kom frem. Og den 13. November 1865 kunde

han saa i Nyborg samles med en Del af de Mænd, med hvem han i Forvejen havde talt om Sagen. Den Dag blev, som anført, Foreningen stiftet og Love vedtagne, væsenligt efter Mønsteret fra den nordslesvigske Forening.

Man kan vel næppe gaa ud fra, at alle de Mænd, der den Gang lagde Navn og Arbejde til Sagens Fremme, var fuldt klare over, hvor det nye, de var ved at hjælpe i Gang, vilde bære hen. Men man siger ikke for meget ved at udtale, at de alle var drevne dertil af Kærlighed til Fædrelandet, af Troen paa, at de ogsaa ved dette Værk vilde kunne bidrage til at skabe lysere Dage for vort Folk, navnlig for den sønderjydske Del af det.

Om *Maalet* for den nye Forening var der vistnok den Gang fuld Enighed. I Rundskrivelser fra Foreningens første Aar finder man det ofte udtrykt i efterstaaende, som ogsaa Kaptajn Nielsen har fremhævet ved flere Generalforsamlinger og andre Skyttømøder for at understrege Forskellen mellem de tidligere spredte Skytteforeninger, hvis eneste Formaal var Skydning, og de nye, der stiledede noget højere:

Maalet er ikke Skydning, ikke Legemsøvelser, ikke Eksercits; men Maalet er: *Ungdommens krigerske Opdragelse og Fædrelandskærlighedens Vækkelse hos Folket, og Midlerne til dette Maal er: Sang, Foredrag, Skydning, Legemsøvelser og Eksercits.*

Om Foreningens *Stiftelsesmøde* indeholder Forhandlingsprotokollen følgende, som gengives med dens egne Ord:

Den 13. November 1865 afholdtes et Møde for at stifte en Skytteforening for Svendborg Amt. Efter Forslag af Overauditor *d'Origny* valgtes Kaptajn *Edv. Nielsen* af 7. Bataillon til Dirigent. *Dirigenten* oplæste Udkast til Love og gav en Oversigt over det Bestyrelsesapparat,

som skulde virke i Foreningen. Størstedelen af Lovene vedtoges *en bloc*, kun § 5 blev efter stedfunden Diskussion omredigeret saaledes: „For Mænd, der ikke er over 25 Aars Alderen, og for hjemforlovede Soldater, der staar i Hærens Linie, er Medlemsbidraget 1 Rigsdaler aarlig. Denne Klasse af Medlemmer kaldes *Skytter*. For andre Medlemmer er Bidraget, naar de ønsker at deltage i Skydningen, 2 Rd., ellers mindst 2 Mark, ligeledes aarlig.“

Forsamlingen valgte derefter følgende Herrer til Medlemmer af *Forretningsudvalget*:

Overauditør *d'Origny*,
Konsul *Chr. Jensen*,
Kaptajn *Edv. Nielsen*,
Løjtnant *Tillge*, alle af Nyborg,
Sognefoged *P. Chr. Bendixen* i Rosilde.

Til *Revisorer* blev valgt Hr. Kaptajn *Mejer* og Hr. Kæmner *Fløytrup*.

Følgende foreløbige Kredse blev oprettede og følgende Kredforstandere blev valgte:

Skyttekreds Nr. 1: *Hjulby, Avnslev, Bovense, Flødstrup* og *Ullerslev* Sogne. Kredsforsander: Hr. Forpagter *Fog* paa Risinge.

Skyttekreds Nr. 2: *Vindinge, Kullerup, Refsvindinge, Skellerup* og *Ellinge* Sogne. Kredsforsander: Hr. Propr. *Langkilde* paa Juulskov.

Skyttekreds Nr. 3: *Frørup* og *Ørbæk* Sogne. Kredsforsander: Hr. Propr. *Lange* til Ørbæklunde.

Skyttekreds Nr. 4: *Aarslev, Sønderhøjrup, Søllinge, Hellerup* og *Herrested* Sogne. Kredsforsander: Hr. Sognefoged *Niels Christensen* i Eskildstrup.

Skyttekreds Nr. 5: *Svindinge, Øksendrup, Langaa* og *Hesselager* Sogne. Kredsforsander: Hr. Forpagter *Dons* paa Glorup.

Skyttekreds Nr. 6: *Gislev, Ellested, Ringe* og *Ryslinge* Sogne. Kredsforsander: Hr. Løjtnant *Speyer* i Ringe.

Skyttekreds Nr. 7: *Oure, Vejstrup, Gudme, Brudager* og *Gudbjerg* Sogne. Kredsforsander: Hr. Amtsraadsmedlem *N. Hansen* i Oure.

Udkast til en Opfordring til Indtrædelse i Foreningen til Amtets Beboere oplæstes af *Dirigenten* og vedtoges af Forsamlingen. Ved Slutningen af Mødet fremkom Hr. Pastor *Crone* med en Bemærkning om, hvorvidt det kunde gaa an at vedtage Love for hele Svendborg Amt,

da kun det halve Amt var repræsenteret af Delegerede. Hertil svarede *Dirigenten*, at det var umuligt paa én Gang at rejse Sagen for hele Amtet, at den senere skulde rejses i Salling Herred, at Herredsfogden for Sunds og Gudme Herreder, der levende interesserede sig for Skyttesagen, havde lovet at bringe Sagen i Orden i Sunds Herred, og at man haabede, at Salling Herred vilde være saa patriotisk at slutte sig til Foreningen, hvis Love var byggede paa Grundlag af den slesvigske Forenings Love, hvilke jo i sin Tid havde bestaaet Erfaringens Prøve. Denne Udtalelse tiltraadtes af Forsamlingen i det Haab, at den øvrige Del af Amtet snart vilde slutte sig til Foreningen. *Dirigenten* udbragte som Slutning paa Mødet et Leve for Konge og Fædreland, som besvaredes med 9 Hurraraab.

Foreningen var dermed stiftet. Det gjaldt nu at faa Tilslutning til den, faa Tankerne udført i det praktiske Liv. Og i saa Henseende tyder Resultaterne paa, at de Mænd, der i de forskellige Egne var Banebrydere for Sagen, har arbejdet flinkt i Vinterens Løb.

Forretningsudvalget konstituerede sig med Overauditor *d'Origny* som Formand, Kaptajn *Edv. Nielsen* som Sekretær og Løjtnant *Tillge* som Kasserer. Skønt Kaptajn Nielsen altsaa ikke af Navn stod i Spidsen, var det dog fremdeles ham, som var den egenlige Leder, og den Iver og Opofrelse, han i disse Aar udviste for at faa Sagen rejst overalt i Amtet, var ligefrem beundringsværdig.

Udfoldning.

Man vil i Beretningen om Stiftelsesmødet have lagt Mærke til, at det var nogle overordenlig store og omfattende Kredse, der blev dannet, 4—5 Sogne til hver. Grunden hertil var vel nærmest den, at man ikke turde vente at møde saa stor Tilslutning, at der i et enkelt Sogn eller en enkelt Kommune kunde blive Skytter nok til en Kreds. Og saa har der rimeligvis tillige foresvævet de militære Ledere noget i Retning af Skyttekompagnier af Størrelse omtrent som Hærens Kompagnier; de kunde saa igen deles i Delinger. Ved de første Skyttefester blev hele Skytteforeningen saaledes delt i 4—5 „Kompagnier“, der hvert førtes af et Forretningsudvalgsmedlem.

Tilslutningen til den nye Skytteforening blev imidlertid langt større, end man havde ventet, og Forretningsudvalget kom da snart til at indse, at disse store, 4—5 Sogne omfattende Kredse, var upraktiske, især naar man skulde til at have fat paa den egenlige Virksomhed.

Ved et Møde mellem Forretningsudvalget og Kredsforstanderne fra Gudme og Vinding Herreder paa Nyborg Raadhus den 8. Marts 1866 besluttedes det derfor, at de oprindelige 7 Kredse skulde *udfolde* sig — som det hedder i Forhandlingsprotokollen — til 16, paa følgende Maade:

1. Kreds.: *Hjulby, Flødstrup* og *Ullerslev* Sogne.
Kredsforstander: Forpagter *Fog*, Risinge.

2. Kr.: *Avnslev* og *Bovense*. Forpagter *Mackeprang*, *Juelsberg*.
3. — *Kullerup* og *Refsvindinge*. Proptr. *Langkilde*, *Juulskov*.
4. — *Skellerup* og *Ellinge*. Skibsreder *Petersen*, *Biskopstaarup*.
5. — *Vindinge*. Lærer *Geleff*, *Kogsbølle*.
6. — *Ørbæk* og *Frørup*. Proptr. *Lange*, *Ørbækklunde*,
7. — *Aarslev* og *Sønderhøjrup*. Sognefoged *Hans Frandsen*, *Aarslev*.
8. — *Søllinge* og *Hellerup*. Sognefoged *N. Christensen*, *Eskildstrup*.
9. — *Herrested*. Gdr. *Chr. Sørensen*, *Herrested*.
10. — *Hesselager*. Gdr. *Mads Jørgensen*, *Hesselager*.
11. — *Langaa-Øksendrup* og *Svindinge*. Sognefoged *P. Madsen*, *Langaa*.
12. — *Ringe*. Løjtnant *Speyer*, *Ringe*.
13. — *Ryslinge*, *Gislev* og *Ellested*. Friskolelærer *Kr. Appel*, *Ryslinge*.
14. — *Oure* og *Vejstrup*. Amdsraadsmedlem *N. Hansen*, *Oure*.
15. — *Gudme* og *Brudager*. Sognefoged *Johannes Caspersen*, *Brudager*.
16. — *Gudbjerg*. Gdr. *Rasmus Christensen*, *Ellerup*.

Ved samme Møde gaves der en Oversigt over den Tilslutning, Skyttesagen til Dato havde fundet i Gudme og Vindinge Herreder. Den stillede sig saaledes for de enkelte Sognes Vedkommende:

| | Yngre Skytter. | Ældre Skytter. | Bidragyd. Medl. |
|--------------------------------|-------------------|-------------------|--------------------|
| Avnslev-Bovense | 61 | 1 | 151 |
| Flødstrup-Ullerslev | 43 | 4 | 89 |
| Frørup | 28 | 4 | 23 |
| Aarslev-Sønderhøjrup | 37 | 1 | 92 |
| Søllinge-Herrested | 32 | „ | 21 |
| Herrested | 28 | 3 | 21 |
| Overføres | 229 | 13 | 397 |

| | Yngre Skytter. | Ældre Skytter. | Bidragyd. Medl. |
|--------------------------------|-------------------|-------------------|--------------------|
| Overført | 229 | 13 | 397 |
| Gudme-Brudager | 16 | „ | 23 |
| Oure-Vejstrup | 29 | 6 | 14 |
| Gudbjerg | 30 | 1 | 11 |
| Langaa-Øksendrup-Svindinge . | 21 | 1 | 44 |
| Hesselager | 25 | 4 | 57 |
| Vindinge..... | 36 | 10 | 46 |
| Kullerup-Refsvindinge | 22 | 7 | 47 |
| Skellerup-Ellinge | 27 | 6 | 36 |
| Ringe..... | 51 | 10 | 102 |
| Ryslinge-Gislev-Ellested | 30 | 1 | 72 |
| Hjulby | 4 | 2 | 28 |
| Ørbæk | 17 | „ | 3 |
| Ialt | 537 | 61 | 880 |

eller tilsammen 1478 Medlemmer.

I samme Møde fordeltes der Rifler til Kredsene, og det besluttedes at anvende 50 Skud pr. Skytte i den første Sommer; endvidere vedtoges det, at samtlige Medlemmer af Skytteforeningen skulde anskaffe og bære et Foreningsemlen, en dannebrogfarvet Papkokarde med Mærket S. A. S. F. (Svendborg Amts Skytte-Forening) i de 4 Felter. Endelig blev der udtalt Ønske om, at Kværndrup valgtes til Mødested for fremtidige Sammenkomster af Foreningens Hovedbestyrelse.

I denne Del af Amtet havde Skytteforeningen, som det fremgaar af foranstaaende Oversigt, startet med Glans. Man havde imidlertid heller ikke i andre Dele af Amtet ligget paa den lade Side. I Sunds og Salling Herreder var der i Vinterens Løb, hovedsagelig ved Kaptajn Nielsens Iver, oprettet 7 Skyttekredse, foruden at den allerede bestaaende Skyttekreds *Palnatoke* i Vesterskerlinge (oprettet af Digteren *Mads Hansen*) og *Svendborg Købstads Skytteforening* havde sluttet sig til Amtsskytteforeningen.

Ved et Møde i Kværndrup den 3. April 1866 samledes Forretningsudvalget med Formændene for disse

Kredse samt nogle andre Mænd fra de paagældende Sogne, og ved denne Lejlighed „udfoldede“ de 7 Kredse sig til følgende 18:

17. Kr.: *Kværndrup* Sogn. Kredsforstander: Gaardejer *Jens Hansen*, Trunderup.
18. — *Stenstrup-Lunde*. Præsteforp. *Jensen*, Stenstrup.
19. — *Skaarup*. Seminarielærer *Friis*.
20. — *Tved*. Kapellan *Danæus*.
21. — *Brahetrolleborg-Krarup*. Lærer *Simonsen*, Gærup.
22. — *Østerhæsing-Hillerslev*. Gaardejer *H. Hansen*, Højrupgaard.
23. — *Vesterhæsing-Sandholtslyndelse*. Sognefoged *And. Nielsen*, Vesterhæsing.
24. — *Espe-Herringe*. Sognefoged *H. Hansen Koborg*, Herringe.
25. — *Gæstev-Heden-Vantinge*. Gdr. *Peder Hansen*, Heden.
26. — *Allested-Vejle*. Sognef. *H. Clausen*, Allested.
27. — *Nørrebroby-Sønderbroby*. Sognefoged *Rasmus Madsen*, Nørrebroby.
28. — *Horne*.
29. — *Jordløse*. Sognef. *Jens Hansen*, Jordløse.
30. — *Haastrup*. Sognef. *P. Hansen*, Haastrup.
31. — *Diernisse*. Møller *P. Petersen*, Diernisse.
32. — *Vesteraaby-Aastrup*,
33. — *Vesterskerning-Ulbølle-Hundstrup*. *Mads Hansen*, Hundstrup.
34. — *Svendborg Kødstad*. Fuldm. *Kramer*, Svendb.

Af den ved Mødet givne Oversigt fremgik det, at der i disse Sogne var følgende Antal Medlemmer:

| | Yngre Skytter. | Ældre Skytter. | Bidragyd. Medl. |
|---------------------------------|-------------------|-------------------|--------------------|
| Skaarup | 15 | 1 | 55 |
| Tved | 21 | 7 | 41 |
| Vesterskern.-Ulbølle-Hundstrup. | 50 | 3 | 92 |
| Horne | 48 | 2 | 102 |
| Jordløse | 36 | „ | 93 |
| Overføres | 170 | 13 | 383 |

| | Yngre Skytter. | Ældre Skytter. | Bidragyd. Medl. |
|-------------------------|-------------------|-------------------|--------------------|
| Overført | 170 | 13 | 383 |
| Haastrup | 27 | „ | 36 |
| Herringe | 17 | 1 | 30 |
| Espe | 4 | „ | 26 |
| Vantinge | 5 | „ | 26 |
| Heden-Gæstelev | 11 | „ | 25 |
| Nørrebroby | 10 | „ | 77 |
| Sønderbroby | 2 | 1 | 31 |
| Allested | „ | „ | 5 |
| Vejle | 4 | „ | 39 |
| Diernisse | 24 | 2 | 37 |
| Aastrup | 11 | 2 | 20 |
| Vesteraaby | 22 | 1 | 41 |
| Vesterhæsinge | 27 | 7 | 60 |
| Sandholtslyndelse | 17 | „ | 21 |
| Krarup | 24 | 4 | 28 |
| Brahetrolleborg | 27 | „ | 81 |
| Østerhæsinge | 30 | 4 | 56 |
| Hillerslev | 18 | 7 | 48 |
| Kværndrup | 30 | 2 | 21 |
| Stenstrup-Lunde | 24 | 3 | 2 |
| Svendborg | 24 | 16 | 44 |
| | Ialt 525 | 63 | 1157 |

eller tilsammen 1745 Medlemmer.

Iøvrigt fordeltes der paa Mødet Rifler til Kredsene, fra 1 til 3 til hver, Skudantallet (50 Skud pr. Skytte) fastsattes, og Bestemmelserne fra Nyborgmødet om Anskaffelse af Kokarder og om Kværndrup som fremtidigt Mødested bifaldtes.

Svendborg Amtsskytteforening var dermed traadt i Virksomhed, og det maa siges om den, at den begyndte under stærk Tilslutning, alt fra Begyndelsen. Skønt Skyttebevægelsen endnu ikke var rejst paa Langeland og Ærø, omfattede Foreningen dog allerede i Foraaret 1866, forinden den begyndte paa Skydeøvelserne, 34 Skyttekredse med tilsammen 1062 unge Skytter, 124 ældre Skytter og 2037 bidragydende Medlemmer, ialt 3223 Medlemmer. Hertil kom endnu i denne Sommer 35. Kreds, Nyborg.

Hvad der særlig vækker Forbavselse nu, er det store Antal af bidragydende Medlemmer. Det staar som et Udtryk for, at selv om det ikke overalt var lykkedes at faa de unge til at slutte sig til Bevægelsen, saa havde man faaet Begejstringen vakt hos de ældre, saa at Sagen virkelig kom i Gang som en Folkesag.

Virksomheden.

En Oversigt.

Om det første Aars Virksomhed er der ellers ikke stort at melde. Saa vidt vides, blev der i alle de oprettede Kredse paabegyndt Riffelskydning. Det var Miniérifler, der anvendtes, dels af Hærens Model, dels den saakaldte Skytteforeningsriffel. Der blev i denne Sommer skudt ialt 71,700 Skud.

Meget udmærket var Skydningen ikke; af samtlige afgivne Skud var kun 59 pCt. Træffere. Men begyndt var der dog, og det var den første Betingelse for et godt Resultat. Fra nogle og tredive Skydebaner i hele Amtet knaldede nu hver Søndag Riflerne lystigt, og af de første Deltageres Fortællinger faar man det Indtryk, at der var Liv i Sagerne overalt. Foruden Riffelskydning øvedes der ogsaa i en Del Kredse lidt Eksercits og Evolering; i alt, hvad man tog sig for den Gang, havde man jo Uddannelsen til Hæren for Øje og som fjernere Maal den Tid, da man med Bøssen i Haand skulde tilbageerobre, hvad der tabtes i 64. Gymnastik befattede man sig derimod ikke med. Der blev ved Stiftelsesmødet i Nyborg slaaet paa Gymnastikens Betydning for Ungdommen og fremhævet af Kaptajn Nielsen og navnlig af Lærer *Lauritsen*, Odense, at det vilde være gavnligt, om Gymnastik kunde faa en Plads i Skytteforeningen jævnsides Skydning og Eksercits. Men der var ikke lige

straks Kræfter for Haanden til at optage denne Del af Virksomheden. Længe varede det dog ikke, før saa den ene Kreds, saa den anden prøvede til med lidt Hugning og BajonETFægtning, tildels med hjemmelavede Redskaber. Og efter nogen Tids Forløb kom Voltigering og andre Legemsøvelser med.

Det ser ud som en bagvendt Ordning: at begynde med Eksercits, derfra gaa til Vaabenøvelser og over til Legemsøvelser. Den naturligste Fremgangsmaade er dog, at den unge først gennem Legemsøvelser vinder Hold over sit Legeme og derefter anvender det opnaaede Herredømme i specielle Færdigheder som Hugning, BajonETFægtning osv. Men med hele det stærkt militære Tilsnit, Skytteforeningen havde i sin Begyndelse, kunde det ikke godt komme paa anden Maade.

Den første Sommers Virksomhed sluttede glimrende, som den var begyndt, med den store *Skyttefest ved Kværndrup* den 24. September, en Fest, der fra først til sidst var baaren af en Stemning og en Begejstring, hvortil der vel næppe nogen Sinde senere har været Magen. Denne Fest vil imidlertid blive nærmere omtalt under et andet særligt Afsnit.

Vinteren, der senere for Gymnastikkredsens Vedkommende er bleven den bedste Arbejdstid, var den Gang nærmest en Dvaletid. Virksomheden stod helt stille, undtagen i de Kredse, som allerede da havde begyndt at øve Vaabenbrug. Foreningen laa dog ikke anderledes i Dvale, end at den i Foraaret 1867 kunde tage fat med friske Kræfter, forøget med 10 nye langeslandske Kredse, som den utrættelige Kapt. Nielsen i Vinterens Løb havde faaet rejst.

Den 30. April 1867 holdt Foreningen sin første ordinære Generalforsamling i Kværndrup, der siden i lang Tid var det sædvanlige Mødested. Der er forøvrigt ikke synderligt at notere fra denne Generalforsamling. Løjtnant Tillge afløstes af Premierløjtnant *Graae* som

Medlem af Forretningsudvalget. Til Revisorer valgtes Kaptajn Mejer og Sognefoged N. Christensen, Eskildstrup, der i en Aarrække fungerede som saadanne, Kaptajn Mejer endogsaa indtil Bruddet i 1885. Det vedtoges at uddele Præmier for god Eksercits og at indrømme Skytter fra Odense Amtsskytteforening Ret til at gaa over i Svendborg Amtsskytteforening uden at betale fornyet Medlemsbidrag. Endelig førtes der en Forhandling om Muligheden og Ønskeligheden af en ensartet Paaklædning for samtlige Skytter. Tanken har senere gentagne Gange været fremme, saavel i Foreningen som i de enkelte Kredse; hist og her har der ogsaa været anlagt Uniformshuer og for en Del Skytters Vedkommende Skyttefrakker, men nogen Uniformering er dog aldrig bleven gennemført.

Heller ikke fra den øvrige Virksomhed i denne Sommer findes noget særligt bemærkelsesværdigt. Der blev i Foreningen i dette Aar skudt ialt 70,000 Skud, hvoraf 65 pCt. Træffere.

Fra næste Aars Generalforsamling, i Kværndrup den 30. April 1868, er at nævne, at Kaptajn *Zeilau* valgtes til Medlem af Forretningsudvalget i Stedet for Konsul Jensen. Der førtes en længere Forhandling om et Forslag af Lærer Appel, Ryslinge, om at Foreningens Hovedbestyrelse skulde dannes af Forretningsudvalget i Forbindelse med samtlige Kredsbestyrelsesmedlemmer. Dette Forslag blev forkastet. Derimod vedtoges et Forslag af Kaptajn Mejer, om at Hovedbestyrelsen skulde dannes af Forretningsudvalget og samtlige Kredsforstandere eller dem, disse maatte sende i deres Sted.

Foreningen talte i dette Aar 1436 Skytter og 2894 bidragydende Medlemmer, ialt 4330 Medlemmer, fordelt paa 53 Kredse, hvoraf de 35 begyndte i 1866, de 10 i 1867 og de 8 i 1868. Aarsindtægten var 10,795 Kr., Udgiften 10,528 Kr. I denne Sommer anvendtes for første Gang i Skytteforeningen *Bagladeriflen* af Model

1867 (Remingtonriflen) som derefter i mange Aar var Skytternes eneste egenlige Vaaben. Den første mærkbare Følge af Baglader riflens Indførelse var en ret betydelig Nedgang i Skudantallet. Skønt der var flere Skytter, gik Skudantallet ned fra 70,000 i 1867 til 63,579 i 1868; af disse var de 7,450 Bagladeskud. Ogsaa Træfningen var mindre god med de nye Vaaben. Med Forlader riflens opnaaede Foreningen dette Aar 71 pCt. Træffere, medens man for Baglader riflens Vedkommende blev staaende ved de 65 pCt. Der var for Resten i mange Aar Skytter, som foretrak Minié riflens for Baglader riflens. Og som en Fejl maa det vistnok betragtes, at man paa et forholdsvis tidligt Stadium gik til almindelig Indførelse af Baglader riflens. Medens Prisen paa et Forladeskud kun var 1½ Skilling, kostede en Bagladespatron 4 Skilling, og Følgen heraf var den, at Skytterne fik et betydeligt mindre Antal Skud, hvilket naturligvis igen medførte en mindre god Skydning. Noget lignende har man forøvrigt kunnet iagttage i de senere Aar, efter at *Magasin riflens* (Gevær 1889) mere og mere har fortrængt Remington riflens. Ogsaa her har den dyrere Ammunition bevirket en Nedgang i Skudantallet og bidraget til at hæmme Tilgangen af unge Skytter.

Det var først ved Indførelsen af Centralantændelse, at man sattes i Stand til paany at levere Skytterne et større Antal billige Skud. Fra denne Tid kan der ogsaa paavises stadig Fremgang saavel i Skudantal som i Skydningens Godhed. Efter sit hele militære Anlæg var det imidlertid naturligt, at Svendborg Amtsskytteforening hurtigst muligt indførte det for Hæren reglementerede Vaaben. Allerede i 1868, Aaret efter Baglader riflens Fremkomst, havde Foreningen derfor forsynet samtlige sine 53 Kredse med Remington riflens. I 1868 fik hver Skytte tildelt 40 Forladeskud og 10 Bagladeskud, af hvilke de 5 skulde afgives som Hurtigskydning.

I dette Virksomhedsaar naaede man saa vidt med Legemsøvelser, at flere Kredse kunde fremstille Smidighedsøvelser, forskellige Spring osv. ved Skyttefesten ved Kværndrup om Efteraaret.

Ved Generalforsamlingen i Kværndrup den 30. April 1869 fratraadte den hidtidige Formand, Overauditor d'Origny, og i Stedet for ham valgtes til Medlem af Forretningsudvalget Kaptajn *Krøyer* af 19. Bataillon, der siden med stor Dygtighed virkede i Foreningens Bestyrelse, indtil han i 1885 forlod Amtet. Ved Siden af Foreningens egenlige Opretter og Leder, Kaptajn *Nielsen*, der nu blev valgt til Formand, var Kaptajn *Krøyer* den, der trak det største Læs i mange Aar.

Paa Generalforsamlingen forhandlede man — som man for Resten gjorde baade før og senere adskillige Gange — om en Udvidelse af Stemmeretten. Forskellige Forslag herom var fremme, men naaede ikke at faa den til Lovskraft nødvendige Majoritet.

I 1869 oprettedes der endnu en Kreds og alle de tidligere var i Virksomhed, saaledes at Foreningen i dette Aar talte 1472 Skytter mod 1436 det foregaaende Aar. Derimod gik Antallet af bidragydende Medlemmerne ned fra 2894 til 2442. Aarsindtægten var 7284 Kr., Udgiften 6763 Kr. Der blev afgivet ialt 63,984 Skud, hvoraf 10,311 Bagladeskud, og brugt 15,785 store Krigsfænghætter ved de forberedende Skydeøvelser.

For at fremme Legemsøvelser oprettedes der i dette Aar en særlig Afdeling af Foreningen, omfattende ganske unge Mennesker, der uden at betale Kontingent kunde deltage i Gymnastiken. Ligeledes virkede navnlig Kaptajn *Nielsen* i disse Aar ihærdigt for at vække Lærernes Interesse for Sagen og faa dem til at indføre Gymnastik og Salonskydning i *Skolerne*, for at der allerede fra Barndommen af kunde dannes Grundlag for de vordende Skytter og Soldater. Og med særlig Forkærlighed nævnes i Rundskriverne fra den Tid *Skytterne paa Vuggen*,

d. v. s. Drengbørn, der af Forældrene blev indmeldt i Foreningen, og for hvem der blev betalt Bidrag, selvfølgelig uden at de deltog i nogen Øvelse. Det hedder i en Rundskrivelse herom:

„Ved disse Indmeldelser viser Forældrene ikke alene deres Interesse for Skyttesagen, men man tør ogsaa nok antage, at Børnene vil blive opdragne i den rette mandige Aand, de vil stadig blive foreholdte, at de skal stræbe efter at blive raske og kraftige Dreng, for at de i Tiden kan blive Skytter og Soldater. Kunde denne Aand i Opdragelsen blive medraadende!“

Sommervirksomheden sluttede som sædvanlig med en Amtsskyttefest ved Kværndrup. Desuden afholdtes i denne Sommer *den almindelige danske Skyttefest ved Horsens* den 17. og 18. September. I Svendborg Amtsskytteforening var der fra først af ikke megen Stemning for denne Fest, men da det blev bestemt, at den skulde afholdes, deltog dog flere Skytter fra Amtet i den efter Opfordring af og med Understøttelse af Foreningen.

Ved Generalforsamlingen i Kværndrup den 6. April 1870 valgtes Kaptajn *Staggemeier* til Medlem af Forretningsudvalget i Stedet for Kaptajn Zeilau, som havde frabedt sig Genvalg. Det lykkedes endelig denne Gang at faa vedtaget en Lovforandring, hvorefter Generalforsamlingen fremtidig skulde dannes af Forretningsudvalget, Kredsbestyrelserne, Delingsførerne og samtlige bidragydende Medlemmer. Dette sidste fremkaldtes vel nærmest af Hensyn til, at der var ved at gaa Svind i de bidragydende Medlemmers Rækker. I 1870 udgjorde deres Antal saaledes kun 1520 mod 2442 Aaret i Forvejen. Skytternes Antal gik ned fra 1472 til 1194 og Skudantallet til 50,215, deraf 4,420 Bagladeskud. Endnu dette Aar afholdtes der Amtsskyttefest.

Aaret 1871 bragte nogle Forandringer i Foreningens Organisation og Forretningsgang. Generalforsamlingen blev herefter i nogle Aar holdt paa forskellige Steder i

Amtet, denne Gang i Rudkøbing den 6. April. Foreningen deltes i 6 *Hovedkredse*, og i Stedet for Amtsskyttefest afholdtes der dette Aar 6 Hovedkredsfester i September Maaned. Det bestemtes, at dette fremtidig skulde være Reglen hvert andet Aar, efter at det havde vist sig næsten uoverkommeligt at finde en Plads til Amtsskyttefest hvert Aar. I Stedet for Kaptajn Graae valgtes Agent *Chr. Jensen*, Nyborg, til Medlem af Forretningsudvalget.

De 6 Hovedkredse var inddelte paa følgende Maade:

1. *Hovedkreds*: 7., 8., 9., 12., 13., 17., 22., 24., 25., 26. og 27. Kreds. Formand: Lærer *Appel*, Ryslinge.

2. *Hovedkreds*: 10., 14. 15., 16., 18., 19., 20., 33., 34., 46. og 48. Kreds. Formd.: Kaptajn *Lüders*, Svendb.

3. *Hovedkreds*: 21., 23., 28., 29., 30., 31., 32. og 47. Kreds. Formand: Organist *Kistrup*, Horne.

4. *Hovedkreds*: 1., 2., 3., 4., 5., 6., 11., 35. og 49. Kreds. Formand: Kaptajn *Schiøtt*, Nyborg.

5. *Hovedkreds*: 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 43., 44. og 45. Kreds. Formand: Proprietær *Langkilde*, Biskopstorp paa Langeland.

6. *Hovedkreds*: 50., 51., 52., 53., 54. og 55. Kreds. Formand: Teglværksejer *Clausen*, Borgnæs paa Ærø.

I 1871 talte Foreningen 1217 Skytter og 1600 bidragydende Medlemmer. Der blev afgivet 42,436 Forladeskud, 3312 Bagladeskud og 11,900 Stuebøsseskud.

Fra Aaret 1871 er særlig at bemærke, at i dette rejstes *det første Øvelseshus* i Amtet, nemlig i Ryslinge. Dernæst, at nogle Gymnastiklærere og andre Underofficerer fra Nyborg gav Fremstillinger i Vaabenbrug paa forskellige Steder i Amtet (Ryslinge, Vejstrup, Vester-skerninge, Skaarup og Bovense), hvilket bidrog til at vække Sansen og fremme Interessen for smukke, korrekt udførte Vaabenøvelser. Endelig, at Virksomheden for at fremme Gymnastik og Stuebøsseskydning i Skolerne fortsattes ihærdigt. Ved Aarets Udgang var Salonbøsse

indført i 26 Børneskoler i Amtet, og ved Hovedkredsfesterne blev der fremstillet Gymnastik af 18 Skoler og og uddelt Præmier til 200 Dreng.

I 1872 afholdtes Generalforsamling den 5. April i Brahetrolleborg. Saavel Forretningsudvalg som Revision blev uforandret. Der førtes en længere Forhandling, om man straks skulde gaa over til udelukkende Anvendelse af Bagladeriffel eller gaa lidt mere gradvis til Værks. Det sidste blev vedtaget, og Skydeplanen blev lagt saaledes, at 1. Aars Skytter fik 30 Forladeskud, 2. Aars 40 do., 3. og flere Aars samt hjemsendte Soldater eller de, der skulde møde paa Aarets Session, 40 Bagladeskud. Desuden tilstodes der hver Skytte nogle Krigsfænghætter, løse Skud og Stuebøsseskud.

Foreningen talte dette Aar 998 Skytter og 1221 bidragydende Medlemmer; der blev skudt 26,777 Forladeskud og 13,177 Bagladeskud. Af Foreningens 55 Kredse øvede 36 Kredse med tilsammen 774 Deltagere Gymnastik. Amtsskyttefesten afholdtes paa Heldagergaards Mark, en Mil fra Svendborg, Lørdag den 20. Juli.

I 1873 afholdtes Generalforsamlingen i Gislev den 4. April. Der afholdtes i September og Oktober Skyttefester i alle 6 Hovedkredse. Forøvrigt findes intet særligt optegnet fra dette Aar.

1874 er for saa vidt et Mærkeaar, som Bagladeriffelen da blev indført som *eneste* Øvelsesvaaben ved Skydning i Svendborg Amtsskytteforening. Det blev enstemmig vedtaget paa Generalforsamlingen i Ringe den 1. April. Paa denne vedtoges det ogsaa at tildele de Delingsførere, der i 8 Aar havde virket i Foreningen med Dygtighed, et Udmærkelsestegn. Forretningsudvalget blev fremdeles uforandret. Lærer *Jørgensen*, Ringe, valgtes til Revisor i Stedet for den hidtilværende, Sognefoged N. Christensen, Eskildstrup. Der afholdtes ogsaa i dette Aar Hovedkredsfester. Om Medlems- og Skudantal i disse Aar findes ingen Meddelelse i det til Raadighed staaende Materiale.

I nogle Aar havde Foreningen nu levet et temmelig roligt og fredeligt Liv. Begejstringen var ikke saa stærk som i de første Aar; det sporedes i den ret betydelige Tilbagegang i Antallet af Skytter og især af bidragydende Medlemmer. Men i de fleste Kredse blev der dog endnu arbejdet med Lyst; især tog Legemsøvelserne mere og mere Opsving, medens det samme ikke kunde siges om Skydningen. Aaret 1875 bragte noget stærkere Røre i Foreningen. Spørgsmaalet om, hvad der rettelig maatte betegnes som Skytteforeningens Maal og Opgave, kom paa Bane og fremkaldte saa stærke Brydninger og, paa Generalforsamlingen i Nyborg den 6. April 1875, et saa hæftigt Sammenstød mellem de forskellige Retningers Ordførere, at en Sprængning af hele Foreningen nær var bleven Følgen. Disse ret interessante Begivenheder vil imidlertid blive omtalt i et særligt Afsnit og skal derfor ikke nærmere berøres i denne sammentrængte Oversigt.

Paa Generalforsamlingen genvalgtes de fratrædende Bestyrelsesmedlemmer, medens Friskolelærer *Appel*, Ryslinge, valgtes til Revisor i Stedet for Lærer Jørgensen. Det bestemtes at afholde Amtsskyttefest, men da der ikke kunde skaffes Plads dertil, blev der i Stedet holdt Præmieskydninger i alle Hovedkredse med Undtagelse af Ærø.

Skytteantallet var 1875 gaet ned til 698, og de bidragydende Medlemmer til 619. Af Foreningens 55 Kredse var kun de 35 i Virksomhed.

Efter at man i nogle Aar havde ladet Generalforsamlingen gaa paa Rundtur i Amtet, vendte man i 1876 tilbage til det gamle Samlingssted, Kværndrup. Atter dette Aar kom det til en Debat om Skytteforeningen og Folkevæbningstanken. Det endte med, at man enedes om at holde dette Spørgsmaal ude af Forhandlingerne. De fratrædende Bestyrelsesmedlemmer genvalgtes; Lærer *Appel* ombyttedes med Friskolelærer *P. Olsen*, Lunde, som Revisor. Medlemsantallet findes ikke oppivet. Der afholdtes Amtsskyttefest ved Ringe den 6. September.

I 1877 var Skytternes Antal 733, de bidragydende Medlemmer 406; 31 Kredse var i Virksomhed. Der afholdtes Skyttefester i de 5 Hovedkredse. Foreningen beholdt de hidtilværende Revisorer, hvorimod Gaardejer *Niels Hansen*, Boltinge, valgtes til Medlem af Forretningsudvalget i Stedet for Agent Jensen.

Ved Generalforsamlingen den 29. Marts 1878 var der ret interessante Ting paa Bane. Lærer Appel slog saaledes til Lyd for, at det snart var paa Tide, at der ad Lovgivningens Vej sørgedes for Skydebaner til Kredsene, da det nu ofte var forbundet med Vanskelighed at skaffe Baner ad frivillig Vej. Kaptajn Nielsen o. fl. mente imidlertid, at det vilde skade Skyttesagen ved at bringe Befolkningen til at se skævt til den, hvis Folk ved Lov kunde tvinges til at afgive Skydebaner. Ligeledes forhandlede der om Betimeligheden af at fordele Skydepræmierne til Kredsene i Stedet for til de enkelte Skytter, ligesom Tilfældet alt var med Gymnastikpræmierne. Meningerne herom var meget delte. Ved denne Generalforsamling vedtoges det, at en Skytte, der i 25 paa hinanden følgende Skud paa 300 Alen opnaar 125 Points, rykker op i anden Klasse. Der blev talt om et særligt Klassemærke, men der gik endnu mange Aar, før det blev indført (i 1890) og virkelig gennemført er det aldrig blevet.

Tilslutningen var nu atter noget større: 900 Skytter og 395 bidragydende Medlemmer. Derimod blev der kun skudt 27,103 Skud.

Aarets Hovedbegivenhed var den store almindelige *Gymnastikfest ved Svendborg* den 21. Juli. Den fik for Resten et lille Eftersmæk, idet Forretningsudvalget efter den lykkeligt tilendbragte store Fest fandt paa at aflyse de Hovedkredsfester, der var bestemt ved Generalforsamlingen om Foraaret. Der blev fra flere Sider protesteret mod denne Egenmægtighed, og tilsidst blev der afholdt en ekstraordinær Generalforsamling, ved hvilken

Kaptajn Nielsen erkendte sin Optræden for uberettiget, hvorefter man gik ind paa at stryge de omtvistede Præmieskydninger.

Ved Generalforsamlingen den 19. Marts 1879 genvalgtes de fratrædende Medlemmer af Forretningsudvalget. I Stedet for Lærer Olsen, der ønskede at fratræde, valgtes til Revisor Friskolelærer *Jørg. Pedersen*, Egebjerg. Foreningen talte i dette Aar 883 Skytter og 343 bidragydende Medlemmer. Der afholdtes Skyttefester i alle 6 Hovedkredse, ved hvilke der ialt blev fremstillet Gymnastik af 34 Kredse. Betegnende er det, at mens alle 34 Kredse fremstillede Voltigering, 18 BajonETFægning og 14 Hugning, var der kun 7, der mødte med forberedende Øvelser og 2 med Smidighedsøvelser.

1880 fremviste atter en Fremgang i Tilslutningen: 41 Kredse med 1023 Skytter og 404 bidragydende Medlemmer; afgivet 35,000 Skud. Der afholdtes Amtsskyttefest ved Bjørnemose den 27. Juli 1880. Andet særligt er der ikke at nævne fra dette Aar.

1881 var saa helt behersket af den store *Skyttefest ved Nyborg* den 10. og 11. Juli, at hverken Forhandlingsprotokol eller Rundskrivelser fra dette Aar drejer sig om andet.

Sommeren 1882 begyndte med en lille „Paladsrevolution“, idet der valgtes to nye Mænd ind i Forretningsudvalget, nemlig Friskolelærerne *Jørgen Pedersen*, Egebjerg, og *Lars Hansen*, Gravvænge. Deres Valg var et Udtryk for, at man ønskede frisk Blod ind i Forretningsudvalget, fremfor alt *civilt* Blod, Blod, der havde sit Udspring ude i selve Foreningen og ikke i Nyborg Garnison, der hidtil saa godt som ene havde staaet for Styret. Man var tillige kommen til at anse det for heldigt, at Forretningsudvalgets Medlemmer var nogenlunde ligeligt fordelte mellem Hovedkredsene. De to Medlemmer, der veg Pladsen for de nyvalgte, var Oberstløjtnant Stage-meier som ikke ønskede Genvalg, og Sognefoged P.

Chr. Bendixen, Rosilde, der havde haft Sæde i Forretningsudvalget fra Foreningens Stiftelse. I Stedet for Jørg. Pedersen valgtes til Revisor Friskolelærer Hannibal Petersen, Vesterskerninge.

Ved denne Generalforsamling toges der endvidere to Beslutninger, der hver for sig fik adskillig praktisk Betydning. Den ene, som forøvrigt flere Aar efter (i 1889) blev forandret, da den ikke kunde forenes med de for de danske Skytteforeninger gældende Vedtægter, gik ud paa at give Delingsførere, der havde arbejdet dygtigt i Foreningen i 5 Aar, Ret til at blive ved at beholde Rang som Delingsførere og Plads blandt de unge Skytter. Det var en Paaskønnelse af det ihærdige Arbejde, der i Aarevis var blevet udført af Delingsførerne, i overordenlig mange Kredse Skyttesagens egenlige Bærere. Den anden Beslutning gik ud paa, at Halvdelen af Præmieriflerne skulde anvendes til Kredspræmierifler. Derved sikrede man sig, at Riflerne virkelig kom Foreningen til Gode, og derved naaedes efterhaanden, at hver Kreds blev forsynet med sin egen Riffel. Dernæst vedtoges der en Bedømmelsesskala for Gymnastik, hvorefter de for Voltigering og Bajonetfægtning givne Points skulde multipliceres med 4, forberedende Øvelser, Højde- og Længdespring med 3, Smidighedsøvelser og Geværeksercits med 2, Haandvægtsøvelser, Stokkeslag, Brydning, Floretfægtning og Trapezøvelser med 1.

Endelig vedtoges det, at Kredsene havde Valget mellem Penge eller Gymnastikrekvisiter som Gymnastikpræmier, dog at Pengene anvendtes til Gymnastikredskaber.

Foreningen talte i dette Aar 41 Kredse med 1005 Skytter og 456 bidragydende Medlemmer. Der blev brugt 25,400 Bagladepatroner og desuden 12,800 Centralskud, idet 12 Kredse efter Opfordring havde gjort Forsøg med de nye Centralantændelsespatroner, der da var fremkomne. Forsøget faldt saa heldigt ud, idet Skuddene ikke alene var meget billigere, men Skudsikkerheden tillige viste sig

større, at man Aaret efter lod alle Foreningens Rifler omdanne til *Centralantændelse* og indførte denne Skydning i alle Kredse.

Der afholdtes i 1882 Hovedkredsfester ved Lombjerger, Brudagergaard, Faaborg, Sulkendrup, Rudkøbing og Lysebjerg (for 18., 33., 34., 46. og 48. Kreds, der var udtraadt af 2. Hovedkreds og havde dannet en særlig Hovedkreds, sjette). Ved Festerne fremstilledes der Gymnastik af 37 Kredse.

I 1883 valgtes Gaardejer *Hans Hansen*, Sødinge, ind i Forretningsudvalget i Stedet for N. Hansen, Bøltinge, der havde frabedt sig Genvalg.

I en Række Aar var der kun tilstaaet hver Skytte 40 Skud. Efter Indførelsen af *Centralantændelse* gik man op til 80 Skud pr. Skytte, dog kun 40 for 1. Aars Skytter. I dette Aar gik det samlede Antal afgivne Skud op til 65,000, ligesom ogsaa Skudsikkerheden udviste betydelig Fremgang. Medlemsantallet var derimod omtrent uforandret.

Hovedkredsfester afholdtes ved Lombjerger, Brudagergaard, Sandholt, Nyborg, Rudkøbing og Egebjerg.

Af særlig Betydning for Gymnastikens Fremme var det i Efteraaret 1883 paa Vejstrup Højskole afholdte *Delingsførerkursus*, som senere omtrent hvert Aar er blevet gentaget, enten paa Vejstrup eller Ryslinge Højskole. Desuden blev der, som det alt i flere Aar havde været Tilfældet, udsendt Gymnastiklærere til Kredsene for at instruere Delingsførerne, ligesom der i Nyborg Garnison gaves Underkorporalerne som vordende Delingsførere billig Undervisning i Hugning.

Ved Generalforsamlingen den 22. Marts 1884 førtes der en meget livlig Forhandling om et Forslag fra Forretningsudvalget, sigtende til at give Smidighedsøvelser en mere fremtrædende Plads paa BajonETFægtningsens Bekostning. Det var de egenlige Legemsøvelser, der her brødes med Vaabenøvelserne, og der taltes djærve Ord

af begge Retningers Talsmænd. Tilsidst enedes man om et Mæglingsforslag, hvorefter Smidighedsøvelser fik samme Plads paa Skalaen som Vaabenøvelser.

Foreningen talte i dette Aar 45 Kredse med 1290 Skytter og 378 bidragydende Medlemmer. Der blev afgivet 74,380 Centralskud og 20,300 Salonskud. Hovedkredsfester afholdtes ved Lombjerge, Brudagergaard, Sandholt, Sulkendrup, Rudkøbing og Ollerup. 41 Kredse deltog i Gymnastik.

Vi kommer nu til det mærkværdige Aar 1885, der bragte en hel Revolution i Foreningen, og som i dens Historie altid vil komme til at staa som det Mærkeaar, der sætter Skel mellem den gamle og den ny Æra. I et særligt Afsnit vil Begivenhederne fra 1885 blive nærmere omtalt. I denne korte Oversigt skal kun forskellige Data anføres.

Den ordinære Generalforsamling afholdtes i Kværndrup den 16. Marts. Efter at den sædvanlige Virksomheds- og Regnskabsoversigt var givet, skred man til Valg af Forretningsudvalgsmedlemmer. Oberstløjtnant Krøyer og Gaardejer Hans Hansen stod for Tur til at afgaa. Den førstnævnte, der havde faaet Ansættelse udenfor Amtet, kunde som Følge deraf ikke modtage Genvalg. I hans Sted ønskede Kaptajn Nielsen at faa en anden tjenstgørende Officer valgt, nemlig Oberstløjtnant *Christensen* af 19. Bataillon. Det var der heller ingen, der havde noget imod. Derimod var der blandt en stor Del af de mødte Stemning for at faa en yngre Mand, der i en lang Aarrække havde udfoldet en meget ihærdig praktisk Virksomhed i Skyttesagens Tjeneste, valgt ind i Forretningsudvalget, nemlig Gaardbruger *Jens Jensen Aadal*, Trunderup. Der blev i den Anledning forlangt skriftlig Afstemning, men Kaptajn Nielsen, der troede, at det var Oberstløjtnanten, man ikke vilde have valgt, modsatte sig dette af al Magt. Først efter en lang og bevæget Debat blev skriftlig Afstemning vedtaget. Ved denne valgtes

Oberstløjtnant *Christensen* næsten enstemmigt og *Jens Jensen Aadal* med stort Flertal. Derefter nedsattes et Udvalg, bestaaende af Forretningsudvalget forstærket med en Mand fra hver Hovedkreds, til at udarbejde Forslag til en tidssvarende Ændring af Foreningens Love, navnlig tilsigtende at give de enkelte Kredse større Selvstyre. Det besluttedes at afholde en Skytte- og Gymnastikfest sammen med Odense Amtsskytteforening i Slutningen af Juli. Efter at en Del rent forretningsmæssige Sager var behandlet, kom der en Forhandling i Gang om Gymnastikskalaen. Under denne Forhandling udtalte Kaptajn Nielsen sig meget skarpt om den „svenske Gymnastik“ efter P. H. Lings System, som den Gang var begyndt at dukke op hist og her i Landet.

Generalforsamlingen endte dog i bedste Forstaaelse. Længe varede det imidlertid ikke, før Urolighederne meldte sig. Efter Riffelprovisoriet af 5. Maj besluttede Forretningsudvalget med 3 Stemmer mod 2 at sammenkalde en ekstraordinær Generalforsamling. Ved denne, der afholdtes i Kværndrup den 14. Juni, vedtoges det at indstille Skydningen. Skønt Kaptajn Nielsen ivrigt havde talt mod denne Beslutning, anbefalede han dog alle at bøje sig derfor, og Sammenholdet blev endnu bevaret. Ved en ny ekstraordinær Generalforsamling i Ringe den 19. Juli, foranlediget ved en Meddelelse om, at Foreningen vilde blive stillet udenfor Overbestyrelsens Ressort, hvis Skydningen ikke blev optaget, kom det til et afgørende Brud. Forsamlingens overvejende Flertal vedtog fremdeles at nægte at optage Skydningen. Som Følge deraf nedlagde Kaptajn Nielsen sit Mandat, udtraadte af Foreningen og opfordrede alle Meningsfæller at gøre ligesaa. Oberstløjtnant *Christensen* udtraadte ligeledes.

Ved en ny ekstraordinær Generalforsamling i Kværndrup den 9. August valgtes i Stedet for de to udtraadte til Medlemmer af Forretningsudvalget Højskolelærer *N. Kr. Andersen*, *Vejstrup*, og Højskoleforstander

Alfred Povlsen, Ryslinge. *Jørg. Pedersen* valgtes til Formand. Lovbestemmelsen om, at Foreningen skulde have sit Sæde i Nyborg, udstemtes; det meddeltes, at Overbestyrelsen havde udelukket Svendborg Amtsskytteforening af „De danske Skytteforeninger“, og at Forretningsudvalget havde protesteret mod denne Udelukkelse. Forretningsudvalget bemyndigedes til at hævde Foreningens Ejendomsret paa alle Omraader og til at udelukke de Kredse, der ikke holdt sig Lovene og Generalforsamlingsbeslutningerne efterrettelige.

Skydning blev der ikke noget af denne Sommer. Efter Riffelprovisoriets Forkastelse om Efteraaret blev den vel optaget i nogle Kredse, men ikke i nogen stor Udstrækning. Derimod kastede man sig i en Del Kredse over Gymnastiken, og i dette og navnlig i de nærmest følgende Aar vandt den Lingske Gymnastik meget stor Indgang i Foreningen.

I Julen samledes det nedsatte Lovudvalg i Kværndrup og udarbejdede et Lovudkast, der vedtoges paa Generalforsamlingen i Ringe den 19. Marts 1886, og som siden med enkelte Ændringer har været gældende Lov i Foreningen. Efter denne nye Lov bestod Forretningsudvalget kun af 3 Medlemmer: en Formand, en Næstformand og en Regnskabsfører, der tillige var Kasserer. Hovedbestyrelsen bestod af Forretningsudvalget og samtlige Hovedkredsformænd. *Jørg. Pedersen*, Egebjerg valgtes til Formand, *Jens Jensen Aadal*, Trunderup, til Næstformand og *Lars Hansen*, Gravvænge, til Kasserer. Lærer *Lomholt*, Vøjstrup, valgtes til Revisor i Stedet for Kaptajn Mejer.

Sommeren 1886 gik forøvrigt med Gymnastik og nogen Salonriffelskydning i de 26 Kredse med henved 1000 Medlemmer, der ikke havde afbrudt Virksomheden eller fulgt Kaptajn Nielsen ud af Foreningen. Der afholdtes med god Tilslutning Gymnastikfest i 3 af Hovedkredsene.

Efter at Riffelprovisoriet var taget tilbage af Regeringen, kunde Foreningen i 1887 atter optage sin Virksomhed fuldt ud. Snart knaldede Riflerne atter i Kredsene, nye Kredse oprettedes, hensovede Kredse vaagnede op, i stedse stigende Tal meldte der sig Deltagere til Skydning og Gymnastik. Foreningen havde kort sagt overstaaet Krisen og gik en ny Blomstringstid i Møde. I 1887 var 45 Kredse i Virksomhed med 1219 Skytter og 378 bidragydende Medlemmer. Der blev afgivet ialt 61,000 Skud. Der blev afholdt Skyttefester i alle Hovedkredse, og ved disse blev der fremvist Gymnastik af 31 Kredse, 18 „svenske“ og 13 „danske“. Om Efteraaret afholdtes der paa Vejstrup Højskole et 14 Dages Delingsførerkursus i „svensk Gymnastik“.

I 1888 havde Foreningen atter Fremgang. Den talte da 46 Kredse med 1481 Skytter og 433 bidragydende Medlemmer; der afgaves 81,000 Skud. For første Gang i en lang Aarrække samledes hele Foreningen igen til en Amtsfest, der dog denne Gang blev afholdt paa en noget anden Maade end tidligere, idet Præmieskydningen forud blev foretaget i de enkelte Kredse under gensidig Kontrol, saa at selve Festen kun omfattede Gymnastikfremstilling, Taler og Sang, samt Præmieuddeling.

I 1889 var 48 Kredse i Virksomhed med 1575 Skytter og 494 bidragydende Medlemmer; der blev afgivet 99,488 Skud. Skyttefester afholdtes i alle Hovedkredse. Der findes ellers intet særligt at bemærke fra dette Aar.

Ved Generalforsamlingen i Kværndrup den 27. Marts 1890 vedtoges en ny Bedømmelsesskala for Gymnastik, hvorefter der fastsattes følgende Værdital for de forskellige Øvelser: 1) *Svensk Gymnastik*: Dagsøvelse som Helhed 7, Spændbøjning 1, Hævvøvelse 2, frie Spring 2, bundne Spring 4; 2) *Dansk Gymnastik*: Forberedende Øvelser 3, Gang og Løb 1, Højde- og Længdespring 2, Voltigering 4, Ligevægtsstillinger 2, Smidighedsøvelser 3; 3) *Vaabenøvelser*: Hugning 4, Bajonetfægtning 4, Floretfægtning 4. For hver Gymnastiker gives i Tillæg $\frac{1}{2}$

Point, men i Tilfælde af, at kun en Del af Gymnastikerne deltager i de enkelte Øvelser, gives der for disse kun en tilsvarende Brøkdæl af de ellers tildelte Points.

Desuden vedtoges det at tildele de Skytter, der skød sig op i anden, tredje eller fjerde Skytteklasse, Sløjfer af forskellig Farve.

I Anledning af sin langvarige Sygdom havde Jens Jensen Aadal bedt sig fritaget for Genvalg som Næstformand. Derom vilde ingen høre Tale, men for at Forretningsudvalget altid kunde være fuldtalligt, valgtes Redaktør H. R. Egebjerg, Svendborg, til Suppleant til Næstformandspladsen.

I 1890 holdtes atter Gymnastikfest i alle Hovedkredse; Skydningen blev foretaget i Kredsene, dog var der de fleste Steder arrangeret Kapskydning paa selve Festdagen. Gymnastik fremstilledes af de fleste Kredse, for den overvejende Dels Vedkommende „svensk“.

Foreningen havde i 1890 48 Kredse i Virksomhed med 1390 yngre og 325 ældre Skytter, ialt 1715 Skytter, det største Antal, der nogen Sinde havde været i de 25 Aar; de bidragydende Medlemmers Antal var 447. Ogsaa Skudantallet og Skudenes Godhed var højere end nogen Sinde: 117,379 Skud med 85 pCt. Træffere for yngre Skytter, 91 pCt. for ældre.

I alle Henseender stod Foreningen saaledes smukt ved Udgangen af det 25. Virksomhedsaar.

Foreningens 25 Aars Jubilæum mindedes ved en festlig Sammenkomst i Svendborg paa Stiftelsesdagen, den 13. November, men den egenlige Jubilæumsfest blev først afholdt næste Sommer.

1891 bragte igen en lille Fremgang i Kreds- og Skytteantal, og den fortsattes i 1892, da der var 54 Kredse i Virksomhed med 1755 Skytter, som afgav 119,154 Skud, samt 573 bidragydende Medlemmer. I 1893 var der derimod nogen Tilbagegang saavel i Skyttesom Skudantal, og næste Aar gik begge yderligere ned, uden

at bestemte Aarsager dertil kan paavises. Samtidigt med at Skytteantallet gik godt et Par Hundrede ned i disse Aar, voksede Gymnastikernes Tal stærkt, navnlig paa Grund af at stedse flere Kredse gik over til den Lingske Gymnastik.

Ved Aarsmødet i Kværndrup, den 23. Marts 1893 kom det til en ret indgaaende Forhandling om *Gymnastikbedømmelsen*, foranlediget ved et Forslag af Friskolelærer Martin Petersen Rudum, gaende ud paa, at Pointstillæg for mødte Gymnaster bortfaldt, og at der i Stedet indsattes følgende Bestemmelse: „De Points, der tildeles for hver Øvelse, ganges med den Brøk, der faas ved at lignede det deltagende Tal Gymnaster med Tallet af Kredsens yngre Skytter“. Formaålet med Forslaget var dels at faa klarere udtrykt, hvilket af de konkurrerende Gymnastikhold der lavede den bedste Gymnastik, dels at faa fastslaaet, hvilken Kreds der i Forhold til sit Skyttetotal havde bedst Gang i Gymnastiken, og saaledes modvirke Tilbøjeligheden til kun at møde frem med en lille udsøgt Kærnetrup. Forslaget mødte imidlertid stærk Modstand fra forskellige Sider. J. Jensen Aadal fremhævede saaledes, at en Kreds derved let vilde blive stillet i det Tilfælde: enten at maatte udelukke alle de unge Skytter, der ikke kunde eller vilde deltage i Gymnastik — for ikke at faa sine Points for stærkt reduceret — eller helt at opgive Deltagelse i Gymnastikfremstilling, fordi dens Stilling paa Forhaand var haabløs. Formanden gjorde opmærksom paa, at Lovene stillede Riffelskydning lige med Gymnastik og Vaabenbrug, hvorfor man næppe havde Ret til at forlange, at alle skydende Medlemmer under 30 Aar tillige skulde være gymnasticerende; hvor ønskeligt det end kunde være af faa saa mange som muligt med, vilde dette Forslag sikkert virke ødelæggende i mange Kredse. Redaktør H. R. Egebjerg billigede Forslagets Hovedtanke: at foretage Bedømmelsen saaledes, at det bedste Gymnastikhold fik den Ære, der

tilkom det, medens samtidigt Kredsene opmuntredes til at faa saa mange som muligt med til Gymnastik. Som et Skridt i denne Retning vilde han foreslaa at forhøje den halve Point, der nu gaves pr. deltagende Gymnast, til en hel; den halve Point var nemlig for lidt til at opveje det betydeligt forøgede Arbejde ved at indøve en stor Kreds. Dette Forslag akcepteredes af Forretningsudvalget og vedtoges derpaa med alle Stemmer mod 5, hvorved Rudums Forslag var bortfaldet.

Ved samme Aarsmøde førtes der en meget livlig Forhandling om et fra 6. Hovedkreds stillet Forslag om *Stemmeretten i Hovedkredsene*. Efter den hidtil gældende Lovbestemmelse havde alle Medlemmer Ret til at møde og stemme ved Hovedkredsens Aarsmøder. Dette foresloges nu ændret saaledes, at kun Hovedkredsformændene, Kredsraadsmedlemmerne og Delingsførerne havde Ret til stemme — altsaa de samme, som havde Stemmeret ved Foreningens Aarsmøde. Svendborgkredsens Formand, Boghandler And. Jørgensen, protesterede imod en saadan Indskrækning af den almindelige Valgret. Som Ordfører for Forslagstillerne paaviste Red. Egebjerg, at man ved at indføre Repræsentationssystemet i Hovedkredsene ligesom i Foreningen gjorde det muligt for alle Medlemmer at udøve lige Indflydelse, medens man ved den hidtidige Ordning begunstigede de Kredse, der havde nærmest til Stedet for Aarsmødet. Da man i 1885 ændrede Foreningens Love, havde man lært at indse det uheldige i, at et tilfældigt Flertal fra en enkelt Egn kunde dominere Generalforsamlingen. For at væрге sig herimod bestemte man, at det fremtidig kun blev Kredsenes Repræsentanter, der fik Stemmeret ved Foreningens Aarsmøde. Det var det samme, der nu foresloges indført i Hovedkredsene. Dette kunde rettere kaldes en Udvidelse end en Indskrækning af Valgretten, thi det var jo ikke meget bevendt, at alle Medlemmer havde Stemmeret paa Papiret, naar Afstanden i Praksis umuliggjorde det for fjernere

boende Kredse at møde fuldtalligt, hvad derimod de nærmeste let kunde. Naar hver Kreds vælger Repræsentanter (Kredsraadsmedlemmer og Delingsførere) i Forhold til sit Medlemsantal, da kan den ved Aarsmødet blive repræsenteret i Forhold til sin Styrke, og man vil undgaa, at et tilfældigt Flertal fra de nærmestboende Kredse faar Afgørelsen. Den foreslaaede Nyordning var forøvrigt i Overensstemmelse med, hvad der gjaldt for de fleste Foreninger, der spænder over et større Omraade. Lærer Simon Sørensen, Rudme, anbefalede at vente med denne Ændring, til der havde vist sig uheldige Følger af den bestaaende Ordning. Egebjerg fandt det derimod heldigst at indføre den, førend der kunde paavises uheldige Tilfælde, thi ellers vilde den blive opfattet som rettet mod en enkelt Kreds og derved skabe unødvendig Bitterhed. Naar man havde faaet Øje for, at den nugældende Ordning kunde medføre en Fare for den rolige Udvikling, gjorde man bedst i at afværge den i Tide. Højskoleforstander Alfred Povlsen sluttede sig hertil og anbefalede iøvrigt Forslaget, der jo kun fastslog den hidtil i Foreningen gældende Praksis, og som navnlig havde Betydning derved, at det derefter blev Kredsenes valgte Repræsentanter, der fik Ledelsen i deres Haand. Foreningens Formand fandt det aldeles uhjemlet at tale om Valgretsindskrækning i denne Forbindelse. Da Repræsentations-systemet vedtoges for Foreningens Aarsmøde, var der enkelte, der raabte „Landstinget“, men det var et dumt Raab. Og der var sikkert ingen, der nu ønskede at vende tilbage til den gamle Ordning eller havde følt Ulæmper ved den nye.

Efter endnu en Række Bemærkninger for og imod vedtoges Forslaget med 49 St. mod 8 — et Udfald, der blev hilst med Bifald af Forsamlingen. Beslutningen gav bagefter Anledning til nogen Avispolemik, men indenfor Skytteforeningen er der ikke siden gjort noget Forsøg paa at faa den forandret.

I 1894 begyndte Forberedelserne til en *Sammenslutning* mellen Svendborg Amts gamle og nye Skytteforening, for hvilken der indenfor begge Lejre var en stedse voksende Stemning. Og ved Aarsmødet i Kværndrup den 17. Marts 1895 vedtoges Sammenslutningen omtrent enstemmigt. Nærmere Omtale heraf findes i et særligt Afsnit. Her skal kun noteres, at Forretningsudvalget samtidigt blev udvidet til 5 Medlemmer; som nye Medlemmer indtraadte den nye Forenings Formand, Pastor *J. C. Clausen*, Korinth, der blev Næstformand i Fællesforeningen, og Købmand *H. O. Hansen*, Svendborg. Sammenslutningen fejredes samme Aar ved en stor Amtsskyttefest ved Svendborg. Den første Følge af Sammenslutningen var iøvrigt, at Skytteantallet voksede fra 1409 i 1895 til 1706 i 1895 og Skudantallet fra 106,562 til 130,615. Og i en Række Aar derefter var Foreningen i meget stærk Vækst paa alle Omraader.

Ved Aarsmødet i Kværndrup den 26. Marts 1896 forelaa der to Forslag til *Skydningens Fremme*, det ene fra Købmand H. O. Hansen, gaaende ud paa at udsætte 8 Præmierifler til de bedste Skytter i de 8 Kredse — en i hver Hovedkreds, to i første — som afgav det største Antal Skud med et nærmere fastsat Antal Træffere; det andet fra Vilh. Kristensen, Gravvænge, om at give nogle Rifler til de 1. og 2. Aars Skytter, som havde den bedste Gennemsnitsskydning, at fritage Kredse, hvis 1. og 2. Aars Skytter udgjorde 25 pCt. af det samlede Skytteantal, for Medlemsbidrag, og endelig at give et mindre Tilskud til de Kredse, der øvede Salonskydning med Drengehold. Efter en længere Forhandling udsattes begge Forslag til næste Aar. Derimod vedtoges det paa Forslag af Redaktør H. R. Egebjerg ved alle Gymnastikkonkurrencer i Foreningen at benytte den ved Amtsfesten i 1895 anvendte Bedømmelsesskala for Lingsk Gymnastik med Tilføjelse af en Dobbeltkarakter for Vaabenøvelser. Endelig vedtoges det at modtage en Indbydelse til en stor

Kapskydning med Odense Amtsskytteforening. Tanken var, at der skulde møde 500 Skytter fra hver Forening. Den kom imidlertid ikke til Udførelse og er aldrig bleven virkeliggjort, skønt den flere Gange senere har været fremme i begge Foreninger.

Fra disse Aar kan iøvrigt noteres, at den Lingske Gymnastik fortsatte sin Sejrsgang, men at samtidigt stedse flere Kredse indskrænkede eller helt opgav *Vaabenøvelserne*, For at fremme disse foreslog Redaktør H. R. Egebjerg ved Aarsmødet i 1898 at oprette et særligt Delingsførerkursus i Hugning under Ledelse af en militær Gymnastiklærer. Forslaget blev varmt anbefalet af flere ældre Delingsførere og blev enstemmigt vedtaget, men kom ikke til Udførelse, da der ikke meldte sig et tilstrækkeligt Antal Deltagere. Og ligesaa mislykkede blev de senere Forsøg paa at genoplive de smukke og mandige Vaabenøvelser, der i en Aarrække havde udøvet saa stærk Tiltrækning for de unge Skytter. De smuldrede efterhaanden hen og gled tilsidst helt ud af Øvelsesprogrammet.

I 1899 afholdtes der atter Amtsskyttefest. Ved Generalforsamlingen — der nu i en Række Aar holdtes i Svendborg — førtes der en heftig Kamp om, hvorvidt Festen skulde holdes paa en Hverdag eller en Søndag. Der blev Flertal for Hverdagen, og dette har siden været gældende Regel ved alle Amtsfester og adskillige Hovedkredsfester. Ligeledes var der meget delte Meninger, om Festen skulde holdes ved Nyborg, der havde de bedste Skydebaner, eller Svendborg, der havde den bedste Gymnastikplads. Resultatet blev, at Festen dette Aar holdtes ved Nyborg.

Fra Aarsmødet 1900 kan nævnes, at Pastor Clausen i varme Ord mindedes *Edv. Nielsen*, der var død Aaret i Forvejen, og udkastede Tanken om at rejse ham et værdigt Mindesmærke. Tanken fandt almindelig Tilslutning, men der gik dog adskillige Aar, inden den blev virkeliggjort.

I 1901 samlede Hovedinteressen sig særlig om *Landsfesten i København*, hvor Svendborg Amtsskytteforenings Hundredmandshold under Jens Ovesens Ledelse vandt Førstepladsen i Gymnastikkonkurrencen.

Paa Aarsmødet 1902 vedtoges paa Forslag af Jens Ovesen en ny Gymnastikbedømmelsesskala, der forinden var vedtaget paa et Delingsførermøde i Ryslinge. Forstander Alfred Povlsen benyttede Lejligheden til at slaa et Slag for at faa hele Bedømmelsesvæsenet taget op til Drøftelse. Gymnastiken maatte formentlig snart være naaet saa langt frem, at den kunde gaa lige saa flinkt og flittigt uden Karaktergivning, eller hvad der i det hele smager af Eksamen. Det blev i de følgende Aar prøvet i enkelte Hovedkredse at holde Gymnastikfremstilling uden Konkurrence, men selv i 1. Hovedkreds fandt man det i Løbet af nogle Aar rigtigst at genoptage Bedømmelsen med Karaktergivning, idet Erfaring pegede i Retning af, at Kappelstriden mellem Kredsene virkede ansporende.

Paa samme Aarsmøde slog Pastor Clausen varmt til Lyd for et nærmere Samarbejde mellem *Skytteforeningerne og Hæren*, og Forretningsudvalget bemyndigedes til at anstille Forsøg i den af Indlederen paapegede Retning. Et ret omfattende Forsøg paa at gennemføre feltmæssige Skytteøvelser blev samme Sommer gjort i 1. Hovedkreds. Dette vil nærmere blive omtalt i et særligt Afsnit.

1903 var der Amtsfest i Faaborg. I Forretningsudvalget skete der den Forandring, at Folketingsmand *J. Jensen Aadal*, der havde været Medlem i 18 Aar, deraf de 9 som Næstformand, nu trak sig tilbage og samtidigt udnævntes til Æresmedlem af Foreningen. I hans Sted valgtes efter Aadals Forslag *Jens Ovesen*.

Paa Aarsmødet 1904 fik Forretningsudvalget Bemyndigelse til at foretage en Indsamling til *Edv. Nielsens Mindesmærke*, og en saadan blev derefter iværksat indenfor de danske Skytteforeninger. Selvfølgelig kom Hovedbidraget fra hans egen gamle Forening. Saavel i 1905

som 1906 førtes der paa Aarsmøderne livlige Forhandlinger om Mindesmærkets Plads, om det skulde være Nyborg eller Kværndrup. Kværndrup blev endelig foretrukket, og dér blev det smukke Mindesmærke saa rejst og afsløret ved en andet Steds omtalt Fest.

1907 var der atter Amtsskyttefest. Mod Sædvane var der denne Gang ingen Strid om Stedet, idet det paa Aarsmødet enstemmigt vedtoges at holde Festen ved Svendborg. Fra dette Aarsmøde kan iøvrigt nævnes, at det kom til en ret indgaaende Forhandling om Skytteforeningens Forhold til *Friluftsidræt*. Jens Ovesen betonedede, at dette Spørgsmaal var af stor Betydning for Skytteforeningens Arbejde. Rundt omkring, navnlig ved Stationsbyerne fremstod der Sportsklubber, som tog en Del af Ungdommen. Det vilde derfor være heldigt, om Skytteforeningerne selv optog Boldspil og lign. Friluftsidrætter paa sit Arbejdsprogram. Ogsaa Kasserer Lars Hansen fandt det heldigt, om Friluftssport i saa vid Udstrækning som muligt kunde træde i Stedet for Gymnastiken om Sommeren. Næstformanden, Pastor Clausen, havde ikke noget herimod, men maatte dog advare mod den Fare, at Interessen for Skydningen yderligere svækkedes. Ved at sætte Sporten for meget i Forgrunden forflygtiger vi let det, der er og maa være det bærende Grundlag: Skyttesagen som en Fædrelandssag. Gymnastiklærer Faurby Stengaard delte Næstformandens Syn paa Grundlaget, men naar selv Hæren kan optage Boldspil blandt sine Øvelser, maa Skytteforeningen ogsaa kunne det uden at komme i Strid med sit Formaal. Formanden, Jørg. Pedersen, mente det samme. Forskellige særlige Øvelser, som Hugning, Stokkeslag m. m. har tidligere været drevet stærkt, men er atter gaaet ud. Naar nu Boldspil melder sig som et Led i den legemlige Opdragelse, er der intet til Hinder for, at Skytteforeningen tager det med, hvor Betingelserne derfor er til Stede. Lad os

bygge paa den gamle Grund, men samtidigt være vaagne overfor det gode nye, der kommer frem. Denne Udtalelse fandt almindelig Tilslutning.

Efter at der var foretaget en Indsamling til Mindesmærket for *P. H. Ling*, sluttede Aarsmødet med et Leve for Jørg. Pedersen og Lars Hansen, der nu i 25 Aar havde været Medlemmer af Forretningsudvalget.

Paa Aarsmødet 1908 valgtes Friskolelærer Hans Lund, Østeraaby, til Revisor i Stedet for Bogholder Hannibal Petersen, som efter at have fungeret i 25 Aar nu ønskede at fratræde. Iøvrigt var man i denne Sommer stærkt optaget, dels af Landsfesten i Silkeborg, hvor Svendborg Amtsskytteforenings store Gymnastikhold under Jens Ovesens Ledelse atter hævdede Førstepladsen, dels af de danske Skytteforeningers Repræsentationshold ved de olympiske Lege i London — det saakaldte „London-Hold“, der ligeledes lededes af Jens Ovesen, og i hvilket Svendborg Amtsskytteforening var baade talrigt og smukt repræsenteret.

1909 naaede Foreningen det hidtil højeste Skudantal, ialt 322,736, hvoraf 64,470 med Gevær 89. Ogsaa Skytteantallet, der i 1903—04 var naaet over 3000, men siden var gaaet en Del ned, steg i dette Aar med over 400, til 2794. Maaske stod dette i nogen Forbindelse med, at der paa Aarsmødet, navnlig af Vilh. Kristensen, blev slaaet meget kraftigt til Lyd for en mere *rational Skydning*. I Fortsættelse heraf vedtoges næste Aar det af et Udvalg indenfor de danske Skytteforeninger udarbejdede Forslag om *nye Skyderegler*, som det dog ikke hidtil har vist sig muligt at faa almindeligt gennemført.

1911 begyndte med noget saa usædvanligt som en ekstraordinær Generalforsamling — eller særligt Møde, som Betegnelsen er i Foreningens Love — i Svendborg den 4. Januar, foranlediget af Spørgsmaalet om Oprettelse af *Rekyllkorps*. Sagen blev udsat til det ordinære Aarsmøde i Marts, og forinden dette havde Udvalget — som

nærmere omtalt i et andet Afsnit — tilbagetaget Forslaget, der havde vakt saa stærkt Røre, at det endogsaa en Tid truede med Sprængning af Foreningen. I det hele var det et ret bevæget Aar i Skytteforeningens Historie. Aarsmødet, der holdtes i Ringe den 16. Marts, var det stærkest besøgte siden det store Slag samme Sted i 1885, da Kaptajn Nielsen fratraadte, og Jørg. Pedersen valgtes til Formand. Efter 26 Aars Virksomhed traadte Jørg. Pedersen nu tilbage og var ikke at formaa til at modtage Genvalg. Saavel indenfor Bestyrelsen som ude i Kredsene var der stærk Stemning for at vælge Pastor Clausen, der i 16 Aar havde været Foreningens Næstformand. Af 1. Hovedkreds og Delingsførerforeningen blev Jens Ovesen opstillet som Kandidat til Formandspladsen, og fra begge Lejre havde man gjort sig Umage for at møde saa mandstærkt som muligt. Resultatet blev, at Pastor Clausen valgtes med 171 St., medens Jens Ovesen fik 63. Til Næstformand valgtes derefter enstemmigt Jens Ovesen. Ogsaa Købmand H. O. Hansen, der siden Sammenslutningen i 1895 havde været Medlem af Forretningsudvalget, trak sig nu tilbage. I hans Sted valgtes Boghandler, Løjtnant F. C. Alstrøm, Faaborg. Endvidere indvalgtes som nyt Medlem Gymnastikinstruktør Vilh. Kristensen, og endelig valgtes Formanden for 46. Kreds, N. P. Volstrup, til Revisor i Stedet for Lærer Lomholt, der ikke ønskede at fortsætte. Under stærk Tilslutning udtaltes der en Tak til de tre afgaaede — Jørg. Pedersen, H. O. Hansen og Lomholt — og Jørg. Pedersen udnævntes enstemmigt til Æresmedlem.

Det var saaledes et usædvanligt omfattende Skifte, der fandt Sted ved dette Aarsmøde. Men det var intet Systemskifte, og Bølgerne, der baade før og paa Aarsmødet var gaaet højt, lagde sig hurtigt, saa at man i fuld Fordragelighed atter kunde tage Arbejdet op og i Juli mødes ved det store Fællesstævne i Svendborg. Og ved

næste Formandsvalg, 1913, blev Pastor Clausen enstemmigt genvalgt efter Forslag af hans tidligere Modkandidat, Jens Ovesen.

Fra 1911 kan yderligere nævnes den lærerige og fornøjelige Tur, en Flok Repræsentanter for de to fynske Skytteforeninger havde til Stockholm, hvor de vel blev banket grundigt af i Kapskydning med de svenske Skytter, men samtidigt indhøstede saa nyttige Erfaringer og mødte en saa stor Gæstfrihed, at de havde rigt Udbytte af Turen.

1912 maatte Foreningen atter tage Afsked med en af sine gamle veltjente Arbejdere, idet Formanden for 1. Hovedkreds, Højskoleforstander Alfred Povlsen, trak sig tilbage. Paa Foreningens Aarsmøde bragtes der ham under udelt Tilslutning en varm Tak.

1913, det sidste Aar, der har kunnet tages med i denne Oversigt, bragte ligesom de nærmest foregaaende en lille Nedgang i Skytte- og Skudantal, men iøvrigt en god og rolig Fortsættelse af Arbejdet paa Skydebaner og Gymnastiksale.

I foranstaaende sammentrængte Oversigt er der nærmest kun dvælet ved de Begivenheder, der paa en eller anden Maade har adskilt sig fra det sædvanlige. Flere af disse — de store Fester m. m. vil blive nærmere omtalt i andre Afsnit. Angaaende Virksomheden, saa vidt denne kan udtrykkes i Tal, henvises til omstaaende skematiske Oversigt, der dog ikke kan gøre Krav paa at være fuldt udtømmende eller nøjagtig. Fra enkelte Aar mangler der helt Indberetninger, fra andre er disse ret ufuldstændige; fra en Række af de første Aar foreligger der saaledes ikke Indberetninger om Gymnastik. Endelig har Aarsberetningerne været noget afvigende i Formen og Rubriceringen, hvad der vanskeliggør Sammenligninger. Dog kan det siges, at denne Oversigt giver et i alt væsenligt korrekt Billede af Amtsskytteforeningens Virksomhed og Vækst i det forløbne halve Aarhundrede.

Billedet viser, at Skyttebevægelsen som enhver anden Bevægelse er underkastet Bølgegangens Lov. Efter den første raske Opgang i Slutningen af Treserne følger der en Række Nedgangsaaer i Halvfjerdserne, hvor Interessen og Tilslutningen er aftagende; saa en jævn Stigning, kun afbrudt af et enkelt Aars Nedgang, helt til 1892, da Højden foreløbig naaedes; derpaa et Par Aar med en betydelig Nedgang; saa igen — efter Sammenslutningen i 1895 — en Række Aar med rask Opgang, afbrudt af enkelte Stilstandsaaer, og fra 1904 en langsom nedad-gaaende Bevægelse. Som oftest vil det være vanskeligt eller umuligt at paavise Aarsagen til disse Svingninger.

For Øjeblikket synes Svendborg Amtsskytteforening — som vistnok alle de øvrige — at befinde sig i Bølgedalen, men dog ikke dybere nede, end at endnu sidste Aar 2133 aktive Skytter, 1419 mandlige og 733 kvindelige Gymnaster fylkede sig under Skyttefanerne, foruden at 2447 støttede Sagen som bidragydende Medlemmer. Og er Tallet end gaaet lidt ned, saa viser Skyderesultaterne og Gymnastikstævnerne, at med Hensyn til Iver og Dygtighed i Arbejdet er der alt andet end Tilbagegang.

Med Fortidens Erfaringer for Øje tør det forventes, at det snart paany vil gaa opad mod Bølgetoppen. Og alt i alt staar Svendborg Amtsskytteforening ved Udgangen af sit 50. Virksomhedsaaer saa frodig og livskraftig, at der kun er Grund til at haabe det bedste for den gamle Forening i det kommende Halvtredsaaer.



Skyttesag og Politik.

Af foranstaaende korte Oversigt kan en og anden maaske faa det Indtryk, at Svendborg Amtsskytteforening i sine første 20 Aar levede et stille, roligt og fredeligt Liv, fri for alle indre Brydninger og Stridigheder, altid i fuld Enighed, saavel om Maal som Midler — indtil ganske pludselig i Foraaret 1885 den Sprænggranat kastedes ind, som slog Foreningen i to Stykker. Og det kan da forekomme lidt underligt, at et Sammenhold, der havde fæstnet sig igennem tyve Aars enig Virksomhed, kunde brydes saa brat, uden at det siden i lang Tid var muligt at faa det brudte helet paany.

Jeg tager dog næppe Fejl ved at søge Grunden til, at Bruddet i 1885 blev saa skarpt, i Uoverensstemmelser, der kan spores meget langt tilbage i Foreningens Historie.

I 1865—66 mødtes man fra alle Sider i en fælles Trang til gennem Skytteforeningen at bidrage til Folkets Genrejsning efter Nederlaget 1864. Og at Tankerne i de første Aar særlig fæstede sig paa at forberede den Dag, da man med Sværd i Haand skulde tilbagevinde det tabte, var saare naturligt. Ligesaa naturligt var det da, at man i Skytteforeningen særlig søgte at uddanne de unge til gode *Soldater*. Det blev dog ofte nok betonet, navnlig af Kaptajn Nielsen, men med fuld Tilslutning fra mange forskellige Sider, at Skytteforeningens Maal ikke blot var at lære de unge Skydning og

Legemsøvelser; det var snarere *Midler* til at naa Maalet: Udvikling og Dygtiggørelse af de unges aandelige og legemlige Evner til Anvendelse i det fælles Fædrelands Tjeneste.

Maalet er Danmarks Frelse! sang Mads Hansen i en af sine første Skyttesange, en af dem, der hyppigst har lydt i Skytternes Rækker. Og dette Ord var ikke en tom Lyd, men fuld Sandhed for Størsteparten af de Mænd, der med Alvor og Iver bar Skyttesagen frem i Svendborg Amt. Derom var der altsaa ingen Uenighed, og det er der ikke den Dag i Dag. I Begyndelsen var der heller ingen Uenighed om Midlerne, og i en vis Forstand er der det ikke endnu. Alle er endnu enige om, at de Midler, der staar til Raadighed, er gode Øvelser og gode Ord. Men der kan selvfølgelig være delte Meninger om, hvad der skal forstaas ved gode Øvelser og gode Ord.

De Brydninger og Uoverensstemmelser, der paa et temmelig tidligt Stadium kom til Syne, var egenlig af en rent teoretisk Natur. De gjaldt ikke saa meget selve den praktiske Virksomhed i Foreningen, som de gjaldt de forskellige teoretiske Principer, der skulde være de ledende.

Paa den ene Side mærkes der en vis Tilbøjelighed til at paatrykke alt i Foreningen et militært Præg. Paa den anden mærkes der ogsaa ret tidligt en vis Trang til noget større Frihed, navnlig i Retning af at stille de enkelte Kredse mere uafhængigt overfor den militære Overledelse i Nyborg. Efterhaanden som den politiske Bevægelse efter 1866 mere og mere magtede Sindene, kunde det heller ikke undgaas, at den paa forskellig Maade kom til at berøre Skytteforeningerne. I nogle Aar gik det dog meget roligt. Mænd af stik modsatte politiske Anskuelser mødtes til et fordrageligt Samarbejde paa Skytteforeningens neutrale Grund, uden at man egenlig mærkede Modsætningerne. Spirene til en Strid laa der imidlertid. Der

behøvedes kun et Stød udefra eller snarere et Brud paa den paa stiltiende Overenskomst hvilende Neutralitet for at bringe Striden til at bryde løs.

Og dette kom i Aarene 1874—75. Det var i de Aar, de første *Forsvarsadresser* fremkom. Kaptajn Nielsen havde selv virket ivrigt for én af dem, den saakaldte Sorø-Adresse, var endog en af Ophavsmændene til den. Dertil var han i sin gode Ret; han maatte selvfølgelig som enhver anden have Ret til at hævde sin personlige Opfattelse af politiske eller militære Spørgsmaal. Men samme Ret burde gælde for alle, og det var det, der ikke blev overholdt. Nogle Kredsforstandere i Svendborg Amtsskytteforening havde saaledes underskrevet den fynske Forsvarsadresse, hvori der udtaltes Ønsket om at faa vort Værn udviklet henimod *Folkevæbning*. Ved en Sammenkomst af Skytter var der blevet slaaet paa det samme, og der var blevet sagt, at Skytteforeningen kunde bidrage sit til at jævne Vejen for Folkevæbningen, danne som et Overgangsled mellem den staaende Hær og Folkevæbningen. Dette kaldte Forretningsudvalget frem med en Rundskrivelse, hvori det skarpt blev betonet, at Folkevæbningstanken var *forkastelig*, hvorfor den ikke kunde tilstedes nogen Plads indenfor Svendborg Amtsskytteforening.

Dermed var Brandfaklen kastet ud, og snart diskuteredes Spørgsmaalet ivrigt rundt omkring i Foreningen.

Vel var det saa, at Politik var banlyst fra Skytteforeningen. I en Rundskrivelse af 31. Maj 1870, hvori Forretningsudvalget opfordrer til at underskrive en Takkeadresse til den afgaaende Krigsminister *Raasløff*, navnlig for hans Virksomhed ved Gennemførelsen af Hærloven 1867, betones det saaledes meget stærkt, at Adressen kun skal indeholde en Tak „uden nogensomhelst politiske Udtalelser, fordi Skytteforeningerne ikke bør øve anden Politik end Befæstelsen af Nationalfølelsen“. Det forhindrede dog ikke, at der i de følgende Aar af og til,

endog i selve Forretningsudvalgets Rundskrivelser, fremkom Udtalelser, der nødvendigvis maatte virke æggende og saarende overfor Folk af andre politiske Anskuelser. Den 14. November 1871 udtaler Kaptajn Nielsen sig saaledes i en Rundskrivelse meget skarpt imod dem, der kunde ønske en kortere militær Tjenestetid, navnlig for de Værnepligtige, der i Skytteforeningen havde vundet en større Foruddannelse. Han kalder et saadant Forslag „en Opmuntring til Blødagtighed, et Forslag i Bjørnbaksk Aand“ osv. Den 8. April 1872 hedder det bl. a., at Skyttesagen „er rejst for at bøde noget paa den korte militære Tjenestetid, den er rejst med Prøjserne for Øje, der har indtil 3 Aars Militærtjeneste“. Af denne Slags Udtalelser fremkom der mange.

I senere Rundskrivelser findes der gentagne Gange udtalt Ønske om, „at det nye Aar maa se iværksat nogle af de Forsvarsarbejder, vi saa letsindigt, altid staaende paa Afgrundens Rand, har udsat Aar for Aar“ — Udtalelser, som, efter at Forsvarssagens Ordning var bleven et af de politiske Stridsspørgsmaal, ikke særlig skulde tjene til at udjævne Modsætningerne indenfor Foreningen.

Jeg skal dog ikke fordybe mig i en Undersøgelse af dette Forhold, men gaa over til en kort Fremstilling af de faktiske Begivenheder. Og der er da først at melde, at Forretningsudvalgets forannævnte Rundskrivelse om Folkevæbningens Forkastelighed gav Anledning til en Del Uro rundt om i Foreningen, saa at Generalforsamlingen i Foraaret 1875 fra flere Sider blev imødeset med en vis Spænding. Det kom da ogsaa paa denne til et saa skarpt Sammenstød, at det nær havde haft en Sprængning til Følge. Den afholdtes i Nyborg den 6. April og var usædvanlig talrigt besøgt.

Efter en kort Indledning gik Formanden, Kaptajn *Edv. Nielsen*, over til at omtale det brændende Punkt. Det var ikke uden en vis Spænding, han begyndte denne

Forhandling, udtalte han, da han var klar over, at den maaske kunde føre til en Adskillelse, men som ærlige Mænd havde man bedst af at tale rent ud om, hvad der laa én paa Hjerte. Hidtil havde man fulgt Lovens Ord, at Foreningens Maal var at udvikle Færdighed i Riffel-skydning blandt Mænd af alle Klasser, særlig blandt dem, der kunde vente at blive udskrevne til Hæren; dertil kom Legems- og Vaabenøvelser. Taleren havde dernæst ved flere Lejligheder betonet, at Formaålet var at bøde noget paa den, især sammenlignet med vore Fjenders, knappe Tjenestetid. Maalet er, gennem Skydning, Legemsøvelser og Indprentning af Kærlighed til Fædrelandet at udvikle en Ungdom, der vil bøje sig ind under Disciplinens Love. Først i Vinter var det pludselig dukket op, at nu skulde man arbejde hen til en Folkevæbning. Det kan Forretningsudvalget aldrig gaa med til. Det vil ikke vide af anden Lettelse for de Værnepligtige end den, der følger af at møde vel forberedt og øvet, og kan kun vedkende sig det Formaal at faa de unge uddannet saaledes, at man med Fornøjelse kan tage imod dem i Hæren. Hvis der derfor findes Kredsforstandere, som vil arbejde for Folkevæbningen, vil Taleren bede dem være saa ærlige at træde ud af Foreningen; Forretningsudvalget kan ikke arbejde sammen med dem, thi der kan ikke udrettes noget godt, naar de, der skulde følges ad, arbejder i modsat Retning.

Købmand *R. Winckler*, Nyborg, spurgte, hvad Forretningsudvalget forstod ved Folkevæbning.

Kaptajn *Nielsen* vilde overlade Svaret til dem, der interesserede sig for Folkevæbning.

Winckler mente dog, at naar Udvalget havde kaldt Folkevæbningstanken forkastelig, maatte det være klart over, hvad det forstod derved.

Kaptajn *Nielsen* antog, at man nærmest ved Folkevæbningen tilsigtede en kortere Tjenestetid, færre faste Befalingsmænd og maaske en Del af Uddannelsen foretaget

ude omkring paa Landet. Men det var stik imod Foreningens Love, hvorfor de, der vilde arbejde paa sligt, burde gaa deres Vej.

Agent *Jensen*, Nyborg, mente, at en Folkevæbning var en Væbning som den, der i 1807 løb ved Køge.

Winckler fremdrog Kaptajn Nielsens tidligere Udtalelse, at Maalet var ikke Skydning eller Eksercits, men Vækkelse af Folkeandaen, af Fædrelandskærlighed og af krigersk Sans hos de unge.

Kaptajn *Nielsen* kunde godt vedstaa dette endnu.

Entreprenør *P. Christensen* indsaa ikke, hvad det skulde kunne skade, at en Del af Foreningens Medlemmer ønskede Hærvæsenet udviklet i Retning af Folkevæbning — selvfølgelig ikke én som den, der løb ved Køge, hvad ingen tænkte paa. Gaar Udviklingen i Retning af Folkevæbning, nytter det dog ikke at stampe imod. Og naar man hidtil i Foreningen har arbejdet for, at de unge Skytter i saa vid Udstrækning som muligt kunde komme til selv at eje Rifler, var der jo netop arbejdet henimod Folkevæbning.

Kaptajn *Nielsen*: Er det Tilfældet, er det saa meget mere nødvendigt, at vi skilles snarest.

Højskoleforstander *Jens Lund*, Vejstrup, havde hidtil opfattet Skyttesagen som en i politisk Henseende neutral Grund, og det vilde han helst endnu. Men Forretningsudvalget havde ved sin Udtalelse forladt denne neutrale Grund. Det vilde gøre ham ondt, om man af den Aarsag skulde blive nødt til at skilles. Hvorfor kan vi ikke som hidtil enes om at virke for de unges Uddannelse i Vaabenbrug og om at vække en god Aand iblandt dem, om end vi paa andre Omraader har forskellige Anskuelser? Han for sit Vedkommende saa' kun noget godt i at arbejde for at komme noget bort fra Paradevæsenet og Garnisonslivet og mere ind paa Uddannelse af virkelige Feltsoldater. Han anbefalede sluttelig indtrængende at vedblive at betragte Skyttesagen som neutral Grund.

Kaptajn *Nielsen* oplyste paa given Anledning sit Forhold til Sorø-Adressen og hævdede, at han ikke dermed havde tilsigtet at kaste Politik ind i Foreningen. Han betonedede atter stærkt, at hvor smerteligt det end var ham at se Foreningen skilt, kunde han ikke arbejde sammen med dem, der vilde Folkevæbning.

Jens Lund kunde ikke forstaa, hvorfor Kaptajn Nielsen og han ikke kunde være i samme Forening, fordi de havde forskellige Opfattelser af den heldigste Vej for Forsvarsvæsenets endelige Udvikling. Naar man indrømmer Kaptajnen Ret til at beholde sit Syn paa Tingene, burde han vise samme Frisind mod andre. Men skal Taleren og hans Meningsfæller vises ud af Foreningen, vil de selvfølgelig gaa; dog skal det da siges, at det ikke er dem, men Forretningsudvalget, der har sprængt Sammenholdet.

Agent *Jensen* var nu kommen til den Overbevisning, at der var nogen Ret paa begge Sider. Han søgte at mægle mellem de modstridende Parter. Forretningsudvalget var enigt om, at der ikke maatte drives Politik i Foreningen, men det kunde næppe blive overholdt, naar nogle arbejdede for Folkevæbning, andre i modsat Retning. Sagen stillede sig imidlertid noget anderledes, eftersom det i Dag havde vist sig, at Folkevæbningstanken havde mange Venner i Foreningen.

Jens Lund spurgte, om det var hele Udvalget, der ønskede en Adskillelse.

Kaptajn *Nielsen*: Ja.

Efter Opfordring af Konsul Clausen udtalte *Jens Lund* sig nærmere om Folkevæbningen, som et Værn, der dannede en levende Gren paa den danske Folkestamme, gennemtrængt af Folkets Aand fra øverst til nederst, og ikke en Hær, der udelukkende byggede paa Disciplinen.

Herom førtes der nu en længere Forhandling. *Jens Lund* talte varmt om Aandens Betydning. Kaptajn *Nielsen*

mente ogsaa, at Aanden var en velsignet Ting, men den var tillige et meget flygtigt Element, der maaske var borte i det afgørende Øjeblik, og da gjaldt det at have Disciplin at sætte i Stedet. Forøvrigt sluttede han hver Gang med at betone, at han hverken kunde eller vilde være i Forening sammen med Folkevæbningsmændene. Han vilde ikke være med til „falske Alliancer“.

Agent *Jensen* var under Forhandlingen kommen til at tvivle, om Forretningsudvalget i det hele taget kunde vise nogen ud af Foreningen, saa meget mere, som det var øjensynligt, at Kaptajn Nielsen havde meget faa Meningsfæller i denne Sag paa Generalforsamlingen. Han søgte derfor af bedste Evne at mægle Forlig. Han støttedes af Konsul Clausen og flere, ligesom der fra Jens Lund og hans Meningsfæller blev vist det mest forsonlige Sindelag. Tilsidst gav Kaptajn Nielsen ogsaa efter, og man enedes saa om at prøve til et Aarstid endnu, idet man gensidigt vilde unde hinanden Frihed til at arbejde, som det passede bedst for hver enkelt.

Dermed var Sagen dog ikke endelig kommen i Orden. Om Sommeren indtraf der et lille Mellemspil, som gav Anledning til, at Stridsemnet: *Forskole for Hæren* eller *Folkevæbning*? atter blev optaget til Behandling. Det var et Andragende til Svendborg Amtsråd, som denne Gang bragte Ilden til at blusse op paany. Svendborg Amtsråd havde ellers hele Tiden vist Foreningen stor Interesse og hvert Aar bevilget den et ret anseligt Tilskud — 200 Kr. — om end et Par af Raadets Godsejere havde modsat sig det.

For denne Velvillie kunde Foreningen vel især takke Amtmanden, Grev *Brockenhuus-Schack*, der ikke blot talte dens Sag med Varme i Raadet, men hvert eneste Aar med betydelige Pengegaver og paa anden Maade havde vist sin levende Interesse for Skyttesagen. Dette Aar kom der imidlertid en Kurre paa Traaden mellem Foreningen og Amtsrådet. I sit sædvanlige

Andragende om et Tilskud til Foreningen havde Kaptajn *Nielsen* nemlig bemærket, at Amtsraadet var „vel vidende, at Pengene ikke skulde bruges til at fremme Folkevæbningstanken“. Denne Motivering vakte Anstød hos flere af de Medlemmer, der ellers altid havde støttet Skytteforeningen, saa at de stemte imod at yde Tilskud. Kun Amtmanden, Sehestedt Juul og Clausen stemte derfor. Skytteforeningen fik altsaa dette Aar intet Tilskud fra Amtsraadet.

Dette gav Anledning til en Forespørgsel om Sagen ved næste Aars Generalforsamling, i Kværndrup den 3. April 1876, og til en Genoptagelse af Forhandlingen om Folkevæbningstanken.

Forhandlingen førtes dog denne Gang i en mindre tilspidset Form. Der var hverken Tale om Udsmidning eller Udtrædelse. *Jens Lund* foreslog blot at udtale en alvorlig Misbilligelse af Formen i Forretningsudvalgets Andragende, hvis det forholdt sig, som Rygtet sagde, at den havde givet Anledning til, at Amtsraadet havde nægtet sit sædvanlige Tilskud. Kaptajn *Nielsen* var ikke til Stede paa denne Generalforsamling, men blev taget i Forsvar af Kaptajnerne *Krøyer* og *Staggemeier* samt af Lærer *Appel*.

Til sidst enedes man om en Resolution, affattet af Kaptajn *Staggemeier* og tiltraadt af *Jens Lund*, saalydende:

„Da Folkevæbningstanken er Skytteforeningens Virksomhed uvedkommende, vedtages det at holde dette Emne ude af Forhandlingerne“.

Denne Resolution blev enstemmig vedtaget, og dermed bortfaldt saa baade Misbilligelsen og andet, hvad deraf kunde have fulgt.

Man var fra de forskellige Sider bleven klar over, at man ikke kunde tale sig til Enighed om dette Spørgsmaal. Tillige var det under disse Forhandlinger gaaet op for de fleste af Skyttesagens Venner, at den var for god til at udsættes for Standsning eller Tilbagegang paa Grund af Uenighed om Spørgsmaal, som dog, naar alt kom til

alt, ikke laa for i Øjeblikket. Man havde nu for en Gangs Skyld faaet Lejlighed til at tale rent ud af Posen for hinanden. Da det viste sig, at den ene ikke kunde overbevise den anden, var det, man enedes om at lade Spørgsmaalet ligge og fortsætte med det, der var Enighed om: de unges legemlige og aandelige Udvikling i Skytteforeningen. Og Sammenstødet om Folkevæbningstanken havde vel nærmest den Følge, at man fremtidigt fra alle Sider var mere varsom med at kaste uvedkommende Stridsspørgsmaal ind i Foreningen. Thi denne Gang var Sammenholdet vel blevet bevaret, men ingen var sikker paa, at det vilde gaa ligesaa godt næste Gang.

Bruddet.

Denne næste Gang kom 1885. Sprænggranaten blev denne Gang ude fra kastet ind i Foreningen i Form af den provisoriske *Riffellov* af 5. Maj 1885. Medens Skytteforeningerne hidtil havde nydt en temmelig udstrakt Frihed, som ikke vides at være misbrugt noget Steds, blev der nu paalagt dem adskillige Baand, som — ikke mindst i den stærkt bevægede politiske Tid — oprørte en stor Del af Medlemmerne over hele Landet, maaske nok særlig stærkt i Svendborg Amt.

Saasnart Riffelprovisoriet var udstedt, besluttede Forretningsudvalget for Svendborg Amtsskytteforening at indstille Skydningen og afvente Resultatet af Overbestyrelsens Bestræbelser for at faa *alle* Amtsskytteforeninger undtagne fra Riffellovens Virkninger. Der kom imidlertid ingen Besked fra Overbestyrelsen, og da Amtmanden, Grev Brockenhuus-Schack, gav Tilladelse til, at samtlige Kredse i Svendborg Amtsskytteforening maatte fortsætte deres Virksomhed som hidtil, kun med den Indskrænkning, at der ikke uden særlig Tilladelse maatte anskaffes Rifler, udsendte Kaptajn Nielsen og Oberstløjtnant Christensen paa Forretningsudvalgets Vegne, men uden dets Bemyndigelse, Meddelelse herom. Adskillige Kredse opfattede denne Meddelelse som en Opfordring fra Forretningsudvalget til at paabegynde Skydningen, medens de fleste forholdt sig afventende, uvisse om,

hvad dette skulde sige. I et derefter afholdt Forretningsudvalgs-møde blev det med 3 Stemmer mod 2 (Kapt. Nielsen og Oberstløjtnant Christensen) besluttet at indkalde en ekstraordinær Generalforsamling og forelægge denne Sagen til Afgørelse.

Generalforsamlingen afholdtes i Kværndrup den 14. Juni og var besøgt af et usædvanlig stort Antal Medlemmer, omtrent halvandet Hundrede.

Efter at Lærer *Lomholt*, Vøjstrup, paa Formandens Forslag var valgt til Forhandlingsleder, gav Kaptajn *Nielsen* en Oversigt over, hvad der var foregaaet siden Generalforsamlingen i Foraaret. Han meddelte, at Amtmandens Tilladelse aldeles uventet var indtruffet, mens Taleren var paa Mønstringsrejse. Han havde derfor ikke kunnet sammenkalde Forretningsudvalget, men da han vidste, at man i mange Foreninger forgæves havde sukket efter en saadan Tilladelse, og da han ikke kunde tænke sig andet, end at Amtmandens store Imødekommenhed vilde blive modtaget i Kredsene med uskrømtet Glæde, havde han sammen med Kassereren skyndt sig paa Udvalgets Vegne at give Kredsene Underretning om den indløbne Tilladelse. Taleren vilde nu indstændig bede om, at man i Dag som altid før vilde stræbe at holde de politiske Brydninger ude af Foreningen. Man havde her fundet et Felt, hvor man trods alle Forskelligheder kunde mødes i Kærlighed til det fælles Fædreland, og dette Forhold skulde man søge at bevare. Derfor vilde han bede om kærlige Ord i Dag. Vi er alle mangelfulde i vore Domme, og derfor gælder det at se mildt til hinanden.

Højskolelærer *N. Kr. Andersen*, Vøjstrup, skulde ikke glemme Kærligheden til Skyttesagen, men det var nødvendigt, at vi i Dag fik talt ud for hinanden. Han maatte udtale sin Beklagelse over tre Ting: 1) at Generalforsamlingen først var bleven sammenkaldt nu; 2) at

man først fik en Skrivelse fra det samlede Forretningsudvalg med Opfordring til at indstille Skydningen og derefter en anden fra to Medlemmer, der paa Udvalgets Vegne meddelte Amtmandens Tilladelse; dette maatte nødvendigvis fremkalde Forvirring; og 3) at der var Kredse, som i Henhold til den sidste Rundskrivelse havde begyndt at skyde, hvilket fortjente en alvorlig Misbilligelse.

Kaptajn *Nielsen* meddelte, at hans Mønstringsrejse havde forhindret en tidligere Afholdelse af Generalforsamlingen. Han havde handlet i god Tro og saa' ikke Grund til at misbillige, at der var Kredse, som havde genoptaget Skydningen.

Friskolelærer *Jørg. Pedersen*, Egebjerg, var noget overrasket ved, at Skytteforeningernes Overbestyrelse med en General i Spidsen og med Tilhold i hele Hærens Officerskorps ikke havde været i Stand til at skaffe Foreningerne en almindelig Tilladelse til at fortsætte deres Virksomhed uafhængig af Riffelloven. Han og to andre Medlemmer af Forretningsudvalget havde skriftligt beklaget sig over Formandens og Kassererens egenmægtige Udsenden af Amtmandens Skrivelse og kunde godt være med til at misbillige, at nogle Kredse i Henhold til denne havde begyndt at skyde.

Forpagter *H. P. Nielsen*, Oure, udtalte en varm Tak til Kaptajn Nielsen for hans hidtidige Virksomhed i Skyttesagen. Men om han i Fremtiden skal kunne bevare vor Kærlighed og Taknemlighed, beror paa hans Stilling til Provisoriet. Spørgsmaalet er, om vi endnu i Skytteforeningerne har Frimands Ret, og dette Spørgsmaal maa besvares med Nej. Men vi vil ikke have en Tilladelse til at skyde som en Naade, thi det er vor Ret.

Friskolelærer *Appel*, Ryslinge, havde som Kredsforstander opfordret Formanden til at udvirke Amtmandens Tilladelse til Skydningens Fortsættelse, og da der saa kom Meddelelse om, at Tilladelsen var givet, antog han, at den gjaldt alle de Kredse, der havde Lyst til at

skyde, og det havde hans. Han var derved i Overensstemmelse baade med Foreningens Love, med Virksomhedsplanen for i Sommer og med de Bestemmelser, Øvrigheden paalægger danske Borgere. Han havde altid pligtskyldigst indhentet Politimesterens Tilladelse til de sædvanlige Præmieskydninger, da Grundloven jo kun hjemlede Ret til at samles ubevæbnede. Rundskrivelsen maatte opfattes med Forstand og Konduite, saa Virksomheden ikke led Skade derved. Og det var en Overdrivelse, at vi under de nuværende Forhold ikke kunde skyde som frie Mænd.

Friskolelærer *Lars Hansen*, Gravvænge, udtalte sin Tilslutning til Jørg. Pedersen. Man havde Ret til at antage, at Kredsforstanderne kunde læse Dansk, saa de ikke forvekslede Amtmanden med Forretningsudvalget. Derfor maatte man misbillige, at nogle Kredse havde begyndt Skydningen efter de to Medlemmers Rundskrivelse. Iøvrigt maatte hele Forsamlingen bøje sig for, hvad der i Dag blev vedtaget.

H. P. Nielsen sluttede sig hertil. Det er meningsløst at tale om Enighed og Kærlighed, hvis vi ikke er enige om at rette os efter de her tagne Beslutninger.

Kaptajn *Nielsen* saa' mere paa Skyttesagen end paa Provisoriet, hvilket han betragtede som en sørgelig Tilstand. Han bar Skylden for Udsendelsen af Amtmandens Tilladelse, i hvilken han ikke fandt noget saarende. Han henviste til de Amtsskytteforeninger, hvor man skød med Tilladelse, og tilraadede at give de enkelte Kredse her Frihed til at skyde eller laade være.

Appel vilde ikke tage mod nogen Irettesættelse, og hvis denne Generalforsamling, hvis Berettigelse iøvrigt er tvivlsom, vedtager noget, der er i Strid med den tidligere vedtagne Virksomhedsplan, har han ikke i Sinde at bøje sig derfor. Han vil skyde, saa længe han har Ammunition, og naar han ikke har mere, sagsøger han Forretningsudvalget til at skaffe den.

Højskoleforstander *Jens Lund*, Vejstrup, fandt ikke disse Udtalelser særlig fredelige og kærlige. Han hævdede, at det ikke blot var Skyttesagen, man havde Kærlighed til; vi lægger ogsaa Vægt paa at kunne føle os som frie Mænd, hvor vi færdes, og dette er der en Del iblandt os, som ikke kan, naar vi skal skyde paa disse Betingelser. Han paaviste dernæst, at man havde oprettet Riffeforeningen som selvstændig Forening væsentligst af Hensyn til Kaptajn Nielsen, men man ønskede at staa i det venligste Forhold til Skytteforeningen.

Gaardbruger *Jens Jensen Aadal*, Trunderup, hævdede, at det var en Fejl af Overbestyrelsen, at den ikke straks havde sat sig i Bevægelse for at fremkalde en ensartet Optræden af Skytteforeningerne over hele Landet.

Friskolelærer *Laur Rasmussen*, Ringe, stillede følgende Forslag: „Indtil Riffelloven af 5. Maj er forkastet af den danske Rigsdag, indstilles Skydningen i Svendborg Amtsskytteforening“.

Appel mente, at dette Forslags Vedtagelse vilde lægge et Tryk paa dem, der ønskede at skyde. Frihed til at arbejde, som man selv vil! Han indrømmede, at han før havde talt sig varm, men han havde talt af Kærlighed til Skyttesagen.

Oberstløjtnant *Ryberg*, Svendborg, udviklede, hvilken gavnlige Indflydelse Skytteforeningerne havde haft paa Hærens Skydefærdighed, og maatte derfor anse det for meget beklageligt, om Skydningen skulde standses.

Efter at Højskolelærerne *Thomsen*, Ryslinge, *Ander- sen*, Vejstrup, o. fl. havde udtalt sig for at indstille Skydningen, og andre havde udtalt sig derimod, forkastedes med omtrent 100 Stemmer mod 48 et af Kaptajn Nielsen stillet Forslag, om at de enkelte Kredse skulde have Frihed til at skyde eller lade være at skyde. Med lignende Stemmetal vedtoges derpaa L. Rasmussens Forslag, der med en Ændring af Lars Hansen kom til at lyde saaledes:

Generalforsamlingen beslutter, at Skydningen indstilles i Foreningen, indtil en ny Generalforsamling vedtager dens Paabegyndelse“.

Det vedtoges at udtale Misbilligelse af, at nogle Kredse havde optaget Skydningen, hvorimod det foreslaaede Mistillidsvotum til Formanden og Kassereren toges tilbage efter en meget imødekommende Udtalelse af Kaptajn Nielsen.

Efter Afstemningen om Hovedresolutionen udtalte

Kaptajn *Nielsen*: Skønt Afstemningen er gaaet mig imod, vil jeg indstændig bede *alle* om at bøje sig for den nu trufne Afgørelse af Hensyn til Sammenholdet i Skytteforeningen.

Denne Udtalelse hilstes med kraftige „Hør“ og et saa fuldtonigt Leve for Kaptajn Nielsen, at det næppe nogen Sinde har lydt kraftigere.

I Virkeligheden har vel Kaptajn Nielsen og Amtsskytteforeningen aldrig følt sig knyttet inderligere til hinanden end i dette Øjeblik. Ingen anede da, at det blot en Maaned senere skulde komme til et afgørende Brud mellem dem.

Efter at Resultatet af denne Generalforsamling var blevet bekendt, indløb der fra Overbestyrelsen en Skrivelse, hvori meddeltes, at den indtil videre ikke vilde give de Amtsskytteforeninger, hvem Skydetilladelse var givet, uden at de *vilde* benytte den — til Dato kun Svendborg og tildels Vejle — nogen som helst Andel i de for Aaret tiltænkte Vaaben, Ammunitions- og Gymnastikmidler, medmindre de inden 30. Juli tilkendegav, at Bestyrelsen eller Generalforsamlingen havde besluttet at genoptage Skydningen. Fremkom ikke saadan Meddelelse betimeligt, vilde Overbestyrelsen foreslaa Indenrigsministeriet, at de disse Foreninger tiltænkte Vaaben m. m. fordeltes

til andre Foreninger, der havde Trang dertil. Overbestyrelsen gjorde endelig opmærksom paa, at disse Foreninger, ved at fastholde Beslutningen om ikke at *ville* skyde, stillede sig udenfor Overbestyrelsens Program og derfor kunde udsætte sig for at blive stillede udenfor Overbestyrelsens Ressort, hvoraf Følgen bl. a. maatte blive en Inddragelse af samtlige Staten tilhørende Øvelsesvaaben m. m.

Som Følge af denne Skrivelse indkaldtes en ny ekstraordinær Generalforsamling i *Ringe* den 19. Juli. Det var baade den stærkest besøgte og mest bevægede Generalforsamling, der havde været afholdt i Foreningen. Fra Nyborg var der mødt et meget stort Antal Medlemmer, og det var paa Forhaand let at mærke, at der fra forskellige Sider var gjort meget for at møde saa mandstærkt som muligt, og at der var stærk Spænding i Sindene. Det gav sig allerede til Kende ved Dirigentvalget, idet Oberstløjtnant Krøyer, trods den Yndest han nød i Foreningen, kun fik ca. 80 Stemmer, medens Dyr-læge *R. Skov*, Vesterskerne, valgtes med 130 Stemmer.

Kaptajn *Nielsen* aabnede derefter Forhandlingen med at minde om, at Odense Amtsskytteforening i Dag kunde samles til Fest i glad Stemning, som Tilfældet har været her saa mange Gange i de 20 Aar. Her er Stillingen desværre en anden. Den er imidlertid bleven klarere end sidst, idet man nu véd, at de fleste Skytteforeninger omkring i Landet skyder, og efter Overbestyrelsens Rundskrivelse af 1. Juli tillige véd, hvad Foreningen udsætter sig for ved at fastholde sit Standpunkt. Foreningen vil vanskeligt kunne opretholdes, hvis den stilles udenfor Overbestyrelsens Ressort og mister al Støtte fra Staten. Det forekom ham at være en noget for stor Ømtaalighed — noget, der mindede om Eventyrets Prinsesse, der kunde mærke Ærten gennem de 16 Dyner — hvis man ikke vilde skyde, efter Amtmandens Tilladelse. Han haabede imidlertid, at man i Dag kunde enes om

at genoptage Skydningen, dog saaledes, at de Kredse, der ikke ønskede det, kunde lade være, og stillede sammen med Oberstløjtnant Christensen Forslag herom.

Højskolelærer *Andersen*, Vejstrup, var enig med Kaptajn Nielsen i, at Stillingen var bleven væsenlig klarere ved Overbestyrelsens mærkværdige Rundkrivelse, men saaledes, at man nu mindre end nogen Sinde kunde bøje sig. Man kunde vente, at Overbestyrelsen i disse provisoriske Tider vilde have draget Omsorg for, at de Foreninger, der ikke vilde skyde, men nok øve Gymnastik, kunde faa den sædvanlige Understøttelse hertil. Men i Stedet for foreslaar den Regeringen at berøve saadanne Foreninger al Understøttelse og truer med helt at støde os ud, hvis vi ikke vil skyde. Ministeriet har først forbudt os at skyde, derefter tilladt os det paa visse Vilkaar, og nu siger Overbestyrelsen, at vi *skal* skyde, og vil vi ikke det, skal vi smides ud. Overfor en saadan Overbestyrelse maa Landets Skytteforeninger sige: den skal bort som alt det provisoriske i Danmark! (Langvarigt Bifald og stormende Indsigelser).

Friskolelærer *P. Olsen*, Lunde, ønskede, at Politik maatte blive holdt ude af Foreningen. Han kunde ønske vedtaget et Forslag af følgende Indhold:

„Svendborg Amtsskytteforening beslutter at *ville* optage sine Skydeøvelser for indeværende Aar efter sit oprindelige Program paa det Vilkaar, at Overbestyrelsen for de danske Skytteforeninger ogsaa vil arbejde efter sit gennem flere Aar fulgte Program, navnlig i Retning af at støtte Foreningen med Rifler, billige Skud og Bidrag til Gymnastikapparater, samt at skaffe de Medlemmer af Foreningen, som ønsker Rifler til Ejendom, saadanne.

Generalforsamlingen lægger det saaledes i Overbestyrelsens Haand, hvorvidt Skydningen skal optages eller ikke“.

Friskolelærer *Martin Dyrholm*, Brudager, mente, at dette Forslag gik ud paa, at man skulde bøje sig for Overbestyrelsen, hvilket han paa ingen Maade kunde

tilraade. Til Kaptajn Nielsen bemærkede han, at Kaptajnen maatte ikke dømme om vore Følelser. For os er der ingen Dyner at mærke ovenpaa den provisoriske Ært.

Hattemager *Nielsen*, Nyborg, anbefalede, navnlig af Hensyn til de unge Skytter, der gerne vil skyde, at fortsætte med Skydningen som i de foregaaende Aar.

Forpagter *H. P. Nielsen*, Oure, hævdede, at det var Regeringen, der havde kastet Politik ind i Skytteforeningerne; dette kunde der ikke dækkes over. Han troede ikke paa Fred i Skytteforeningerne, saalænge man havde den nuværende Overbestyrelse, og faar vi en anden efter vort Sind, kan den næppe arbejde sammen med dette Ministerium. Men vi faar saa prøve at staa paa egne Ben, hvad vi ogsaa nok kan. Taleren vilde derfor anbefale at blive staaende ved den i Kværndrup trufne Afgørelse.

Bødker *Hansen*, Nyborg, beklagede, at den politiske Splid skulde gaa ud over de unge Skytter. Man mangler nu den Aand, som Digteren Mads Hansen havde bidraget til at udvikle.

Højskoleforstander *Alfred Povlsen*, Ryslinge: Der siges, at her ikke maa tales Politik, men lad os være enige om at tale Sandhed. Og Sandheden er, at den Politik, hvorefter der styres, er en daarlig Politik. Men den har Overbestyrelsen stillet sig til Tjeneste for i Stedet for at stille sig som Værn for Skytteforeningerne. Maaske har Overbestyrelsen ladet sig trykke ved Trusel om Statsbidragets Inddragelse. Men enten vi har denne Overbestyrelse eller en anden, vil Resultatet i Grunden blive det samme. Taleren vilde derfor hverken anbefale Olsens eller noget andet Ændringsforslag. Vi maa vænne os til at staa paa egne Ben paa alle Omraader. Hvad vi hidtil har gjort i Skytteforeningerne eller Riffeforeningerne, har vi gjort for Borgerfredens Skyld. Men vi faar ikke Fred ved nu at give efter. Lad os derfor sige til Overbestyrelsen: I har tabt vor Tillid; vi fastholder vort Standpunkt!

Afslutning blev nu forlangt og vedtaget med stort Flertal.

Ved den derpaa foretagne Afstemning *forkastedes* Kaptajn Niensens og Oberstløjtnant Christensens Forslag med 145 Stemmer mod 97.

Olsen tog sit Forslag tilbage. *H. P. Nielsen* stillede følgende Forslag til Resolution:

„Da Overbestyrelsens sidste Rundskrivelse saavel som Riffelloven krænker vor Friheds- og Selvstændighedsfølelse, beslutter Generalforsamlingen at nægte Genoptagelse af Skydningen.“

Denne Resolution vedtoges enstemmigt, idet Mindretallet under Protest afholdt sig fra at stemme.

Kaptajn *Nielsen* udtalte derefter fra Talerstolen omtrent følgende: Saa maa jeg med Smerte sige Farvel. Det er saaledes, man lønner mig efter tyve Aars Arbejde. Men jeg er lykkelig ved at kunne sige, at jeg er fri for Tyranniet. Jeg kan ikke udholde det længere; vi maa skilles. Kom, alle, der med mig vil danne en ny Skytteforening! Maaske kan vi mødes en Gang igen, men for Øjeblikket kan vi ikke leve sammen.

Han nedlagde dermed sit Mandat som Medlem af Forretningsudvalget, og Oberstløjtnant Christensen fulgte hans Eksempel.

H. P. Nielsen: Kaptajn Niensens Fortid i Skytteforeningen er saaledes, at vi maa tage mildt paa den Beskyldning, han udslyngede imod os, i Stedet for at tilbagevise den efter Fortjeneste.

Dirigenten sluttede nu Generalforsamlingen med Ønsket om, at alle, om end ad forskellige Veje, maatte mødes i at virke for Ungdommens Uddannelse til Værn for Fædrelandet. Danmark leve!

Efter tyve Aars Virksomhed var Svendborg Amtsskytteforening altsaa sprængt i to Dele, uden Udsigt til

atter at samles. Jeg har temmelig udførligt dvælet ved dette Afsnit af Foreningens Historie, fordi det for den rette Forstaaelses Skyld har den største Betydning, at netop de Begivenheder, som førte til Sprængningen, kan komme til at staa i saa klart et Lys som muligt. Derfor har jeg gengivet de ved de to afgørende Generalforsamlinger faldne Udtalelser saa korrekt og upartisk, som det paa Grundlag af de foreliggende Referater lader sig gøre. Jeg har ment, at selve Udtalelserne fra de forskellige Sider giver det paalideligste Billede af de modstridende Følelser og Stemninger, som da var fremme. Jeg skal derfor ogsaa lade Referatet tale for sig selv og afholde mig fra alle personlige Betragtninger og Domme.

Det var en vanskelig Opgave, der var overladt, især til de tre Forretningsudvalgsmedlemmer, der var blevet tilbage i den gamle Forening: Friskolelærerne *Jørg. Pedersen*, *Egebjerg*, og *Lars Hansen*, *Gravvænge*, samt Gaardbruger *Jens Jensen Aadal*, *Trunderup*. Deres første Skridt var at indvarsle til en ny Generalforsamling i *Kværndrup* den 9. August, ved hvilken Højskolelærer *N. Kr. Andersen*, *Vejstrup*, og Højskoleforstander *Alfred Povlsen*, *Ryslinge*, valgtes til at udfylde de ledigblevne Pladser i Forretningsudvalget. De fratraadte forøvrigt begge to næste Foraar, efter at Forretningsudvalgsmedlemmernes Antal ved de nye Loves Vedtagelse var indskrænket til tre.

Kaptajn Nielsen havde straks efter Adskillelsen begyndt at oprette Kredse i „Svendborg Amts nye Skytteforening“, som hans nydannede Forening benævntes. I disse Kredse skød man, saa meget man lystede. Den gamle Forenings Kredse maatte derimod holde sig til Gymnastiken alene i Forbindelse med nogen Stuebøsseskydning. I de mere livskraftige Kredse gik det ogsaa

meget godt, om end det var et Savn for mange Skytter at maatte undvære Riffelskydningen. Men derimod kneb det med at holde de Kredse oppe, som ikke havde befattet sig synderligt med Gymnastik, og hvor Skydningen egenlig havde været det eneste samlende.

Overbestyrelsen gjorde Alvor af sin Trusel, idet den i en Skrivelse af 15. August meddelte, at den betragtede Svendborg Amtsskytteforening som staaende udenfor Overbestyrelsens Ressort. Forretningsudvalget nedlagde Indsigelse mod denne, efter dets Formening, ulovlige Udelukkelse. Forøvrigt havde Forretningsudvalget fuldt op at gøre i disse Aar, baade udadtil og indadtil, dels med endeløse Forhandlinger, Skrivelser, Protester osv. overfor Overbestyrelse, Ministerium og Kapt. Niensens Forening, dels med at holde Sagen oppe i Kredsene under de stærkt forandrede Forhold.

Saa snart Rigsdagen var samlet om Efteraaret, forkastede Folketinget Riffelprovisoriet efter Indbringelse ved privat Initiativ. Fra én Side gik man ud fra, at denne Forkastelse havde fuld retslig Gyldighed, saa at Provisoriet dermed var sat ud af Kraft. Forretningsudvalget for Svendborg Amtsskytteforening delte denne Opfattelse og meddelte derfor i en Rundskrivelse af 16. Oktober Kredsene, at da Hindringerne for Skydningen nu maatte anses for fjernede, optages denne hurtigst muligt. Der var ogsaa adskillige Kredse, som efter dette optog Skydning, skønt Tiden jo var for langt fremrykket, til at der kunde blive ret megen Skydning af for dette Aars Vedkommende. Der blev ogsaa hurtig sat en Stopper derfor af Myndighederne, der, ligesom adskillige andre, gik ud fra, at Riffelprovisoriet ikke kunde anses for forkastet, førend det var indbragt af Ministeriet. Formanden og et Par andre Medlemmer af Foreningens Bestyrelse blev indkaldt til Forhør i Anledning af den i nogle Kredse foretagne Skydning. Forretningsudvalgets Standpunkt var dette, at da Riffelprovisoriet, efter dets

Mening, var retsgyldigt forkastet, var Hindringerne for Skydningen dermed fjernede, hvorfor denne frit kunde optages. Myndighederne respekterede vel ikke denne Forkastelse, men saa blev det gjort gældende, at for dem maatte Amtmandens tidligere givne og ikke senere tilbagetagne Skydetilladelse til Svendborg Amtsskytteforening vel være tilstrækkelig Hjemmel. Der blev ikke gjort noget ud af denne Sag, men kort efter blev Amtmandens Skydetilladelse taget tilbage — efter Sigende efter Opfordring fra Ministeriet — og Foreningen maatte nu bøje sig for Magten og paany indstille Skydningen, der jo forøvrigt alligevel ikke blev øvet om Vinteren.

Jeg skal ikke vidtløftigt gennemgaa den lange Række af Forhandlinger, der førtes om denne og andre herhen hørende Sager. Man havde en Del Besvær med at faa Kaptajn Nielsen til at udlevere de Amtsskytteforeningen tilhørende Rifler og dens øvrige Materiel, men tilsidst lykkedes det dog. Efter meget Skriveri og lang Ventetid fik man ogsaa saa meget at vide, at Ministeriet ikke kunde indrømme Foreningen Ret til at skyde, da Forretningsudvalgets Sammensætning ikke indeholdt Borgen for, at Tilladelsen ikke vilde blive misbrugt. Nogen nærmere Begrundelse af denne Vægning var det dog ikke muligt at fremkalde.

Hele Sommeren 1886 blev der ikke løsnet et Riffel-skud i Svendborg Amtsskytteforening. Derfor laa man dog ikke paa den lade Side. I en stor Del Kredse arbejdedes der med Gymnastik med fordoblet Iver. Navnlig benyttede mange Kredse sig af denne Hviletid for Skydningens Vedkommende til at optage og indøve den „svenske“ (Lingske) Gymnastik.

Den 15. April 1887 ophævede Ministeriet ved en ny foreløbig Lov den provisoriske Riffellov af 5. Maj 1885. Dermed var den væsenligste Hindring for Skydningens Genoptagelse til Side, og i en Rundskrivelse af 25. April meddelte Forretningsudvalget Kredsene, at

den fulde Virksomhed nu kunde genoptages. Kredse lod sig ikke dette sige to Gange. Der blev øjeblikkelig begyndt paa Skydningen overalt, hvor man var i Stand dertil. Alle Hindringer var nemlig endnu ikke ryddede af Vejen, idet Foreningen havde maattet udlevere alle de Rifler og Øvelsesvaaben, den havde modtaget gennem Overbestyrelsen. Selv ejede den kun 39 Rifler, som for Størstedelen var udslidte, saa der maatte nye Piber til. Kredse var derfor nærmest henvist til at benytte de Rifler, som enten de selv eller enkelte Skytter ejede. Med en god Villie slap man imidlertid de fleste Steder ogsaa over disse Vanskeligheder. Og ved ihærdigt Arbejde i de følgende Aar naede man til at forsyne alle Kredse i Foreningen med Kredsrifler, foruden at der som Præmierifler kom et stort Antal Vaaben ud iblandt Skytterne.

I Overbestyrelsens Sammensætning var der i Mellemtiden foregaaet en meget væsentlig Forandring, og Udelukkelsen af Svendborg Amtsskytteforening var derefter taget tilbage.

Den stod nu atter som anerkendt Led af de danske Skytteforeninger. Riflerne knaldede fra omtrent et halvt Hundrede Skydebaner saa flittigt som ingen Sinde før, Gymnastiken blev drevet med Liv og Lyst, Medlemsantallet var i stadig Stigen — kort sagt: Svendborg Amtsskytteforening havde overstaaet Krisen, vistnok den sværeste, nogen Skytteforening har været stillet i; de truende Skyer var drevet til Side, og Fremtiden laa paany i Sol og Glans.



Sammenslutningen.

Ti Aar gik der hen, før det lykkedes at faa helet den Revne, som blev slaet i 1885. De Forsøg, der forinden blev gjort herpaa, viste sig haabløse. Det var stormfulde Tider i Danmark i de Aar. De politiske Bølger gik højt, og deres Dønninger trængte ind paa Omraader, hvor de burde have været holdt ude, deriblandt Skytteforeningerne. Baade i de enkelte Foreninger og i selve Overledelsen var der haarde Brydninger og voldsomme Eksplosioner med efterfølgende Sprængninger og Udtrædelser, snart fra én, snart fra en anden Side.

Efter et gennemgribende Personskifte, der i nogen Grad havde Karakter af et Systemskifte, var Overbestyrelsen dog i 1887 kommen i nogenlunde roligt Leje og bestræbte sig nu ihærdigt for atter at samle alle de sprængte eller udtraadte Skytteforeninger, deriblandt de to i Svendborg Amt. Det Svar, Kaptajn Nielsen gav paa Henvendelsen til ham i den Retning, er særdeles betegnende for den Bitterhed, som paa dette Tidspunkt endnu opfyldte ham overfor hans gamle Forening.

Hvis det med Tiden kunde ventes, skrev han,

1) at Riffeforeningerne var forsvundne, og d'Hrr. Medlemmer af Forretningsudvalget saaledes ej længere var Bestyrere af disse;

2) at Alménvæbningstanken var falden til Jorden og ved et aldeles overvældende Flertal paa en Generalforsamling i de Herrers Forening var erklæret skadelig for Fædrelandet.

3) *at* ikke svensk Gymnastik, men derimod alene dansk militær Gymnastik fremstilledes offentligt;

4) *at* det blev til Pligt at indprente Skytterne, de vordende Soldater, Kærlighed til Fædrelandet og Ærbødighed for Landets Overhoved —
da kunde der være opstaaet et smukt og godt Grundlag for en Sammenslutning.

Paa *det* Grundlag var det selvfølgelig i Øjeblikket ørkesløst at arbejde for en Sammenslutning. Og de to Skytteforeninger fortsatte da hver for sig Virksomheden efter bedste Evne, den gamle sorterende under Overbestyrelsen, den nye — sammen med flere andre udtraadte Foreninger — direkte under Indenrigsministeriet indtil Efteraaret 1894, da de alle samledes i „De danske Skytteforeninger“.

Efterhaanden som den politiske Ophidselse stilnede af og gav Plads for en roligere og mere nøgtern Bedømmelse af Forholdene, kom dog stedse flere til Erkendelse af det meningsløse Spild af Kræfter og Penge, det medførte, at holde to Skyttekredse gaaende i hvert Sogn, hvor det ofte kunde være vanskeligt nok at skaffe Ledere, Skydebaner og Øvelseslokaler blot til én. Disse Tanker, som længe havde ligget og dæmret i det skjulte, fandt Udtryk overfor Offenheden i April 1894 ved en Generalforsamling i den nye Skytteforening, hvor Pastor *J. Chr. Clausen*, Korinth, stærkt slog til Lyd for en Sammenslutning af de to Foreninger. Han støttedes meget varmt af Skovrider *Elers Koch*, Ditlefslyst — en Mand, som i denne Forbindelse fortjener at nævnes med særlig Hæder. *Elers Koch*, (f. 1854 i Hillesvig Skovridergaard) der i Begyndelsen af Firserne var bleven Skovrider paa Brahetrolleborg, var Højremand, men fremfor alt en varmtfølende, fædrelandssindet Mand og følgelig ogsaa en Ven af Skyttesagen. Da Kaptajn Edv. Nielsen under Arbejdet for at rejse sin nye Skytteforening kom til Brahetrolleborg-Eggen, spurgte han, hvem der

her havde mest at bestille. Og da Svaret enstemmigt lød: Skovrider Koch! udrød Kaptajn Nielsen: „Saa maa jeg have fat i ham, thi den Slags Folk kan man altid faa til at udrette noget“. Det var ogsaa den rette Mand, han kom til, thi Elers Koch tog sig med saa megen Iver af Sagen, at han fik sat Liv i Bevægelsen, saaledes at den nye Skytteforening fandt sin kraftigste Tilslutning paa Faaborg-Eggen.

Koch var her Bevægelsens egenlige Leder, hvorfor Kaptajn Nielsen ogsaa regnede ham blandt sine bedste Støtter og var en hyppig Gæst paa Ditlefslyst. Saa meget større var hans Skuffelse, da Skovrider Koch med særlig Varme tog til Orde for en Sammenslutning. Det havde gjort ham ondt, at en Sag, der fremfor nogen burde være en nationalt samlende Sag, vedblivende skulde være et Splidens Tegn. Og nu, da der ved det storpolitiske Forlig af 1. April 1894 syntes ham at være slaaet en Bro til et fordrageligt Samarbejde mellem tidligere Modstandere, fandt han Tidspunktet inde til at søge Skellet i Skytteforeningerne jævnet. Hans Udtalelser herom, saaledes som de gengaves i Bladene, vakte Opmærksomhed ogsaa indenfor den gamle Skytteforening, hvor tilsvarende Tanker længe havde dæmret. Og efter en Henvendelse fra en af den gamle Forenings Mænd ydede Skovrider Koch sin gode Medvirkning til, at den Forhandling kom i Stand, som Aaret efter resulterede i Sammenslutningen. Selv maatte han efter denne trække sig tilbage fra den aktive Deltagelse. Sygdom lammede tidligt den dygtige og virksomme Mands Kræfter, saa han blev tvungen til at økonomisere med dem, men indtil sin Død (11. Marts 1913) bevarede han sin varme Kærlighed til Skyttesagen. Og alene hans Indsats paa et betydningsfuldt Tidspunkt var værdifuld nok til, at hans Navn bør mindes med Ære i Svendborg Amtsskytteforenings Festskrift. Den var saa meget mere værd, som Hensynet til Sagen for hans Vedkommende førte til

Brud paa et personligt Forhold, han satte meget højt, Forholdet til Edv. Nielsen. Denne kunde nemlig ikke endnu forlige sig med Tanken om atter at samles med sine tidligere Medarbejdere i den gamle Forening. Og da det viste sig, at Sammenslutningstanken fandt overvejende Tilslutning ogsaa i hans egen Forening, trak han sig i Bitterhed tilbage fra Ledelsen. Pastor *Clausen*, der nu blev Formand, fik straks indledet en Forhandling med Repræsentanter for den gamle Forening, først og fremmest dennes Formand, og efter forskellige, først private, siden mere officielle Møder opnaaedes der Enighed om en Sammenslutning paa følgende Grundlag:

De to Skytteforeninger sammensluttes under det oprindelige Navn: *Svendborg Amtsskytteforening*. Den nye Forenings Materiel fordeles mellem dens enkelte Kredse efter disses Behov; hvad de ikke har Brug for, indgaar i Fællesforeningens Depot. Den nye Forenings Kassebeholdning, 300 Kr., bliver Fællesforeningens Ejendom, og efter Sammenslutningen kan intet Regningskrav, den nye Forening vedrørende, gøres gældende overfor Svendborg Amtsskytteforening. Den nye Forening tiltræder Svendborg Amtsskytteforenings Love, kun at disses § 14 forandres saaledes, at Forretningsudvalget udvides med 2 Medlemmer, som i Aar vælges af den nye Forening, „saaledes at det ene bliver Næstformand i Fællesforeningen, fordi man mener at have billigt Krav derpaa, og ikke fordi man nærer Mistillid til den nuværende Bestyrelse eller særlig den nuværende Næstformand“. „Tillige udtales, at Medlemmerne af Svendborg Amts nye Skytteforening efter Sammenslutningen fuldt ud vil slutte sig til Svendborg Amtsskytteforening, uden i Fremtiden at kræve nogen Særstilling eller anden Indflydelse paa Bestyrelsesvalg end den, de paa almindelig Vis kan faa ved deres Stemmeafgivning“. Efter Sammenslutningen skal der i de Sogne eller Købstæder, hvor der findes Kredse af begge Foreninger, af begge Kredsforstandere i Fællesskab sammenkaldes en Generalforsamling, der vælger et nyt Kredsraad.

Her — som saa ofte — var det et rent Etikette-Spørgsmaal, der voldte større Vanskelighed end selve

Realiteterne. Om disse opnaaedes der forholdsvis let Enighed i Fællesudvalget. Den nye Forening havde intet imod, at den gamle Formand blev Formand for Fællesforeningen og ønskede heller ingen anden Personforandring i dennes Ledelse, men krævede, at deres egen Formand skulde være Næstformand i Fællesbestyrelsen. Dette faldt adskillige af den gamle Forenings Repræsentanter for Brystet. Ikke saaledes, at de personligt havde noget som helst imod Pastor Clausen, men de fandt, at det var en Tilsidesættelse mod J. Jensen Aadal at „reducere ham til menigt Medlem af Forretningsudvalget“, efter at han nu i ti Aar havde staaet som Svendborg Amtsskytteforenings Næstformand og udfyldt denne Plads med en af alle anerkendt Dygtighed. Den nye Forenings Repræsentanter hævdede derimod, at dette Krav for dens Medlemmer var en Honnørsag af saa stor Betydning, at de ikke kunde ventes at ville gaa med til Sammenslutningen, hvis de ikke fik det opfyldt.

Paa dette Punkt truede Forhandlingerne med at briste. Men saa skar *J. Jensen Aadal* gennem Vrøvlet ved resolut at erklære, at han overhovedet ikke vilde være Næstformand. Som Medlem af Forretningsudvalget beholdt han jo sin Indflydelse paa Foreningens Ledelse ubeskaaren, enten han kaldtes Næstformand eller ikke, og han vilde ikke tillade, at Hensynet til hans Person i nogen Maade skulde hindre den Sammenslutning, som han i Sagens Interesse paa det varmeste ønskede.

Efter dette enedes man hurtigt om den foran anførte Formulering af det kildne Punkt. Og med en enstemmig Indstilling kunde Fællesudvalget saa gaa til *Generalforsamlingerne*, der afholdtes samtidigt i begge Foreninger paa *Kværndrup Kro* Søndag den 17. Marts 1895.

Paa den gamle Forenings Generalforsamling oplæste Dirigenten, Lærer Lomholt, Vøjstrup, Sammenslutningsforslaget, som derefter motiveredes af *Jens Jensen Aadal*. Han fremhævede, at dette Forslag ikke kom uforberedt

eller uventet. Fra forskellige Sider har man ventet, at vi i Svendborg Amt maatte naa til en Sammenslutning, som man nu har naaet det alle andre Steder. De Betingelser, der her foreligger, er selvfølgelig ikke de oprindelige, men er fremgaaet af Forhandling og Overenskomst mellem de to Foreningers Bestyrelser. Men som Forslaget nu foreligger, maa det paa det varmeste anbefales til Vedtagelse. Naar en Amtsskytteforening opgiver sin hidtidige Stilling for at gaa op i vor Forening uden at forlange andet end at faa valgt to Medlemmer ind i Forretningsudvalget, da er det særdeles moderat. Andre Steder har man stillet ganske anderledes skrappe Betingelser. De to Mænd, den nye Forening ønskede optaget i Forretningsudvalget, kan vi være glade ved at modtage. Og Fordringen om, at den ene skal være Næstformand, er kun et rimeligt Honnørspørgsmaal, som ikke har nogen reel Betydning. Alle Skyttevenner ser i Dag med Opmærksomhed paa, hvad vi foretager os her. Og skulde Sammenslutningen briste her, vil det vække Misstemning viden om.

Formanden, *Jørg. Pedersen*, Egebjerg, tog nu Ordet og udtalte sig i det væsentlige saaledes:

Der er nu gaaet ti Aar, siden Svendborg Amtsskytteforening deltes i to. I den første Tid havde vi mange Vanskeligheder at overvinde, men i det store og hele maa det siges, at vi har haft det roligt og godt, og at der har været god Fremgang i Arbejdet. I de to sidste Aar ser det ud, som om vi er kommen ind i en Tilbagegangens Bølge, idet vi ikke har fuldt saa mange Skytter som tidligere. Men vi vil selvfølgelig gerne have saa mange Unge som muligt draget ind i Skyttebevægelsen. Og derfor er det ikke at undres paa, at vi med Glæde hilser den Bevægelse, der nu er fremme for atter at samle Skyttesagens Venner i én Forening.

Der har jo været talt en Del om denne Sammenslutning. Hidtil er den strandet paa Amtsskytteforeningens gamle Formand, Kaptajn Nielsen. Nu er han falden for Sammenslutningstanken. Men det skal siges her, at vi

ikke nærer nogen Bitterhed imod ham, men at vi med Tak og Anerkendelse mindes hans hæderkronede og fortjenstfulde Virksomhed i Svendborg Amtsskytteforening. (Hør!) I Foreningens Festskrift er der ogsaa sat ham et Minde, der skal bevare hans Navn gennem Tiderne i denne Forening. (Hør!) Og jeg tror at kunne tale paa Foreningens Vegne, naar jeg her udtaler Ønsket om, at han maa faa en god og lykkelig Alderdom. (Hør!) Gid enhver af os maa faa Lykke til at fylde vor Plads, mens Tid er, og i rette Tid skønne, naar vi ikke kan det længere.

Nu er andre Mænd traadt frem i Stedet for den gamle Formand. Og fra dem er der nu fremkommet et Sammenslutningsforslag, som det vilde være uforsvarligt ikke at modtage. (Hør!) Der er rakt os en Haand, som vi bør modtage. Den nye Skytteforening har Ære af det Tilbud, den har stillet os, og vi har Ære af at modtage det. (Hør!)

Hvad der vindes ved Sammenslutningen, kan vi ikke i Dag sige. Vi véd, at vi faar en Tilgang af Medlemmer, og vi kan ogsaa vente, at det vil betyde en Fremgang i de Midler, vi faar at virke med, idet det nu kan paaregnes, at vi atter faar en Del af de Bidrag, der tidligere blev ydet saavel af Amts- og Byraad som af Private.

Men hvad der har størst Betydning, er, at vi nu kan haabe at samle alle, der virkelig har Kærlighed til Skyttesagen, til et fælles Arbejde med forenede Kræfter. Og dermed anbefaler jeg Sammenslutningen, idet jeg haaber, at den maa blive til Lykke for Skyttesagens Fremtid i Svendborg Amt. (Stærkt Bifald).

Dirigenten udtalte Ønsket om, at Sammenslutningsforslaget maatte blive vedtaget uden Diskussion, efter dette varme og veltalende Foredrag.

Efter at der var rettet og besvaret et Par Fore-spørgsler, vedtoges Forslaget med alle Stemmer mod 1.

Dette Resultat meddeltes den nye Skytteforenings Delegerede, som samtidigt havde holdt Generalforsamling i et tilstødende Lokale og dér for deres Vedkommende vedtaget Sammenslutningen samt som deres Repræsentanter i Forretningsudvalget valgt Pastor *J. Chr. Clausen*,

Korinth, og Købmand *H. O. Hansen*, Svendborg, den første som Næstformand. De Delegerede rykkede nu ind i den store Sal og tog Plads blandt den gamle Forenings Repræsentanter.

Dirigenten proklamerede derpaa Sammenslutningen og udbragte et Leve for den genforenede Svendborg Amtsskytteforening. Den store Forsamling sluttede sig hertil med rungende Hurraraab og istemte derefter med Liv og Kraft: „I alle de Riger og Lande“.

Efter Anbefaling af den hidtilværende og den nye Næstformand valgtes ved Akklamation *Jørg. Pedersen* til Formand for Fællesforeningen.

Man gik derefter over til i Fællesskab at drøfte Sommerens Virksomhedsplan, hvorfra her kun skal noteres, at det efter Forslag af Redaktør Egebjerg med Tilslutning af Skovrider Koch o. fl. enstemmigt vedtoges at fejre Sammenslutningen med en Amtsskyttefest. Denne, hvis nærmere Ordning overlodes til Bestyrelsen, blev holdt ved Svendborg den 21. Juli.

Efter ti Aars Adskillelse var saaledes Skytterne i Svendborg Amt paany samlet i én Forening. Længe havde det varet — længere end i de andre Amter, hvor der ogsaa havde været Splittelse — men til Gengæld var Forsoningen, nu da den endelig kom, saa fuldstændig, at der ikke var Spor af Fortidens Bitterhed at mærke. Hvad der særligt bidrog hertil, var dette, at man her kunde bevare de ledende Mænd fra *begge* de sammensluttede Foreninger i Spidsen for Arbejdet, medens man andre Steder, for at opnaa en Sammenslutning, havde maattet sætte de gamle Ledere til Side og vælge helt nye.

Under Fællesforhandlingerne havde der vel lydt mistænksomme Røster om det for den nye Skytteforening risikable i at opgive sin selvstændige Stilling

uden anden Garanti for Medbestemmelsesret i Fremtiden end denne, at den det første Aar fik to Repræsentanter i Fællesbestyrelsen. I Fællesforeningen vilde Venstre jo altid være i afgjort Flertal, blev der sagt, og hvis det benyttede sig heraf, kunde det allerede ved den næste Generalforsamling smide de to Repræsentanter ud, og saa stod man net i det. Hertil blev der svaret, at nogen egentlig Garanti for Fremtiden kunde der selvfølgelig ikke gives. Det eneste holdbare Grundlag for Sammenslutningen var dette, at man i gensidig *Tillid* gav hinanden Haandslag paa, at partipolitiske Modsætninger ikke fremtidigt skulde have Lov til at gøre sig gældende *indenfor* Skytteforeningen. Og de siden forløbne Aar har vist, at dette Grundlag var holdbart. De to Mænd, der i 1895 valgtes ind i Amtsskytteforeningens Forretningsudvalg, blev ved alle Generalforsamlinger i de følgende 16 Aar aldeles enstemmigt genvalgt, uden at der fra nogen Side ytrede Ønske om at faa dem ombyttet med politiske Meningsfæller. Der var ikke mere Tale om „Venstreskytter“ eller „Højreskytter“, men kun om *danske* Skytter. Og i selve Bestyrelsen var Samarbejdet mellem de „sammenbragte Børn“ bestandigt i enhver Henseende saa udmærket, at det ikke kunde være bedre. Dette gjaldt i første Række *de to Formænd*. Allerede ved deres første Sammenkomst, da den nye Skytteforenings Formand mødte i Egebjerg Friskole for at tale med Jørg. Pedersen om Muligheden af en Sammenslutning, skabtes der mellem de to Mænd en gensidig Sympati og Tillid, som under deres senere mangeaarige Samarbejde voksede til et varmt Venskabsforhold. Og ingen var sikkert gladere end den gamle Formand, ved at det netop blev Pastor Clausen, der blev hans Afløser, da han i 1911 ikke selv mente at kunne fortsætte længere.

Ved dette Formandsskifte var det forøvrigt ikke fri for, at det gamle politiske Modsætningsforhold truede med atter at dukke op. Direkte og offentligt kom det vel ikke

stærkt til Syne, men det blev dog gjort gældende fra enkelte Sider, at en Forening, hvis overvejende Flertal var Venstremænd, ikke burde have en „Højremand“ til Formand.

Den Opfattelse blev imidlertid den sejrende, at havde man én Gang givet hinanden Haandslag paa, at der i Skytteforeningen ikke mere skulde spørges om en Mands politiske Standpunkt, men kun om hans Evner og Villie til at gøre et Arbejde i Skyttesagens Tjeneste, og befundet sig vel derved — saa skulde der ikke nu gøres nogen Forandring i dette Forhold. Som Udtryk herfor og ikke som Tilkendegivelse af politisk Tilslutning valgtes med overvejende Flertal den Mand, der i 16 Aar havde virket som Amtsskytteforeningens Næstformand, nu til dens Formand. Og saa loyalt bøjede de overstemte sig for Afgørelsen, at den nye Formand allerede ved næste Valg blev enstemmigt genvalgt efter anbefaling af sin tidligere Modkandidat.

Efter at have staaet sin Prøve i snart tyve Aar, kan det da med fuld Sandhed siges, at den Sammenslutning, som kom i Stand i Foraaret 1895, og hvis Virkninger har vist sig i en Opblomstring af Svendborg Amtsskytteforening som ingen Sinde tidligere, blev lagt paa en saa solid Grund, at den forhaabenlig vil kunne bære ogsaa langt ind i Fremtidens Dage.



Skytteforeningen og Hæren.

Spørgsmaalet om Forholdet til Hæren har ofte været brændende indenfor de danske Skytteforeninger. Ogsaa i Svendborg Amtsskytteforening har det været fremme, om end aldrig i den Skikkelse som enkelte andre Steder, hvor Skytteforeningsmedlemmer har fjernet sig saa langt fra det oprindelige Formaal, at de rent ud fornægter alt væbnet Forsvar.

Indenfor Svendborg Amtsskytteforening har der været og er fremdeles delte Meninger om den heldigste og rigtigste Ordning af Landets Forsvar; der har saaledes, som foran omtalt, til Tider staaet varme Debatter om Folkevæbningstanken. Men blandt alle de Mænd, som i Aarenes Løb har haft med Ledelsen at gøre, har der altid været den mest udelte Enighed om, at en af Skytteforeningens Hovedopgaver maatte være at styrke og udvikle Ungdommens Villie og Evne til at tage Del i Landets Forsvar, om det maatte kræves. Men de Former, hvorunder dette skete, har ændret sig noget i Tidernes Løb.

Som fremhævet i Indledningen, var Skytteforeningens bærende Tanke i dens første Aar denne at opøve og forberede de Unge til at kunne indtage en Plads i Hærens Rækker, naar den næste Krig kom. Skytteforeningen skulde, rent direkte, være en *Forskole for Hæren*. Ved

Siden deraf skulde den ogsaa tage Sigte paa Ungdommens legemlige og aandelige Udvikling gennem Deltagelse i gode Idrætter. Og efterhaanden traadte denne Opgave mere i Forgrunden, uden at dog det oprindelige Formaal tabtes af Syne. „Forskolen“ blev nu nærmest taget i indirekte Betydning, idet den unge Mand, som gennem Gymnastik og Skydning havde lært at vinde Hold over sit Legeme og at bruge sin Riffel, selvsagt mødte bedre forberedt til Militærtjenesten, selv om Skytteforeningens Øvelser ikke direkte havde taget Sigte herpaa.

I en Aarrække var der ogsaa en meget nær Forbindelse mellem Hæren og Amtsskytteforeningen. Denne lededes i sine første Aar væsenligst af Officerer fra Amtets Garnisonsby. Ogsaa efter at Ledelsen var bleven mere civil, vedblev Forbindelsen. Skyttekredsens væsenligste Bærere, Delingsførerne, havde næsten alle faaet deres Uddannelse paa Hærens Befalingsmandsskoler. Det var meget almindeligt, at naar en flink Skytte blev indkaldt som Rekrut, fik han det udtrykkelige Paalæg fra sin Kreds, at han skulde sørge for at komme paa Befalingsmandsskole og dér blive uddannet til at gøre Tjeneste som Delingsfører, naar han vendte tilbage til sin Kreds. Kaptajn Nielsen sørgede ogsaa for, at de vordende Delingsførere, som gennemgik Korporal- eller Underkorporalskolen i Nyborg, samtidig fik Undervisning i Hugning og andre Vaabenøvelser, som den Gang var saa stærkt i Brug i Skytteforeningen. Dennes Skyde- og Gymnastikkursus lededes udelukkende af militære Befalingsmænd.

I dette Forhold indtraadte en gennemgribende Forandring, efter at den Lingske Gymnastik havde vundet Overtaget indenfor Skytteforeningen. Denne maatte nu selv sørge for sine Gymnastik-Delingsføreres Uddannelse paa særlige Kursus paa Højskolerne. Og da der følte Trang til en fyldigere Uddannelse, end der kunde opnaas ved et 3—4 Ugers Kursus, knyttedes der til flere Højskoler — deriblandt Ryslinge og Vejstrup i Svendborg

Amt — særlige Delingsførerskoler. Derimod blev de Skydekursus, der aarligt afholdtes omkring i Hovedkredsene, fremdeles som oftest ledet af militære Skydelærere.

Efter at Hæren har optaget det samme Gymnastiksystem, som alt i en Aarrække havde været det raadende i Skytteforeningen, vilde der i og for sig ikke være noget til Hinder for at genoptage den gamle Ordning. Men Kursusuddannelsen er i Mellemtiden bleven sat saaledes i System, at der ikke for Gymnastikkens Vedkommende har været særlig Anledning til en Forandring. Derimod er Opmærksomheden mere og mere henledet paa det ønskelige i, at Skytteforeningernes Arbejde paa andre Omraader kunde blive lagt saaledes, at det i større Omfang kunde komme Landets Værn til Nytte.

Første Gang, der blev slaaet til Lyd herfor, var ved Aarsmødet i Svendborg 1902, hvor Foreningens Næstformand indledede en Forhandling om et fra Repræsentanter for jyske Skytteforeninger fremsat Forslag om visse Begunstigelser for uddannede Skytteforeningsmedlemmers Indtræden i Hæren.

Pastor *Clausen* fremhævede, at de Forsøg, der ved enkelte Afdelinger var gjort med „Skyttebeviser“, maatte betragtes som mislykkede. Noget andet er det, at det frivillige Arbejde, der i en Aarrække er gjort i Skytteforeningerne, vel nu maa anses for saa vidt fremmet, at det fortjener ogsaa en rent praktisk Anerkendelse.

Ved det politiske Systemskifte sidste Sommer blev der slaaet Bro over forskellige Kløfter og da navnlig over den, der hidtil har været paa Forsvarssagens Omraade. Paa denne Baggrund maa Forslaget ses.

Det er sagt saa tit, at Skytteforeningen har en opdragende Betydning. Dette gælder imidlertid ikke alene overfor den enkelte, men ogsaa dette, at de mange enkelte opdrages til at føle, at Fædrelandets Ve og Vel er deres Fællessag. Det var denne Aand, som bar Skytteforeningerne frem efter Krigen 1864, og det maatte ønskes, at denne Aand atter kunde blive levende blandt de unge Skytter.

Det oprindeligt fra Vejle Amtsskytteforening fremkomne Forslag, der har vundet ubetinget Tilslutning i Skytteforeningernes Overbestyrelse og Repræsentantskab, der er enige om at fremlægge det for Forsvarskommissionen, gaar i Korthed ud paa, at de Værnepligtige, der ved Indkaldelsen kan møde med et af deres Amtsskytteforening autoriseret Bevis for, at de har deltaget i Gymnastik i to Vintre og derhos i to Somre opnaaet et nærmere fastsat Antal Points i Skydning, skal betragtes som „kvalificerede“ og fritages for Vintertjeneste; hvis de udtages til Befalingsmandselever, skal de ved Hjemsendelsen have Orlovspenge, f. Eks. 200 Kr.

Betingelsen for, at dette kan gennemføres, er, at det Arbejde, som gøres i Skytteforeningen, og som helt og holdent maa bygges paa Frivillighedens Grund, maa være et virkelig alvorligt Arbejde. I saa Fald har vi rette Vedkommendes Ord for, at der vil blive taget Hensyn dertil.

Vil vi frem ad den Vej, maa vi gøre os fortrolige med den Tanke, at Skytteforeningen, foruden at være ungdomsopdragende, ogsaa maa være en Forskole for Hæren. Derfor maa vi for det første have vor Skydning ind i mere ordnede og kontrollerede Former. Den Skytte, der vil haabe at opnaa Læmpelse i sin militære Tjenestetid, maa sætte noget ind derpaa. Desuden maa der lægges mere Vægt paa Indøvelse af nogle af de Færdigheder, som der nu i Rekruttiden maa spildes en Del Tid paa. I gamle Dage havde vi noget deraf. Det kan siges, at vi har haft nok af denne „Legen Soldat“ i Skytteforeningen, men Sagen bliver en helt anden, naar vi mærker, at der kan blive et saadant Samarbejde mellem Hæren og Folket, at der tages Hensyn til dette frivillige Arbejde. Vi skal ikke have Paradeeksercits, men derimod praktisk Indøvelse i Færdighed i at haandtere sit Vaaben paa Stedet og under Marche, i Afstandsbedømmelse o. lign.

Det er naturligt, at det ikke hidtil er lagt særlig Vægt paa Opnaaelsen af Skyttebeviser, idet disse i Reglen var ensbetydende med, at vedkommende blev udtaget til Befalingsmandselev.

Noget andet bliver det, naar der kan opnaas virkelige Læmpelser derved. Men Betingelserne maa være, at de paagældende selv sætter noget ind paa at udføre

Arbejdet med Orden og Punktlighed. I saa Henseende mangler der paa Skydningens Omraade meget, og dette maa vi søge at opnaa.

Om Formen kan der diskuteres, men vil vi have vort frivillige Arbejde respekteret, saa maa det gøres saa alvorligt, at vi kan sige til Forsvarskommissionen: Det store frivillige Arbejde, der er gjort i Skytteforeningen, er baaret frem af Villien til at værne vort Land, og det er vort Ønske, at det maa blive udført i Samarbejde med Hæren.

Hvis vi ikke blot har for Øje at opnaa personlige Fordele, men ogsaa hver især at bidrage vort til Fædrelandets Værn, da skal vi ogsaa nok faa den Tid, der kræves til det forøgede Arbejde.

Folketingsmand *J. Aadal* haabede, at den Forsvarskommission, som nu skal nedsættes, vilde tage Hensyn til Skytteforeningernes frivillige Arbejde, og at der kunde komme et saadant Samarbejde med Hæren, at „Forskole for Hæren“ ikke længere vilde blive betragtet som et Slags Haansord, men det modsatte.

Boghandler, Løjtnant *Alstrøm* anbefalede at lægge Vægt paa feltmæssige Skydninger.

Højskoleforstander *Alfred Povlsen* var klar over, at der trængtes til et nærmere Samarbejde mellem Skytteforeningen og Hæren. Skytteforeningerne har haft mange Vanskeligheder at kæmpe imod, ikke mindst den Reaktion, som indtraadte efter den første varme Oplussen, og som tilsidst fandt Udtryk i Ordet: „Hvad kan det nytte?“ Trods alt er Arbejdet gaet fremad og har vundet i Fasthed. Men endnu mangler der meget i Retning af Anerkendelse fra det Led, vi især maa arbejde sammen med: Hæren. Det maa vi naa ved at indføre større Orden og Disciplin, ikke mindst paa vore Skydebaner. Hertil kan Hæren hjælpe os, men paa den anden Side trænger Hæren ogsaa til vor Hjælp. Vi faar næppe her til Lands forlænget Tjenestetid, men Savnet heraf kan afhjælpes gennem det forberedende Arbejde i Skytteforeningen, som kan og maa blive en Forskole for vort Forsvar.

Formanden, *Jørg. Pedersen*, Egebjerg, betonedede, at det politiske Systemskifte aabenbart i vide Kredse havde medført en meget forandret Opfattelse af Forsvarssagen. Hvilke Resultater der vil flyde deraf, er det endnu for tidligt at udtale sig om, men det er i sin Orden, at vi

begynder at gøre os fortrolige med, hvorledes det frivillige Arbejde i Skytteforeningen kan komme til Gavn ved selve Forsvarsvæsenets Ordning.

Gdr. *Jens Ovesen*, Rudme, fremhævede, at de unge, der med Iver deltog i Gymnastik og Skydning i Skytteforeningen, selvfølgelig derved fik bedre Betingelser for at blive gode Soldater. Men der kan opnaas meget mere, naar vi sætter noget alvorligt ind paa Gennemførelse af Orden og Disciplin, ved Marcheøvelser, ved at hver Mand faar sit Vaaben. Derved kan vort Arbejde blive til Gavn for Forsvaret, hvorledes Hærordningen end bliver. Og derfor fortjener de fremkomne Forslag al mulig Støtte.

Dyrlæge *Johs. Skov*, Vesterskerninge, fraraadede at omkalfatre Skytteforeningens Arbejdsmaade.

Pastor *Clausen* svarede, at det heller ikke var Meningen; hvad der tilsigtedes, var kun at føje et Plus til det hidtidige Arbejde.

Efter endnu et Par Bemærkninger vedtoges omtrent enstemmigt følgende af *Jens Ovesen* stillede Resolution:

„Generalforsamlingen udtaler sin Tilslutning til de af Pastor Clausen fremsatte Forslag og bemyndiger Forretningsudvalget til at foretage de nødvendige Skridt til disse Forslags Gennemførelse.“

Trods den stærke Tilslutning, Tanken om et nærmere Samarbejde med Hæren fandt her som i andre Skytteforeninger, har det vist sig meget vanskeligt at faa den praktiseret i synderlig Udstrækning. Den daværende Krigsminister, Generalmajor *V. H. O. Madsen*, omfattede Sagen med den mest levende Interesse og gjorde alt, hvad der stod i hans Magt, for at imødekomme og støtte Skytteforeningerne. Men under de givne Forhold var det i Øjeblikket ikke meget, der kunde gøres. Den bestaaende Hærlov hjemlede ingen Adgang til Lempelser i Militærtjenesten for Skytter, og der var ingen nær Udsigt til dens Forandring. Saa gjorde Krigsministeren et Forsøg paa at samle de velforberejede Skytter i særlige

Skyttekompagnier, idet han gik ud fra, at det vilde gøre Tjenestetiden mere fornøjelig og udbyttebringende, naar de kom til at aftjene Værnepligten sammen med lutter jævnbyrdige Kammerater. Begyndelsen skulde gøres med de fynske Garnisoner og Skytteforeninger. Forsøget strandede imidlertid, idet der ikke en Gang blev nok til et enkelt „Elitekompagni“. Hvad der bidrog væsenligt hertil, var, at af de 55 Værnepligtige, som ved dette Aars Session mødte med Skyttebevis fra Svendborg Amtsskytteforening, blev de 40 udskrevet til Dragoner. Hvis Forholdet har været noget lignende i Odense Amt, var det let forklarligt, at der blev for faa til et Skyttekompagni. Men det blev ligesaa forklarligt, at 2. Dragonregiments Chef ved en festlig Lejlighed kunde betone, at naar hans Afdeling indtog en saa smuk og fremragende Plads, da skyldtes det væsenligst det flinke og vel forberedte Mandskab, den modtog gennem de fynske Skytteforeninger.

De fra Skytteforeningernes Side til Forsvarskommissionen knyttede Forventninger blev kun i ringe Grad opfyldte. Først hen paa Sommeren 1908 naaede Kommissionen at faa sin Betænkning afgivet, og da det efter lange og haarde Kampe endelig i Efteraaret 1909 lykkedes at faa vedtaget den nye Hærlov, var den eneste Indrømmelse overfor Skytteforeningerne en Bestemmelse om, at der ved kgl. Anordning kunde fastsættes Regler for Nedsættelse i Tjenestetiden paa indtil en Maaned for saadanne Værnepligtige, som godtgør, at de har faaet en tilfredsstillende Uddannelse i Gymnastik og Skydning, enten i en Skytteforening eller paa anden Maade. I Praksis har denne Indrømmelse hidtil været uden væsenlig Betydning.

Feltmæssige Skytteøvelser.

Betingelsen for, at der overhovedet fra Hærens Side kunde tages Hensyn til det frivillige Arbejde i Skytteforeningerne, maatte disse — som det stærkt

betonedes ved det foran refererede Aarsmøde i Svendborg — selv tilvejebringe. Og et energisk Forsøg paa at opfylde denne Betingelse blev allerede i Sommeren 1902 gjort i 1. Hovedkreds. Paa et Møde af Kredsraadsmedlemmer og Delingsførere i Ringe den 24. Maj besluttedes det at samle Skytter fra de forskellige Kredse til Fællesøvelser i Vaabønbrug, Marche og Fægtningsskydning m. m. Pastor Clausen, som var til Stede, anbefalede varmt Forsøget, og meddelte, at man hertil kunde vente Krigsministeriets Støtte gennem Udlaan af Rifler og Tildeling af Ammunition. *Jens Ovesen*, der havde undfanget Idéen, blev den selvskrævne Leder af disse feltmæssige Skytteøvelser, som i Juni kom i Gang og Sommeren igennem dreves med megen Energi.

Ved 1. Hovedkreds' Fest i Ringe den 5. Juni omtalte Formanden, Højskoleforstander *Alfred Povlsen*, i sin ildfulde Festtale med stor Begejstring dette Forsøg.

Han betonede, at Skyttebevægelsen er et fuldgyldigt Udtryk for, at der i vor Ungdom er levende Villie til at komme fremad, til at styrke vort Folks Arbejdsevne saavel som dets Værnedytighed. Det vil være umuligt i Fremtiden ikke at tage Hensyn til det frivillige Arbejde, der er gjort i Skytteforeningen. Men det fordres til Gengæld af os, at vi — med Bevarelse af den fulde Frivillighed — lægger vort Arbejde saaledes, at Statsmagten tvinges til at tage Hensyn dertil. Vi maa vise, at vi kan naa frem til alle Frivillighedens Dyder: Frejdighed og Mod, Lyst og Friskhed uden at medtage dens Lyder: Uorden, Unøjagtighed, Vrøvl og Mangel paa Villie til at underkaste sig en ledende Myndighed. Det er dette, vi har for Øje, naar vi nu her i første Hovedkreds vil gøre et Forsøg paa at komme et Skridt videre. Vi vil prøve at vise, at den Orden og Tugt i Rækkerne, som nu raader i Gymnastiksalen, ogsaa kan gennemføres under frie Markøvelser. At Idéen ikke er kommen til os udefra eller ovenfra, men vokset frem af Skytternes egen Kreds, styrker vort Haab om, at Forsøget skal krones med Held. Og det vil betyde meget. Det vil bl. a. betyde, at dermed er al den forlørne Pynt revet af det,

der kalder sig Frihed, men kun er Løshed. Den ægte Frihed er uadskillelig fra Selvtugt. Det er en fuldt frivillig Sag at gaa med, men hver den, der melder sig, har at underkaste sig Føreren. Han maa forstaa, at skal et fælles Værk fremmes, da maa én føre, og de andre følge, og at de netop gennem denne frivillige Underordning er paa Vejen til at blive virkelig frie Mænd. Thi ingen Frihed er større end Selvtugten og den frivillige Lydighed. Og megen Tid og mange Kræfter vil spares i vort Arbejde, naar vi overalt faar gennemført Orden til at raade.

Det Forsøg, der her gøres, omfattes med den største Interesse af vort Forsvars øverste Ledere og af de danske Skytteforeningers Overbestyrelse. Det maa kaldes et lykkeligt Tegn, at det af Frivillighedens Grund fremspirede Forsøg, som vi her i det smaa vil sætte i Værk, omfattes med den mest levende Sympati af de Mænd, der staar paa de øverste Pladser. Det er saaledes, det maa være: Kongens Mænd og Folkets Mænd maa mødes og løfte i Flok. Og lad os da give hinanden Haandslag paa, at vi alle vil hjælpes ad at føre Forsøget igennem til Ære og Gavn for vort Folk!

De feltmæssige Skytteøvelser blev, som nævnt, paa-begyndt i Juni og fortsat Sommeren igennem under Ledelse af Jens Ovesen med Bistand af Boghandler, Løjtnant Alstrøm. I Øvelserne deltog ca. 80 unge Skytter fra 1. Hovedkreds' forskellige Kredse. Fra Krigsministeriet udlaanter Remingtonrifler og Lædertøj, ligesom der stillede Ammunition til Raadighed. Deltagerne udstyredes med en „Skyttekasket“, men var iøvrigt ikke uniformerede.

Søndag den 26. Oktober afsluttedes der med en Opvisning, der overværedes af Krigsministeren, Generalmajor *Madsen*, de danske Skytteforeningers Formand, Bygmester *Bentsen*, Amtsskytteforeningens Bestyrelse, Folketingsmændene Knop (Svendborg), Hans Poul Pedersen (Faaborg), Mads Larsen (Otterup) og en meget stor Tilskuerskare. Der var ogsaa ventet nogle Medlemmer af Forsvarskommissionen, men de udeblev.

Paa Øvelsesterrænet ved Ringe fremstilledes der forskellige Prøver paa Geværgreb, Evolutioner og Marche,

Fremrykning og Angreb i Skyttekæde m. m., alt udført med en Fart og Præcision, som vidnede om, at der var arbejdet med Iver og Alvor i den korte Tid, der havde staaet til Raadighed.

Efter endt Opvisning samledes man i Øvelseshuset, hvor 1. Hovedkreds' Formand, Højskoleforstander *Alfred Povlsen* i en begejstret Tale paaviste, hvad der tilsigtedes med denne Udvidelse af Skyttearbejdet.

Lov og Orden er Betingelsen for alt Samliv og Samarbejde, ogsaa det frivillige, udtalte *Alfred Povlsen* bl. a. Det vil man hurtigt erfare, naar man under en eller anden Form har at gøre med Folkeopdragelse. Men man vil ogsaa erfare, at den gode Orden her til Lands har sejge Modstandere i den os medfødte *Magelighed* og *Langsomhed*. Danmark er de bløde Dyners og de tunge Træskos Land. Det er næsten blevet en Vane for os at komme bagefter, og det er ikke fri for, at vi ligefrem bliver forskrækkede, naar vi en enkelt Gang oplever, at et Jernbanetog kommer i rette Tid. „Jeg kender ikke noget Land med saa hyppige Togforsinkelser, og jeg kender ikke noget Sted, hvor Folkeforsamlinger er mere upræcise end her; der hænger meget andet sammen med det,“ sagde *Bjørnstjerne Bjørnson* en Gang, da han stod paa en dansk Jernbanestation og ventede paa Toget. Hans sidste Bemærkning er rettet mod et svagt Punkt i vor Folkekarakter og vor Arbejdsmaade. Denne mangler Nøjagtighed, Bestemthed og Strenghed. Derfor kommer vi saa ofte bagefter baade med vore gode Indfald, vor Klogskab og med vore Forholdsregler. At vi i den senere Tid, netop under Indflydelse af god Opdragelse, paa enkelte Omraader har været hurtige i Vendingen og er kommet foran, skal ikke berolige, men vel opmuntre os; thi det viser dog, at vi *kan* bryde Aaget, at vi ikke er fordømte til alle Dage at være Magelighedens og Langsomhedens Trælle.

Det er disse Plageaander, som ogsaa hjem søger Skytteforeningerne. Mødetiden er ubestemt, Folk kommer drivende, som det passer dem bedst, og paa Skydepladserne gaar det tit, som det kan, og ikke, som det skal. Man skyder med skarpt uden at have lært at sigte, ofte uden at have noget Begreb om Stilling, Anslag og Aftræk. For en nidkær Delingsfører er dette utaaleligt. Atter og

atter kommer man derfor under Forhandlingerne i De-
lingsførerforeningen til at stille det Spørgsmaal: Hvad
kan vi gøre for at faa Arbejdet paa Skydepladsen i ligesaa
god Gænge, som det nu har i Gymnastiksalen? Og
omsider kommer Svaret: Vi fastholder *Frivilligheden*,
men vi paakalder *Selvtugten*. Det er en frivillig Sag,
om man vil være Skytte eller ej; men vil man være det,
da gaar man ind under en af Skytterne selv vedtagen
Regel; ethvert Brud paa denne Regel medfører Straf,
nemlig Bøde eller Bortvisning. Med sjælden Resoluthed
og Sikkerhed har Jens Ovesen her virkeliggjort denne
Tanke, saaledes som vi nu har set det i Dag.

Hvad jeg hidtil har omtalt, berører kun Skytte-
foreningens Arbejde indadtil og dens Betydning som
Middel til at udvikle de borgerlige Egenskaber, navnlig
Arbejdsevne, Punktlighed og Hurtighed, hos Ungdommen.
Men Skyttesagen har jo ogsaa en anden Side, nemlig et
Forhold til *Landets Forsvar*. Skytteforeningernes stadige
Fremgang er maaske det mest ubedragelige Vidnesbyrd
om, at vort Folk, trods alle Modløshedens Forestillinger,
har bevaret sin Livsdrift og ikke har i Sinde at opgive
sit Bo. Vi nærer ingen romantiske Drømme om, hvad
den ubetydelige danske Stridsmagt kan udrette overfor
Storstaternes Millionhære. Men ingen af os kender den
Situation, som skal afgøre Landets Skæbne, og vi véd
ikke, hvad Betydning det kan have for vor Tilværelse,
om vi i det afgørende Øjeblik staar med et godt eller et
slet Redskab til at forsvare os. Den sundeste Betragt-
ning er vistnok denne, at vi paa dette som paa alle andre
Omraader maa bestræbe os for at yde det bedste under
Hensyn til de Evner og Midler, vi raader over. Paa
denne Betragtning bygger Skyttesagens Venner her som
andet Steds. I de militært udviklede Storstater med
2—3 Aars Soldatertjeneste spiller Skyttesagen af gode
Grunde ingen Rolle; men i Sverige og Norge, i Svejts
og Danmark søger man ved frivillige Legems- og Vaa-
benøvelser at bøde paa den kortvarige Militærudannelse.

Nu er jo hele vort Forsvarsvæsens Ordning under
Overvejelse i en Kommission. Der er vel herigennem
aabnet en Mulighed for, at der kan blive knyttet en
nærmere Forbindelse mellem den frivillige og den pligt-
mæssige Uddannelse af Ungdommen i Legems- og Vaa-
benøvelser, saa at der ogsaa paa dette Omraade kan tilveje-
bringes et for begge Parter frugtbringende Samarbejde.

For Skytteforeningerne er Tiden inde til at fremkomme med deres Ønsker i saa Henseende. De Øvelser, som vi har set Prøver paa i Dag, skulde bidrage til at give disse Ønsker Eftertryk. Der vil nemlig kun blive taget Hensyn til Skytteforeningen i samme Grad, som dens Arbejde er godt og grundigt. Der maa fra Skytternes Side tilkendes en alvorlig Villie til at bryde med Løshed og Uorden og undergive sig et fast og regelbundet Arbejde. Det er dette, vi her har forsøgt indenfor Hovedkredsens Ramme i Haab om, at det maa give de enkelte Kredse Mod paa og sætte dem i Stand til at indrette sig efter det her givne Mønster.

Vort Forsøg har altsaa det dobbelte Formaal: at styrke Skytteforeningens opdragende Gerning overfor vor Ungdom og give et lille Bidrag til et faa det alvorlige Arbejde i Skytteforeningen anerkendt som et Led af det ordnede Forsvar.

Efter at have takket Lederen og Skytterne sluttede Alfred Povlsen med et kraftigt besvaret Leve for Krigsministeren, uden hvis forstaaende og hjælpsomme Medvirken det vilde have været umuligt at gennemføre dette Forsøg paa en nærmere Samvirken mellem Hæren og Skytteforeningerne.

Krigsminister *Madsen* tog derefter Ordet og udtalte sin Glæde over den Gerning, som han her havde været Vidne til, og særlig over den Aand, hvori den var øvet. Tak til alle, som har været med til at føre denne Sag igennem, og som ikke har ladet sig skræmme af de spottende Bemærkninger, der har lydt om disse „Bonde-skytter“, som her vilde lege Soldater. En særlig Tak til Skytteholdets energiske Fører, Jens Ovesen, som har opnaaet alt, hvad der overhovedet kunde opnaas paa saa kort Tid. Forhaabentlig vil den gode Begyndelse, som her er gjort, give Stødet til en lignende Bevægelse Landet over. Skytteforeningen har været som et Samlingsled i vort Land, der er splittet ikke blot ved Bælter og Sunde, men ogsaa ved forskellige Meninger, og gid den maa bevare denne samlende Evne til Gavn for vort Fædreland, der har Brug for et Samlingsarbejde af alle gode Kræfter.

De mange gode Forhaabninger og Ønsker, der knyttedes til det saa heldigt begyndte Forsøg i 1. Hovedkreds,

blev imidlertid kun i ringe Grad opfyldte. Vel fortsattes de feltmæssige Skytteøvelser endnu næste Sommer i 1. Hovedkreds, men under ringere Tilslutning og ophørte dermed; og hvor man andet Steds søgte at faa Sagen i Gang, viste det sig umuligt, vistnok væsenligst fordi der manglede Ledere.

Helt omsonst havde Forsøget i 1. Hovedkreds dog ingenlunde været. Det havde paa særdeles kraftig Maade henledet Opmærksomheden paa Nødvendigheden af at faa Skyttearbejdet ind i en fastere Gænge for Skydningens Vedkommende, saafremt denne skulde kunne komme de unge Skytter til Nytte under deres Militæruddannelse. Og under andre Former er dette Arbejde senere blevet fortsat.

Rationel Skydning.

Som et nyt Led i dette Arbejde paa nærmere Tilknytning mellem Skytteforeningen og Hæren maa nævnes Forsøgene paa at faa en mere rationel Skydning gennemført. Den ihærdigste Talsmand herfor har været Gymnastikinstruktør *Vilh. Kristensen*, der Gang paa Gang har slaaet til Lyd herfor. I Sommeren 1908 fik han i 2. Hovedkreds gjort et Forsøg paa Tankens Udførelse i Virkeligheden og fik hertil fra Krigsministeriet udlånt en Del Remingtonrifler. Ved Aarsmødet i Ringe 1909 gav han nærmere Oplysning om dette Forsøg og paaviste i Tilknytning dertil i et udførligt Foredrag Betydningen af rationel Skydning.

Skytteforeningens Formaal skal — udtalte han — helst være det dobbelte: at styrke Landets Værnekraft og at opdrage en sund og livskraftig Ungdom. Og heldigvis er de to Opgaver ikke i mindste Modstrid med hinanden. Men skal dette Formaal naas, da maa der arbejdes rationelt med det for Øje. Paa Gymnastikkens Omraade har vi gjort det i en Aarrække, med et System af vel gennemtænkte, alsidige Øvelser, hvori alle kan deltage, og som byder baade Begyndere og viderekomne

det, de trænger til. Vi bør have vor Skydning ind under lignende Principper. Et godt Forbillede paa rationel Skydning kan vi finde i Hæren og ogsaa i andre Lande. Vi maa begynde med at lære de unge at sigte i Anlægsstilling, derefter at trække af, først senere at holde Riflen frit, derefter gaa over til Salonskydning og saa Skarpskydning, først i liggende Stilling paa kort Afstand, derefter gaa trinvis fremad til den sværere Skydning, med stadig Afveksling mellem de forskellige Stillinger. Der maa anvendes forskellige Skiver og veksles f. Eks. med Hurtigskydning, langsom Skydning, Skydning paa ukendt Afstand osv. Hæren har — til Skade baade for den og for Skytteforeningerne — været længe om at opdage den rationelle Gymnastiks Fortrin. Men vi har været endnu længere om at opdage Fordelene ved Hærens Skydning. Selvfølgelig kan vi ikke direkte optage Fremgangsmaaden fra Hæren, der arbejder under helt andre Forhold, med en kort, men samlet Uddannelsestid og hver Mand sin Riffel. Men vi kan gaa frem efter samme Princip. Det koster noget, men hvis vi for Alvor vil det, kommer vi nok over det. Og vi kan forvente større Tilskud fra Staten, naar vi, ogsaa paa Skydningens Omraade, arbejder saaledes, at Hæren maa anerkende vort Arbejdes Værdi.

Højskoleforstander *Alfred Povlsen* erkendte, at den ene Side af Skytteforeningens Arbejde, Skydningen, hidtil har været røgtet saa slet, at selv Forsvarskommissionen ikke har kunnet tage Hensyn dertil og anse det for brugbart i Forsvarets Tjeneste. Saaledes maa det ikke gaa længere. Vi maa kræve, at vort Arbejde anerkendes paa positiv Vis, saaledes at den Ungdom, der virkelig har forberedt sig i Skytteforeningen, faar Fordel deraf, naar den indtræder i Hæren. Men saa maa vi ogsaa gøre vort. Og naar det ikke hidtil har været muligt at opnaa den fra begge Sider ønskede nøjere Forbindelse mellem Hæren og Skytteforeningen, saa er det væsenligt, fordi denne ikke er gaet rationelt, systematisk til Værks i sin Skydeuddannelse.

I Tilslutning hertil vedtoges tilsidst enstemmigt en Udtalelse, hvori det kræves af Lovgivningsmagten, at der ved den forestaaende Ordning af Landets Forsvar tages Hensyn til det Arbejde, som gennem en Menneskealder

er udført i Forsvarets Tjeneste ved de danske Skytteforeninger. „Dette Hensyn maa bl. a. give sig til Kende ved, at de Skytteforeninger, som opfylder visse af Forsvarsledelsen stillede Krav, vedrørende Færdighed i Gymnastik og Skydning, knyttes til og indgaar som Led af det ordnede Forsvar, og at der samtidigt indrømmes vedkommende Skytter Anerkendelse for den af dem erhvervede Færdighed ved Tilstaaelse af positive Lettelser under Militærtjenesten, f. Eks. ved Afkortning af Tjenestetiden.“

Til Opfyldelse af dette sidste Ønske er der, som foran nævnt, i den nye Hærlov aabnet en Adgang, som dog ikke hidtil har haft synderlig praktisk Betydning. Derimod er der vist endnu lange Udsigter til Opnaelse af det første, af Alfred Povlsen med Generalforsamlingens enstemmige Tilslutning opstillede Maal: at Skytteforeningerne knyttes til og indgaar som Led af det ordnede Forsvar — saaledes som Tilfældet er i Svejts og tildels i Sverige. Men Skytteforeningerne kan jo heller ikke endnu siges paa Skydningens Omraade at have opfyldt de Betingelser, der med Rette kan stilles. Vel har de danske Skytteforeninger vedtaget et nyt Øvelsesprogram, som netop tager Sigte paa Gennemførelse af rationel Skydning. Men af forskellige Grunde — Vanskelighed ved at skaffe tilstrækkeligt mange kyndige Ledere og lange Skydebaner, Mangel paa de fornødne Penge og adskillige Steder vel ogsaa paa den fornødne Interesse — har det hidtil vist sig umuligt at faa dette Program gennemført i den ønskelige Udstrækning.

Frivillige Rekytkorps.

Et nyt Forsøg paa at bringe en nærmere Tilknytning mellem Hæren og Skytteforeningen blev gjort 1910—11. Stødet hertil kom fra et Møde i Odense, hvor en Kreds af Forsvarsvenner i Sommeren 1910 var samlet for at drøfte Muligheden af et fynsk Rekytkorps, og hvor en Deling fra Akademisk Skyttekorps var til Stede for at

vise Rekylgværets Brug og Anvendelse. Under Forhandlingerne gjorde et Par gamle Skyttesagsvenner, Amdsraadsmedlemmerne *Kr. Jensen*, Højby, og *H. P. Nielsen*, Oure, opmærksom paa, at det formentlig vilde være naturligt og heldigt, om Sagen blev iværksat af Skytteforeningerne. Tanken herom fandt almindelig Tilslutning paa Mødet, og efter dettes Bemyndigelse rettede de to nævnte Mænd Henvendelse til de to fynske Amtsskytteforeningers Bestyrelser. Paa den saaledes givne Anledning blev der i Odense holdt et Fællesmøde mellem Repræsentanter for de to Bestyrelser sammen med Ingeniør *Aage Westenholtz*, den energiske og offervillige Forkæmper for de frivillige Korps. Det viste sig imidlertid, at der i Odense Amtsskytteforenings Bestyrelse var overvejende Flertal imod Oprettelsen af et Rekylkorps. Svendborg Amtsskytteforenings Bestyrelse opgav dog ikke derfor Sagen, men nedsatte et Udvalg — bestaaende af Pastor *Clausen*, Redaktør *Egebjerg* og Sparekasseformand *J. Aadal* — til at arbejde videre for den. Paa Foranstaltning af dette Udvalg foretoges der den 18. September ved Ringe en Demonstration i Rekylskydning af en Sektion fra Akademisk Skytteforening, der allerede i Juli havde givet en lignende Opvisning ved 3. Hovedkreds' Fest ved Brahetrolleborg. Skydningen, der foretoges under saa feltmæssige Former, som Forholdene tillod, overværedes af en betydelig Tilskuerskare, som var i høj Grad imponeret af den Ildvirkning, der her gaves Prøve paa. Af de 1500 Skud, der af 2 Rekylskytter i Løbet af en Snes Minutter — med jævnlige Mellemrum — afgaves mod nogle Rækker, paa forskellige, ikke opmaalte Afstande opstillede Figurskiver, var ikke mindre end 729 Træffere. Efter endt Skydning holdt Pastor *Clausen* et Foredrag, i hvilket han stærkt fremhævede Betydningen af frivillige Rekylkorps. I Tilslutning hertil udtalte Ingeniør *Westenholz* i en kort Tale Ønsket om, at Svendborg Amtsskytteforening ogsaa paa

dette Omraade maatte gaa i Spidsen og faa Æren af at være den første Amtsskytteforening, der dannede sit frivillige Rekylkorps til Fædrelandets Værn.

Udvalget fortsatte derefter sit Arbejde, og efter at have indhentet de fornødne Oplysninger fra forskellige Sider udarbejdede det et Forslag, der indlededes med følgende Redegørelse:

Under Forhandlingerne om Forsvarslovene blev der fra forskellige Sider udtalt Ønske om, at den Værnekraft, som er tilvejebragt gennem det frivillige Arbejde, navnlig i Skytteforeningerne, i større Udstrækning end hidtil maatte finde Anvendelse og Anerkendelse. I god Samklang hermed indsattes i Hærloven følgende Bestemmelse (§ 230):

Frivillige Korps, der er organiserede saaledes, at de kan være Hæren til Støtte, kan knyttes til Hæren ved Overenskomst mellem Ministeren og de paagældende Korps.

I Henhold til denne Bestemmelse er allerede ét frivilligt Korps — Akademisk Skyttekorps — blevet anerkendt af Krigsministeriet; et andet — Københavns Skytteforenings — kan i en nær Fremtid vente at blive det, og i forskellige af Landets Egne er der en stærk Bevægelse for Oprettelse af lignende Korps. Denne Bevægelse har alt i nogen Tid været fremme ogsaa her paa Fyn, hvor der nu, da Militærstyrken er indskrænket til et blandet Fodfolksregiment og en Reserveeskadron, er særlig god Brug for en Hjælpestyrke. Og efter fremragende Sagkyndiges Udsagn vil selv et mindre Rekylkorps kunne blive en værdifuld Hjælp til Øens Forsvar, navnlig til at afværge pludseligt Overfald eller Brandskatning ved en forholdsvis lille fjendtlig Styrke. Ved de af Skytteforeningen foranstaltede Demonstrationsskydninger ved Brahetrolleborg og Ringe er der ogsaa afgivet meget overbevisende Vidnesbyrd om, hvad der kan udrettes med det fortrinlige Forsvarsvaaben, vi har faaet i Rekylgeværet, naar det er vel betjent af øvede og let bevægelige Skytter under kyndig Ledelse.

Fra første Færd har Svendborg Amtsskytteforenings Bestyrelse været klar over, at det vilde være naturligt og heldigst, om den Opgave at tilvejebringe et saadant frivilligt Korps toges op af Skytteforeningen. Som denne

er rejst af selve Folket paa national Grund, vil dette, at Skytteforeningen bærer Sagen frem, være den bedste Garanti for, at Korpset faar og bevarer en frivillig, folkelig Karakter. Og det vil ogsaa være i Skytteforeningens egen Interesse at kunne indenfor sine egne Rammer anvise en Del af sine flinkeste og offervilligste Skytter den tiltalende Opgave at blive uddannet og dygtiggjort til virksomt Forsvar af deres egen Ø.

Ud fra denne Opfattelse stillede Udvalget sit *Forslag*, der gik ud paa, at der under Svendborg Amtsskytteforening oprettedes et Rekylkorps, bestaaende af 1 Korpsfører, 4—5 Sektionsførere, 15—20 Rekylskytter og 30—40 Riffelskytter. Til Optagelse i Korpset krævedes enten Militæruddannelse eller mindst tre Aars flittig Deltagelse i Skydning og Gymnastik. Uddannelsen skulde ledes af militære Befalingsmænd; Omkostningerne ved Korpsets Udrustning og Uddannelse kunde forventes dækkede ved Bidrag fra Venner af Sagen gennem Centralkomiteéen for frivillige Korps. Dets Administration skulde forestaaes af et Forretningsudvalg, valgt af Svendborg Amtsskytteforenings Bestyrelse.

Efter Udvalgets Ønske blev saavel Forslag som Redegørelse udsendt til alle Foreningens Kredse, for at disse kunde faa Lejlighed til at drøfte Sagen, inden den kom til Behandling ved en i den Anledning sammenkaldt *ekstraordinær Generalforsamling* i Svendborg den 4. Januar 1911.

Paa denne motiveredes Forslaget paa Udvalgets Vegne af Pastor *Clausen*, der fremhævede, at her forelaa et Tilbud, hvis Vedtagelse vilde medføre, at Skytteforeningen kunde komme til at afgive et ikke uvæsentligt Bidrag til Landets Forsvar, uden at det i nogen nævneværdig Grad behøvede at indvirke paa det øvrige Arbejde. Udvalget var overbevist om, at Forslagets Gennemførelse vilde være til Gavn ogsaa for Skyttesagen. Det har mindst af alt villet gøre denne Skade. Det er en Selvfølge, at ingen af Skytteforeningens økonomiske Midler, der jo er bestemt til andre Formaal, kan anvendes til

denne Opgave. Midlerne vil blive tilvejebragt gennem den af Krigministeriet anerkendte Centralkomité. En Rekyldafdeling vil altsaa ikke gribe ind i Skytteforeningens sædvanlige Arbejde, men give en Del af dens flinke unge Skytter Lejlighed til paa en mere virksom Maade end hidtil at blive dygtiggjort til Fædrelandets Forsvar.

Efter Pastor Clausens Indledningsforedrag fulgte en lang og ret bevæget Forhandling.

Første Opponent var fhv. Folketingsmand A. Rosager, der var forvisset om, at Forslagsstillerne havde handlet ud fra den ærligste Overbevisning om derved at gavne Land og Folk. Men Skytteforeningen kunde ikke magte denne Opgave. Skytteforeningens Formaal er at udvikle Ungdommen legemligt og aandeligt og derved ogsaa gavne Forsvaret. Men man skal ikke paakalde Egoismen ved at stille de flinke Skytter Lettelse i Udsigt; de bør tværtimod være Saltet og Surdejen i Hæren. Derfor var han Modstander af Forslaget. De ubemidlede Skytter kan heller ikke være med i et saadant Korps. Og da Regering og Rigsdag har godkendt den Betragtning, at det særlig er Sjællands Forsvar, det kommer an paa, skal vi ikke gaa imod dette ved at sprede Kræfterne.

Gymnastiklærer *Jens Ovesen* — der paa Grund af Sygdom ikke havde deltaget i Bestyrelsens Møder om denne Sag — meldte sig ogsaa som Modstander. Han frygtede navnlig for, at Skytteforeningen skulde komme under Hærledelsens Kontrol. Vilde de Mænd, der har tilbudt at ofre Penge paa Rekylsagen, gavne Skytteforeningen, maatte de hellere skaffe denne Midler til Fremme af rationel Skydning og andre Opgaver, som den nu kun mangelfuldt magter at løse. I Skytteforeningen er Gymnastikken det vigtigste, dernæst rationel Skydning, og først naar disse Opgaver er tilfredsstillende løst, bør vi tage Rekylskydning op. Og vi er ikke tjent med at faa anvist militære Ledere. Vi vil ikke udlevere Skytteforeningen til Hæren.

Redaktør *Egebjerg* svarede, at man ikke behøvede at frygte de militære Ledere, som anvistes, thi det vilde sikkert kun blive Befalingsmænd, som har Forstaaelse af Skytteforeningen og dens frivillige Arbejde, som Tilfældet har været med de Militære, vi har haft til Ledere af vore Skydekursus m. m. Vi vil ikke her sprede, men

netop samle Kræfterne. Men efter den nye Hærordning er Fyns Forsvar saa svagt, at der er overordenlig god Brug for et Rekyllkorps til Støtte. Mange af de fynske Værnepligtige vil ikke i Krigstid kunne forvente at blive overført til deres Afdelinger paa Sjælland. Og forhaabenlig er der hos adskillige af dem saa megen Idealisme, at de ikke ønsker at gaa ørkesløse herhjemme, mens der kæmpes for Fædrelandet.

Foreningens Formand, *Jørg. Pedersen*, udtalte, at hvis et Tilbud som dette var stillet ham i hans unge Dage, vilde han have modtaget det med Begejstring. Men maaske Nutidens Ungdom ikke ser saa idealistisk paa Tingene.

Pastor *Clausen* præciserede, at det for Hæren kun kunde blive en Støtte at faa et Hjælpekorps af frivillige Skytter, som den i Krigstid ellers ikke kunde faa anvendt. Men opretter vi et Korps, der skal være til Støtte for Hæren, skylder vi dets Mandskab at uddanne og udruste det saaledes, at det virkelig kan gøre Fyldest; det vilde være uforsvarligt andet. Derfor er det nødvendigt, at vi faar teknisk kyndige Ledere. Der er jo allerede i Skytteforeningerne, ogsaa i den øverste Ledelse, flinke Officerer, som vi er glade ved at samarbejde med. Skytteforeningerne er jo ogsaa nu under en vis Statskontrol, uden at det har hindret Selvstyret indenfor de enkelte Foreninger. Som vor Skydning hidtil er drevet, er der ingen absolut Garanti for, at Pengene dertil virkelig gør den tilsigtede Nytte. Den Overbevisning har derimod de Mænd, som har tilbudt Penge til et Rekyllkorps, overfor et saadant, naar det kommer under kyndig Ledelse. Og det er jo udelukkende af Interesse for Fædrelandets Forsvar, de her træder til. I og for sig er det jo heller ikke mere militært at danne en Rekyllafdeling end at optage rationel Skydning efter Hærens Regler og delvis under Ledelse af militære Befalingsmænd.

Højskoleforstander *Alfred Povlsen* fremhævede Skytteforeningernes dobbelte Maal: at dygtiggøre Ungdommen baade til Fredens Arbejde og til Fædrelandets Værn. Oprindeligt var det særligt det sidste, man havde for Øje. Væsenligt under Indflydelse af de politiske Forhold blev det første stillet mere i Forgrunden, men nu skønnes det mere og mere, at begge Sider af Opgaven maa holdes for Øje, om der skal være fuld Harmoni

i Arbejdet. Det, der her foreslaas, staar imidlertid saa langt fra i Modstrid med disse Skytteforeningens Opgaver, at det tværtimod i høj Grad vil styrke den Side, der vender mod Forsvaret. Der stilles jo her Skytterne et videre Maal at arbejde for, og det kan kun komme hele Skytteforeningsarbejdet tilgode. Og under regelmæssige Forhold vil en Rekyldafdeling ikke bringe Skytteforeningen i større Afhængighed til Stats- eller Krigsmagten, end det allerede er Tilfældet. Vi har jo været glade ved de militære Befalingsmænd, vi har haft til Skydeledere; hvorfor skulde vi saa frygte dem som Medhjælpere paa dette nye Omraade. De vil tværtimod selv have godt af at komme i nær Berøring med det frivillige, folkelige Arbejde.

Dyrlæge *Johs. Skov* frygtede, at et Rekyldkorps vilde skade det daglige Arbejde i Skytteforeningen.

Gymnastikinstruktør *Vilh. Kristensen* var overbevist om, at et Rekyldkorps vilde være et Gode baade for Skytteforeningen og Hæren, men tvivlede om, at man endnu kunde magte det.

Jens Ovesen frygtede fremdeles for at faa Skytteforeningen under Officerskommando.

Boghandler *Alstrøm* gjorde opmærksom paa, at det var Officerer, der havde startet Skytteforeningerne, ligesom disse endnu havde en Del af deres bedste Forkæmpere blandt Officererne. De militære Befalingsmænd, der melder sig til Tjeneste ved et Rekyldkorps, vil sikkert vise fuld Forstaaelse overfor det frivillige Arbejde.

Egebjerg betonedede atter, at det umuligt kunde svække Skytteforeningen, at der indenfor dennes egne Rammer stilledes de dygtigste og offervilligste Skytter en videregaaende Opgave.

Rosager var sikker paa, at Hæren nok selv skulde sørge for de fornødne Rekyldskytter, uden at Skytteforeningen behøvede at tage sig deraf.

Clausen paaviste, at Hærledelsen var bundet til den vedtagne Hærlov og derfor ikke selv kunde oprette Rekyldkorps. Derimod var der udtrykkeligt i Hærloven givet Anvisning paa frivillige Korps.

Alfred Povlsen vilde stemme for Forslaget, hvis Afgørelsen skulde træffes i Dag, men han havde Indtryk af, at Sagen endnu var for ny for mange, saa at dens endelige Afgørelse helst maatte udsættes til en kommende Generalforsamling.

Egebjerg ønskede heller ikke Forslaget gennemtruffet med et mer eller mindre knebent Flertal, og da saa mange stod vaklende overfor dette nye, kunde ogsaa han gaa med til en Udsættelse.

Efter endnu et Par Bemærkninger vedtoges det uden Afstemning at udsætte Afgørelsen af Sagen til det ordinære Aarsmøde i Marts, hvorpaa Dirigenten, *L. J. Duelund*, afsluttede med en Tak for den rolige Forhandling, der helt igennem havde været præget af Kærlighed til Skyttesagen.

Fra Forsamlingen blev der bragt Udvalget en Tak for dets Arbejde, og tilsidst opfordrede Pastor *Clausen* til indgaaende Drøftelse af Spørgsmaalet i Kredsene, saa at det kunde staa alle klart inden Afgørelsen til Foraaret.

Under den Drøftelse, som i de følgende Maaneder kom i Stand i forskellige Kredse, viste det sig, at Modstanden mod Sagen var skarpere, end man egenlig fik Indtryk af gennem den rolige Forhandling i Svendborg. Der var i nogle Kredse ikke helt fri for at „gaa Politik i Sagen“, og adskillige Modstandere tilkendegav endogsaa, at de, hvis Forslaget blev vedtaget, ikke længere kunde være Medlemmer af Skytteforeningen. Da Udvalget mindst af alt ønskede at foranledige en Sprængning af Skytteforeningen, besluttede det at tage Forslaget tilbage og gav Foreningens Formand Meddelelse herom gennem følgende Skrivelse:

Da det er blevet os klart, at Forslaget om Oprettelse af et Rekylskyttekorps under Svendborg Amtsskytteforening i hvert Fald ikke for Tiden kan gennemføres uden at medføre Fare for en Splittelse indenfor Foreningen, hvortil vi under ingen Omstændigheder ønsker at give Anledning, tager vi hermed Forslaget tilbage, idet vi iøvrigt forbeholder os vor Frihed til personligt at medvirke til Sagens mulige Løsning under andre Former.

Paa det meget talrigt besøgte Aarsmøde i Ringe den 16. Marts oplæste Dirigenten, Redaktør *Egebjerg*, denne

Skrivelse og tilføjede — uden Indsigelse fra nogen Side — at da Forslaget saaledes var bortfaldet, udgik dermed dette Punkt af Dagsordenen.

Den personlige Frihed, Udvalgets Medlemmer i deres Skrivelse havde forbeholdt sig, benyttede to af dem sig af, idet de i Begyndelsen af 1912 fik oprettet cyklende Rekylkorps baade i *Faaborg* og *Svendborg* med henholdsvis Pastor *Clausen* og Redaktør *Egebjerg* som Formænd. Allerede i 1911 var der under Ledelse af Løjtnant *Nielsen* i *Nyborg* oprettet et frivilligt Skyttekorps, som senere er omdannet til cyklende Rekylkorps. Selv om man havde maattet opgive Tanken om at faa Rekylkorps til at udgaa fra selve Amtskytteforeningen, løstes Spørgsmaalet saaledes paa en formentlig tilfredsstillende Maade. At de nyoprettede Rekylkorps ikke paa nogen Maade fremtraadte som Modsætninger eller Konkurrenter til Skytteforeningen, turde være tilstrækkeligt markeret derved, at deres Formænd begge tillige er Medlemmer af Amtskytteforeningens Bestyrelse. De frivillige Korps har her som andet Steds deres egen selvstændige Organisation, men virker i hvert Fald her i Svendborg Amt som sideordnede og i den venligste Forstaaelse med Skytteforeningen.

Skyttekredsene.

I det efterfølgende skal i korte Træk gives en Oversigt over Forholdene og Udviklingen indenfor de enkelte Kredse, for saa vidt som Kendskab hertil har kunnet indhentes, dels ved Henvendelse til selve Kredsene, dels ad anden Vej.

1. Kreds, *Ullerslev Sogn*, traadte i Virksomhed 1866 med 35 yngre og 7 ældre Skytter samt 7 bidragydende Medlemmer og har siden gennemgaaende haft ca. 20 Skytter og 30 Gymnaster. Kredsens første Formand var Maler Skjellerup, der bistodes af Kreaturhandler P. Jensen og Smed Korfitz Jørgensen. Af Mænd, der senere har virket ihærdigt for Sagen, nævnes ovennævnte P. Jensen, Bager Chr. Jensen, Malermester P. Kilian (Formand 1891—95 og 1901—05), Gdr. Niels Jensen (Fmd. 1895—1901), Delingsførerne Karl Knudsen (1901—07) og A. P. Andersen (1907—12). Kredsen har saa smaat øvet Vaabenbrug og Gymnastik fra Begyndelsen. I 1890 fik den et Øvelseshus, opført af et Aktieselskab. I 1868 skænkede Sognets Kvinder den en Fane med Indskrift: „Ullerslev Skyttekreds“ samt Kongens kronede Navnetræk. Fanestangen er prydet med 14 Sølvplader.

2. Kreds, *Avnslev-Bovense*, begyndte 1866 med Forpagter Mackeprang, Juelsberg, som Formand. Af andre Mænd, der deltog i Arbejdet det første Aar, nævnes: Pastor Kisbye, Lærer S. Thorup (senere Vindinge), Gaardejer Jørg. Pedersen, Avnslev, og Proprietær Møller, Strandsbo; senere: Gaardejer L. Larsen, Rejstrup, H. Larsen, Grønholt, P. Nielsen, Skalkendrup, Jens Pedersen, Korkendrup, og Lærer Jensen, Bovense. Kredsen fik Øvelseshus i 1889. Indtil den Tid øvedes der Gymnastik i forskellige Lader. Gennemsnitlig 20 Skytter og 18 Gymnaster. I 1866 fik Kredsen af Sognets Kvinder en Fane med Indskrift: „End lever den gamle af Dage“.

3. Kreds, *Refsvindinge*, traadte i Virksomhed i For-aaret 1866. Dens første Formand var Proprietær Lange, Juelskov. Pastor Bagger, Kullerup, tog virksom Del i Arbejdet for Kredsenes Oprettelse. Af Mænd, der senere har haft Betydning for Kredsen, nævnes Lærerne Jepsen, Refsvindinge, og Rieverts (senere i Espe), Gartner H. C. Hansen Jeppesen, Møller P. Madsen, Æble, og Gdr. Simon N. Andersen (Kredsformand i 12 Aar). Kredsen fik i 1888 Øvelseshus; før den Tid blev der øvet Gymnastik, først i en Lade paa Juelskov, siden i en Lade hos Gaardejer Hans Hansen, Refsvindinge. Gennemsnitlig ca. 35 Skytter og 25 Gymnaster. Allerede i Kredsenes første Virksomhedsaar fik den af Sognets unge Kvinder skænket en Fane, der i øverste Felt bærer Indskriften; „Kullerup-Refsvindinge Skytteforening“ og i Korset: „For Danmark“.

4. Kreds, *Ellinge*, traadte i Virksomhed 1866 med Gaardejer Rasm. Petersen, Biskopstaarup, som Formand. Samme Aar fik den af Sognets Kvinder skænket en Fane med Indskrift: „For Konge og Fædreland“ og „4. Skyttekreds, Ellinge“. Kredsen har aldrig hørt til de meget virksomme og har af og til ligget stille. Sidste Aar havde den 27 Skytter.

5. Kreds, *Vindinge*, har fra Begyndelsen af uafbrudt været i fuld Virksomhed undtagen i 1885—86, da den maatte „holde inde med Skydningen“ som alle andre. Dens første Formand var Friskolelærer Klinkby i Vindinge. Sammen med ham deltog følgende i Oprettelsen og Ledelsen i de første Aar: Sognefoged P. Chr. Bendixen, Rosilde, Forpagter From, Sofienberg, Pastor Falch og Gaardejer Mads Petersen, Vindinge. Senere har bl. a. særlig Lærer Geleff, Kogsbølle, Lærer Thorup, Vindinge, Gartner Søren Jensen, Bønkil, og Sognepræst Falch til forskellige Tider taget fremragende Del i Arbejdet i Kredsen. Kredsen fik i 1866 en Fane med Indskrift: „For Danmark“, skænket af Sognets Kvinder. Allerede i sit

første Virksomhedsaar begyndte Kredsen at øve Vaabenbrug. Aaret efter, 1867, paabegyndtes tillige Legemsøvelser. Kredsen har intet Øvelseshus, har tidligere benyttet en Lade om Vinteren og Marken om Sommeren, men har siden 1886 haft Tilladelse til at benytte en Sal i Vindinge Kommunehus. Gennemsnitlig omkring ved 15 Skytter.

6. Kreds, *Frørup*, traadte i Virksomhed 1866 med 64 yngre, 5 ældre Skytter og 10 bidragydende Medlemmer. Dens første Formand var Godsejer Lange, Ørbæklunde; sammen med ham tog Lærer Saul og Gaardejer Ole Rasmussen virksom Del i Arbejdet i de første Aar. Fra 1871 til 1882 laa Kredsen hen af Mangel paa Ledere; i 1882 blev Virksomheden paany optaget under ret betydelig Tilslutning. I „Riffeltiden“ indstillede Kredsen atter Øvelserne. Den har øvet Gymnastik og Vaabenbrug fra 1866. I sit første Virksomhedsaar fik den af Sognets Kvinder en Fane med Indskrift: „Gid Haabet vorde Vished!“ I 1889 fik Kredsen Øvelseshus; indtil den Tid havde den kun Friluftøvelser om Sommeren.

7. Kreds, *Sønderhøjrup*, oprettedes i 1866, sammen med Aarslev, der i 1888 udskiltes som 60. Kreds. Den begyndte med 45 Skytter og 93 bidragydende Medlemmer. Dens første Formand var Sognefoged Hans Frandsen, Aarslev, der bistodes af Gaardejer Niels Hansen, Aarslev, Sognefoged Anders Sørensen, Ungkarl P. Andersen, Bødker R. Hansen og And. Nikolajsen, Højrup. Af Mænd, der senere har haft Betydning for Kredsen, maa nævnes Gaardejer Knud Nielsen, Højrup (Formand 1867—75), Bødker Mads Rasmussen (Formand 1875—83), Jørgen Rasmussen og Træskomand Lars Madsen, Aarslev, Lærer Nyholm, Højrup, Delingsførerne H. Jac. Andersen, R. D. Løv, Fr. Jørgensen, And. Andersen, P. Jørgensen Dahl (Delingsfører i 12 Aar og Formand i 6 Aar), Smedemester Mads Thomsen og Landpost Jørg. Rasmussen (Formand i 17 Aar). Kredsen begyndte med Vaabenøvelser i 1866, med Gymnastik i

1867. 1877 fik den Øvelseshus; indtil den Tid benyttedes Lader hos Gaardejer Mathias Iversen i Aarslev og andre. Gennemsnitligt Skytteantal ca. 20. Kvinderne skænkede i 1866 Kredsen en Fane med Indskrift: „Med Gud for Fædreland og Modersmaal.“

8. Kreds, *Søllinge-Hellerup* Sogne, traadte i Virksomhed i 1866 med 38 unge Skytter og 22 bidragydende Medlemmer. Dens første Formand var Sognefoged N. Christensen, Eskildstrup; senere har Gaardejer Jens Hansen, Vesterskov, Husmand N. Nielsen, Søllinge, Snedker N. Sørensen Vedel, Eskildstrup, Gaardejer K. Larsen Harrekilde, do., og Gaardejer Lars Jensen, do., efter hinanden været Formænd. Af andre Mænd, der har virket i Kredsen, nævnes: Gaardejer Bernt E. Berntsen, Gaardejer Lars Jacobsen, Gaardejer Jens Kr. Berntsen, Husmand Kristoffer Nielsen, Gaardejer Hans Jensen, Gaardejer Kristoffer Jørgensen, Friskolelærer P. Pedersen, Jens Kr. Berntsen (nu Direktør i Odense), Ungkarl Niels Hansen, Ungkarl Kristian Hansen, Gdr. P. N. Pedersen.

Søllingekredsen var en af dem, der mest energisk optog Gymnastik og Vaabenbrug alt fra første Færd. Allerede ved de første Kværndrupfester ser man den fremhævet i saa Henseende. Den har ikke vanslægtet fra sin Fortid, idet den ved Jubilæumsfesten i 1891 stod som Nr. 1 blandt alle Amtets Kredse. Gennemsnitlig 40 Skytter. I 1880 fik den Øvelseshus, førend den Tid benyttedes forskellige Lader. Kvinderne skænkede, vistnok i 1866, Kredsen en Fane med Indskrift: „Frem, Bondemand, frem!“ Senere har de givet Kredsen endnu en Fane, en ren Dannebrogsfane.

9. Kreds, *Herrested*, traadte i Virksomhed 1866 med 24 Skytter og 8 bidragydende Medlemmer. Formand var Sognefoged Kristen Sørensen, Herrested, der bistodes af Husmændene Ove Klausen og K. Andersen, Herrested, og Gaardmændene P. Hansen, Maareskov, og H. Pedersen, Kragelund.

Der blev straks taget meget flinkt fat af denne Kreds, der med en afgaaet Sergent, N. Nielsen, Villumstrup, til Delingsfører ikke alene øvede Skydning, men Marcheøvelser og Eksercits og drev det forbausende vidt i Løbet af kort Tid. Det gik ogsaa godt næste Aar, men tredie Aar begyndte der at komme nogen Uenighed mellem Skytterne fra Maareskov og de andre Skytter. Det kom tilsidst til en Skilsmisse, der førte til Kredsen fuldstændige Opløsning. Først i 1887 lykkedes det Højskoleforstander Alfred Povlsen, Ryslinge, ved Hjælp af Mejeribestyrer Kr. Pedersen fra Ørbæk at faa den gamle Hersted-Kreds paa Benene igen. De ovennævnte Skytter fra Maareskov lagde sig dog ikke til Ro, fordi de traadte ud af Kredsen. De begyndte straks at holde Øvelser i Gaardejer P. Hansens Lo eller i Snedker Kristen Larsens Værksted. Hos Kristen Larsens Fader, der var Smed, fik de lavet Bajonetgeværer og Kyradser; Masker lavede de selv af Staaltraad, og i Vinterens Løb øvede de 8 raske Gutter sig saaledes i Vaabenbrug, at deres Færdighed rygtedes langt udenfor Sognet. Der fortælles, at det var disse Maareskovs Vaabenøvelser, der først vakte Lærer Kr. Appels Opmærksomhed og bragte ham til at indføre Vaabenøvelser i Ryslingekredsen, hvorfra de bredte sig videre ud over Amtet. Denne Fortælling passer dog ikke helt — i alt Fald maa der være indløbet en kronologisk Fejl for Meddeleren — thi Vaabenbrug var bevislig indført baade i Ryslinge og andre Kredse inden 1869. Men det er meget muligt, at Maareskovernes Øvelser med hjemmelavede Vaaben har tjent til Forbillede for andre Kredse. De 8 Maareskov-Skytter gik for Resten allerede Aaret efter over til Ryslingekredsen, til hvis Kærnetropper de en Tid hørte.

9. Kreds kom, som anført, paany til Live i 1889. Aaret efter fik den Øvelseshus og begyndte at øve svensk Gymnastik. I 1866 skænkede Kvinderne Kredsen en

Fane, der bærer Indskriften: „9. Kreds, Herrested“ og „For Konge og Fædreland“. Fra de senere Aar savnes Indberetning.

10. Kreds, *Hesselager*, traadte i Virksomhed i 1866 med 34 Skytter og 77 bidragydende Medlemmer og har siden uafbrudt været i Virksomhed. Fra 1867 har den øvet Vaabenbrug og Gymnastik i en Lade. Kredsen's første Formand var Gaardejer Mads Jørgensen; af senere Formænd nævnes Landpost R. Sørensen, Blikkenslager P. Andersen, Købmand P. Mortensen og Friskolelærer Elmer; Delingsførere: J. P. Madsen, Friskolelærer Knud Larsen, Mejerist P. Jensen, Cyklehandler V. Hansen o. fl. Gennemsnitlig omkring ved 30 Skytter. I 1867 skænkedes ved Jomfru Pouline Hansen, Hesselager, en Fane til Kredsen fra Kvinder i Sognet. Dens Indskrift er: „Med Gud til Sejr“.

11. Kreds, *Langaa-Øksendrup*, oprettedes i 1866, men førte en lidet virksom Tilværelse og opløstes 1888 helt. 1899 genoprettedes Kredsen paany, har siden haft omkring ved 35 Skytter, og har navnlig paa Skydningens Omraade vundet en meget fremtrædende Plads blandt Amtets Kredse. Siden 1904 har den faaet sin Fanestang smykket med ikke mindre end 23 Sølvplader. Navnlig Købmand Lars Fr. Larsen, Langaa, har udført et stort Arbejde i Kredsen; sammen med ham nævnes ogsaa Uldspinder Lorentz Nielsen. I 1900 opførte et Aktieselskab i Langaa et Forsamlingshus, som Kredsen (mod Betaling) benytter til Gymnastik.

12. Kreds, *Ringe*, hører til dem, der uden Afbrydelse har været med siden 1865. I Stiftelsesmødet i Nyborg deltog fra Ringe: Løjtnant Speyer, Sognefoged Chr. Larsen, Lærer Jørgensen og Nikolaj Pedersen, der alle blev valgt ind i Kredsen's første Bestyrelse; Speyer blev Formand. Sagen fandt straks saa stor Tilslutning paa denne Egn, at Kredsen i 1866 kunde begynde sin Virksomhed med 60 Skytter og omtrent 300 bidragydende

Medlemmer, og har siden i Reglen haft omkring ved 70 Skytter og Gymnaster. Der øvedes baade Skydning, Voltigering, Eksercits og Felttjenesteøvelser; desuden blev der holdt Møder, ved hvilke Løjtnant Speyer talte, og hvor Skyttesange, baade enstemmige og flerstemmige, indøvedes. Egnens Kvinder støttede Sagen meget flinkt; navnlig maa nævnes Frøken Bloch, Datter af Pastor Bloch, og Fru Seidelin. I 1867 skænkede de Kredsen en Fane med Indskrift: „Med Gud for Konge og Fædreland“. Senere har Kredsens unge Kvinder skænket den en ny Fane med Indskrift: „Frem, Bondemand, frem!“. Efter Løjtnant Speyers Bortrejse blev Hans Jeppesen Dydensborg Kredsforsender, og med stor Iver og Energi ledede han Arbejdet indtil 1885. Han skænkede endogsaa Byggeplads til et Øvelseshus, der i 1872 opførtes ved Boltinge, og som i nogle Aar benyttedes baade af Ringe- og Herringekredsen. Efter at H. J. Dydensborg i 1885 havde trukket sig tilbage, optoges Skyttesagen særlig af Ringe Friskolekreds. Den gamle Skydebane paa Bøgehoved toges atter i Brug, og Gaardejer Lars Kristensen, Søn af Sognefoged Chr. Larsen, der i en meget lang Aarrække hørte til Sagens bedste Støtter, blev Kredsforsender. Samme Aar byggede Kommunen et stort, prægtigt Øvelseshus, og overlod det beredvilligt til Skyttekredsens Brug.

Foruden forannævnte har bl. a følgende taget virksom Del i Skyttearbejdet: Friskolelærer Laurs Rasmussen, Gdr. Kristoffer Ovesen, Lombjerge, N. Hansen, Boltinge, J. Hansen, Bolteskov, Jørg. Andersen, P. Hansen og L. Jørg. Larsen, Rynkeby, P. Kr. Andersen, Gæstelev, Kurvemager K. Sørensen, Urmager Frandsen, Skræder H. V. Jørgensen og Mejeribest. L. Rasmussen, Ringe; som Delingsførere: Henr. Rasmussen, K. Nielsen, J. P. Kristiansen, H. Karl Hansen, M. Nielsen, Karl Kr. Larsen, Kr. Jørgensen, Jens Ovesen, Lombjerge (senere Ryslinge), Rasmus Hansen, Rynkeby, Jørg. Jørgensen, Bolteskov og Jørg. Ovesen, Lombjerge. Navnlig i de 6 Aar

(1896—1902), Jens Ovesen ledede Gymnastikken, stod denne meget højt, og Ringekredsen var hvert Aar Nr. 1. Ved Amtsskyttefesten i Nyborg vandt den det for den bedste Gymnastikkreds udsatte Sølvfanespjød, og var ligeledes Nr. 1 ved næste Amtsskyttefest. Selv om den ikke altid siden har kunnet holde Førstepladsen, har den dog bestandig været blandt de første. Skyttebevægelsen har i det hele taget i Ringe altid fundet saa stor Tilslutning baade hos unge og gamle, at den har haft meget stor Betydning for Livet paa Egnen.

13. Kreds, *Ryslinge*, traadte i Virksomhed i 1866 med 36 Skytter og en stor Del bidragydende Medlemmer, og har i en Aarrække haft omkring ved 55 Skytter og 60 Gymnaster. Kredsens første Formand var Friskolelærer Kr. Appel, der i en Aarrække stod som dens ledende Mand og udfoldede en overordenlig energisk og betydningsfuld Virksomhed. Det skyldes særlig ham, at Ryslingekredsen i lange Tider indtog Pladsen som en af de aller mest fremragende af alle Amtets Kredse. Særlig var den berømt for sine Vaabenøvelser. Det er desværre kun faa og spredte Oplysninger, der har kunnet tilvejebringes om denne gamle, dygtige Kreds, hvis Historie ellers maa frembyde meget af Interesse.

Foruden Appel var bl. a. følgende Mænd virksomme i Kredsen i dens første Aar: Lærer Winther, Ryslinge, Gaardejer Torben Jensen, Sandager, og som Delingsførere Husmand Hans Nielsen, Lørup, Kristoffer Salomonsen, Sandager, og Niels Nielsen, der var Formand for Søllingekredsen fra 1871—78 og fra 1885 for Ryslingekredsen. Senere har Gdr. Johannes Larsen været Formand. Blandt Delingsførerne nævnes: Knud Pedersen, Anders Hansen, Gdr. Karl Andreasen, Bødker Chr. Henriksen og Landmand H. P. Hansen.

Ryslingekredsen var den første, der fik eget Øvelseshus; det skete allerede i 1871; indtil den Tid blev der holdt Øvelse i den gamle Friskole. Vistnok i 1866 fik

Kredsen af Egnens Kvinder en Fane med Indskrift: „Enighed gør stærk“. Navnlig paa Gymnastikkens Omraade har Ryslingekredsen bestandig hørt til Amtets første, i de senere Aar tillige paa Skydningens, skønt den, som saa mange andre, har haft adskillige Skydebanevanskeligheder. Disse er dog blevet afhjulpet, efter at Gdr. And. M. Andersen, Ærenlund, i 1908 uden Vederlag overlod Kredsen en god Skydebane paa sin Jord, og hans Efterfølger, P. Jørgensen, der tidligere har været Delingsfører i Kredsen, har velvilligt ladet den beholde Banen.

14. Kreds, *Vejstrup*, hører ligeledes til Svendborg Amts Elitekredse. Den var blandt de Kredse, som oprettedes allerede paa Stiftelsesmødet i Nyborg den 13. November 1865. Dens første Formand var Amtsraadsmedlem N. Hansen, Oure, der fulgte Sagen med Troskab og Hjælpsomhed i en meget lang Aarrække. Af andre Mænd, som tog virksom Del i Oprettelsen og i Arbejdet i de første Aar, nævnes Gaardejerne P. Rasmussen, Oure, Jens Mogensen, Albjerg Mark, og H. Kristensen Rosager, Vejstrup, der alle tre har været Kredsformænd. Senere var Højskolelærer N. Kr. Andersen i flere Aar Kredsens Formand, og hans utrættelige, dygtige Virksomhed for Skyttesagen bar Frugt langt ud over hans egen Kreds, om end denne i første Række nød godt deraf.

Vejstrupkredsen har altid hørt til Amtets største Kredse; i en Aarrække har den i Gennemsnit haft noget over 40 Skytter, og ved Skyttefesterne mødte den i Reglen frem med et større Antal Gymnaster end nogen anden. Den har ogsaa hørt til de dygtigste Kredse; navnlig har Gymnastikken i denne Kreds til Tider staaet meget højt. Ved Hovedkredsfesterne har den kappedes med Nabokredsen, Brudager, om Førstepladsen. Ved det store Gymnastikstævne i Svendborg 1878 for alle Landets Skytter var Vejstrupkredsen ubetinget Nr. 1 blandt alle Amtets Kredse. Dens Voltigering ved denne Lejlighed var saaledes, at den aftvang Københavnerne Beundring.

Ikke mindre end 7 af Kredsen's Delingsførere og Gymnastikere vandt den Dag Gymnastikmedaillen, foruden at selve Kredsen fik en Sølvmedaille, der blev fastgjort til Fanestangen. Kredsen har i en Aarrække haft dygtige Kredsforstandere og dygtige Delingsførere. Blandt disse sidste maa nævnes Andreas Kr. Rosager, H. P. Nielsen, Oure, R. Madsen, Oure, Sofus Granhøj, Anders Granhøj, Niels Tang, Thøger Dissing, Hans Nielsen og N. Jørg. Nielsen. Det kritiske Aar 1885, der for nogle Kredse bragte en øjeblikkelig Standsning, førte kun til, at der kom nyt Liv i Vejstrupkredsen's Gymnastik, idet den i dette Aar under Ledelse af Højskolelærer N. Tang gik over til den „svenske“ Gymnastik og gjorde det med fuld Kraft. Af andre Mænd, der har virket dygtigt i Kredsen, kan endnu nævnes Gaardejer N. Madsen, Spilborg, der en Tid var Kredsformand, Gdr. N. Markussen, Vejstrup, der først var Delingsfører, senere Kredsformand, og Sognefoged P. N. Lindegaard, der i en meget lang Aarrække har været Kredsen's utrættelige Formand. I 1879 fik Kredsen et Øvelseshus, der senere er betydeligt udvidet; førend den Tid benyttedes forskellige Lader, navnlig Kristen Hansens, og i de sidste Aar særlig Vejstrup Højskoles Lokaler.

I 1866 eller 67 fik Kredsen fra Sognets Kvinder en Fane med Indskrift: „Gud give os Sønderjylland tilbage“.

15. Kreds, *Brudager*, hører ligesom Vejstrup til „Veteranerne“ i Amtsskyttetoreningen. Den traadte i Virksomhed i Foraaret 1866 med 20 Skytter og 10 bidragydende Medlemmer, efter at Kaptajn Nielsen personlig havde været til Stede og slaaet til Lyd for Sagen. Sognefoged Johannes Caspersen blev Formand; sammen med ham tog Gaardejerne And. Pedersen og And. Nielsen, Gudme, N. Nielsen og Kr. Andersen, Galdbjerg, virksom Del i Arbejdet i de første Aar. Den første Delingsfører var Lars Jørgensen, senere Gaardejer i Gudme.

Under hans Ledelse foretoges Skydeøvelser ved Stubshoved, desuden Marche, Eksercits og lidt Springning; Lærer Clausen i Gudme indøvede Sange med Skytterne. Der var Liv og Begejstring for Sagen baade blandt Skytterne og de unge Kvinder, der hele Tiden trofast har støttet Kredsen. Med Rasm. Helgesens Døtre i Spidsen fik de allerede i det første Aar anskaffet en Fane, som overraktes Kredsen; den bærer Indskriften: „For Danmarks Ret og Ære“. Kredsen omfattede i en Aarrække baade Gudme og Brudager Sogne, men da det i Længden blev noget besværligt med den lange Vej til Skydebanen, udskiltes Brudager som en selvstændig Deling, der af Sognets Kvinder fik en ny Fane med Indskrift: „Gud styre Fremtiden“. Allerede 1867 havde Kredsen saa flinke Skytter, at den fik to Præmierifler med hjem fra Kværndrupfesten. 1867 blev Lærer Clausen Formand, medens Joh. Caspersen vedblivende ledede Brudager-Delingsens Øvelser. I 1869 afløstes han af Skovfoged H. P. Rasmussen, der fra 1888 til 1908 har været Kredsens ihærdige Formand. Under hans Ledelse blev der med fuld Kraft taget fat paa Gymnastik og Vaabenbrug. I 1870 blev der anskaffet Bajonetgeværer med Tilbehør samt en meget primitiv Voltigerhest. Saldelpude havde man ingen af, men man hjalp sig med et Bundt Halm, over hvilket der blev bundet en gammel Vognpresenning. Til Gymnastikhus anvendtes en Lade, der var saa lav, at de højeste Skytter maatte dukke Hovedet under Tilløbet for at holde Panden klar af Bjælkerne. I 1872 blev Friskolelærer Lars Hansen, Gravvænge, der nylig var hjemmitteret som Korporal, Kredsens Delingsfører, og fra dette Tidspunkt indtræder der egenlig en Vending i Brudagerkredsens Historie. Der var hidtil arbejdet med Liv og Lyst, men nu blev der taget endnu mere energisk fat, saa at Kredsen snart kom til at staa som en af Amtets aller dygtigste Gymnastikkredse. Saavel ved Amtsskyttefester som gentagne

Gange ved Hovedkredsfester har den staaet som en stolt Nr. 1. Som anført under Omtalen af Vejstrupkredsen var det særlig med denne, Brudagerkredsen maatte kappes om Førsterangen.

Efter flere Aars Virksomhed traadte Lars Hansen tilbage, nærmest for at lade yngre Kræfter faa Plads til at røre sig. Af andre flinke Delingsførere i Kredsen maa nævnes Peder Hansen og Peder Kristensen, Gravvænge, Rasmus Rasmussen, Gudme, Mikael Fr. Hansen, Hans Kr. Hansen, Brudager, Jens Kristoffersen, H. P. Hansen, Vilh. Kristensen og navnlig Thorvald Nielsen, som i de 8 Aar (1903—11), han havde Ledelsen, fik Kredsen arbejdet op blandt de første og største.

Paa Skydningens Omraade, har navnlig Hannibal Brydegaard, Gravvænge, og Aksel Stenhøj, Holmdrup, gjort et stort og fortjenstfuldt Arbejde.

Af Mænd, der har udrettet et betydeligt Arbejde i Kredsen, maa foruden foranførte endnu nævnes Gdr. N. Pedersen, Gravvænge, og navnlig Gdr. Hans Andersen, Brudager, der i ikke mindre end 15 Aar, 1873—88, var Kredsens Formand.

I 1875 fik Kredsen et Øvelseshus ved Gravvænge Friskole, hvilket er blevet benyttet flittigere og bedre end ret mange andre.

Alt i alt maa 15. Kreds nævnes som en af Amtsskytteforeningens livligste og dygtigste Kredse gennem de 50 Aar.

16. Kreds, *Gudbjerg*, traadte i Virksomhed 1866 med Gdr. Rasmus Kristensen, Ellerup, som Formand. I de første Aar øvede Kredsen Skydning og Eksercits, hvilken sidste Øvelse den fremstillede et Par Gange ved Kværndrupfester. I Skydning har Kredsen altid klaret sig bravt, hvorom vidner det forholdsvis store Antal Præmier, dens Skytter har hjembragt fra de forskellige Fester, og tillige, at den var den første Kreds, der vandt Kredsriffel i 2. Hovedkreds. Derimod har det knebet

mere med Gymnastikken, navnlig fordi den længe maatte savne Øvelseslokale. Ikke saameget som en ordenlig Lade stod til dens Raadighed, hvorfor den hovedsagelig har været henvist til Friluftsgymnastik om Sommeren. Trods dette har den dog kunnet samle en Flok unge Skytter, der navnlig i Aarene 1882—87 har arbejdet flinkt baade med Legems- og Vaabenøvelser. Dette skyldtes særlig Lars Jørgensen Duelund, Lakkendrup, der i mange Aar har arbejdet baade dygtigt og ihærdigt i Kredsen. Kredsen har i usædvanlig Grad haft Lunkenhed og Vrangvillie hos de ældre at trækkes med. Medens den i Reglen talte omkring ved 40 unge Skytter, havde den kun enkelte eller slet ingen ældre Skytter og bidragydende Medlemmer. En stor Forandring indtraadte i saa Henseende omkring ved 1891, da Sogneraadet og Beboerne i det Aar, Jubilæumsaaret, opførte et stort, godt Øvelses- og Forsamlingshus. Siden den Tid har Kredsen fundet Støtte ogsaa hos mange ældre, og Gymnastikken har, om end med Afbrydelser, været i god Gænge. Af Mænd, der i Aarenes Løb har ydet Kredsen virksom Støtte, kan nævnes Hans Hansen, Lakkendrup, Friskolelærer N. Kristensen, Hjulmand P. Kristensen, Gaardbestyrer P. Kristensen, Købmand J. P. Madsen, Gaardejerne Rasmus Ladefoged og H. Rasmussen, alle af Ellerup, Lærer N. J. Hansen, Maler Petersen og Hmd. N. P. Rasmussen, Gudbjerg; som Delingsførere: Snedker Vald. Hansen, Mejerist Skindballe og Karl Laur. Hansen. Kredsens Fane, der bærer dens Nr. og Navn, er skænket af Sognets Kvinder.

17. Kreds, *Kværndrup*, har i mange Henseender en ualmindelig interessant Historie. Fra denne Kreds har tilmed dette Skrifs Forfatter fra senere afdøde Dyrlæge *P. Jensen*, *Kværndrup*, modtaget en ligesaa udførlig som livlig Beretning om Kredsens Virksomhed i de første 25 Aar, en Beretning, hvoraf adskilligt er benyttet ogsaa under de andre Afsnit.

Kredsen begyndte sin Virksomhed i Foraaret 1866 med 41 Skytter og 40 bidragydende Medlemmer og har siden gennemsnitlig haft 65 Skytter og Gymnaster. Dens første Formand var Gaardejer Jens Hansen, Trunderup, der i hele 20 Aar beholdt denne Plads. Kredsen begyndte sin Skydning i Sommeren 1866 tæt ved Stenstrup-Lunde Sogneskel; det var nemlig fra først af Meningen, at disse tre Sogne skulde have dannet én Skyttekreds; siden har Kredsen den meste Tid haft Skydebane i Trunderup, der har været Skyttebevægelsens egenlige Midtpunkt i Kværndrup Sogn, hvorfor Kredsen ogsaa er bedst kendt under Navnet Trunderupkredsen. Foruden Jens Hansen bestod Kredsens første Bestyrelse af Gaardmændene Jens R. Skjerning, Egeskov, og H. Kristensen, Kværndrup; dens første Delingsførere var Hørsvinger R. Frederiksen og Skomager H. Nielsen, Trunderup, og A. Rasmussen, Kværndrup. Baron Bille-Brahe, Egeskov, skænkede Kredsen 2 Miniérifler.

Den 25. Juli 1866 deltog den samme med 6 andre Kredse af 1. Hovedkreds i en Skyttefest ved Ringe, hvorfra dens Skytter hjembragte adskillige Præmier. Den deltog selvfølgelig ogsaa i den store Skyttefest ved Kværndrup den 24. September 1866. Som Stedets Kreds fik den overordenlig meget at gøre med Arrangementet saavel af denne som af de følgende Kværndrupfester og gjorde det saa godt, at den baade mundtligt og skriftligt fik tilkendegivet Forretningsudvalgets Paaskønnelse. Kredsen selv anstregte sig stærkt for at kunne optræde som Vært med fornøden Værdighed, og dens Kvinder hjalp den flinkt dermed. De indsamlede i Sommerens Løb et saa stort Pengebeløb, at de for det første kunde overrække Kredsen en smuk Fane med Kongens Navnetræk, Aarstallet 1866 og Indskriften: „Qværndrup Sogns Skytteforening“ og „Med Gud vi vil staa fast;“ men der var endda saa mange Penge til overs, at Skytterne kunde faa foræret en flunkende ny Felthue hver.

I Vinteren 1867—68 begyndte Gymnastikken at dukke op paa Egnen. Her som andet Sted var det Vaabenøvelserne, der begyndtes med; først senere kom Legemsøvelserne med. Det var særlig Lærer Appel, Ryslinge, der gik i Spidsen hermed. Han havde selv i Vinteren 1866—67 faaet Undervisning i Sabelhugning hos en hjemvendt Artillerikorporal, P. Petersen, der gav Kursus paa Ringe Kro. Senere fik Appel oprettet et Kursus i sin egen Kreds, hos Torben Jensen i Sandager, under Ledelse af Gymnastiklærer *Jeppesen* fra Nyborg, en ualmindelig flink og livlig Lærer, som mange af Amtskytteforeningens ældre Delingsførere den Dag i Dag omtaler med Begejstring. I dette Kursus deltog ogsaa en Skytte fra Trunderup, Hans Jensen. Dermed havde Vaabenøvelserne faaet Indpas i Trunderupkredsen, som gennem en Aarrække glimrede navnlig i Hugning og Floretfægning; den har haft Skytter som Jens Jensen og Hans Lundsgaard, der ansaas for uovervindelige i disse Øvelser, og som ved Festerne endog med Glans tog Kontra med militære Gymnastiklærere. Trunderupkredsen var i det hele taget tidligt med. Allerede fra en af de første Kværndrupfester er den fremhævet i et Referat, der særlig nævner Folketingsmand Jens Jensens tre Sønner, som senere i en lang Aarrække var Sagens egenlige Bærere i denne Kreds.

Det vil føre for vidt at give en udførlig Fremstilling af Kredsens Historie helt igennem. Her skal endnu nævnes, at Kredsen viste Vej for mange andre ved selv at forfærdige Bajonetgeværer og andre Fægte- og Gymnastikrekvisitter. Ligeledes bør det særlig fremhæves, at det var herfra, en stor Del Skoler, ikke alene i Svendborg Amt, men over hele Landet, forsynedes med gode og meget billige Stuebøsser, hvilket havde en meget stor Betydning i Retning af Uddannelse af gode Skytter. Det var ved den store almindelige Skyttefest i Horsens den 23. og 24. August 1869, i hvilken Hans Lundsgaard

og Jens Jensens tre Sønner deltog, at P. Jensen første Gang saa en Stuebøsse; senere lavede han en stor Mængde, der fandt rivende Afsætning, fordi de andre, der ellers var i Handelen, var altfor dyre. Ved Siden af Vaabenøvelserne blev Legemsøvelserne snart optagne; hvad der særlig bidrog til at fremme disse Idrætter, var de aarlige Styrkeprøver med Nabokredsen, Ryslinge. Højest naaede Kredsen vel i Aarene 1874—82, da den lededes af Jens Jensen, Hans Jensen og Hans Lunds- gaard fra Trunderup samt Anders Nielsen fra Ravndrup. Et stort Hjælpemiddel til Fremgangen var ogsaa det, at Kredsen i Sommeren 1875 fik sit Øvelseshus, en Til- bygning til Friskolen, som rejstes for en stor Del ved Skytternes eget Arbejde, og hvortil en Del af Midlerne indkom ved de af Skyttekredsens Ledere arrangerede Dilettantforestillinger, som fandt stor Tilslutning hos Omegnens Befolkning.

I det hele taget har Trunderupkredsen fra første Færd af været en af Amtets livligste og fremmeligste Kredse, en af dem, hvor Skyttesagen er bedst rodfæstet. Og den har i sin Midte haft en Række udmærkede Ledere. Blandt disse maa først nævnes Gaardejer Jens Hansen i Trunderup, der var Kredsens Formand fra dens Oprettelse indtil 1885 og endnu længe derefter havde Sæde i Bestyrelsen. Af andre Mænd, der har haft Sæde i Bestyrelsen, kan nævnes Friskolelærerne Juler og N. Kjær (Kredsformand), Gaardejerne Jens Michaelsen og Fr. Jørgensen, Elektriker Rasmus Nielsen og Gdr. J. P. Jensen Højgaard (begge Formænd) m. fl. Af de forskellige dygtige Delingsførere, der har virket i Kredsen, er flere nævnt. Her skal atter nævnes Jens Jensens tre Sønner: nuværende Sparekasseformand Jens Jensen Aadal, afd. Dyrslæge P. Jensen, Kværndrup, der først som Delings- fører, senere som Bestyrelsesmedlem har udrettet meget i Kredsen, og Havebruger Hans Jensen (nu i Aarslev). Dernæst afd. Gdr. Anders Nielsen, Nørremosegaard, og

Gdr. Hans Lundsgaard, Trunderup, der fra 1877 til Dato har hørt til Kredsens flinkeste aktive Skytter. Endvidere Delingsførerne Hans Jørg. Hansen, Rasmus A. Rasmussen (nu i Ollerup), Niels Nordtorp, Aksel Nielsen, Karl Andersen, alle fra Trunderup, og Niels Kr. Jørgensen fra Ferritslev.

Efter at der i 1892 var opført et meget stort og flot Forsamlingshus i Kværndrup By, er Kredsens Gymnastikøvelser forlagt dertil.

Endelig skal fremhæves, at naar Trunderupkredsen igennem de mange Aar har indtaget en saa smuk Plads i Amtsskytteforeningen, saa tilskriver den selv en Del af Æren derfor den virksomme Interesse, hvormed Sagen bestandig er bleven omfattet af Egnens unge Kvinder.

18. Kreds, *Stenstrup*, oprettedes i 1866 med 22 yngre og 8 ældre Skytter samt 82 bidragydende Medlemmer. Dens første Formand var Præstegaardsforpagter Jensen i Stenstrup. Af andre Mænd, der den Gang og senere har taget virksom Del i Skyttearbejdet paa Egnen, kan nævnes Proprietær Langkilde, Kroghenlund, Maler H. P. Ludolphsen, Stenstrup, Jens Johansen, Hundtofte, Henrik Clausen, Jens Aaskov, Michael M. Hansen, Jens Jensen, Mejeribestyrelse L. P. Jensen og Gaardejer Jens Ovesen. 18. Kreds har gennemgaaende haft fortrinlige Skytter; derimod har Gymnastikken først i de senere Aar begyndt at slaa an i denne Kreds. I 1884 byggedes der et Øvelseshus ved Sogneskallet imellem Stenstrup og Lunde. I 1866 fik Kredsen en Fane med Indskrift: „Stenstrup-Lunde Skyttekreds Nr. 18“. I Modsætning til de fleste andre Skyttefaner er denne ikke skænket af Egnens Kvinder, men af en Enkeltmand, Propr. Langkilde, Kroghenlund.

19. Kreds, *Skaarup*, begyndte i Foraaret 1866 med Seminarielærer Friis som Formand; han støttedes af Musiklærer Tofte, der senere i flere Aar var Kredsens Formand, Proprietær Lausen, Klingstrup, Gaardejer P. Kristensen, Skaarup Mark, Gymnastiklærer Jeppesen o. fl.

Blandt Mænd, der som Kredsforstandere, Delingsførere eller paa anden Maade har virket i Kredsen, nævnes Gaardejerne Hans Nielsen, Anders Hansen, Martin Hansen, Morten Kristoffersen, R. J. Jensen, Jens Larsen, alle af Østeraaby, Niels Larsen, Lykkensprøve, og Vilhelm Kristensen, Hjelmkilde; Delingsførerne Jens Larsen, Hans Albjerg, Vald. Albjerg, Kr. Rosager, Aksel Helleskov, Alfred Helleskov, Oluf Nielsen, Løjtnant Langkilde og Seminarist Sørensen; først blandt dem alle maa dog nævnes Friskolelærer *Hans Lund*, Østeraaby, der gennem en meget lang Aarrække, dels som Kredsformand, dels som Delingsfører har været Kredsens egenlige Leder; skønt der tit i denne Kreds har været vanskelige Arbejdsvilkaar, har Hans Lund aldrig tabt Lysten eller Modet, men var stedse rede til paany at tage fat, naar ingen yngre Kræfter forefandtes, og mer end én Gang har han baaret Skaarupkredsen ud af en Krise. Mere trofast og udholden Arbejder har Skyttesagen overhovedet ikke haft. Gennemgaaende har Kredsen haft ca. 30 Skytter, 30 mandlige og 20 kvindelige Gymnaster. De mandlige Gymnaster benytter Seminariets Gymnastiksal, de kvindelige Østeraaby Friskoles Øvelseshus. Saavel i Skydning som navnlig i Gymnastik har Skaarupkredsen altid indtaget en smuk Plads, om end sjældent i første Række. Allerede i 1866 fik den af Sognets Kvinder en Fane med Indskrift: „Slutter Kreds og staar fast, alle danske Mænd!“ og i 1879 en ny, et rent Dannebrog.

20. Kreds, *Tved*, traadte i Virksomhed i 1866 med 26 yngre Skytter, 11 ældre og 45 bidragydende Medlemmer, og har siden gennemgaaende haft ca. 30 Skytter. Pastor Danæus var den første Formand; ved Siden af ham nævnes Sognefoged Søren Hansen, Skibsreder H. Christensen, Gaardejer Rasmus Eriksen og Murermester H. C. Andersen; sidstnævnte har indtil sin Død for et Par Aar siden arbejdet ihærdigt i Kredsen. I de følgende Aar maa desuden nævnes Murermester P. Andersen, Husmand Hans Thomsen, Tømrer P. Mortensen og Lærer

H. L. Hansen; sidstnævnte var Kredsforstander i en Aarrække fra 1868. Kredsen begyndte i 1867 paa Legemsøvelser og Vaabenøvelser og udmærkede sig den Gang ved Festerne; den var en af de første, der fik Øvelseshus, i 1873; den har imidlertid ikke altid gjort den flittigste Brug af det. Derimod har Tvedskytterne i en Aarrække været regnet blandt Amtets bedste Skytter; H. C. Andersen var saaledes Skyttekonge allerede ved den 3. Kværndrupfest og en anden Tvedskytte ved den første. I 1867 fik Kredsen af Sognets Kvinder en Fane med Indskrift: „Din Glans ej Nat skal dølg!“

21. Kreds, *Brahetrolleborg*, traadte i Virksomhed 1866 med 55 Skytter og 109 bidragydende Medlemmer. Dens første Formand var Lærer Simonsen, Gjørup. Ved Bruddet i 1885 sluttede Kredsen sig til den nye Skytteforening, men fulgte med denne ind i Sammenslutningen 1895 og har siden uafbrudt været i Virksomhed med fra 25 til 50 Skytter. Blandt Kredsformændene nævnes: Niels Rasmussen Søkilde, Skovrider Elers Koch, Pastor J. Chr. Clausen, Gdr. N. N. Søkilde, Gdr. Fr. Damsbo, Mejerist Vald. Hansen, Gdr. L. P. Larsen, Gdbst. Hans Hædersdal; Delingsførere: Gendarm Nielsen, Tjenestekarl Hans Jensen, Chr. Kjeldsen (nu Branddirektør i Faaborg) og Gdbs. Kristoffersen, Nørresøby; navnlig den sidste, der var Delingsfører i 6 Aar, har udført et meget energisk Arbejde. I de senere Aar har Kredsen staaet som den første ved Hovedkredsens Gymnastikfester. Til Øvelsen benyttes (mod Betaling) Landbrugsskolens Gymnastiksal. Ved en Fest i Dalen ved Brahetrolleborg Have den 18 August 1867 fik Kredsen overrakt en af Sognets Kvinder skænket Fane med Indskrift: „Med Gud, for Ære og Ret!“ (Kong Christian IXs Valgsprog). Til denne Faneindvielse havde Gdr. Niels Rasmussen Søkilde, der senere vandt et kendt Navn som kulturhistorisk Forfatter, skrevet en stor Kantate, hvoraf her gengives Slutningsstroferne:

Vift højt, du gamle kære,
 du himmelfaldne Flag!
 Vift højt til Danmarks Ære
 i Kampens Storm og Brag!
 Tilvift os Sejerskransen,
 om atter vi skal med
 som før i Vaabendansen
 ved Thyras brystne Led.

Vift Enighed til Stede
 imellem hver en Stand,
 saa Fredens rette Glæde
 omsuser Danmarks Strand!
 Vift Troens lyse Kerter —
 som Korset peger paa —
 i alle danske Hjerter,
 hos store som hos smaa!

22. Kreds, *Østerhæsinge-Hillerslev*, begyndte i 1866 med 69 Skytter og 8 bidragydende Medlemmer. I det første Aar stod Gaardejer Hans Hansen, Højrupgaard (Formand), P. Madsen (Delingsfører), Gaardfæster H. Larsen og Lærer Brøndum, Østerhæsinge, og Gaardfæster R. Hansen, Hillerslev, i Spidsen for Arbejdet. Senere nævnes Gaardejer Kristen Sørensen, Nybølle, og Ane Ilum, Hjemly, samt ovennævnte Gaardejer Hans Hansen, Højrupgaard, der imidlertid ved Bruddet 1885 sluttede sig til Kaptajn Nielsens nye Skytteforening. 1887 genoprettedes Kredsen som Led af Svendborg Amtsskytteforening under Ledelse af Gaardejer Kr. Sørensen, Nybølle, og Gaardejer Lars Nielsen, Højrup. Samme Aar fik den af Kvinderne i Nybølle og Højrup en Fane med Indskrift: „Slutter Kreds og staar fast.“ I 1867 havde Sognesses Kvinder skænket Kredsen en Fane med Indskrift: „Vort Maal er Danmarks Frelse.“ Kredsen begyndte paa Gymnastik i 1871, paa Vaabenøvelser i 1874; i 1887 fik den et Øvelseshus i Nybølle, og i de efterfølgende Aar har der været stærk Fremgang i Arbejdet. Fra de senere Aar savnes Indberetning.

23. Kreds, *Vesterhæsinge*, begyndte 1866 med Gaardejer Anders Nielsen som Formand, støttet af Gaardejerne Ejler Hansen, Rasmus Skytte og Anders Pilegaard. Senere har især Lærer J. Munck taget Del i Skyttearbejdet. I 1868 fik Kredsen en Fane, tilvejebragt ved frivillige Gaver, og med Indskrift: „Fra oven kommer Sejren.“

24. Kreds, *Herringe*, begyndte 1866 med 24 Skytter og 30 bidragydende Medlemmer. Formand var Sognefoged Hans Koborg, der bistodes af Gaardejerne H. Jørgensen og P. Faber, Rudme, og H. Madsen samt Købmand Petersen, Herringe. Senere har Friskolelærerne Laurids Jonsen og Simon Sørensen, Gaardejer Jørg. Ditlev Jørgensen, Peder Pedersen, Jens Ovesen og Rasmus Pedersen efter hinanden været Kredsformænd. Af Delingsførere nævnes Hans Koborg den yngre, Mads P. Hansen, L. Andersen, Peder Pedersen, Hans Jørg. Pedersen, Laur. Madsen, R. Pedersen, H. C. Andersen, Laur. Larsen, Jørg. Jørgensen og Laur. Bonde. Gymnastik blev begyndt i 1868, Vaabenøvelser i 1869. Efter at have benyttet en Lade i Rudme i nogle Aar, havde Kredsen 1872—77 Øvelseslokale i Boltinge Øvelseshus, derefter indtil 1885 i en Forsamlingsaal, tilbygget Rudme Friskole; i 1885 fik den et nyt Øvelseshus. 1866 skænkede Sognets Beboere den en Fane med Indskrift: „Med Gud for Æren.“

Rudmekredsen, som den hyppigst kaldes, har aldrig hørt til de største, men har dog gennemgaende haft omkring ved et halvt Hundrede Skytter og Gymnaster, og navnlig paa Gymnastikkens Omraade har den i en Aarrække hørt til Amtets første.

25. Kreds, *Palleshave*, oprettedes i 1869 med 20 Skytter og 10 bidragydende Medlemmer. Fra Kredsens første Aar fremhæves Formanden, Gaardejer Peder Hansen, Heden, Gaardejer (senere Folketingsmand) Anders Tange, Gæstelev, Lærer Hansen, Vantinge, Gaardejer Erik Jensen,

Heden, og Friskolelærer Hans Jacobsen, Palleshave, der var Formand til 1888; senere Gaardejer Lars Jørg. Kristensen, Vantinge, først Delingsfører i 8 Aar og derefter Formand, Husmand Knud Nielsen, Gaardejer K. Pedersen, Heden, P. Clausen, Nic. Hansen, Chr. Jørgensen, H. Chr. Nielsen; Delingsførere: Karen Marie Jørgensen, P. Chr. Pedersen, Mads Lund, H. Jørgensen og især Alfred Kristoffersen, som med et Par korte Afbrydelser har virket i Kredsen siden 1900. Gennemgaaende har Kredsen haft omkring ved 20 Skytter og 20 Gymnaster. Da der blev oprettet en Skyttekreds i Gæstelev, svækkede det i de første Aar derefter Palleshave en Del, men den er nu naaet op paa sin tidligere Højde. Kredsen har øvet Gymnastik fra Begyndelsen, fra 1872 tillige Vaabenbrug. Den fik Øvelseshus i Palleshave i 1872. Samme Aar fik den fra Sognets Kvinder en Fane med Indskrift: „Guds Hjælp kommer nok, naar Nøden er svarest.“

26. Kreds, *Vejle*, begyndte 1866 med 22 Skytter og Propr. L. Petersen, Vejlegaard, som Formand, Snedker H. P. Henriksen som Delingsfører. Af Mænd, der senere har udført et virksomt Arbejde i Kredsen, nævnes Husejer Anton Theodor Pedersen, Gaardejerne Niels Hansen og Jakob Larsen. Det gennemsnitlige Skyttetotal har været ca. 30. 1892 opførtes i Vejle et Øvelseshus, som mod en Betaling af 50 Øre aarligt for hver Gymnastiker staar til Raadighed for Kredsen. I 1866 fik den af Sognets Kvinder skænket en Fane med Indskrift: „Gud holde sin Haand over Danmark!“

27. Kreds, *Nørrebroby*, oprettedes i 1866 med 24 Skytter og 108 bidragydende Medlemmer. Sognefoged Rasm. Madsen var Formand; sammen med ham nævnes Lærer Lonholt, der siden uafbrudt har virket i Kredsen, Skomager Peder Madsen, Smed Nik. Rasmussen, Gaardejerne L. Hansen og H. Nielsen Brandt, Hmd. Rasm. Lunde, Gaardejerne N. Kr. Hansen, Jens Nielsen, Jens

Kløve, Laur. Hansen, H. Jensen Aagaard, og R. Andersen; fra de senere Aar Gdr. H. Jensen Aagaard (Formand 1891—1902), Gdr. Anders Larsen (1902—12) og Gdr. N. Kr. Rasmussen (Fmd. siden 1912); Delingsførere: And. Larsen, H. P. Kristensen, P. Pedersen, Laur. Vilh. Pedersen, Ferd. Petersen, J. P. Jensen, N. Kr. Rasmussen, M. Hansen Moseholm og J. P. Aagaard; sidstnævnte har med enkelte Aars Afbrydelse ledet Gymnastikken lige siden 1896. I 24 Aar har Kredsen haft Skydebane paa Gdr. N. Kr. Hansens Mark. Kredsen har gennemgaaende haft ca. 50 Skytter og Gymnaster. 1869 begyndtes der med Vaabenøvelser, 1873 tillige med Gymnastik, og Arbejdet er siden gaaet støt og godt, kun med en Afbrydelse i 1876—77, da Virksomheden var indstillet, dels af Mangel paa Tilslutning, dels paa Grund af politiske Stridigheder. I 1885 byggedes der Øvelseshus i Nørrebroby. 1866 fik Kredsen fra Sognets unge Kvinder en Fane med Indskrift: „For Slesvig!“ i 1891 en ny med Indskrift: „Mænd med faste Hjerter, det er Danmarks Maal.“

28. Kreds, *Horne*, begyndte 1866 med 50 Skytter og 102 bidragydende Medlemmer, var i Begyndelsen en ret kraftig Kreds, men gik snart tilbage og indstillede i 1885 helt Virksomheden. Denne er dog senere bleven genoptaget; sidste Aar havde Kredsen 32 Skytter og 30 Gymnaster; nærmere Oplysninger savnes.

29. Kreds, *Jordløse*, oprettedes 1866 med 36 Skytter og 93 bidragydende Medlemmer; Formand: Sognefoged Jens Hansen. Kredsen sygnede snart hen og laa i en lang Aarrække helt stille, men har i de sidste Aar paany optaget Virksomheden baade i Skydning og Gymnastik med gennemsnitlig 35 Skytter og Gymnaster. Fra de senere Aar nævnes Kredsformændene L. H. Nørregaard, P. Søby og Jørg. Bæk samt Delingsfører L. R. Larsen. I 1896 opførtes et Øvelseshus, som Kredsen benytter mod en Betaling af 15 Kr. aarlig.

30. Kreds, *Haastrup*, begyndte 1866 med 27 Skytter og 36 bidragydende Medlemmer. Formand var Sognefoged Peder Hansen; desuden nævnes Lærer Andersen, Smed P. Hansen, Gdr. Hans Klausen og Lars Andersen. I en lang Aarrække var Gdr. N. Olsen Formand, derefter Tømrer Jørg. Johansen, Gdr. N. Mortensen, Ole P. Olsen (1896—1904 og siden 1905); Delingsførere: Jørg. Johansen, Ole P. Olsen, N. H. Vølund, P. og R. Olsen m. fl. Gennemsnitlig 35 Skytter og 25 Gymnaster. Fra 1875 benyttedes en Tilbygning til Friskolen som Øvelseslokale, siden 1906 det store, nye Øvelseshus. Kredsen, der uafbrudt har været i Virksomhed, fik i 1867 fra Sognets Kvinder med Indskrift: „Enighed gør stærk.“

31. Kreds, *Diernisse*, begyndte 1866 med 26 Skytter og 20 bidragydende Medlemmer. Fra det første Aar nævnes Formanden, Møller P. Pedersen, Kaleko, samt Skytte C. V. Becker, Sognefoged P. Hansen Nørregaard, Gaardejer H. Sørensen, Skovfoged M. Nielsen og Delingsførerne Lærer Henriksen og Husmand P. G. Nielsen. Senere: Gaardejer R. Jessen og P. Nielsen Krogh, Gaardbestyrer R. Nørregaard, Gaardejer Jørg. Balle, Skræder Falk H. Nielsen, Tømrer R. Larsen, Tømrer P. Hansen, Ungkarl Jørg. Poulsen. Vaabenbrug blev øvet allerede i det første Aar, Gymnastik først i 1875. Dens Fane skænkedes af Kvinderne i 1866; Indskrift: „Nr. 31. Diernisse.“ Fra de senere Aar savnes Indberetning.

32. Kreds, *Vesteraaby*, oprettedes i 1866 med 39 Skytter og 101 bidragydende Medlemmer. Denne forholdsvis store Kreds tog imidlertid meget hurtigt af, og i 1888 opløstes Kredsen helt. Den er dog bleven genoprettet og har nu en Aarrække haft omkring ved 25 Skytter. Forsamlingshuset benyttes (mod Betaling) til Gymnastikken, der i de senere Aar har haft god Tilslutning. 1911 fik Kredsen fra Sognets Kvinder en Fane med Indskrift: „Enighed gør stærk.“

33. Kreds, *Vesterskerninge*, er en af de aller-ældste af alle Svendborg Amts Skyttekredse. Allerede førend Amtsskytteforeningen stiftedes, havde Digteren *Mads Hansen* rejst Sagen i sin Hjemstavn og faaet oprettet en Skyttekreds, som fik Navnet *Palnatoke*. I Foraaret 1866 blev den optaget i Amtsskytteforeningen som dennes 33. Kreds. Samme Aar skænkede Kvinderne den en Fane, der i September indviedes ved en Fest i en Lystskov ved Stranden i Vesterskerninge. Det var til denne Fest, Mads Hansen skrev sin bekendte Sang: „Vi har sagt det saa tit, og du véd det saa godt, du er mægtig, du Kvinde i Nord.“ I det øverste Felt af Fanen er anbragt Kredsens Navn „Palnatoke“; Fanespydet dannes af en Pil, og i Korset findes som Indskrift Palnatokes Ord: „End er mit bedste Skud i Vente.“ I en Aarrække var Mads Hansen Kredsens ledende Mand. Fra de første Aar nævnes desuden: Hans Chr. Hansen, Ulbølle, og Friskolelærer Hannibal Petersen, Vesterskerninge, der i en meget lang Aarrække var Formand, Dyr læge R. Skov og dennes to Sønner, Johannes og Rasmus Skov, der alle har været Formænd, Lærer Kjærgaard og Forfatteren Peder R. Møller, Vesterskerninge; Delingsførere: Søren Nielsen, Rasmus Kusk, Østerskerninge, Hans Chr. Hansen, Ulbølle, Martin Nielsen, Sterregaard, Johannes og Rasmus Skov og Kr. Møller; endelig Maren Skov og Maren Møller, Vesterskerninge, og Lærerinde Mathilde Hansen, Hundstrup.

Oprindeligt omfattede Kredsen Sognene Vesterskerninge, Ulbølle og Hundstrup. Senere er der i de to sidstnævnte oprettet nye Skyttekredse, men Vesterskerninge hævdede dog Pladsen blandt Amtets flinkeste, navnlig paa Gymnastikkens Omraade. Siden 1903 har den (mod Betaling) benyttet det nye Forsamlingshus i Vesterskerninge til sine Øvelser. Ved Indmeldelsen i Amtsskytteforeningen 1866 talte Kredsen 53 Skytter og 92

bidragydende Medlemmer; i de senere Aar har Skytteantallet været omkring ved 30, medens Antallet af bidragydende Medlemmer er langt over 100.

34 Kreds, *Svendborg*, var ogsaa oprettet, inden Amtsskytteforeningen stiftedes (vistnok i 1863) men meldte sig i Foraaret 1866 ind i Foreningen. Den talte da 21 yngre Skytter, 16 ældre og 44 bidragydende Medlemmer. Formand var Fuldmægtig Cramer. Af Mænd, der til forskellige Tider har taget virksom Del i Arbejdet, nævnes Skrædermester R. Christensen, Kancelliraad Bärthelsen, Obert Saabye, Kaptajn Lüders og Skomager J. Andersen; sidstnævnte var i en lang Aarrække Delingsfører og ledede med stor Iver Kredsen Gymnastik. Især i de første Aar kunde Kredsen glæde sig ved en ret betydelig Tilslutning, saavel hos yngre som hos ældre. Gymnastikken har til Tider staaet meget højt, hvorimod Skydningen lod en Del tilbage at ønske. I de senere Aar har det været omvendt, idet Kredsen paa Skydningens Omraade har været en af de bedste eller endog den forreste i Foreningen, hvorimod Gymnastikken har ligget Brak. I 1885 sluttede en Del af Kredsen tidligere Medlemmer sig til Kaptajn Nielsens Skytteforening. Disse udtraadte beholdt baade Kredsen gamle Fane og forskellige andre af dens Ejendele. Af Mænd, der i disse Aar arbejdede ihærdigt i den gamle Kreds maa nævnes Formanden, Boghandler Anders Jørgensen, Værkfører N. Pedersen og Maskinarbejder Chr. Hansen.

Efter Sammenslutningen i 1895 har Kredsen haft forskellige Formænd, blandt hvilke kan nævnes Redaktionssekretær Wolsing, Sagfører Har. Clausen og i de senere Aar Dokmester H. K. F. Hansen. Af andre, der har arbejdet virksomt i Kredsen, kan nævnes Skræder Carl Petersen og hans Søn, Ekspeditør Petersen, Vinkyper Knudsen o. m. a. Den gamle Fane er endnu i Kredsen Eje, men efterhaanden var den bleven saa medtaget, at

man i 1906 fandt Anledning til at anskaffe en ny, en meget smuk Silkefane med Kredsens Navn og Numer. Kredsen har haft en Del Skydebane-Vanskeligheder, men disse er afhjulpet, efter at den i 1909, med velvillig Støtte, navnlig af senere afd. Tømrrermester P. Steen og fra Amtsskytteforeningen, fik anlagt en Række aldeles fortrinlige Skydebaner — de bedste i Amtet — paa en dertil indkøbt Grund paa Ovinehøj. Disse Baner er siden blevet benyttet ogsaa til de aarlige Hovedkredsfester og i 1911 tillige til Amtsskyttefesten. I de senere Aar har Svendborgkredsen gennemgaaende haft ca. 70 Skytter og et meget betydeligt Antal bidragydende Medlemmer.

35. Kreds, *Nyborg*, oprettedes i 1866, har siden uafbrudt været i Virksomhed, gennemsnitlig med 40—50 Skytter, sluttede sig i 1885 til den ny Skytteforening, og fulgte med denne ind i den gamle Amtsskytteforening 1895. Nærmere Oplysninger er iøvrigt ikke modtaget ang. denne Kreds.

36. Kreds, *Lindelse*, oprettedes 1867 og har gennemgaaende haft omkring ved 40 Skytter og Gymnaster. Af Mænd, der har gjort et virksomt Arbejde i Kredsen, nævnes dens første Formand, Gdr. H. Mogensen, Hennemted, senere H. Søgaard, C. P. Christensen og Otto Christensen. I 1905 byggedes i Sognet et Forsamlingshus, som Kredsen mod Betaling benytter til Gymnastik. Kredsfanen, der bærer Indskriften: „Følg Ærens Vej!“ er skænket af Sognets Kvinder.

37. Kreds, *Longelse-Fuglsbølle*, begyndte ligeledes i 1867 med Lærer P. Winther som Formand og Gdr. H. Hansen som Delingsfører. Senere har Skræder H. Rasmussen og Lærer K. Døssing, Sønderlongelse, samt Gdr. R. Funch, Fuglsbølle, arbejdet energisk i Kredsen. Denne har aldrig hørt til de store, gennemgaaende 15—20 Skytter, har i Halvfemserne ligget helt stille en Tid, men har siden 1900 igen været i Virksomhed. Kredsfanen er skænket af Sognets Kvinder.

38 Kreds, *Humble*, begyndte 1867 med 26 Skytter og 25 bidragydende Medlemmer. Den første Formand var Gdr. R. Mikkelsen, Katrinebjerg, med Bistand af Lærerne Knudsen, Kædeby, og Sandahl, Ristinge. Senere har især Gdr. Kristoffer Bendixen, der i over tyve Aar var Formand, virket med sjælden Energi og Udholdenhed. Blandt Kredsens flinke Delingsførere nævnes Gaardejerne N. Hansen, Helsned, Chr. Nielsen, Hesselbjerg, og Hans Hansen fra Vesterskerninge, samt Lærerinderne Sigrid Spillemosé og Nanna Jensen. 1884 byggedes i Humble et stort Forsamlingshus, som ejes af Afholdsforeningen og — mod Betaling — benyttes af Skyttekredsen til Gymnastik. Allerede i sit andet Virksomhedsaar fik Kredsen af Sognets Kvinder skænket en Fane, hvorefter imidlertid kun Stangen er tilbage. Kredsen har bestandig været i Virksomhed og indtaget en smuk Plads ved Amts- og Hovedkreds-Opvisninger.

39. Kreds, *Tryggelev-Fodslette*, oprettedes ligeledes 1867 i Fodslette alene og vandt straks ret betydelig Tilslutning, men har siden gentagne Gange ligget stille i længere Tid. Dens første Formand var en fhv. Sergent, Hmd. Mads Henriksen, som efter at have deltaget i Krigen, hvor han vandt Dannebrogskorset, tog Bolig i Fodslette, hvor han arbejdede meget energisk for Skyttesagen. Som Leder af den unge Kreds ved den sidste Amtsskyttefest ved Kværndrup blev den gamle Sergent omtalt rosende i „Berl. Tid.“. Af andre Mænd, der har virket i Kredsen, nævnes Gdr. Kr. Pedersen og Overskovfoged Hansen, Fodslette, Mejeribestyrer Mathiesen og Gdr. Kr. Larsen, Tryggelev. Straks efter sin Opretelse fik Kredsen fra Kvinder i Fodslette skænket en Fane. Siden 1910 har Kredsen — for tredje Gang — maattet indstille Virksomheden, særlig af Mangel paa Skydebane.

40. Kreds, *Magleby*, begyndte i 1867, og har, siden den i 1896 under Ledelse af Karl Elnegaard optog Lingsk

Gymnastik, været en livlig og virksom Kreds. Fra 1899—1913 lededes Gymnastikken — med et Par korte Afbrydelser — af Gdr. H. Jac. Brogaard, der nu er Kredsen Formand. Af tidligere Formænd nævnes Gdr. Pedersen, Sædballe (1894—1907). 1902 byggedes et Øvelseshus, som Kredsen — mod Betaling — benytter. Kredsfanen, der er skænket af Sognets Piger, har Indskriften: „Magleby Skyttekreds, Nr. 40.“

41. Kreds, *Simmerbølle*, begyndte 1867 med 15 yngre Skytter, nogle faa ældre og en Del bidragydende Medlemmer. Sognefoged Morten Madsen, Kulepile, var Formand. Senere har især Proprietær Langkilde, Biskopstorp, der var Formand fra 1868—1873, da han rejste bort fra Sognet, arbejdet for Sagen. Siden 1881 har Friskolelærer *Emanuel Pedersen*, Kadsebølle, været Kredsen ledende Mand og baade som Kredsformand og Delingsfører (indtil 1911) udfoldet en meget energisk og udmærket Virksomhed blandt de unge. Af Kredsen andre flinke Delingsførere nævnes Kristen Rasmussen, Rifbjerg (1894—99) Jens Larsen, Kadsebølle 1902—08) og Mejeribestyrer Kr. Bruntse (1909—11 og siden Kredsformand). Et Par Aar, 1874 og 1880, har Kredsen ligget stille af Mangel paa Ledere, men har ellers bestandigt været i Virksomhed med gennemgaaende 20 Skytter og 25 Gymnaster samt et Pigehold paa ca. 16. Til Gymnastikken er benyttet Kadsebølle Friskoles Øvelseshus, der byggedes i 1880 og udvidedes betydeligt i 1898. 1868 fik Kredsen fra Sognets Kvinder skænket en Fane med Indskrift: „Mænd med faste Hjerter, det er Danmarks Maal.“

42. Kreds, *Tullebølle*, oprettedes 1867 og har siden uafbrudt været i Virksomhed, i de senere Aar gennemgaaende med 30—40 Skytter og 25—30 Gymnaster. Af Mænd, der har udført et virksomt Arbejde, nævnes fra de første Aar Forpagter Graa, Tranekær, Gdr. Karl Joh. Pedersen, Botofte, H. Pedersen, Tullebølle, og Joh. Jørgensen, Snage; af senere Kredsformænd: Kapellan

Hansen, Tranekær, Lærer C. Pedersen, Botofte, Gdr. M. Jakobsen, Frellesvig, og siden 1887 Gdr. *Kristian Sørensen*, Lykkeby, hvis ihærdige og udholdende Arbejde — en Tid ogsaa som Delingsfører — har været Kredsen til meget Gavn; blandt Kredsens andre Delingsførere nævnes Gdr. P. Madsen, Frellesvig. 1888 byggedes der i Tullebølle et Øvelseshus, som Kredsen — mod Betaling — benytter til Gymnastik. Kredsfanen, der er skænket af Sognets Kvinder, vistnok i 1868, bærer Indskriften: „Gud er mægtig i de svage!“ 1885 delte Kredsen sig, idet den ene Halvdel — efter at Bestyrelsen havde ansøgt Amtmanden om Skydetilladelse — med Delingsfører Kr. Sørensen i Spidsen fulgte Generalforsamlingens Beslutning og undlod at skyde, men fortsatte med Gymnastik, medens den anden, under Ledelse af Lærer Pedersen og Mads Jakobsen, sluttede sig til Kaptajn Niensens Skytteforening og vedblev med Skydningen. Adskillelsen varede dog kun et Par Aar; saa sluttede de skilte sig atter sammen, til Gavn og Glæde for begge Parter. 1910 kom der en ny Adskillelse, men af rent fredelig og glædelig Natur, idet Tranekær, der hidtil havde hørt med, nu dannede sin egen Kreds, der ved Lærer Klæsøes og Ingeniør Jørgensens Indflydelse fra Lensgreven fik overladt en udmærket Skydebane paa Forpagter P. Hansens Mark i Bommeskov. Tullebølle beholdt det gamle Kredsnummer, og Adskillelsen bevirkede kun, at Langeland fik en ny, dygtig Skyttekreds mere.

43. Kreds, *Bøstrup*, har sidste Aar haft 23 Skytter og 22 Gymnaster, 44. Kreds, *Snøde-Stoense*, 18 Skytter, men de to Kredse har ikke sendt yderligere Indberetninger.

45. Kreds, *Rudkøbing*, begyndte Virksomheden i 1867 samtidigt med de andre Langelandskredse, men har ligget stille i en Del Aar. Siden 1899 har Kredsen igen været i Virksomhed med gennemgaaende 30 Skytter. Kredsformænd: Redaktør Bro, Boghandler Jenssen-Tusch og (siden 1912) Vejassistent R. M. Pedersen. Kredsen

fik straks efter Oprettelsen af Byens Damer skænket en Fane med Rudkøbing Byvaaben og Indskriften: „Maalet er Danmarks Frelse.“

46. Kreds, *Kirkeby*, traadte i Virksomhed 1868, men oprettedes først som selvstændig Kreds med sit eget Numer i 1871; indtil den Tid hørte den til 48. Kreds, Ollerup-Kirkeby, men stod forøvrigt som en selvstændig Kreds med egen Delingsfører og egen Skydebane. Den Mand, som rejste Sagen, og som i en lang Aarrække var dens væsentligste Bærer, var Friskolelærer *Jørg. Pedersen* i Egebjerg. Han var den første Delingsfører og valgtes til Formand i 1871, da Kirkeby-Delingen blev selvstændig Kreds. Siden har han, snart som Formand, snart som Delingsfører, arbejdet med sjælden Utrættelighed og Ihærdighed. Kredsen begyndte i 1868 med 16 Skytter og 20 bidragydende Medlemmer. I en lang Aarrække var Skytteantallet omkring ved 20, fra 1881 betydeligt større, i 1891 naaede det til 54 og har nu i nogle Aar været omkring ved 40. Der blev allerede i det første Aar, 1868, taget energisk fat paa Gymnastik og Vaabenbrug. Det var smaat med Gymnastikrekvisitter; det varede saaledes mange Aar, før man naaede at faa en Voltigerhest. Men desuagtet gik det livligt med frie Legemsøvelser, Hugning og Bajonettægning under *Jørg. Pedersens* Ledelse. Ved Amtsskyttefesten ved Heldagergaard 1872 fremhævedes Kredsens frie Legemsøvelser endogsaa som det bedste, der blev fremstillet. I Aarene 1875—80 var der mindre Fart i Arbejdet. I Efteraaret 1881 vendte en af Kredsens tidligere unge Skytter, *Hans R. Egebjerg*, hjem fra Militærtjenesten (som Korporal ved Dragonerne) og overtog som Delingsfører Ledelsen af Øvelserne i de følgende 4 Aar. I lang Tid havde man ønsket og savnet et Øvelseshus. I 1883 fik man dette, idet en ung Pige, *Margrethe Hansen*, Datter af Sognefoged *Hans Nielsen* i Egebjerg, paa sit Dødsleje bad sin Fader om at hjælpe de unge til et Øvelseshus. Han efterkom dette

Ønske ved at skænke 500 Kr. som et Grundfond; unge og gamle i Kredsen traadte beredvilligt til, saa at et Øvelseshus kunde opføres i Egebjerg i Sommeren 1883. I disse Aar, 1882—85, stod Kredsen stadig som Nr. 1 ved de Fester, hvori den deltog. Foruden Jørg. Pedersen har Gaardejer N. Hansen, Gaardbestyrer Kristian Pedersen og N. P. Volstrup, alle af Egebjerg, efter hinanden været Formænd, sidstnævnte i en meget lang Aarrække. Blandt Kredsens Delingsførere kan endvidere nævnes Rasm. Madsen, N. Pedersen, L. P. Rasmussen, Rasm. Nielsen, And. P. Buch og Hans Hansen; sidstnævnte har med sjælden Udholdenhed og Iver ledet Gymnastikken i længere Tid, end ret mange andre af Amtets Delingsførere. I 1871 skænkede Sognets Kvinder Kredsen en Fane med Indskrift: „Gud, hold din velsignende Haand over Hæren.“

47. Kreds, *Faaborg*, oprettedes allerede 1862 som selvstændig Skytteforening og sluttede sig i 1866 til Amtsskytteforeningen. Ved Oprettelsen talte den 70—80 Medlemmer; i de senere Aar har Skytteantallet været omkring ved 40. I Skydning har Kredsen altid indtaget en fremragende Plads. Af Mænd, der har virket dygtigt i Kredsen, kan nævnes Vejassistent Møller og i de senere Aar navnlig Boghandler, Løjtnant *F. C. Alstrøm*. I Sommeren 1912 fejrede Kredsen sit 50 Aars Jubilæum ved en smuk Fest. Allerede i 1862 fik Kredsen en Fane — der endnu er i dens Besiddelse — med Indskriften: „Faaborg Skytteforening“ og to korslagte Geværer i en Krans af Bøge- og Egeblade. Ved Overgangen til Amtsskytteforeningen fik Kredsen fra Kvinder i Faaborg en ny Fane med Kredsnummer og Navn.

48. Kreds, *Ollerup*, oprettedes i 1867 med cand. theol. Jessen som Formand, Jørg. Nielsen og Peder Jensen som Delingsførere. Af senere Kredsformænd kan nævnes Friskolelærerne Nielsen (1870—73), Poul Jensen (1879—82) og Th. Hansen Leth, Gartner Ulrik Brandt (1874

—78), Gdr. And. Møller, A. Andreasen og Johs. Jansen; Delingsførerne O. P. Nielsen, R. Kromann, L. Sørensen, R. Nielsen, Kr. Knudsen, H. J. Rasmussen, Poul Hansen, J. L. Jensen, Joh. Rasmussen, A. Andreasen og Niels Nielsen. Blandt disse maa særlig nævnes *Hans Jørgen Rasmussen*, der i 10 Aar, 1880—90, stod som Delingsfører og bragte Gymnastikken til en Højde i Kredsen som ingen Sinde tidligere. Fra de senere Aar maa nævnes R. Rasmussen. Saavel i Skydning som i Gymnastik har Ollerupkredsen stadig indtaget en fremragende Plads, meget ofte blandt de allerførste. 1885 byggedes et Øvelseshus, som frit staar til Kredsens Raadighed og meget flittigt benyttes. Kredsfanen, der er skænket af Sognets Kvinder, vistnok 1868, bærer Indskriften: „Gud signe vort Flag paa Kampens Dag.“

49. Kreds, *Svindinge*, oprettedes 1867 med Hjulmand N. Pedersen som Formand. Samme Aar fik den fra Kvinderne en Fane med Indskrift: „Med Gud for Kongen og Fædrelandet.“ Interessen for Sagen var imidlertid meget ringe i Sognet, hvorfor Kredsen hurtigt døde hen. I 1888 levede den op paany og har siden været i Virksomhed, sidste Aar med 17 Skytter. Nærmere Indberetning ikke sendt.

50. Kreds, *Krarup*, oprettedes, saa vidt vides, i 1867, men bestod kun en kort Tid; oprettedes paany 1897 som 76. Kreds.

51. Kreds, *Sødinge* i Ringe Sogn, oprettedes i 1877 med Friskolelærer Knud Rasmussen som Formand og (indtil 1890) Hans Nielsen, Lørup, som Delingsfører. I Forvejen hørte den til Ringekredsen. Af Mænd, der særlig har virket for Sagen i de første Aar, nævnes: Gartner Søren Jensen, Sulkendrup, Gaardejer Nik. Jensen og Lars Kristensen, Sødinge, Sergent L. Hansen, Nyborg. Kredsformænd siden 1890 har været Maltgører Hans Jensen, Murer P. L. Petersen, Knud Bentsen og H. P. Hansen; Delingsførere: Nik. Nielsen, Niels Hansen (nu Vallekilde, den første „svenske“ Delingsfører).

Knud Pedersen (nu Esbjerg), L. Kristensen, P. Pedersen, Kn. Bentsen, Fr. Knudsen og nu N. Kr. Jørgensen. Som oftest har der ogsaa været et kvindeligt Gymnastikhold. Siden 1874 har Kredsen til Gymnastik benyttet Friskolens Øvelseshus. Gennemgaaende 24 Skytter, ca. 20 mandlige og 16—18 kvindelige Gymnaster. 1878 fik Kredsen af de unge Kvinder skænket en Fane, et rent Dannebrog uden Indskrift.

52. Kreds, *Gislev*, oprettedes i 1880; i Forvejen hørte den under Ryslingekredsen. Hovedgrunden til, at man ønskede at blive en selvstændig Kreds, var, at man haabede derved at vinde større Tilslutning til Sagen. Dette slog ogsaa til, idet Kredsen stadig er vokset, saa at den nu med ca. 60 Skytter og 40 Gymnaster staar som en af Amtets største og tillige blandt de dygtigste. Ved sidste Amtsskyttefest var Gislev endogsaa Nr. 1 blandt Amtets Gymnastikkredse. Kredsens første Formand var Gdr. *Torben Jensen*, Sandager, der i en lang Aarrække var dens væsenligste Bærer. Af senere Formænd bør nævnes Friskolelærer Ludv. Gammelgaard, Gislev, Gdr. P. Nielsen, Ravndrup, Smed Bertel Madsen og Gdr. M. P. Pedersen, Holme, samt Gdr. Jens Andersen; Delingsførere: P. Nielsen og P. Kr. Hansen, Ravndrup, Torben Jensen, Sandager, fra de senere Aar navnlig M. P. Pedersen og Oluf Nielsen. Allerede i 1873 dannede Gislev sin egen Gymnastikkreds med Vaaben- og Legemsøvelser i Friskolen; siden 1890 benyttes det nye Øvelseshus paa Gislev-Holme Mark. 1881 fik Kredsen af Sognets Kvinder skænket en Fane, et rent Dannebrog.

53. Kreds, *Flødstrup*, hørte sammen med Ullerslev indtil 1880, da den blev selvstændig Kreds med Propt. Lollesgaard, Hannesborg, som Formand. Blandt dem, der særlig har støttet Kredsen, nævnes Gaardejer Steffen Andersen, Dinestrup, der i mange Aar har givet den Skydebane. Af særlig virksomme Delingsførere nævnes tidligere Friskolelærer Aage Kristensen i Langtved.

Kredsen har stedse været i Virksomhed — med ca. 50 Skytter og Gymnaster — og har navnlig i Gymnastik til Tider indtaget en fremragende Plads. I 1868 fik den af Sognets unge Piger en Fane, i 1887 Øvelseshus i Langtved.

54. Kreds, *Søby* paa *Ærø*, oprettedes 1868, sygnede ret hurtigt hen, men genoptog senere paany Virksomheden, som siden er bleven fortsat; sidste Aar 18 Skytter og 13 Gymnaster. Disse benytter — mod Betaling — Sognets Forsamlingshus.

55. Kreds, *Ærøskøbing*, oprettedes 1868, har ligeledes ligget stille en Del Aar, men er nu atter i Virksomhed med godt en Snes Skytter. Blandt Mænd, der har virket for Sagen, nævnes særligt Sagfører J. W. Steenstrup, der var Formand fra 1897 til 1910. Kredsen benytter frit Kommunens Gymnastikhus. Kredsfanen, der er skænket af Damer i Byen, bærer paa den ene Side Indskriften: „Enighed gør stærk“, paa den anden: „Vort Maal er Danmarks Frelse.“

56. Kreds, *Skellerup*, oprettedes 1887 med N. Madsen-Vorgod som Formand og Gaardejer S. Rasmussen og Kn. Poulsen som virksomme Hjælpere. Tidligere hørte Kredsen sammen med Ellinge. En Tid har Friskolelærer Eske M. Eskesen arbejdet dygtigt i Kredsen, der nu tæller en Snes Skytter og Gymnaster. 1888 byggedes Øvelseshus. 1887 fik Kredsen fra Sognets unge Piger en Fane med Indskrift: „For Frihed og Fædreland.“

57. Kreds, *Bregninge* paa *Ærø*, oprettedes i 1868 med Lærer Poulsen, Skovby, som Formand. I 1874 indstilledes Virksomheden, og først i 1886 genoprettedes Kredsen. Den havde tidligere Nr. 53, men fik ved Genoprettelsen sit nuværende Numer. Siden 1886 har Lærerne M. Petersen, Skovby, og P. Bojsen, Bregninge, Gdr. A. C. Andersen og L. C. Jacobsen staaet i Spidsen for Arbejdet, sammen med en Række flinke Delingsførere. I 1889 fik Kredsen fra Kvinder i Sognet en

Fane med Indskrift: „For Sandhed og Ret.“ I 1890 opførtes der i Skovbyemark et Øvelseshus, som Kredsen — mod Betaling — benytter til sine Øvelser.

58. Kreds, *Rise*, oprettedes ligeledes 1868, sov snart hen, men har nu i en Aarrække paany været i Virksomhed med gennemgaaende 25 Skytter. Af Kredsførmænd nævnes J. D. Petersen, G. Rasmussen, P. Th. Ishøj og J. Th. Larsen, af Delingsførere: R. H. Albertsen. Kommunens Gymnastikhus, der byggedes 1909, staar frit til Raadighed for Kredsen.

59. Kreds, *Kullerup*, hørte tidligere sammen med Refsvindinge, men blev i 1891 selvstændig Kreds og traadte efter nogle Aars Dvale paany i Virksomhed i 1912 med Aage Nielsen som Formand; Skytteantal 27. 1911 byggede Sognet et Forsamlingshus, som Kredsen dog ikke har Ret til at benytte.

60. Kreds, *Aarslev*, begyndte i 1887 med 34 Skytter, og 8 bidragydende Medlemmer. I Forvejen fandtes der i Aarslev nogle faa Skytter, som sluttede sig til Sønderhøjrup. Efter at Peder Madsen fra Havndrup i 1887 var kommen til Aarslev, fik han Sangforeningen til at interessere sig for Sagen og fik en selvstændig Skyttekreds oprettet. P. Madsen valgtes til Formand. Aaret efter lykkedes det at faa rejst et Øvelseshus, og Kredsen har siden den Tid arbejdet flinkt baade med Skydning og Gymnastik. Navnlig har Gdr. Jens Hansen som Formand og Delingsfører gjort et godt Arbejde. I 1888 fik Kredsen fra Kvinderne en Fane med Indskrift: „Mænd med faste Hjerter, det er Danmarks Maal“, den 12. Oktober 1913 ved Kredsens 25 Aars Jubilæum en ny med Indskrift: „Kækhed og ingen Famlen.“

61. Kreds, *Heden*, oprettedes i 1889 med 35 Skytter og 4 bidragydende Medlemmer; Formand var Lærer Christensen; desuden nævnes Gdr. Kristen Pedersen og Delingsfører Snedker Jørg. P. Jørgensen. Gymnastik og Vaabenbrug øvedes i et til Husflidslokale og Gymnastiksal

for Børnene benyttet Hus ved Heden Skole. 1889 skænkede Sognets Piger Kredsen en Fane med Indskrift: „Kæmp for en Fremtid lys og skøn.“ I de sidste Aar har Kredsen ligget stille og ikke sendt Indberetning.

62. Kreds, *Oure*, hørte sammen med Vejstrup indtil 1890, da den blev selvstændig Kreds med 80 Skytter og Lærer S. Nielsen som Formand. Fra de første Aar nævnes: Gdr. R. Madsen, Oure, Dorthea Mogensen, Albjerg, Marie Henriksen og Fru Andersen, Knarreborg Mølle, senere Andr. Horne, Albjerg, Vald. Hansen, Hesselager, Tømrer N. P. Jensen og Villads Dissing, Vejstrup, og nuværende Kredsformand Chr. Christensen. 1890 fik Kredsen fra Sognets Kvinder en Fane med Indskrift: „Ej blot finde, men fylde sin Plads.“ 1904 byggedes et Forsamlingshus, som frit staar til Kredsens Raadighed og er blevet flinkt benyttet baade af mandlige og kvindelige Gymnaster. Gennemgaaende har Kredsen haft omkring ved 50 Skytter og Gymnaster.

63. Kreds, *Espe*, hørte tidligere til Herringe, men blev i 1890 selvstændig Kreds med Gdr. H. P. Larsen som Formand og J. Pedersen som Delingsfører. Blandt senere Delingsførere nævnes N. Larsen, Kr. Pedersen og Kr. Kristensen. Gennemgaaende 30 Skytter og 25 Gymnaster. 1889 byggedes der i Espe et Forsamlingshus, som — mod Betaling — benyttes af Kredsen til Gymnastik, som er øvet flittigt. 1890 fik Kredsen af Sognets Piger skænket en Fane med Indskrift: „Enighed gør stærk.“

64. Kreds, *Aastrup*, oprettedes 1891, har de sidste Aar ligget stille og ikke sendt Indberetning.

65. Kreds, *Sørup*, er oprettet allerede før 1864, men hørte til Baroniet Lehns Skytteforening, indtil Kredsen i 1892 indmeldtes i Amtsskytteforeningen. Dens første Formand var Snedker Carl Johansen, Delingsførere Hans Hansen Hulgaard og Værkfører Niels Pedersen; senere Formænd: H. Andersen, H. P. Hulgaard, Henrik og

Hans Lundsgaard, Kr. Jacobsen, Otto Larsen og Knud Mortensen; Delingsførere: Frands Jensen, Redaktionssekretær Orloff, Henrik Clausen, Lærer, Løjtnant L. P. Andersen; gennemsnitligt Skyttetotal 25. 1896 byggedes der i Sørup et Forsamlingshus, det dyreste i Amtet; oprindeligt stod det frit, men nu mod Betaling til Raadighed for Skyttekredsen, der meget flittigt og ihærdigt har benyttet det til sin Gymnastik. 1867 fik Kredsen af Sognets Kvinder en Fane med Indskrift: „Slutter Kreds og staar fast.“

66. Kreds, *Østerhæsinge*, oprettedes 1911 med Forp. H. Engholm som Formand, virksomt støttet af Kbmd. Pedersen. Skytteantal 25. I Begyndelsen mødte Sagen nogen Modstand, navnlig hos de ældre, men der synes nu at være bleven mere Velvillie. Efter at Sogneraadet havde haft Lejlighed til at overvære en Gymnastikopvisning af Karle og Piger — ledede henholdsvis af Forp. Engholm og Fru Lund — stilledes Sognets Forsamlingshus frit til Kredsens Raadighed.

67. Kreds, *Hundstrup*, hørte oprindeligt sammen med Vesterskerninge, blev senere selvstændig Kreds, har aldrig ført nogen meget virksom Tilværelse og har i de sidste Par Aar ligget helt stille paa Grund af Skydebane-Vanskeligheder. I en meget lang Aarrække har Hmd. And. Jessen været Kredsformand.

68. Kreds, *Sandholts-Lyndelse*, oprettedes 1893 med Mejerist Chr. Johansen som Formand, H. P. Hølgersen som Delingsfører, og har siden uafbrudt været i Virksomhed med gennemgaaende 30 Skytter. Siden 1907 er det stedlige Øvelseshus benyttet mod Betaling. 1894 fik Kredsen af Sognets unge Kvinder en Fane med Indskrift: „Med Gud for Ære og Ret.“

69 Kreds, *Lyø*, oprettedes 1887 med Sognefoged A. C. Albertsen som Formand; blandt andre, der har gjort et virksomt Arbejde nævnes Lærer Mikkelsen, Mejerist Hansen og især Fisker Hans Nielsen og R. M.

Rasmussen, der har været Skytte i 25 Aar og Kredsraadsmedlem i 20 Aar. Skytteantal 16—20. Kredsfanen, der er skænket af Øens Kvinder, har Indskriften: „Slutter Kreds og staar fast.“

70. Kreds, *Gudme*, hørte tidligere sammen med Brudager, men blev i 1890 selvstændig Kreds med Gdr. Michael Hansen som Formand, hvad han var indtil 1909. Af andre Mænd, der har gjort et virksomt Arbejde, nævnes Delingsførerne Gdr. R. Rasmussen, Kristen og Johannes Rosager samt Bødker Hans Andersen, der hører til Amtsskytteforeningens ældste og mest interesserede Skytter. Skytteantallet har gennemgaaende været omkring ved 30. Gudme Forsamlingshus benyttes frit til Kredsens Gymnastik, der øves baade af Karle og Piger.

71. Kreds, *Thurø*, begyndte 1894 med en Snes Skytter og har siden holdt sig omkring dette Tal. Den første Formand var Gdr. P. Andersen, Gambetgaard, der senere igen har taget fat, ogsaa som Delingsfører. Af andre Kredsformænd nævnes Hans Nielsen (nu i Svendborg), Anton Møller, Martin Nielsen og Hans Hansen. Til Gymnastik er benyttet en Sal paa Kroen. Kredsfanen er skænket af Øens Kvinder og bærer Indskriften: „Thurø Skytteforening.“

72. Kreds, *Drejø*, havde sidste Aar 27 Skytter, men har iøvrigt ikke sendt Indberetning.

73. Kreds, *Egense*, hørte tidligere til Baroniet Lehns Skytteforening, men indmeldtes i 1896 i Amtsskytteforeningen. Medlemsantallet har gennemgaaende været omkring ved 30. I en lang Aarrække var Lærer L. Knudsen, Rantzausminde, Formand, siden Møller Carl Jørgensen og Hmd. Ditlev Ploug. Af andre Mænd, der har deltaget virksomt i Arbejdet, kan nævnes Jens Hellemann og Mejeribestyrer Laur. Petersen. Egensekredsen har indtaget en meget fremragende Plads i Skydning og har i de senere Aar ogsaa med Iver drevet

Gymnastik, hvortil Sognets Forsamlingshus frit staar til Raadighed. Kredsfanen, der er skænket af Sognets unge Kvinder, bærer Indskriften: „Slutter Kreds og staar fast.“

74. Kreds, *Avernakø*, oprettedes 1887 med Hmd. H. Hansen som Formand. Siden 1896 har Lærer L. Larsen været Formand og Gymnastikdelingsfører og med sjælden Trofasthed arbejdet under de smaa Forhold, som Øen naturligt frembyder. Skyttetallet har gennemgaaende været ca. 15. Indtil 1909 øvedes Gymnastikken paa den aabne Skoleplads, og Kredsen var da en sikker Deltager ved Amts- og Hovedkredsfester. Efter at have faaet Mejeriets Forsamlingsaal til Øvelseslokale, har den derimod holdt sig tilbage. Kredsfanen, der i 1891 er skænket af Øens Kvinder, bærer Indskriften: „Kæmp for alt, hvad du har kært.“

75. Kreds, *Østerskerninge*, oprettedes 1896 og har gennemgaaende haft ca. 20 Skytter og 20 Gymnaster. Den første Formand var Gdr. Sofus Granhøj; af andre virksomme Mænd i Kredsen nævnes R. Kirkegaard, Hans Ovesen, Poul Hansen, J. P. Jensen og P. Eriksen. Sognets Forsamlingshus benyttes — mod Betaling — til Gymnastik. Kredsfanen, der i 1897 er skænket af Sognets Kvinder, bærer Indskriften: „Slutter Kreds og staar fast.“

76. Kreds, *Krarup*, begyndte 1897 med P. Bøgesø som Formand, Rasmus, Peder og Frederik Rasmussen samt Jørg. Jørgensen som Delingsførere og har gennemgaaende haft 25—40 Skytter og Gymnaster. Til Øvelse benyttes frit Kommunens Forsamlingshus. Kredsfanen, der er tilvejebragt ved Indsamling, bærer Indskriften: „Krarup Skytteforening.“

77. Kreds, *Svanninge*, begyndte 1898 med 51 Skytter, har siden gennemgaaende haft 45. Af Kredsformænd nævnes: Hmd. P. Andersen, Smedemester Chr. Christensen, Snedkermester J. Larsen, Gdrbst. P. Jørgensen og Gdr. J. Rasmussen; Delingsførere: Chr. Brunse

og Chr. Aaes. Til Gymnastik benyttes — mod Betaling — Forsamlingshuset. Kredsfanen, der har Indskriften: „Svanninge Sogns Skytteforening“, er modtaget i Arv fra en ældre, selvstændig Forening, der opløstes omkring 1880.

78. Kreds, *Sønderbroby*, oprettedes 1886 med 40 Skytter og havde siden gennemgaaende omkring 25, indtil den i 1909 indstillede Virksomheden. Denne genoptoges i 1912 under Ledelse af den nuværende Formand P. K. M. Pedersen, Tørringe. Kredsens første Formand var Jørg. P. Hansen, der fungerede i 15 Aar, derefter Maler Jørgensen. Sognets Forsamlingshus staar frit til Raadighed for Gymnastik, 1887 fik Kredsen af Kvinder fra Sønderbroby, Tørringe og Allerup skænket en Fane.

79. Kreds, *Tranderup*, har gennemgaaende haft 35 Skytter og Gymnaster. I en Aarrække var fhv. Lærer Clausen Formand, derefter Landmand H. A. Hansen og H. P. Hansen; blandt Delingsførerne nævnes H. P. Hansen. Sognets Forsamlingshus benyttes — mod Betaling — til Gymnastik.

80. Kreds, *Brændeskov*, hørte tidligere sammen med Gudbjerg, men blev 1889 selvstændig Kreds med Kbmd. H. C. Eriksen som Formand, H. P. Olsen som Delingsfører; det har siden bestandig været disse to Mænd, der har baaret Arbejdet. Kredsen talte ved Oprettelsen 46 Skytter; siden gennemgaaende ca. 30. 1905 fik Kredsen fra sine Kvinder en Fane med Indskrift: „Vaj højt, vaj frit, vort Flag.“

81. Kreds, *Birkholm*, havde sidste Aar 10 Skytter; nærmere Indberetning mangler.

82. Kreds, *Strynø*, oprettedes 1900 med 37 Skytter, og Tallet har siden holdt sig nogenlunde ved det samme. Første Formand var Lærer G. P. Jeppesen; af senere Formænd og Delingsførere nævnes H. A. Rasmussen, J. M. Jensen, H. Hansen, M. Christensen og Karen Andersen (Leder af Kvindegymnastikken, der begyndte 1913).

83. Kreds, *Dongshøjrup*, hørte tidligere sammen med 46. Kreds, Kirkeby, men udskiltes i 1901 som særlig Kreds, navnlig paa Grund af den lange Afstand til Skydebanen. Ved Oprettelsen talte Kredsen 79 Skytter og 10 Bidragydere. Tallet gik senere betydeligt ned, men har dog holdt sig omkring ved 40. Første Formand var Gdr. Jens Nørregaard, der virkede med megen Iver i flere Aar. Senere Formænd: Gdr. R. P. Rasmussen og Gdr. Johs. Dinesen.

84. Kreds, *Skrøbelev*, begyndte 1902 med 44 Skytter, siden har Tallet været omkring ved 30. Første Formand var Fritz Th. Jensen og siden 1903 H. P. Christiansen; Delingsførere: O. Hansen, Chr. Sørensen, Chr. Larsen og Marie Clausen. Sognets Øvelseshus staar frit til Raadighed. 1904 fik Kredsen sin Fane skænket af Sognets Kvinder.

85. Kreds, *Bjørnø*, oprettedes 1902 med Gdrbest. Kr. Rasmussen som Formand. Dens gennemsnitlige Skytteantal har siden været 11. 1904 fik Kredsen af Kvinderne skænket en Fane med Indskrift: „Slutter Kreds og staar fast.“

87. Kreds, *Ørbæk*, begyndte 1903 med 60 Skytter og 70 bidragydende Medlemmer; Mejeribestyrer Kr. Pedersen var Formand og Gdr. Fr. Sørensen Delingsfører. Siden har Antallet gennemgaaende været 30 Skytter og 30 Gymnaster. Til Gymnastik benytter Kredsen — mod Betaling — det af Kommunen i 1903 opførte Forsamlingshus. Sognets unge Kvinder har skænket Kredsen en Fane med Indskrift: „Enighed gør stærk.“

88. Kreds, *Ulbølle*, hørte tidligere sammen med Vesterskerne, men udskiltes i 1903 som selvstændig Kreds med Kbmd. P. Hoffmann som Formand og Lærer Johs. Jørgensen som Delingsfører. Under dennes Ledelse dreves Gymnastikken de tre første Aar med megen Iver og udmærket Resultat, men sygnede saa hen og er

ikke siden bleven genoptaget. Derimod har Kredsen gennemgaaende haft omkring 35 Skytter og 100 bidragydende Medlemmer.

90. Kreds, *Skovballe*, oprettedes 1903, samtidig med to andre Skyttekredse paa Taasinge, 92. Kreds, Bregninge og 93. Kreds, Landet, alle med et meget betydeligt Antal Skytter. De to sidstnævnte indstillede dog meget snart Virksomheden, men denne fortsattes af Skovballe, som gennemgaaende har haft 20—30 Skytter og Gymnaster, og som navnlig i Gymnastik er naaet frem til en smuk Plads ved de senere Aars Hovedkredsfester. Til Gymnastik benyttes siden 1912 — mod Betaling — Kommunens smukke Forsamlingshus i Bjerreby.

91. Kreds, *Skarø*, begyndte 1901 med Morten Mortensen som Formand og har gennemsnitlig haft 16 Skytter.

94. Kreds, *Hou*, oprettedes 1905 og har siden — paa et enkelt Aar nær — været i Virksomhed med gennemgaaende 20 Skytter og Gymnaster. Dens første Formand var Gdr. Jørg. Jensen, der virkede meget ihærdigt indtil sin Død, 1911. Af Delingsførere nævnes: Sadelmager Møller og Karl Schumacker. Gymnastik øves i Afholdsforeningens Forsamlingsaal.

95. Kreds, *Vøjstrup*, oprettedes i 1904 med Gdr. P. Chr. Andersen som Formand, Knud Chr. Rasmussen som Delingsfører og har siden været i Virksomhed med 20—25 Skytter og Gymnaster. Til Gymnastik benyttes — mod Betaling — Stedets Forsamlingshus. Kredsfanen, der er tilvejebragt ved Indsamling, bærer Indskriften: „Enighed gør stærk.“

96. Kreds, *Ellested*, oprettedes 1905 med R. P. Rasmussen som Formand og 45 Skytter; siden har Antallet gennemgaaende været 30. 1905 fik Kredsen af Sognets unge Piger skænket en Fane.

97. Kreds, *Hjortø*, begyndte 1906 med R. H. Rasmussen som Formand og har siden gennemgaaende haft 10 Skytter.

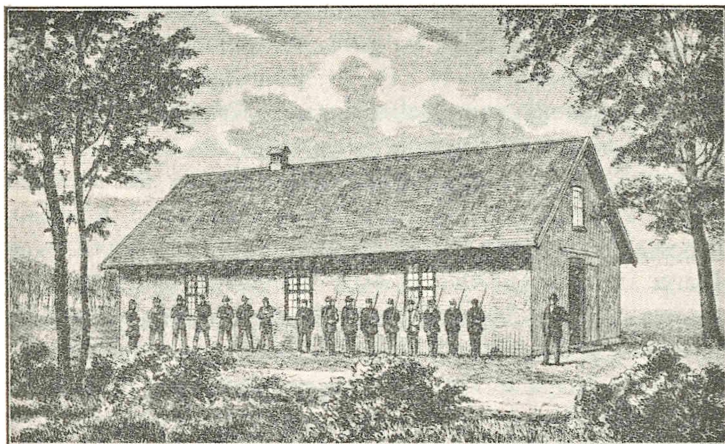
99. Kreds, *Lunde*, hørte tidligere sammen med Stenstrup, men blev i 1908 selvstændig Skyttekreds med Mejeribestyrer H. P. Nielsen som Formand og Niels Espelund som Delingsfører. Kredsen har siden været i Virksomhed med gennemgaaende godt et halvt Hundrede Skytter og Gymnaster. Af Mænd, der sammen med forannævnte har arbejdet virksomt i Kredsen, nævnes Marquard Jensen, Mejeribestyrer Andersen og Lærer Poulsen. Til Gymnastik benytttes — mod Betaling — det i 1908 i Sognet opførte Forsamlingshus. 1908 fik Kredsen af Kvinder i Sognet skænket en Fane med Skytteforeningsmærket: to korslagte Rifler.

100. Kreds, *Tranekær*, oprettedes 1910 med 69 Skytter, og har siden gennemgaaende haft 45 Skytter og 20 Gymnaster. Dens første Formand var Lærer Carlin Klæsøe, der fremdeles staar i Spidsen for Arbejdet. Gymnastik har været øvet i Gymnastiksalene ved Skolerne, under Ledelse af Chr. Madsen. Som Delingsfører eller paa anden Maade — bl. a. ved at overlade Kredsen Skydebane — har Forp. H. P. Hansen og hans Hustru været Kredsen til megen Støtte. 1912 fik Kredsen af Sognets Kvinder, med Formandens Hustru i Spidsen, skænket en Fane med Indskrift: „Danmark skal staa, mens Bølgerne rulle“.

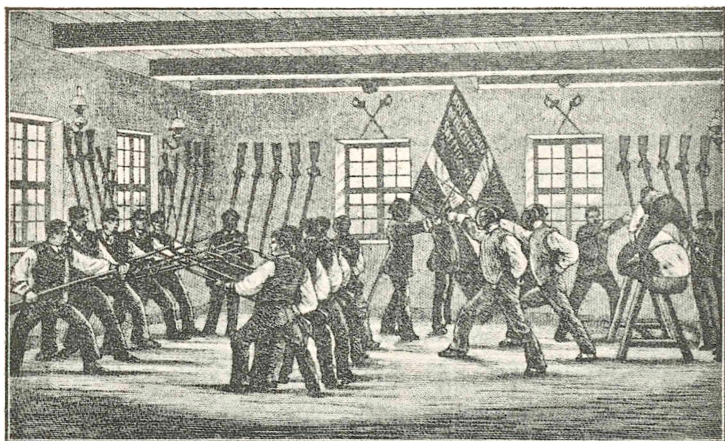
— Dermed slutter Rækken foreløbig. Som et Slags Tillæg til denne Oversigt skal endnu gives en kort Beretning om et af Skyttesagens væsentligste Hjælpemidler, om de Bygninger, der rundt om i Sognene staar som synlige Vidnesbyrd om Skytteforeningens Virksomhed, om Amtets

Øvelsesshuse.

1871 opførtes det første i *Ryslinge*, Længde 25 Al. Bredde 14 Al., Pris ca. 2000 Kr.; det ejes af en Del Beboere i Forening med 13. Skyttekreds.



Af det første Øvelseshus i Landet hid sættes her (efter De danske Skytteforeningers Jubilæumsskrift) et Billede, der har mere historisk end arkitektonisk Interesse. Det andet Billede fra de Aar, da „Lanser, Klinger,



Bajonetter klirred kækt i Takt“ i Svendborg Amtsskytteforening, viser imidlertid, at Øvelseshuset, trods sit lidet imponerende Ydre, for Ryslinge kredsens har været et flittigt benyttet og vel anvendt Samlingssted.

1872: *Palleshave*; L. 22¹/₂, Br. 10¹/₂ Al., Pris 800 Kr.; ejes af 25. Skyttekreds.

1873: *Tved*; L. 20, Br. 10 Al., Pris 1200 Kr.; ejedes af 20. Skyttekreds, men er for faa Aar siden bleven erstattet af et nyt større Forsamlingshus.

1874: *Sødinge*, Friskolekredsen.

1875: *Gravvænge* i Brudager Sogn; Længde med Friskolestuen, som det er tilbygget, 21¹/₂, Br. 9 Al., Pris 300 Kr.; ejes af Friskolekredsen. *Haastrup* ligeledes tilbygget Friskolen: L. 20, Br. 13 Al.; *Trunderup* i Kværndrup Sogn, ogsaa tilbygget Friskolen; L. 23, Br. 11 Al., Pris 578 Kr.; ejes af Friskolekredsen.

1877: *Sønderhøjrup*; L. 15, Br. 12 Al., Pris 2200 Kr.; ejes af en Forening. *Sødinge*; L. 17, Br. 10 Al., Pris 1000 Kr., Friskolen.

1879: *Vejstrup*; L. 25, Br. 14 Al., Pris 2700 Kr.; Kr.; senere meget betydeligt udvidet.

1880: *Søllinge*; L. 30, Br. 13 Al., Pris 2000 Kr.; ejes af en Kreds af Beboerne; *Simmerbølle*, *Kadsebølle* Friskole.

1883: *Egebjerg* i Kirkeby Sogn; L. 25, Br. 13 Al., Pris 2200 Kr.; ejes af et Selskab.

1884: *Stenstrup*; L. 25, Br. 14 Al., Pris 4300 Kr.; ejes af et Aktieselskab. *Humble*; L. 33, Br. 15 Al., Pris 6000 Kr.; ejes af et Aktieselskab.

1885: *Ringe*; L. 32, Br. 16 Al., Pris 7500 Kr.; ejes af Kommunen. *Rudme* i Herringe Sogn; L. 25, Br. 12 Al., Pris 2850 Kr.; ejes af Friskolekredsen. *Nørrebroby*; L. 25, Br. 13 Al., Pris 2400 Kr.; ejes af et Aktieselskab. *Ollerup*: L. 25, Br. 14 Al., Pris 2700 Kr.; Aktieselskab; *Østerskerninge*; 3000 Kr.; Aktieselskab.

1886: *Vindinge*; Kommunen.

1887: *Langtved* i Flødstrup Sogn; L. 26, Br. 15 Al., Pris 2400 Kr.; ejes af et Selskab. *Nybølle* i Hillerslev Sogn; L. 25, Br. 14 Al., Pris 2800 Kr.; ejes af et Selskab.

1888: *Refsvindinge*; L. 24, Br. 14 Al., Pris 2200 Kr.; ejes af en Del af Sognets Beboere. *Maare* i Herrested Sogn; L. 25., Br. 15 Al., Pris 2460 Kr.; ejes af et Aktieselskab. *Vesterhæsing*; L. 27, Br. 14 Al., Pris 4500 Kr., ejes af et Aktieselskab. *Skellerup*; L. 27, Br. 14 Al., Pris 2700 Kr.; ejes af et Aktieselskab. *Aarslev*: L. 22, Br. 13 Al., Pris 3000 Kr.; ejes af 60. Skyttekreds og en Del Beboere. *Tullebølle*; Aktieselskab; 5000 Kr., *Faaborg*; Aktieselskab; 4000 Kr.

1889: *Frørup*; L. 28, Br. 15 Al., Pris 2800 Kr., ejes af et Aktieselskab. *Avnslev*; L. 25, Br. 14 Al., Pris 2800 Kr.; ejes af et Selskab. *Krarup*, ejes af Kommunen; *Espe*, Aktieselskab, 5000 Kr.

1890: *Gislev*; Pris 3400 Kr.; ejes af et Selskab. *Ullerslev*; L. 32, Br. 16 Al., Pris 5500 Kr.; ejes af et Aktieselskab. *Skovbymark* i Bregninge Sogn paa Ærø; L. 24, Br. 14 Al., Pris 2400 Kr.; ejes af et Selskab. *Aastrup* (?). *Ullerslev*, Aktieselskab. *Herrested*.

1891: *Gudbjerg*; L. 25, Br. 14 Al.; 4000 Kr.; ejes af Kommunens Beboere. *Gudme*; L. 22^{1/2}, Br. 14 Al.; ejes af et Selskab af en Del af Sognets Beboere. *Espe*; L. 22, Br. 14 Al., Pris 3000 Kr.; ejes af et Aktieselskab.

1892: *Kværndrup*, Amtets smukkeste Forsamlingshus, ejes af et Aktieselskab, Pris 10,500 Kr.; *Vejle*, Sognets Beboere, 4000 Kr.

1896: *Jordløse*, Aktieselskab, 5000 Kr.; *Sørup-St. Jørgens*, Amtets største Forsamlingshus, ejes af et Aktieselskab, 20,000 Kr.

1899: *Søby*, Aktieselskab; *Ærøskøbing*, Kommunen, 8000 Kr.

1900: *Langaa*, Aktieselskab, 3000 Kr.

1901: *Sønderbroby*, Aktieselskab, 6000 Kr.

1902: *Magleby*, 5000 Kr., *Skrøbelev*, 7000 Kr., begge Aktieselskaber.

1903: *Vesterskerninge*, Aktieselskab, 6000 Kr.; *Ørbæk*, Kommunen, 7000 Kr.

1904: *Oure*, 4200 Kr.; *Svanninge*, 6000 Kr., *Vøjstrup*, 5000 Kr., alle Aktieselskaber.

1905: *Lindelse*, 5500 Kr.; *Tranderup*, 5000 Kr., begge Aktieselskaber.

1906: *Ellested*, Aktieselskab, 5000 Kr.; *Haastrup*, Friskolekredsen, 7000 Kr.

1907: *Østerhæsing*, Kommunen, 4000 Kr.; *Sandholtslyndelse*, Aktieselskab, 7000 Kr.

1908: *Lunde*, Aktieselskab, 7000 Kr.

1909: *Rise*, Kommunen, 15000 Kr., *Avernakø*, Mejeriet, 2000 Kr.

1911: *Vesteraaby*, en Privatmand; *Kullerup*, Kommunen.

1912: *Bjerreby*, Kommunen, 12000 Kr.

Desuden er der Øvelses- og Forsamlingshuse i *Egense*, *Diernisse* og maaske endnu enkelte Steder, hvorfra ingen Indberetning er modtaget.

Som det ses, er Øvelses- og Forsamlingshusene fra de sidste 25 Aar gennemgaaende betydeligt dyrere og tillige større og flottere end fra de første, hvor det som oftest var den stedlige Skytte- eller Friskolekreds, der med beskedne Midler maatte tilvejebringe sine Øvelseslokaler. Af de nyere er de aller fleste opførte af Aktieselskaber, nogle af Kommunen og stillet til Raadighed for Stedets Skyttekreds, enten helt gratis eller mod en som Regel meget moderat Afgift.

Medens det i Skytteforeningens første Aar var ret almindeligt, at man maatte klare sig med en Lade eller en Lo, har nu alle Amtets Kredse virkelige Øvelseslokaler til Raadighed. Og da navnlig i de senere Aar er der gjort meget for at give Øvelses- og Forsamlingshusene et smukkere og mere tiltalende Præg end tidligere, hvor man var glad ved overhovedet at kunne faa et Samlingssted.

Endnu skal, inden dette Afsnit afsluttes, hidsættes en ganske kort Oversigt over Amtsskytteforeningens

Hovedkredse.

Allerede i Foreningens første Aar blev man paa det rene med, at det vilde være praktisk at have et Mellemled mellem Forretningsudvalget og de enkelte Kredse, især da det viste sig umuligt at samle hele Amtsskytteforeningen til Fællesfest hvert Aar. 1871 inddeltes derfor — som omtalt i Indledningen — Foreningen i 6 Hovedkredse, hvoraf den ene (anden) nogle Aar senere deltes i to. Mellem Hovedkredsene indbyrdes er der sket enkelte Omlægninger af Kredse, men i det væsentlige er Ordningen bibeholdt uforandret. Allerede 1871 holdt alle 6 Hovedkredse hver for sig Skyttefest. I nogen Tid var det derefter Praksis at holde Amtsskyttefest og Hovedkredsfester skiftevis hvert andet Aar. Men efterhaanden som Foreningen voksede og Amtsskyttefesten krævede et stedse større Apparat, kom man ind paa den fireaarige Turnus, som nu er fulgt i en lang Aarrække, saaledes at Hovedkredsene har holdt deres særlige Fester og i det væsentlige levet deres eget selvstændige Liv i de tre Aar mellem Amtsskyttefesterne. Mere og mere er da ogsaa Hovedkredsene kommen til at staa som Enheder indenfor den store Forening, hvortil de er knyttede dels gennem det fælles Forretningsudvalg, dels gennem deres Formænd, der som saadanne tillige er Medlemmer af Foreningens Hovedbestyrelse.

Det vilde føre for vidt her at komme ind paa en udførlig Skildring af Livet og Virksomheden indenfor de enkelte Hovedkredse. En saadan Skildring vilde forøvrigt ogsaa for en Del blive Gentagelse af Beretningerne fra Fællesforeningen og fra de enkelte Skyttekredse. Saa meget skal kun siges, at det vistnok maa betragtes som heldigt for Udviklingen, at Ledelsen i de fleste.

Hovedkredse har været meget stabil, idet de fleste Formænd har staaet som saadanne i en meget lang Aarrække.

Sluttelig skal gives en Oversigt over Hovedkredsenes Sammensætning.

1. *Hovedkreds*, der ikke alene er Amtsskytteforeningens største, men ogsaa af mere end Navn dens første, omfatter Kredse: Ryslinge, Ringe, Sønderhøjrup, Søllinge, Herrested, Kværndrup, Herringe, Palleshave, Vejle, Nørrebroby, Sødinge, Gislev, Aarslev, Espe, Krarup, Allested, Vøjstrup og Ellested. Den første Hovedkredsformand var Friskolelærer *Appel*, Ryslinge. Derefter fulgte Højskoleforstander *Alfred Povlsen*, Ryslinge (1886—1912), og siden 1912 Gymnastiklærer *Jens Ovesen*, Ryslinge, der tidligere var Næstformand.

2. *Hovedkreds* omfatter Kredse: Vejstrup, Brudager, Skaarup, Hesselager, Langaa, Gudbjerg, Tved, Svindinge, Oure, Gudme og Brændeskov. Den første Formand var Kapt. *Lüders*, Svendborg. Efter at Hovedkredsen var delt i to, blev Højskolelærer *N. Kr. Andersen*, Vejstrup, Formand og virkede som saadan indtil sin Død i 1891. Til hans Efterfølger valgtes Gdr. *Lars Jørg. Duelund*, Lakkendrup, der siden har været Hovedkredsens Formand, siden 1906 med Sognefoged P. N. Lindegaard, Vejstrup, som Næstformand.

3. *Hovedkreds* omfatter Kredse Faaborg, Brahetrolleborg, Horne, Jordløse, Haastrup, Vesteraaby, Aastrup, Østerhæsing, Sandholtslyndelse, Lyø, Avernakø, Svanninge og Bjørnø. Denne Hovedkreds har ret hyppigt skiftet Formand. Den første var Organist *Kistrup*, Horne. Senere fulgte Gdr. *Hans Banke*, Vesterhæsing, Købmand *J. Hansen*, Haagerup (1885—96), Bankdirektør *Brorsen*, Faaborg (1896—98), Vejassistent *Møller*, Faaborg (1898—99), Gdr. *R. Pedersen*, Haastrup (1899—1901), Pastor *Clausen*, Korinth (1901—12) og Branddirektør *Kjeldsen*, Faaborg (fra 1912).

4. *Hovedkreds* omfatter Kredsene Nyborg, Ullerslev, Avnslev-Bovense, Refsvindinge, Ellinge, Vindinge, Frørup, Flødstrup, Skellerup, Kullerup og Ørbæk. Ogsaa denne Hovedkreds har haft en Række Formænd: Kapt. *Schiøtt*, Nyborg, Gdr. *Anders Nielsen*, Langtved (1889—98), Redaktør *Niels Egebjerg*, Nyborg (1898—1906), Gdr. *Lars Jørgensen*, Rosilde (1906—08) og siden 1908 Gdr. *Søren Larsen*, Kissendrup.

5. *Hovedkreds* omfatter alle de langlandske Kredse: Rudkøbing, Humble, Magleby, Simmerbølle, Tullebølle, Bøstrup, Snøde-Stoense, Skrøbelev, Strynø, Hou og Tranekær. Den første Formand var Propr. *Langkilde*, Biskopstorp, der meget hurtigt afløstes af Gdr. *Kristoffer Bendixen*, Humble, som i en Aarrække — sammen med Gdr. Mogensén, Hennemved, — var Skyttesagens egentlige Bærer paa Langeland. Da han i 1888 trak sig tilbage, valgtes til hans Efterfølger Forp. *Kristian Sørensen*, Simmerbølle (senere Gaardejer i Lykkeby), der siden har været Hovedkredsens Formand med Friskolelærer Emanuel Pedersen, Kadsebølle, som en meget trofast og virksom Hjælper.

6. *Hovedkreds* omfatter Kredsene Svendborg, Stenstrup, Vesterskerlinge, Kirkeby, Ollerup, Sørup, Hundstrup, Thurø, Egense, Østerskerlinge, Dongshøjrup, Ulbølle, Skovballe og Lunde. Dens første Formand var Friskolelærer *Jørg. Pedersen*, Egebjerg. Efter at denne i 1882 var valgt til Medlem af Forretningsudvalget, blev Friskolelærer *Th. Hansen Leth*, Ollerup, Formand. Han afløstes af Højskoleforstander *Kristensen-Randers*, Ollerup, som traadte tilbage i 1889. I de følgende 6 Aar var Gdr. *Jens Knudsen*, Egebjerg, Formand. Da han fratraadte i 1895, valgtes Redaktør *H. R. Egebjerg*, Svendborg, til Formand og har været det siden; siden 1906 har N. P. Volstrup, Egebjerg, været Næstformand.

7. *Hovedkreds* — oprindelig 6. — omfatter de ærøske Kredse: Ærøskøbing, Søby, Bregninge og Rise samt Drejø, Skarø, Birkholm og Hjortø. Dens første Formand var Teglværksejer *Clausen*, Borgnæs. I 16 Aar var derefter Lærer *Magnus Petersen*, Skovby, Hovedkredsformand og Skyttesagens egenlige Bærer paa Ærø. For et Par siden traadte han tilbage og afløstes af Arrestforvarer *Jørgensen*, Ærøskøbing.

Festlige Dage.

Vil man have et sandt Indtryk af en Mand, da kan man ikke nøjes med at se ham i festlig Dragt og i festligt Lag. Det er i det daglige Liv, i hans Hjem og i hans Gerning, man først ret kan lære ham at kende. Det samme kan siges om en Skytteforening eller Skyttekreds. Man kan let danne sig et fejlagtigt Billede af den, hvis man udelukkende vil bedømme den efter dens Fremtræden paa festlige Dage. Den Forening eller den Kreds, der møder mest glimrende frem paa Festdagen, er ikke altid den, der til daglig har arbejdet flittigst og dygtigst. Det jævne, trofaste Arbejde rundt om i de mange Kredse er det derfor, som især har givet Skytteforeningen Vægt og Værd. Men derfor maa Festernes Betydning ingenlunde undervurderes. Ikke blot har Ord og Sang og Kappelstrid i gode Idrætter ved Festerne styrket og ildnet Skytterne til at tage endnu bedre og kraftigere fat, men de har tillige overfor Omverdenen bragt Vidnesbyrd om, hvad det var, der samlede de unge i Skytteforeningen, hvad for Evner man dér kaldte paa, hvad for Kræfter man dér tog i Brug. Gennem gode Fester er mange draget til Skytteforeningen, som den ellers vanskeligt havde naaet at faa i Tale.

Nogle sætter Festernes Betydning meget højt, andre mener, at den er bleven betydeligt overdrevet. Men hvordan det end er, saa kan ingen nægte, at Festerne har spillet en saa stor Rolle i Svendborg Amtsskytteforening, baade udadtil og indadtil, at de vel er værd at

ofre et Afsnit af Foreningens Historie. Der har i Svendborg Amtsskytteforening været afholdt mange Fester, saavel større som mindre, der ikke blot i Øjeblikket har været til Glæde for Deltagerne, men som har virket løftende og forædlende langt ud over dette.

Det vilde føre altfor vidt her at bringe et blot nogenlunde fyldigt Referat fra alle de Skyttefester, der har været holdt i Foreningen. Kun nogle enkelte af de større Fester skal omtales. Og først maa da nævnes

Kværndrupfesterne.

Den første og tillige i lange Tider den største Amtsskyttefest i Svendborg Amtsskytteforening afholdtes paa Egeskovs Mark ved Kværndrup den 24. September 1866. Det var ikke den første danske Amtspræmieskydning. Denne afholdtes af Aarhus Amtsskytteforening ved Odder den 13. September 1866. Der var dog kun 200 Skytter til Stede, ligesom Festen i det hele taget ikke vides at have vakt synderlig Opmærksomhed. Det gjorde derimod Skyttefesten ved Kværndrup, der var en hel Begivenhed, som henledte Opmærksomheden paa den unge Skyttesag, langt udenfor Amtets Grænser.

Om Morgenens Kl. 8 samledes Skytterne paa Landevejen tæt vest for Kværndrup By. Med et Musikkorps i Spidsen og med flyvende Faner drog de ca. 1500 Skytter i Procession til Festpladsen, ved hvis Indgang knejsede en prægtig Æreport med Indskrift:

Naar nu Hejmdal griber Hornet,
og dets Klang ruller hen over Sø, over Land,
henad Heden, gennem Kornet
skal vi haste til Slaget, hver eneste Mand.

Under Salut af 27 Kanonskud marcherede Toget omkring de 12 Skiver og tog derefter Opstilling omkring Talerstolen, hvorfra der meddeltes forskellige Regler med Hensyn til Skydning osv., hvorpaa Kredsene marcherede til Skiverne. Snart efter gik Skydningen livligt paa alle

12 Baner. Hver Skytte skød 3 Skud paa 300 Alen; Skiveinddelingen var saaledes, at Pletten regnedes for 5; desuden gaves der 1 Point i Tillæg for hver Træffer, saaledes at der altsaa kunde naas 18 Points. 3 Skyttekredse var sammen om hver Skive, og for at fordele Sol og Vind lige var det bestemt, at hver Kreds' Skytter kun skød ét Skud i hver Omgang, førend den næste rykkede frem. Skydningen varede til Kl. 4¹/₂ om Eftermiddagen. Men under hele Skydningen var der med korte Mellemrum Musik, Lege, Taler og Sange, saavel enstemmige som flerstemmige.

Af Talere ved Festen skal anføres følgende:

Redaktør *C. V. Rimstad*, København, dvælede i et længere Foredrag ved Skyttebevægelsen i Svendborg Amt. Han fremhævede forskellige af de Mænd, der havde bidraget til det Resultat, der var naaet, særlig Mads Hansen, der ved sine Sange havde vundet Plads blandt Danmarks største Digtere. Han sluttede med et Leve for Konge og Fædreland. Pastor *Lorentzen*, tidligere Præst i Sønderjylland, nu Lærer i Svendborg, bragte en Hilsen fra de mange Tusinde sønderjydske Brødre og Søstre, der sukkede under Trældommen og længtes tilbage til deres Moder. Et Leve for, at deres Savn maa blive stillet! Pastor *Johannes Clausen*, Ryslinge, talte for Fædrelandet, Gaardejer *N. Larsen*, Frørup, for de danske Kvinder, fhv. Skibskaptajn *R. Petersen*, Biskopsaarup, for, at Holger Danskes Aand maatte vende tilbage, og Redaktør *G. Petersen*, Svendborg, for de faldnes Minde.

Efter at Skydningen var endt, samlede Skytterne i Delinger og Kompagnier under Fanerne og øvede i en Timestid Marche, Eksercits og forskellige Evolutioner. Kl. 6 samlede alle omkring Talerstolen — en imponerende Forsamling, hvis Styrke i samtidige Referater opgives til 8000 Mennesker*). Det var Meningen, at

*) Efter Regnskabet over de solgte Adgangstegn har Antallet dog været betydeligt mindre.

Præmierne skulde have været overrakt Skytterne af unge, hvidklædte Piger, men først ved en senere Skyttefest blev dette gennemført. Ved den første Fest uddeltes de af Formanden, Overauditør *d'Origny*.

Det var imidlertid blevet mørkt, men de talrige Begkranse rundt om paa Pladsen blev nu tændt, saa at Festpladsen kom til at se endnu mere straalende ud. Saa besteg Pastor *Vilh. Birkedal* Talerstolen og holdt et begejstret Foredrag, særlig henvendt til de unge. Jeg ser et dejligt Syn i Aften, begyndte han, en dejlig Allé eller Skov med Dannebrog nær og fjern og Festblus rundt omkring. Det staar for mig som Billede paa den Time, da Danmarks Konge og Danmarks Hær planter en saadan Allé af Dannebrogssflag i Sønderjylland, mens Festblus blinker fra Højene. Taleren fremdrog derefter Sagnet om Uffe hin Spages Holmgang med Tyskerne paa Ejderøen. Uffe staar som Billede paa den unge Manddomskraft, der skal værne og rejse vort Land. Først naar Frivilligheden træder i Lovens og Tvangens Sted, saa at det ikke er nogen Byrde at træde i Vaaben for at værne om vor Odel og Ære, men en Ære at gribe Sværdet for Fædrelandets Frelse, kan Heltesværdet vindes. Det synes, som Tiden nu er kommen, da Danmarks Ungdom ser og føler, at det er i Frihedens Aand alene, at Sværdet skal gribes. Thi i det, som her øves, aabenbarer der sig en dyb Stræben efter at finde den gamle Klinge, Heltesværdet, der skal vinde Sejr for Danmark. Det er herligt for mit gamle Øje og Øre at se og høre de samlede Skyttekredse. Jeg haaber, at naar Kampen atter skal gaa løs, da vil I unge ikke vente, til Kongen kalder, men straks møde frem og sige: tag os med, thi det er ingen Byrde for os at stride for vort Land, men en ulidelig Pine at sidde hjemme, mens de andre kæmper. Vi gamle kan næsten misunde jer, hvis det maa blive givet jer at vinde Sønderjylland tilbage, Naar I da vender tilbage, vil der maaske savnes mangen én iblandt jer,

men hvad gør det at dø efter en stor og ædel Daad! Kun Død efter et daadløst Liv er sørgelig. Og det vil blive saligt at staa i det genvundne gamle danske Grænse-land efter Sejren, at se de tre Hundredtusend Danske dernede og høre deres Tak for Befrielsen, at se Brødrene nord for Kongeaaen omfavne Brødrene syd for. Efter at Taleren endnu havde omtalt Sagnet om den Helt, der skulde komme paa en hvid Hest i Spidsen for de tolv-aaars Drengene og vinde en stor Sejr for Danmark i den yderste Nød, sluttede han med Ønsket om, at Held og Velsignelse maatte følge de unges Gerning, saa Sønderjylland kunde blive genvundet af dem. Et Leve for Danmarks Frelse ved de tolvaaars Drengene!

Om Aftenen afholdtes der et stort Festmaaltid, i hvilket deltog omtrent 600 Mænd og Kvinder. Ved Bordet blev der holdt forskellige Taler og afsunget de to nye Sange, som Mads Hansen havde skrevet til Festen: „Der er en hellig Kilde i vort Hjerte“ og „Med Sværdet i den ene Haand“. Der indløb Telegrammer bl. a. fra Centralkomiteén i København og fra Roskilde Amtsskytteforening. Kl. 9 sluttede Festen med et glimrende Fyrværkeri.

Vejret havde hele Dagen været straalende, og den første store Skyttefest var i det hele taget baaret af en saa vidunderlig løftet og festlig Stemning, som vel næppe nogen anden senere Fest i de danske Skytteforeninger.

Fra Foreningen selv, fra Ministeriet, Amtsrådet, forskellige Sparekasser og nogle Privatmænd var der skænket betydelige Gaver til Præmier, saa at der var et meget stort Antal, ialt 75 for unge Skytter og 8 for ældre. Første Præmie, et pragtfuldt Sølvdrkkehorn med Thor paa Laaget, blev vundet af Svovlstikkefabrikant *O. C. Petersen*, Tved, for 3 Pletsjud. Han blev altsaa Svendborg Amtsskytteforenings første Skyttekonge. Blandt de ældre Skytter vandt Forvalter *Møller*, Boltinggaard, første Præmie, en Sølvkande med Hejmdal, Tyr

og Palnatoke paa Siderne. Præmierne bestod iøvrigt af 9 Miniérifler, en Del Ure, Sølvbægere, Sølvskeer, Bøger osv. Præmietagerne ved denne første Skyttefest var følgende:

Yngre Skytter:

18 Points: O. Petersen, Tved.

17 Points: N. Jensen, Ringe, N. Sørensen og H. Knudsen, Vesterskerninge, Lausen, Skaarup.

16 Points: R. Jensen og H. Poulsen, Refsvindinge, Chr. Rasmussen, Jordløse, Chr. Nielsen, Oure.

15 Points: C. Christensen, Nyborg, P. Rasmussen, Aarslev, Jørg. Frederiksen, Ryslinge, Emmeleth, Nyborg, N. Petersen, Heden, H. Sørensen, Skellerup, C. Andersen, Svendborg, H. Knudsen, Svinninge, Joh. Petersen, Broby, H. Chr. Nielsen, Søllinge, R. Johansen, Frørup, O. Christensen, Kullerup, R. Faber, Herringe, J. C. Rasmussen, Kværndrup, H. Larsen, Bobjerg, Løftager, Nyborg.

14 Points: B. E. Berntsen, Søllinge, Andersen, Nyborg, Jørg. N. Rasmussen, Kværndrup, N. Olsen, Frørup, P. Christensen, Ryslinge, N. Knudsen, Aarslev, O. Jochimsen, Vindinge, Dines Nielsen, Avnslev, Morten Nielsen, Brudager, Chr. Larsen, Skaarup, N. C. Nielsen, Flødstrup, Jens Jensen, Trunderup, Joh. Hansen, Gudbjerg, Chr. Bjerger Nielsen, Ryslinge, J. Brandt, Vejstrup, Chr. Rasmussen, Frørup, R. Jeppesen, Vindinge, R. Madsen, Bobjerg, H. J. Nielsen, Horne, J. D. Jørgensen, Herringe, H. P. Krog, Horne, N. Nielsen, Avnslev, J. Pedersen, Vesteraaby, L. Olsen, Flødstrup, Chr. Hansen, Diernisse.

Ældre Skytter:

Forvalter Møller, Boltinggaard, Købmand H. Hansen, Vejstrup, N. Hansen, Ringe, Maler H. P. Ludolphsen, Stenstrup, Bøsemager Kyster, Nyborg, Skytte Hansen, Hillerslev, Proprietær Langkilde, Kullerup, Korporal Porst, Nyborg.

Var Festen ellers i alle Henseende mere end vellykket, saa var der dog ét Omraade, hvor den var mindre heldig: trods den store Tilslutning gav den et ganske antageligt Underskud. Efterstaaende Festregnskab vil endnu kunne have sin Interesse.

I n d t æ g t :

| | | | | |
|---|------|------|----|-----|
| Solgte Adgangstegn | 423 | Rdl. | 48 | Sk. |
| Stadepenge | 81 | ” | 12 | ” |
| Solgt Tømmer | 38 | ” | ” | ” |
| Solgt Spisebilletter à 4 Mark | 212 | ” | 64 | ” |
| Gave fra Kaptajn Nielsen til Dækning af Underballancen ved Festmaaltidet | 100 | ” | ” | ” |
| Do. fra Løjtnant Speyer | 100 | ” | ” | ” |
| Gave fra Fyns Stifts Sparekasse | 100 | ” | ” | ” |
| Tilskud fra Skytteforeningens Kasse | 240 | ” | 1 | ” |
| Ialt | 1295 | Rdl. | 29 | Sk. |

U d g i f t :

| | | | | |
|--|------|------|----|-----|
| Baad og Sløjfer | 33 | Rdl. | 80 | Sk. |
| Skriver og andet Tilbehør ved Skyd- ningen | 89 | ” | 65 | ” |
| Tømmer | 102 | ” | 72 | ” |
| Markører | 25 | ” | 67 | ” |
| Assistance af Underofficerer | 11 | ” | ” | ” |
| Vognleje og Fragt | 22 | ” | 49 | ” |
| Avertissementer i Fyns Stiftstidende, Faaborg Avis og Nyborg Avis | 7 | ” | 46 | ” |
| Sange og Programmer | 31 | ” | ” | ” |
| Ordensregler, Noder, Skydelister og andre Tryksager | 28 | ” | 60 | ” |
| Portoudgifter | 28 | ” | 15 | ” |
| Ammunition | 50 | ” | ” | ” |
| Reparationer | 4 | ” | 32 | ” |
| Musik | 110 | ” | ” | ” |
| Fyrværkeri, Begkranse m. v. | 111 | ” | ” | ” |
| Spisebilletter til Referenter og Talere | 5 | ” | 32 | ” |
| Udbetalt til Spisevært Anthonen | 356 | ” | 86 | ” |
| Udbetalt ved Løjtn. Speyer og J. Hansen | 278 | ” | 57 | ” |
| Ialt | 1295 | ” | 29 | ” |

Skønt Tilslutningen havde været overordenlig stor, var der, som det ses af foranstaaende, et ret anseligt Underskud. Kaptajn Nielsen og Løjtnant Speyer skænkede 200 Kr. hver til Dækning, Fyns Stifts Sparekasse gav et lignende Beløb, og endda maatte Foreningens Kasse tilskyde 480 Kr. Det var navnlig Festmaaltidet,

der medførte en meget betydelig Udgift. Senere blev Festmaaltider ogsaa strøget af Festprogrammer; ja, i Rundskrivelser angaaende Hovedkredsfejerne meddeler Kaptajn Nielsen endog, at „Festmaaltider er banlyst af Amtsskytteforeningen“. Men ogsaa til Musik, Fyrværkeri o. lign. gik der meget store Beløb. Skønt denne Under-skudshistorie var et mindre behageligt Eftersmæk, formaade den dog ikke at kaste varige Skygger over den store, smukke, for en Mængde af Deltagerne i Ordets sande Betydning uforglemmelige første Amtsskyttefest.

Den næste Kværndrupfest afholdtes den 30. September 1867. Af Foreningens ca. 1700 Skytter var mødt 13—1400, deriblandt 220 fra de nyoprettede Langelandskredse. Hele Styrken afmarcherede om Morgenen til Festpladsen i 5 „Kompagnier“ under Anførsel af Kaptajn Nielsen, Organist Kistrup, Horne, Overvagtmester Noll, Langeland, Premierløjtnant Graae, Nyborg, og Løjtnant, Apoteker Speyer, Ringe. Det var denne Dag afvekslende Graavejr og Solskin og hele Tiden stærk Blæst, der generede Skydningen en Del. 1. Pr. for yngre Skytter blev vundet af *H. Chr. Pedersen* af 7. Kreds, 2. af den 16aarige *N. Pedersen*, Gravvænge, af 15. Kreds, begge med 17 Points i 3 Skud. Der var udsat ialt 103 Præmier for yngre Skytter, foruden en Del til de ældre. Der uddeltes ogsaa Præmier til Delingsførerne for de Kredse, der fremstillede god Eksercits; Præmierne, der bestod i Sølvkrudtmaal, tildeltes: *P. Jensen*, Flødstrup-Ullerslev, *H. C. Andersen*, Tved, *Rasmussen*, Nyborg, *Hendriksen*, Tryggelev-Fodslette, og *Larsen*, Rudkøbing.

Forinden Skydningen begyndte, overrakte Skibsreder Petersen, Biskopstaarup, paa samtlige Kredsforstanderes Vegne Kaptajn *Nielsen* en meget smuk Æressabel med Indskrift: „For Frihed og Fædreland“, som en synlig Paaskønnelse af hans Virksomhed i Skyttesagens Tjeneste. Kl. 1¹/₂ blæstes der Samling, og efter Afsyngelsen af nogle flerstemmige Sange blev der holdt korte Taler af

Løjtnant *Speyer*, Organist *Kistrup*, Dr. *C. Rosenberg*, Friskolelærer *Kl. Berntsen*, Højby, og Brygger *Koch*, Svendborg. Derpaa fortsattes Skydningen paany, til den var sluttet, hvorefter der foretoges Eksercits og Marche af „Skyttekompagnerne“. Saa igen Sange og Taler af Redaktør *G. Petersen*, Svendborg, Prokurator *Hoffmeyer* og Maler *Hundt*, Faaborg, m. fl. Denne Fest var besøgt af 3—4000 Mennesker.

Den tredje Kværndrupfest afholdtes den 13. Juli 1868. I Toget om Morgenen deltog 1400 Skytter. Omkring Talerstolen senere paa Dagen samlede ialt 4000 Mennesker. Der blev holdt Taler af Kaptajn *Nielsen* for Kongen, Løjtnant *Speyer* for Kvinden, Organist *Kistrup* for Folkeoplysning, General *Wørishøffer* for Amtsskytteforeningen, Oberst *Vaupell* for General *Wørishøffer*, og Sognefoged *Rasmussen*, Langtved, for Fædrelandet. Kaptajn *Klüver* bragte en Hilsen fra Odense Amtsskytteforening, Kaptajn *Zeilau* holdt en versificeret Tale for Sønderjylland, Redaktør *Rimestad* talte for Kvinden, og Pastor *J. S. Brandt*, Ollerup, om det danske Haab om Nordslesvigs Genforening med Danmark, der ikke var bygget paa § 5, Bismarck og Napoleon, men paa den levende Folkeand. Mellem Talerne afsang man flerstemmige og enstemmige Sange, deriblandt Mads Hansens nye: „Det er ej til et Vikingtog“. Derefter Eksercits, Legemsøvelser, Hugning og Bajonetfægtning. Kl. 8 Præmieuddeling. Løjtnant *Hasselriis*, Faaborg, fik første Præmie for yngre Skytter, Lærer *Appel*, Ryslinge, første for ældre. Under Festen indløb Lykønskningstelegrammer fra Krigsministeren og forskellige Skytteforeninger.

Den 27. September 1869 afholdtes den sidste Skyttefest ved Kværndrup. Skønt det var Bygevejrr og Tilslutningen betydelig ringere end de foregaaende Aar, var denne den første Amtsskyttefest, som ikke gav Underskud. Fra Kl. 11 om Formiddagen fremstilledes Legemsøvelser. I Beretningen fremhæves Søllinge-, Faaborg-, Svendborg-

og Humble-Kredsene for deres Voltigering, Ryslingekredsen, der mødte med 71 Skytter, for Hugning, Bajonetfægtning og Floretfægtning; særlig nævnes „Folketingsmand Jens Jensens 3 Sønner fra Trunderup, der er sande Idrætsmænd, og som alle tre fik Præmie“. Kl. 2 blev der holdt Taler af Kaptajn *Nielsen* for Skyttekongen, *H. C. Andersen* fra Tved, Oberst *Saabye* for Kongen, General *Wørishøffer* for Skyttesagen, Højskoleforstander *L. P. Poulsen*, Vejstrup (nu Frimenighedspræst i Bovlund, Sønderjylland), ogsaa for Skyttesagen, men paa en mere jævn og hjertelig Maade. Han tog til Udgangspunkt Jydens Ord: „Her er a, dér er Nør, men hu er mi Madpuhs!“ og udviklede derefter, at det gjalt om baade at føle sig selv som Mand, at være ret vendt, navnlig i folkelig Henseende, at tage virksomt fat i Livets praktiske Opgaver; alle tre Dele skulde Skyttesagen hjælpe at fremelske.

Kl. 5 uddeltes Præmierne; denne Gang var det blevet til Alvor med det længe paatænkte: at lade unge, festklædte Piger uddele Præmierne. Der var fra forskellige Sider skænket mange betydelige Præmier. Amtmand Grev Brockenhuus-Schack havde saaledes som Gymnastikpræmie udsat en Sølvpokal, der tildeltes Ryslingekredsen; Svendborg Byraad og Folketingsmand J. A. Hansen havde skænket hver en Bagladeriffel, Ærøskøbing, Rudkøbing og Nyborg Byraad hver en Forladeriffel o. s. fr.

Ved Festen blev der ogsaa uddelt Præmier for Eksercits og for god firstemmig Sang af Skytte-Sangforeningerne.

Aaret efter var det Meningen at holde en meget stor Skytte- og Folkefest ved Kværndrup den 25. Juli (Isteddagen). En Del Sønderjyder var ventet til Festen, og baade blandt dem og i Svendborg Amt var der mange, som længtes efter og glædede sig til denne Sammenkomst. Kort forinden udrød imidlertid den fransk-

tyske Krig. Derved blev Sønderjydernes paatænkte Tog forhindret, og selve Festen fik ikke den Karakter, man havde ønsket og ventet. Der haves forøvrigt ingen andre Oplysninger om dette Aars Amtsskyttefest end en kort Meddelelse om, at Præmieskydningen afholdtes ved Ringe og Lombjerg.

Kværndrupfesterne var dermed forbi, og der har ikke senere været afholdt Skyttefester paa denne Samlingsplads fra de første Aar.

Lands-Gymnastikfesten ved Svendborg.

Den næste store Fest, som her skal omtales, er den store almindelige Gymnastikfest ved Svendborg den 21. Juli 1878. Kaptajn Nielsen havde længe syslet med Tanken om en større Fest, hvori ogsaa andre end Svendborg Amtsskytteforenings Skytter kunde deltage. Nu naaede han endelig at faa Tanken virkeliggjort. I Festen deltog efternævnte Foreninger:

| | | |
|------------------------------------|-----|------------|
| Københavns Skytteforening med..... | 30 | Deltagere. |
| Randers do. | 31 | — |
| Roskilde Amtsskytteforening..... | 33 | — |
| Frederiksborg do. | 5 | — |
| Holbæk do. | 204 | — |
| Sorø do. | 92 | — |
| Randers do. | 31 | — |
| Aarhus do. | 13 | — |
| Vejle do. | 50 | — |
| Ribe do. | 10 | — |
| Thisted do. | 2 | — |
| Odense do..... | 4 | — |
| Bredsten Skytteforening..... | 8 | — |
| Horsens og Omegns do..... | 2 | — |
| Lehns Birks do. | 10 | — |
| Svendborg Amtsskytteforening | 600 | — |

Ialt 1098 Deltagere fra 16 Købstæder og 115 Landsogne i alle Landets Egne. Dog var langt fra alle aktive Gymnastikere.

Festen afholdtes paa den Plads tæt udenfor Svendborg By, hvor der kort i Forvejen var afholdt Landmandsforsamling. Efter at hele Styrken om Morgenens var opstillet, satte det prægtige Tog med Musik i Spidsen sig i Bevægelse og marcherede, ført af Kaptejn Nielsen, gennem Æreporten ind paa den store Festplads. Da alle var samlede omkring Tribunen, blev „Bøn for Danmark“ afsunget, hvorpaa Kaptajn *Nielsen* bød Velkommen, idet han udtalte sin Glæde over at se saa mange Gymnastikere fra alle Danmarks Egne samlede paa Legevoelden, som det i gamle Dage havde været Skikken, saavel blandt Nordboerne som navnlig blandt Grækerne. Han mindede om de danske Sønderjyder, hvis Tanker paa denne Dag dvælede ved Festen, og sluttede med et Leve Kongen.

Snart efter klirrede fra Gymnastikestraden Klinger og Bajonetter i munter Takt til raske ildnende Kommandoord. En af de fremmede Kredse var fremme samtidigt med en af Amtsskytteforeningens egne, og saaledes blev man ved, til alle havde fremstillet Vaabenøvelser. I denne Afdeling gjorde særlig Københavns Gymnastikforening og Ryslinge-kredsen sig bemærkede. Da Vaabenøvelserne var forbi, tog man fat paa Voltigering og andre Legemsøvelser. Ogsaa her var det Københavnerne, der tog Broderparten af Bifaldet, men ved Siden af dem vakte Vejstrupkredsen almindelig Opmærksomhed ved sin dristige og flotte Voltigering.

Da Gymnastikfremstillingen hen paa Eftermiddagen var endt, samledes man atter om Tribunen. Efter en i Dagens Anledning skreven Sang af M. Rosing talte Pastor *Vilh. Birkedal*. Han begyndte med at udtale Ønske om, at Ungdommen aldrig skulde blive gammel i Sindet, affældig, hensygnende, med Hjertet indskrumpet for alt, hvad der højner og adler Livet. Ved hver Dag at leve sig dybere og dybere ind i det ædle, ungdomsfriske Aandsliv, kommer man stedse Livets Ophav og Kilde

nærmere, og derfor kan Ungdomskilden i Hjertet blive yngre og friskere for hvert Aar, helt op i de graanende Dage. Det var sørgeligt, om ikke Livet kunde leves saaledes under stadig Fremgang, om man skulde begynde med store straalende Syner og ende med at erkende det for Indbildning altsammen. Derfor ønsker jeg Danmarks Ungdom, at den aldrig maa tabe Vingerne, men mere og mere vinde en Rigdom, som al Verdens Gods og Guld ikke kan opveje. Slut jer derfor tro til Skyttesagen, tag altid jer Plads i Ridderrækken! Taleren paapegede sluttelig Maalet for de unges Idræt: det danske Sønderjyllands Tilbagevenden til Moderlandet. Han advarede imod at lade det lave, jordkrybende faa Magt i Sindene og manede til Agtpaagivenhed overfor Aandens Bud. Han sluttede med et Leve for, at Danmarks Ungdom altid, aandelig talt, maatte staa i Plade som i Dag.

„Brat af Slaget rammet“ blev sunget, hvorpaa der kommanderedes: I unge, til Dyst træd an! og en Del Gymnastikere af de forskellige Foreninger havde endnu en lille rask Idrætsprøve. Mellem Kl. 6 og 7 marcherede man fra Øvelsespladsen gennem Svendborg By til Lystskoven Christiansminde, hvor Gymnastikmedaillerne uddeltes. Kaptajn Voss, der tilligemed Gymnastikskolens Chef Kaptajn Amsinck og Premierløjtnant Gerstenberg havde været Dommer, udbragte forinden et med rungende Hurraer besvaret Leve for Kaptajn Nielsen, hvem han overrakte den første Sølvmedaille. (Kaptajn Nielsen skænkede efter Festen denne Medaille til Vejstrupkredsen). Efter at Kaptajn Nielsen havde uddelt de andre Medailler, sluttede den overordenlig smukke og vellykkede Fest, der var besøgt af ca. 3000 Mennesker, med forskellige Leveraab.

De Gymnastikere af Svendborg Amtsskytteforening, som denne Dag vandt den smukke, til Festen prægede Medaille, var følgende:

- Søllinge-Hellerup: Knud Rasmussen, Hans Jensen.
 Hesselager: Købmand J. P. Madsen, Kommis N. Madsen.
 Ringe: H. J. Dydensborg, M. Nielsen, L. Poulsen.
 Sødinge: Hmd. Hans Nielsen, R. Jensen, Andr. Hansen, Nik. Nielsen.
 Ryslinge: Lærer Appel (Sølvmedaille), Skræder H. P. Rasmussen,
 Hans Frederiksen, Væver N. Hansen, Væver R. Sørensen.
 Oure-Vejstrup: Andr. Kr. Rosager, N. Markussen, Anders Hansen,
 Peter Jørgensen, Kr. Rasmussen, Martin Hansen, Johan Nielsen.
 Brudager: Peder Hansen, H. Pedersen, L. Jørgensen, H. Hansen.
 Kværndrup: And. Nielsen, P. Jørgensen, Hans Jensen, R. Madsen.
 Tved: And. Hansen, Jens Olsen, Chr. P. Pedersen, R. Nielsen.
 Hillerslev: Lars Nielsen, H. Ant. Hansen.
 Herringe: Lærer Laur. Jonsen, Gaardejer Jørg. Ditlev Jørgensen,
 L. Kr. Rasmussen, P. Pedersen.
 Palleshave: Lærer Hans Jacobsen, Anders Jensen.
 Allested-Vejle: Lærer Simon Sørensen, P. Chr. Larsen, P. Nielsen.
 Horne: Skræder L. Chr. Johansen Vikkelsø, H. Madsen Møller,
 M. Rasmussen Sørensen, L. Knudsen Larsen.
 Haastrup: P. Pedersen, P. Hansen, N. Mortensen.
 Svendborg: Jernbanekonduktør Petersen, Kommis Petersen.
 Nyborg: Bøsemager Kyster, Sergent Hansen, Kommis Bauer,
 Bryggeribestyrer Larsen, Toldfuldmægtig Bunke.
 Kirkeby: Lærer Jørg. Pedersen, Peder Markussen, N. Pedersen,
 Hans R. Egebjerg.
 Ollerup: Træskomand Kristian Knudsen, David Jacobsen.

Lands-Skyttefesten ved Nyborg.

Den mest glimrende og imponerende Fest, der har været afholdt i Svendborg Amtsskytteforening, er *den fjerde danske almindelige Skytte- og Gymnastikfest* ved Nyborg den 10. og 11. Juli 1881. I lange Tider havde der været talt og skrevet derom. Men Overbestyrelsen for de danske Skytteforeninger vilde ikke paatage sig at sætte Sagen i Scene, og saa turde andre heller ikke binde an med den vanskelige Opgave. Hvad ingen andre turde, det vovede imidlertid Forretningsudvalget for Svendborg Amtsskytteforening. Ved Generalforsamlingen om Foraaret fik det Foreningens Bemyndigelse til at foranstalte en saadan Fest afholdt; der blev straks lagt

Haand paa Værket, og Søndag den 10. Juli samledesaa i Nyborg flere Tusind Skytter fra saa godt som alle danske Skytteforeninger. Under Anførsel af Kaptajn Nielsen marcherede det mægtige Tog fra Byen til Festpladsen, ved hvis Indgang var rejst en overordenlig pragtfuld Æresport, 28 Alen bred, 5 Alen dyb og 12 Alen høj i Hovedgennemgangen. Efter at hele Styrken var marcheret op paa og omkring den store Gymnastikstrade, blev en Sang af Mads Hansen afsunget, et Leve for Kongen udbragt, og Kaptajn *Nielsen* holdt derpaa en kort Velkomsttale til de mange fremmede Skytter. Kort efter var Skydningen i fuld Gang paa de mange Skydebaner paa Øen. Den fortsattes uden Afbrydelse hele Dagen og begyndtes næste Morgen tidlig igen. Der blev skudt baade paa 300 og 400 Alen og, i en særlig Række, paa 1000 Alen. Samtidig med at Riflerne knaldede paa Skydebanerne, gik Gymnastikken flinkt paa den store Estrade. Fire Hold Gymnastikere var samtidigt fremme til forskellige Vaaben- og Legemsøvelser; naar et Hold havde fremstillet en Øvelse, rykkede det ind paa et andet Gulv for at tage fat paa den næste. Gymnastikken gik paa den Maade næsten uden Afbrydelse, stadig i Overværelse af et ligesaa talrigt som interesseret Publikum. Medens Svendborg Amtsskytteforenings Kredse mødte enkeltvis ved Gymnastikfesten i Svendborg, mødte her kun udvalgte Gymnastikere, der var samlede hovedkredsvis. Festen var begge Dage begunstiget af det smukkeste Vejr, og Tilslutningen meget betydelig, første Dag ca. 4000 Mennesker, anden Dag nærmere ved 5000.

Der var skrevet flere nye Sange til Festen, bl. a. af *Holger Drachmann* („Danmarks Ungdom, skulderbred,“) og af *Kaalund* („Bryd vældig frem, luft ud i alle Kroge!“) ligesom flere af vore ypperste Komponister havde komponeret Marcher til den. Den egenlige Festtale blev holdt af Højskoleforstander *Jens Nørregaard*, Testrup, der i et formfuldendt Foredrag udviklede, at det var ad Frivillighedens.

Vej og i Samdrægtighedens Aand, det Arbejde skulde udføres, gennem hvilket Fædrelandet skulde frelses. Det bedste Værn for et Folk var det frivillige, som kom frem af Kærlighed til Fædrelandet og forenede sig med det grundigt gennemtænkte og ordnede, det i Tugt udførte Arbejde. Han sluttede med et Ønske om, at der maatte opnaas Enighed i vort Folk, og at den en Gang matte lægges for Dagen paa Sønderjyllands dyre Jord. Formanden for de danske Skytteforeninger, General *Stricker*, talte derefter om det betydningsfulde ved Skytte- og Gymnastiksagen, der nu var bleven anerkendt som vigtig for den hele Befolkning og blev støttet baade af Kongen, Regeringen og Rigsdagen.

Tilsidst blev Præmierne uddelt, en meget pragtfuld Samling. Baade Kongen og Kronprinsen havde skænket Ærespræmier, og fra mange andre Sider var der givet Præmier til Festen. Det var for Resten kun et forholdsvist ringe Antal, der tilfaldt Svendborg Amtsskytteforenings Skytter. Men var det end de fremmede, der tog de fleste Præmier, saa var hele Festen saa glimrende, at Forretningsudvalget for Svendborg Amtsskytteforening, navnlig Kaptajn Nielsen, med berettiget Stolthed kunde se tilbage paa disse Dage.

Amtsskyttefester.

Foruden disse store almindelige Fester skal endnu kort omtales de Amtsskyttefester, der har været afholdt.

I 1871 afholdtes der Hovedkredspræmieskydninger paa forskellige Steder. I 1872 havde man derimod Amtsskyttefest. Den afholdtes paa *Heldagergaards* Mark, en Mil fra Svendborg, Lørdag den 20. Juli. Skytterne samledes om Morgenen paa Odense—Svendborg-Landevejen, hvorfra der marcheredes til Festpladsen. Ved denne Fest var for første Gang Gymnastikfremstillingen Hovedsagen. Den blev paabegyndt om Morgenen samtidigt

med Skydningen og fortsattes til ud paa Eftermiddagen under ret god Tilslutning fra Befolkningens Side.

I tre Aar i Træk holdtes der derefter Hovedkredsfester. Den næste Amtsskyttefest afholdtes ved *Ringe* Onsdag den 6. September 1876. Skydningen foregik paa to Steder, ved Boltinge og Lombjerger, da det viste sig umuligt at faa det fornødne Antal Baner paa ét Sted. Samtidigt med Skydningen fremstilledes der Gymnastik og Vaabenøvelser. Disse havde nu faaet saa stor Magt i Foreningen, at de fleste Kredse deltog i Gymnastikfremstillingen. Det betragtedes ligefrem som en Skam for en Kreds, om den ikke kunde fremstille Gymnastik ved Aarets Fest, selv om den med Hensyn til Skydning stod nok saa højt.

Den 27. Juli 1880 afholdtes der Amtsskyttefest ved *Bjørnemose*. Om Morgenen stillede Kredsene, ca. 40 i Tal, paa Svendborg Torv, hvorfra de marcherede til Festpladsen. I Lystskoven Christiansminde blev der gjort Holdt, og Kaptajn *Nielsen* holdt fra Pavillonens Altan en lille Velkomsttale. Saa snart man var ankommen til Festpladsen ved Bjørnemose, blev der taget fat baade paa Gymnastikfremstilling og Skydning, hvormed der fortsattes til Kl. 4. Derefter marcherede man atter tilbage til Christiansminde. En af M. Rosing til Festen skreven Sang („Her, Danmark, din Ungdom sig samler til Fest“) blev afsunget, hvorpaa Pastor *J. S. Brandt*, Ollerup, i et længere Foredrag fremdrog forskellige historiske Træk som Bevis paa, at Verdensrigernes Tid var forbi, Folkerigernes kommen. De enkelte Folkeslag skulde have Ret til at leve deres eget Liv i Frihed. Selv om Prøjerne havde udslettet § 5, var derfor ikke Haabet om Genforeningen med Sønderjylland udslukt. Dette var det Maal, man skulde sigte imod, fast og uden Vaklen, uden at sigte hverken for højt eller lavt. At sigte paa Folkevæbning var endnu for højt, at tænke paa Afvæbning derimod at sigte for lavt. Den Hærordning, som nylig

ved Overenskomst mellem Regering og Rigsdag var bleven gennemført, stod for Taleren som et Udtryk for, at det danske Hjerter havde sejret over Politiken, at der var ved at vaagne en almindelig Erkendelse af, at det var vor Pligt at forsvare vort Land. Han sluttede med et Leve for det rette, faste sikre Sigte paa det danske Sønderjyllands Genforening med Danmark.

Efter at der derpaa paa et udlagt Bræddegulv var fremstillet en Række meget smukke Præstationer i Gymnastik og Vaabenøvelser af de flinkeste Gymnastikere, sluttede Festen med Præmieuddeling.

Hele otte Aar gik hen, førend Svendborg Amtsskytteforening atter samledes til Fest. Hvert Aar holdtes der Hovedkredsfester, foruden at selvfølgelig de enkelte Kredse hver for sig holdt deres smaa aarlige Gymnastikfester og Præmieskydninger, i Reglen om Præmier, som de unge Piger havde skænket — Smaafester, som har haft en ikke ringe Betydning for Sagens Fremme i de forskellige Egne. Men Amtsskyttefest afholdtes først den 22. Juli 1888. Det var, som om Amtsskytteforeningen efter de kritiske Aar for første Gang ved denne Fest skulde vise Omverdenen, hvordan den havde overstaet Prøvetiden. Og den viste det saa smukt og fyldigt, at Deltagerne fik et stærkt og klart Indtryk af, at der var Liv og Kræfter og lyst Fremtidshaab over dens hele Virksomhed. Festen adskilte sig fra alle foregaaende deri, at Skydningen var foretaget forud. Hver Kreds skød hjemme paa sin egen Bane under gensidig Kontrol. Selve Festen omfattede saaledes kun Gymnastikfremstilling, Taler, Sang og Præmieuddeling. Det viste sig ved denne Lejlighed, at den „svenske“ Gymnastik havde vundet et aldeles afgørende Forspring for den „danske“, idet der var hele 14 Kredse til at fremstille „svensk“ Gymnastik mod 6 med „dansk“. Dog havde saa godt som alle de „svenske“ Kredse bibeholdt de gode gamle Vaabenøvelser. Festen holdtes i Lystskoven *Høje Bøge*

ved *Svendborg* under livlig Tilslutning fra Befolkningens Side og i det dejligste Sommervejr. Efter Gymnastikfremstillingens Slutning samledes den store Menneskeskare omkring Talerstolen, hvorfra Højskolelærer, Cand. theol. *Begtrup* fra Askov talte. Han gik ud fra Grundtvigs Sang om den danske Menigmand i Istedslaget. Det var paa Hjertevarmen og Trofastheden hos den danske Menigmand, Haabet om en lykkelig Fremtid for vort Folk maatte bygges, udviklede han. Derfor gjaldt det at faa dette fremelsket, og et af Midlerne hertil var Skytteforeningen, hvis Grundlag netop var Tro paa det bedste i vort Folk. Derpaa talte Højskoleforstander *Jens Lund, Vejstrup*, der fremhævede, at Skytteforeningens Maal var at opdrage en Ungdom, der forstaar at „aande frit og ville kækt“. Det gælder om at faa udviklet en Ungdom, der, legemligt som aandeligt, aander frit, og som ejer den stærke Villie, der ikke lader sig standse af Hindringer, men som overvinder Vanskelighederne i Stedet for at gaa udenom dem. Vort Folk har kendt Tider, da Begejstringen havde mere Magt end nu, da de store Syner blev tændt i Glans for os. Nu kaldes der særlig paa en Slægt med legemlig og aandelig Sundhed, med Evne til ikke blot at træffe Pletten paa Skiven, men ogsaa de Opgaver, den er kaldet til at løfte, med Evne til at bære vort Folk mod lysere Tider. Og at hjælpe til at udvikle en saadan Slægt, det er Skytteforeningens Maal. Mellem Talerne blev afsunget Hans R. Egebjergs til Festen skrevne Sang: „Det er Sommer i de danske Dale“. Sluttelig uddelte Formanden, *Jørg. Pedersen*, de mange smukke Præmier, deriblandt 17 Rifler til unge Skytter. 1. Præmie blev vundet paa 28 Points, 2. ligeledes; derefter var der 9 paa 27 og 15 paa 26 Points, det laveste, der tog Riffel.

Den næste festlige Sammenkomst, som her skal nævnes, er den, der afholdtes i *Svendborg den 13. November 1890* — 25 Aarsdagen for Foreningens Stiftelse.

Det var kun en mindre Kreds — vel et Hundrede Mænd og Kvinder — der her samledes til et Festmaal, men hele Sammenkomsten var saa smuk og vellykket, at den vel fortjener at mindes i Festskriftet. Formanden, *Jørg. Pedersen*, aabnede Talernes Række med en Oversigt over Foreningens Historie i de forløbne 25 Aar. Højskoleforstander *Alfred Povlsen*, Ryslinge, holdt derefter den egenlige Festtale. Han begyndte med at betone, at Talen om Sandsynligheden af Danmarks Undergang var Skyttesagens eneste farlige Fjende. Den politiske Partistrid har gennemrystet den, men ikke svækket den. Militarismen har anfægtet den lige saa lidt som Forsvarsnihilismen, og heller ikke den opmarcherende Fredsbewægelse vil skade den. Griber derimod Talen om Danmarks Undergang om sig, saa den overtaler Folkets Villie, bliver den afgørende for dets Planer og Beslutninger, da er det ude med Skyttesagen. Thi denne staar og falder med Folkets Tro til sin Fremtid. Taleren mindede derpaa om Skytteforeningens første Dage, da man drømte om en snarlig Sejr over Tyrannerne, som Digterne skrev det i vore Sange og Kvinderne syede det paa vore Faner. Den Gang holdt man glimrende Fester med stærkt militært Præg og megen Pragt. De forstod bedre end vi at holde Fest og være i høj Stemning — men de skød ikke godt, og deres Gymnastik var ikke stort bevendt. Nu har baade det krigeriske og det meste af det militære forladt Skytteforeningen. Der er næppe mere en blank Uniformsknap i Svendborg Amtsskytteforening. Denne Udvikling er naturlig, og den er uimodstaaelig. Thi da Krigen ikke kom, og de krigeriske Lyster ingen Anvendelse fik, gjorde Folkets rolige, fredsommelige Natur sig hurtigt gældende. Vi kom til den Erkendelse, at vi gjorde bedst i ikke at føre Krig, da vi i en Krig vilde blive knust. Selv om den militære Aand og Tone har forladt Skytteforeningerne, er de vedblivende en Forskole for Hæren, saa længe de arbejder med Gymnastik og Skydning.

Grundelementerne for Hærens Uddannelse. Men deres Betydning rækker langt videre. De er kommen Skolen nærmere, er blevet et vigtigt Led i Folkets Opdragelse, et uundværligt Middel til Fremme af den unge Slægts legemlige og sjælelige Uddannelse. Thi de er det Sted udenfor Skolen, hvor de unge bedst samles og hurtigst modtager Forestillingen om Pligt og Ansvar overfor det Samfund, de tilhører. Skyttesagen skal derfor styrke os i vor Tro til Danmarks Fremtid — den, vi ikke støtter til Vaabnenes Magt, men til den Forvisning, at vort Folk i Arbejdsevne, i Oplysning, i moralsk Kraft og ideal Stræben ikke staar tilbage for andre, og at det uafhængigt af Tidens Luner vil gøre sin Pligt i gode og onde Dage. Lad alle os, der staar i Taknemlighedsgæld til Skyttesagen, og som har set dens velsignede Virkninger for vort Folk, udbringe et Leve for, at den, som Danmark, maa have sit bedste tilbage!

Endnu blev der holdt en Række kortere Taler og sunget forskellige Skyttesange fra ældre og nyere Tid.

Svendborg Amtsskytteforenings egenlige 25 Aarsfest afholdtes først Sommeren efter, den 19. Juli 1891, i *Caroline-Amalielund* ved *Svendborg*. I en mægtig Procession — henved 3000 Mennesker med 40 Kredsfaner — marcheredes om Morgenens gennem Byen til den flag-smykkede Festplads, hvor Gymnastikfremstillingen kort efter paabegyndtes samtidigt paa fire Estrader og fortsattes uden Ophold til Kl. 4. 26 Kredse fremstillede Gymnastik deraf 19 „svensk“ og 7 „dansk“, de allerfleste tillige forskellige Vaabenøvelser. Skydningen var foretaget i Kredsene fjorten Dage forud — 10 Skud pr. Skytte, den ene Række paa 400 Alen, den anden paa 300. Ved selve Festen var der derfor ingen anden Skydning end en livlig Kapskydning.

Efter Gymnastikkens Ophør samledes alle — 4—5000 Mennesker — omkring Talerstolen. Mads Hansens Sang til den første Amtsskyttefest („Det andet Dannevirke“)

blev afsunget; derefter en ny Sang („Dannebrog“) af Peder R. Møller, hvorpaa Fru *Sofie Lund*, Vejstrup, traadte frem og overrakte Amtsskytteforeningens Formand en overordenlig pragtfuld Silkefane — en Jubilæumsgave fra Amtets Kvinder, der gennem alle de 25 Aar havde staaet som Foreningens mest trofaste Støtter. Fanen — et rent Dannebrog af dobbelt Silke med ægte Sølvkvaster og et kunstnerisk forarbejdet, lyreformet Spyd af Prøvesølv — hilstes med rungende Leveraab for Dannebrog. Fru Lund overrakte Fanen med Ønsket om, at den maatte staa som et Samlingsmærke, der kalde de unge til en Fredens Kamp for Kærlighedens og Renhedens Sag. *Jørg. Pedersen* modtog Fanen med en Tak, idet han udtalte Haab om, at de unge, der fylkedes under denne Fane, altid vilde svare til den Tillid, der vistes dem. Højskoleforstander *Kristensen-Randers*, Ollerup, holdt derpaa en kort Tale, i hvilken han navnlig fremhævede, at Døsighed og Søvnighed fra Arilds Tid har været Danskernes værste Sygdom, og at det var en af Skytteforeningens vigtigste Opgaver at faa Bugt med denne Sygdom. Den havde i de 25 Aar vist sig udmærket egnet dertil, og det var at haabe, at den ogsaa i Fremtiden vilde bevare sin Evne til at samle det danske Folk og sætte Liv og Bevægelse i Ungdommen. En af Hans R. Egebjerg til Festen skreven Sang blev afsunget, hvorefter Formanden uddelte Præmierne, 34 Rifler og 10 Sølvplader foruden nogle andre Præmier til yngre Skytter. Skyttekongen blev *Anders Hansen*, Gudme, med 52 Points. Forøvrigt blev Riflerne i første Række — Skydning paa 400 Alen — vundet paa 51—47 Points; i anden Række — 300 Alen — 53—45 Points. De tre Kredse, der havde den bedste Gennemsnitsskydning — Svendborg 43,⁴³ Points, Vejstrup 41,⁶⁶ og Brudager 41,⁰³ — fik hver en Sølvplade, ligesaa de to bedste Gymnastikkredse — Søllinge for „svensk“, Ollerup for „dansk“ Gymnastik.

Den næste Amtsskyttefest blev holdt den 21. Juli 1895, ogsaa ved *Svendborg*, men denne Gang i *Christiansminde*. Det var første Gang, Amtets Skytter paany samledes efter Adskillelsen, og Festen var helt igennem præget af Glæden over, at man atter kunde mødes i samlet Flok om den fælles Sag. I den tidlige Morgenstund førte lange Ekstratog og Dampere Skytterne fra alle Amtets Egne til Svendborg, og med flyvende Faner og klingende Spil marcherede de fra Banegaardspladsen gennem den flagsmykkede By til Skydebanerne ved Skovlyst. Omtrent samtidigt med Skydningen begyndte Gymnastikfremstillingen i Christiansminde, hvor der paa Engen ud mod Sundet var rejst to store Estrader. Paa den ene fremstilledes „svensk“, paa den anden „dansk“ Gymnastik af henholdsvis 7 og 4 Hold, hvert sammensat af flere Kredse. I „svensk“ Gymnastik blev Førsteprisen — et af Svendborg Byraad skænket Sølvfanespud — vundet af Vejstrup-Brudager-Skaarup, i „dansk“ af Ollerup-Vesterskerne. Disse to Hold fremstillede sluttelig under stærkt Bifald Festgymnastik for en meget talrig Tilskuerskare. Derefter samledes 4—5000 Mennesker omkring Talerstolen, hvorfra Formanden, *Jørg. Pedersen*, bød Velkommen. Derpaa talte Formanden for de danske Skytteforeninger, Oberstl. *Ramsing*, der til Udgangspunkt tog nogle Strofer i den af Hans R. Egebjerg til Festen skrevne nye Skyttesang:

Blot vi kan lære *sammen* at bære,
føle som *vor* vort Fædrelands Ære,
hjælpes at bygge det fælles Hjem,
da skal en Gang stige blomstrende frem
et forynget, et lykkeligt Danmark.

Dernæst talte Højskoleforst. *Alfred Povlsen* om Betydningen af en aandsvaagen, dygtig Ungdom til Betyrggelse for Danmarks Fremtid.

Efter at de mange smukke Præmier var uddelt — første til Smed Vald. Huusom, Svendborg — spredtes

Forsamlingen i Skoven, hvor Musikken spillede. Til Festen havde Musikdirektør H. Pedersen komponeret en smuk Marche, tilegnet Svendborg Amtsskytteforening.

Den 25. Juli 1899 holdtes Amtsskyttefesten ved *Nyborg* under meget stor Tilslutning. Skydningen foregik paa Øen under meget gunstige Forhold, Gymnastikfremstillingen, hvori deltog 28 „svenske“ og 7 „danske“ Kredse i Lystskoven Christianslund. Fremstillingen sluttede med Masseopvisning af et Kæmpehold paa 700 Gymnaster under Ledelse af Vilh. Kristensen. Han havde i Forvejen udført et meget energisk Arbejde ved at rejse Amtet rundt og indøve Dagsøvelsen i alle de „svenske“ Gymnastikkredse. Det tog sig aldeles imponerende ud, da det mægtige Gymnastikhold med Regimentsmusikken og Amtsskytteforeningens Silkefane — baaren af Foreningens ældste Delingsfører, Friskolelærer Hans Lund, Østeraaby, — i Spidsen marcherede ind og tog Opstilling i en stor Lavning, paa hvis Skraaninger Tusinder af Tilskuere havde lejret sig. De første fritstaaende Øvelser var ogsaa af stor Virkning, men som Helhed blev ellers Masseopvisningen noget af en Skuffelse, dels fordi Kommandoen ikke i den ret stærke Blæst kunde opfattes af de bageste Rækker, dels fordi det tørre Græs vanskeliggjorde det sikre Fodfæste. Alle Fsteddeltagerne — 5—6000 ialt — samledes nu i Christianslund, hvor *Jørg. Pedersen* indledede med et Leve for Kongen. Efter en Sang af Hans R. Egebjerg talte Oberstl. *Ramsing* om Istedslaget og Højskoleforstander *Grønvald Nielsen* for den Ungdom, som søger de skyldløse Glæder, opøver sig i mandig Idræt og i sit Hjem bygger et Bedekammer for Danmarks Haab. Sluttelig uddeltes Præmierne. Skyttekonge blev P. K. Andersen, Nørrebroby. I „svensk“ Gymnastik sejrede Ringekredsen, i „dansk“ Nyborgkredsen, der vandt hver sit af de af Nyborg Byraad skænkede Sølvfanespyd.

Torsdag den 16. Juli 1903 holdtes den næste Amtsskyttefest ved *Faaborg*. Man havde her den Fordel at have Festplads og Skydebaner i umiddelbar Nærhed af hinanden — i og ved den lille Lystskov „Prices Have“ — hvad der bidrog væsenligt til at give det hele et mere samlet Præg. Det regnede stærkt Eftermiddagen forud, og Torsdag Nat kom der et saa voldsomt og vedholdende Regnskyl, at alt formeligt flød ud, men under hele Festen var det det prægtigste Vejr. Skydningen til de 28 Dobbeltskiver, der betjentes af militære Markører fra Nyborg, gik flinkt fra Haanden, og Gymnastikfremstillingen, hvori deltog 34 Kredse med ialt 1000 Gymnaster, gik med en saadan Præcision, at det hele var færdigt 2 Minutter over den fastsatte Tid. Sluttelig præsenterede Jens Ovesen under stormende Bifald et Festhold paa 156 Gymnaster fra de forskellige Kredse. Det bragte end ikke nogen Standsning, at Halvdelen af den store Gymnastikestrade, der var bygget over et Mosehul, henimod Slutningen sank i Jorden; Jens Ovesen lod Gymnasterne rykke sammen paa den tilbageværende Halvdel og fuldførte Opvisningen med Glans. Efter at *Jørg. Pedersen* havde udbragt et Leve for Kongen, holdt Krigsminister *Madsen* en kraftig Tale, hvori han stærkt betonedede Skytteforeningernes Betydning for Danmarks Forsvar og udtalte Haabet om, at man ogsaa i Hærens Rækker kunde holde den Ungdom samlet, som her frivilligt er samøvet paa en saa fortrinlig Maade. Ikke mindst her paa Fyn, med de mange Skytter, med Cykler og Telefon i snart hver en Gaard, er der Betingelser for et nationalt Værn. Og som den lille Bi har sin Brod rede, naar Fjenden truer den, tør det haabes, at den Ungdom, som her øver sig i Gymnastik og Vaabenbrug, vil være rustet og rede til at væрге sit Land i Farens Stund. Højskoleforstander *Alfred Povlsen* paapegede den stærke Udvikling, der saavel materielt som aandeligt var i vort Folk og udtalte under stærk Tilslutning Forvisningen

om, at dette Folk, der havde gjort saa meget for at bygge sit Land, ogsaa vilde være villigt til at værgede det. Det Arbejde, der udføres i Skytteforeningerne, vidner om, at der i vor Ungdom er en stærk Forsvarsvillie. De unge, der samles i Skytteforeningen, vil sige som Livingstone: „Ingen Logik, hvor det gælder at frelse Menneskeliv.“ Hvor truende det end ser ud for et lille Land, omgivet af Stormagter, maa ogsaa vi sige: Ingen Logik, hvor det gælder at bevare Fædrelandet.

Sluttelig uddeltes Præmierne. I Gymnastikkonkurrencen hævdede Ringekredsen ogsaa her Førstepladsen; Skyttekonge blev Formanden for den unge Skovballekreds K. Rønholt Petersen.

Efter saaledes at have aflagt Besøg i Nyborg og Faaborg samledes Svendborg Amtsskytteforening til sin næste Fællesfest, den 25. Juli 1907, i *Svendborg*. Det blev den største af alle hidtil heri Amtet afholdte Skyttefester, idet der var samlet en halv Snes Tusind Mennesker. Ligesom ved de nærmest foregaaende Fester var første Del af Præmieskydningen forud foretaget i Kredsene under gensidig Kontrol med 10 Skud pr. Skytte, hvortil paa Festdagen afgaves yderligere 5 Skud af de Skytter, som havde opnaaet et nærmere fastsat Antal Points. De 30 Skydebaner var anlagt paa Gdr. Poul Sørensens Mark ved Kogtved, medens Gymnastikfremstillingen og den egentlige Fet afholdtes i Høje Bøge. Her var der anlagt fire Gymnastikgulve, hvor Dagen igennem fire Kredse samtidigt var fremme til Bedømmelse af lige saa mange Dommerudvalg. Ialt deltog 41 Kredse med tilsammen ca. 1200 Gymnaster i Gymnastikfremstillingen, men saa punktligt gik det, at det hele Program gennemførtes aldeles præcist til de forud fastsatte Klokkeslet. Førsteprisen ved dette Stævne blev vundet af Vejstrupkredsen, som under Ledelse af Niels Jørg. Nielsen vandt en af Firmaet G. R. Berg i Svendborg udsat Vandrepokal, der skal vindes tre Gange for at blive Kredsens Ejendom.

Brudagerkredsen, der var Nr. 2 i Rækken, fik en Voltigerhest, som oprindeligt blev vundet af Svendborg Amtsskytteforenings Hundredmandshold ved Landsfesten i København 1901 og derefter udsat som Vandrepræmie.

En særegen Tiltrækning vandt denne Fest, ved at et udvalgt Hold fra *Hærens Gymnastikskole*, under Ledelse af Chefen, Kaptajn Bondo, deltog i den og gav to Opvisninger — i Middagsstunden og efter endt Kredsfremstilling — begge Gange under stormende Bifald. Ikke mindst var der Begejstring over de flotte Vaabenøvelser, som her paany for første Gang i en Aarrække blev fremstillet ved en Amtsskyttefest. Mangen gammel Skytte mindedes med et stille Suk de Tider, da Vaabenøvelserne indtog en fremtrædende Plads ved Skytteforeningens Gymnastikfester. Ogsaa de egenlige Legems- og Redskabsøvelser vakte stor Interesse, ikke mindst hos Skyttekredsens Gymnastikledere, som her fik Lejlighed til at se, hvad der kan opnaas i Retning af fuldendt Sikkerhed og Beherskethed i alle Bevægelser. Efter den sidste Opvisning udbragte Ordningsudvalgets Formand et Leve for Hærens Gymnastikskole, besvaret med stormende Hurraer fra de 9—10,000 Mennesker, der fra de amfiteatraliske Tilskuerpladser interesseret havde fulgt denne Mønsterfremstilling.

Efter et ganske kort Ophold samledes alle om Talerstolen, hvorfra Jørg. Pedersen udbragte et Leve for Kongen. Derpaa talte Odense Amtsskytteforenings Formand, Folketingsmand *Kl. Berntsen*, der sluttede med Ønsket om, at vort lille Folk, baade materielt og aandeligt, maatte blive et Foregangsfolk, og at det maatte erkende, at det skylder sin Ungdom at give den et Værn, ved hvis Hjælp den kan hævde vor nationale Selvstændighed. Højskoleforstander *Jens Lund*, som derefter talte, sluttede med Ønsket om, at der i dette lille Land, som vi ikke kan lade være at elske, maa

være en frejdig, frisk og from Befolkning med Fædrelands-kærlighedens hellige Ild brændende i Hjerterne. Formanden for de danske Skytteforeningers Forretningsudvalg, Oberst *Meyer*, udbragte et Leve for Svendborg Amtsskytteforening, som her havde vist, at den fremdeles hævdede sin Førerstilling, og som tillige havde gjort et nyt Skridt i Retning af at samle Folk og Hær ved at vise Folket, hvordan der arbejdes i Hæren. Hvad vi i Dag har set, er imponerende, og Følgerne af denne Fest kan blive større, end man i Øjeblikket aner.

Derefter uddeltes Præmier til Delingsførerne for de 14 bedste Gymnastikkredse og til de Skytter, som var naaet højest i Skydekonkurrencen; første Præmie — en af Svendborg Byraad skænket, fint udstyret Magasinriffel — blev vundet af Chr. Møller, Stenstrup.

Ved en afsluttende Festmiddag talte bl. a. Gymnastikskolens Chef, Kapt. *Bondo*, der udtalte sin Glæde over at være kommen til Stede her i Svendborg Amtsskytteforening, hvor Skytte- og Gymnastiksgens Puls banker kraftigere end noget andet Sted i Landet; derom var der givet et nyt Vidnesbyrd ved denne storstilede Fest paa en ideal Gymnastikplads og med et Arrangement, som er uovertruffet, saa præcist som det har virket, uden mindste Friktion. Overbestyrelsens Formand, Bygmester *And. Bentsen*, Vallekilde, udtalte Ønsket om, at Svendborg Amtsskytteforening fremdeles ved sit Eksempel maatte virke ansporende for Landets øvrige Skytteforeninger. Højskoleforstander *Alfred Povlsen* holdt en meget kraftig Tale om Betydningen af, at Skytteforeningen bevaredes som en ideel Bevægelse og ikke udartede til en ren Sportshistorie, som det var Tilfældet enkelte Steder. Men skal Skytteforeningen have en Fremtid, maa den i Forbindelse med andre Virksomheder til vort Folks Oplysning og Forsvarsdygtighed, med Skolen og med Hæren. Vi maa have Uddannelse i Skydning og Gymnastik ind i Børneskolen, som det er begyndt i Svejts og Norge,

og kan hertil benytte vore flinke Delingsførere. Vi maa ikke lade os afskrække af Raabet om, at det er Militarisme. Det er paa høje Tid, at vi bryder med Frygten for det Skraal, der lyder, om at vi ikke kan forsvare os. Villien til at væрге vort Land maa vi have vakt i vor Ungdom, og Arbejdet herfor maa grundlægges i Børneskolen. Baade denne og Skytteforeningen vil vinde derved. Og vi maa i nærmere Forbindelse med Hæren. Hær og Skytteforening maa lære at forstaa hinanden, at arbejde sammen, gensidigt at drage Nytte af alle de gode Kræfter, der virker i dem begge og derved i Forening blive bedre i Stand til at løse de Opgaver, der er stillet dem. En saadan Samvirken vil ikke mindst have Betydning for en forsvarlig Løsning af det alvorligste Spørgsmaal, der er stillet os som Nation: Forsvarsspørgsmaalet. En Betingelse for, at dette kan ske paa fyldestgørende Maade, er, at Skytteforeningen bevarer sit idelle Grundlag, og at den kommer i nøjere Forbindelse og Samarbejde med Skolen og Hæren og med alle de Kræfter, som vil virke for i vort Folk at vække og styrke Forstaaelsen af, at det ikke blot er en Pligt, men en Ret at forsvare vort Fædreland.

Blandt de mange andre Taler skal nævnes en meget fornøjelig lille Tale af Underkanoner Christoffersen, der paa Kammeraters og egne Vegne takkede Kvarterværterne i Vejstrup for den gæstfrie Modtagelse og forsikrede, at det skulde være Hærens Gymnastikskole en Fornøjelse at komme til Skyttefest i Sydfyn hvert Aar.

Den usædvanlig vellykkede Fest overværedes af mange Fremmede fra Landets forskellige Egne og endogsaa enkelte Udlændinge, deriblandt to skotske Gymnastikinstruktører, Mr. Baichelor og Mr. Gray, der var Deltagere i et Kursus paa Tune Landbrugsskole. Begge udtalte i de mest anerkendende Ord deres Beundring for det høje Standpunkt, Gymnastikken havde naaet blandt den danske Landsbyungdom og erklærede, at noget

tilsvarende var utænkeligt, selv i Sportslandet England. Navnlig var de imponerede af, at et enkelt Amt kunde møde med 1200 Gymnaster til en Gymnastikfest. Samtidig udtalte de deres Forundring over, at en Fest, der havde samlet 10,000 Mennesker, overvejende Ungdom, helt igennem kunde forløbe i en saa fuldkommen Orden, uden at de havde været i Stand til at opdage en eneste Politibetjent. Hjemme maatte vi have haft mindst et halvt Hundrede Policemen ved en saadan Lejlighed, erklærede de.

Med Rette kan Amtsskytteforeningen regne sig det til Ære, hvad ogsaa de stedlige Myndigheder Gang paa Gang har fremhævet, at hvor den samler Tusinder til Fest, trænges der ikke til Polititilsyn for at opretholde Orden.

Den næste — og foreløbigt sidste Amtsskyttefest — blev ligeledes holdt ved *Svendborg*, den 8. Juli 1911. Naar Festen var sat tidligere end sædvanligt, var det af Hensyn til den internationale Kongres for legemlig Opdragelse, som netop i disse Dage holdt Møde i Odense, og som havde ønsket at overvære Festen. Det viste sig for saa vidt at være en uheldig Dag, som Svendborg Amtsskytteforening her for første Gang fik en Fest delvis ødelagt af Regnvej. Gymnastikfremstillingen i Høje Bøge lykkedes det vel at gennemføre, om end det til Tider var slemt nok for Gymnasterne at staa fast paa de vaade Brædder, ligesom det i høj Grad gik ud over de hvide Dragter. Præmie- og Kapskydningen paa Ovnehøj maatte derimod afbrydes tidligt paa Eftermiddagen, da Skiverne regnede fuldstændigt fra hverandre, og Opholdet i Markørgravene blev utaaleligt. Skydningen blev saa afsluttet den næstfølgende Søndag.

Regnvejret gik ogsaa i høj Grad ud over Besøget, der ellers tegnede til at blive meget stort; de lange Ekstratog, der om Morgenen kom ind fra alle Sider, medførte

flere Festdeltagere end nogen Sinde før, og Skyttetoget gennem Byen var det største, der endnu har været set. Men den stadige Regn, der begyndte op paa Formiddagen, afholdt overordenlig mange af Egnens Folk i at komme til Byen.

Dette, sammen med den kostbare Omskydning, bevirkede et meget betydeligt Underskud. Bortset herfra var Festen alligevel særdeles vellykket. De internationale Kongressister, der i et Antal af 200 ved Middagstid ankom fra Odense med et Ekstratog og efter en Frokost i Christiansminde kørte til Festen i Høje Bøge, var i høj Grad imponeret af det Skue, der her mødte dem. Paa tre Gymnastikgulve saas samtidigt tre store Gymnastikhold, trods de vaade Brædder udførende deres Øvelser med Sikkerhed og Kraft, paa de terrasseformige Skraaninger 7—8000 Tilskuere interesseret følgende Opvisningen, over hele Pladsen Masser af Skyttefaner, Dannebrogsglag og Vimpler.

Trods Regnvejret gennemførte de 32 Mandshold og de 3 Kvindehold deres Fremstilling punktligt efter Programmet, og de fremmede Gæster, hvoraf mange fremragende Gymnastikkyndige fra forskellige europæiske Lande, udtalte i de mest overstrømmende Ord deres Beundring for, hvad de her havde set; først, at der fra et enkelt Amt kunde møde over 1000 Gymnaster og 7—8000 Tilskuere til Fest i et Vejr som dette, og dernæst over selve Gymnastikken. Det faldt meget vanskeligt at faa dem til at tro, at disse raske og smidige Gymnaster var almindelige Bønderkarle, som til daglig Brug var fuldt optagne af legemligt Arbejde.

Efter Kredsforestillingen fulgte et Par Festopvisninger. Først mødte et Hold udvalgte Gymnaster, det saakaldte *Dresden-Hold*, som under Ledelse af Jens Ovesen skulde repræsentere den danske Gymnastik ved den hygiejniske Kongres i Dresden, og som her fik Lejlighed til at vise,

at de vilde blive et Danmark fuldtud værdigt Repræsentationshold. Dernæst 32 unge *Stockholmere*, der under Ledelse af Kamrér Sixten Andersson gav en yderst elegant og stilfuld Fremstilling af svensk Gymnastik i al dens Renhed og Skønhed. Begge Festhold modtoges med begejstret Bifald, og da Gymnastikudvalgets Formand, Red. Egebjerg, efter endt Fremstilling udbragte et Leve for de svenske Gæster med Tak for deres ærefulde Besøg, sluttede den store Forsamling sig med rungende Hurraer til denne Tak. Svenskernes Fører kvitterede straks med et Leve for Svendborg Amtsskytteforening, hvorpaa dennes Formand, Pastor Clausen, rettede en Tak til de fremmede Kongressister.

Festens Taler indledes af Pastor *Clausen* med et Leve for Danmark og dets Konge. Derefter talte de danske Skytteforeningers Formand, Konsejlspræsident og Forsvarsminister *Kl. Berntsen*, for Skyttesagen og fhv. Krigsminister, Generalmajor *Madsen* for den danske Ungdom. Fabrikant *Paulus Dreves* fra Stockholm bragte derefter en Hilsen fra Sverige, idet han i flammende Ord opfordrede til at sætte Fædrelandskærligheden over alle politiske Partihensyn: „Vi, som véd, hvilken Styrke der ligger i et Folks Sammenhold om et stort Maal, maa ogsaa være klar over, at alle politiske Partiinteresser maa vige for dette Maal. Kom i Hu, at den, der skal træde ind i Skytternes Rækker, har et stort og herligt Maal: Fædrelandets Forsvar. Lad os kun sige: Sverige for Svenskerne, Norge for Normændene og Danmark for Danskerne, men i broderlig Forening, Skulder mod Skulder, thi da er vi de stærke“. Med stormende Bifald besvarede Forsamlingen den ildfulde Tale.

Dagen sluttede med en Fests spisning, ved hvilken der blev holdt en Række korte Taler, bl. a. for de svenske Gæster og for Akademisk Skytteforening, hvorfra en Sektion om Eftermiddagen havde givet en Rekyl-opvisning paa Skydepladsen. Da Svenskerne, som Natten

forud havde været indkvarteret paa Vejstrupegnen, brød op for at komme med Toget til Odense, fik de som en smuk Afskedshilsen: „Ur svenska hjertans djup“.

I Dagens Gymnastikstævne blev Førsteprisen: Vandrepokalen og Voltigerhesten, denne Gang vundet af Gislevkredsen under Ledelse af Delingsfører Oluf Nielsen. I Kreds-Kapskydningen sejrede Ollerup, og i den næste Søndag afsluttede Præmieskydning Jul. Lehrmann, Jordløse.

Havde denne Amtsskyttefest end — paa Grund af Vejret — forskellige Vanskeligheder at trækkes med, saa blev dens Forløb dog saaledes, at den kan indlemmes i Foreningens ærefulde Minder. Og mer end nogen tidligere bidrog den til — ogsaa uden for vore egne Landegrænser — at kaste Glans over det Arbejde, der gøres i Svendborg Amtsskytteforening. Som et Vidnesbyrd derom skal sluttelig anføres et Uddrag af en Beretning af Dr. *Philippe Thissie* i det franske Tidsskrift „Revue des jeux scolaires“ om Kongressens Besøg ved „la Fête de gymnastique de la Société de Tir du baillage de Svendborg“:

Efter Banketten i Christiansminde førte en Dampbaad os til Svendborg Havn, hvorfra vi kørte til Festpladsen i Høje Bøge. Denne danner et naturligt Stadion, omgivet af skovklædte Skraaninger, hvorfra 11000 Tilskuere interesseret fulgte Gymnastikfremstillingen. Alene fra Svendborg Amtsskytteforening var der mødt 1000 Bonde-Gymnastikere, tildels udgaaede fra Folkehøjskoler, alle ledede af deres egne Førere, Bønder som de selv. Jeg véd ikke, hvad jeg skal beundre mest: disse unge Bønders Kraft og Disciplin, den store Tilskuerskares, ikke mindst Kvindernes Interesse og hele Panoramaets Skønhed eller den patriotiske Stemning, der gav sig Udslag i denne imponerende Villieudfoldelse . . .

Sangen indtager en fremragende Plads i de legemlige Øvelser. Folkeopdragelsen har her naaet en saadan Højde, at hele Forsamlingen sammen med Gymnasterne istemte Red. Egebjergs patriotiske Sang „Danmark“, hvis

Rytme skanderer Marchtakten. Det var storartet: 11,000 Mennesker af fuldt Bryst lovprisende Fædrelandet i Sangen (af den franske Doktor gengivet i en udmærket Prosa-Oversættelse):

Vidt over Verden Danmarks Navn
svang sig engang, saa af alle det kendtes,
lyste om Land fra den blussende Bavn,
som mod nordiske Vikinger tændtes.
Riger sig danner dér, hvor Normanner
planter i fremmed Jord deres Banner.
Selv over Bretlands Øer var strakt
Kongesceptret med ubunden Magt
fra det stolte, det mægtige Danmark.

Blegnet forlængst er Fortids Glans,
lever endnu kun i Saga og Kvæde,
nu kun som Spurven i Tranernes Dans
kan vort Folk blandt de mægtige træde.
Stækket er Vingen, sløvet er Klingen,
Danskernes Vaaben frygter nu ingen.
Ofte og tungt vi føle maa,
at vi hører nu kun til de smaa,
vi det lille, det fattige Danmark.

Klinge dog skal som Haabets Bud:
Lykke og Storhed er ikke det samme;
end kan der skyde de skønneste Skud
af den gamle, men livsfriske Stamme.
Blot vi kan lære *sammen* at bære,
føle som *vor* vort Fædrelands Ære,
hjælpes at bygge det fælles Hjem —
da skal engang stige blomstrende frem
et forynget, et lykkeligt Danmark.

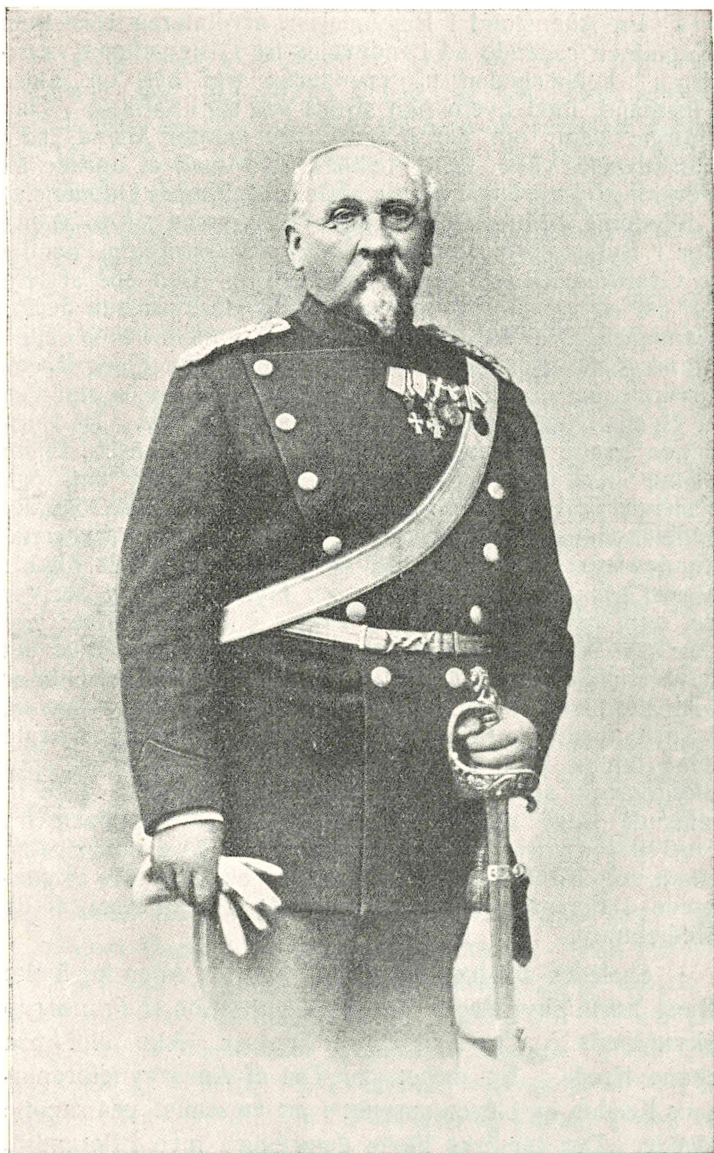
Derfor vi øver Fod og Haand,
skærper vort Blik, naar vi mødes paa Banen,
hærder vor Villie og frisker vor Aand,
naar vi fylkes i Flok under Fanen.
Idrætters Dyrkning, Livsmodets Styrkning —
deri er Haab om Gry efter Mørkning.
Ungdom med Rankhed i Krop som i Sind,
rustet og rede, saa *alt* sættes ind —
det er Vejen til Fremtidens Danmark!

Ledende Mænd.

Selv den største Sag i Verden kan ikke bane sig Vej ved egen Hjælp alene. Enhver Sag, stor eller liden, kræver *Personer* med Villie til at træde i dens Tjeneste, med Evne til at bære den frem. Og hvorledes dens Skæbne bliver, om den naar at trænge igennem, og hvordan den i det hele taget udvikler sig, det afhænger i meget høj Grad af, hvordan de Personer er, der er dens Bærere. En god Sag er ofte bleven forkludret af daarlige Talsmænd. Det har da været en Lykke for Skyttesagen i Svendborg Amt, at den i saa rigt Maal har fundet modtagelige Sind og varme Hjerter hos de bedste Mænd og de bedste Kvinder, at der saavel for det heles som for de enkelte Egenes Vedkommende til enhver Tid har været Personligheder, der med Lyst og Iver stillede deres Evner i den Sags Tjeneste, og som var i Besiddelse netop af de Evner, som tiltrængtes, for at vække Interessen, hvor den slumrede, for at holde i god Gænge, hvad der var godt begyndt.

Det er ikke min Mening her at opregne alle disse Skyttesagens Bærere. De allerfleste af dem er i Forvejen nævnt under Omtalen af de enkelte Kredse. Her skal kun ganske kort nævnes nogle af de Mænd, der i det store har været Banebrydere eller Førere for Svendborg Amtsskytteforening. Heller ikke er det Meningen at skrive *deres* Biografi. Jeg skal kun forsøge i korte Træk at tegne et lille Billede af dem, saaledes som jeg har opfattet dem, en kort Tekst til de Portrætter, der er gengivne i dette Festskrift.

Det første Navn, der da maa nævnes, er



Edv. Nielsen.

En Aftenstund i Begyndelsen af Vinteren 1865 kom Kaptajnen gaaende ad Landevejen fra Gislev efter Kværndrup. I Nærheden af Trunderup traf han en ældre Husmand, med hvem han straks gav sig i Samtale. Han spurgte ham, om der i Trunderup fandtes Mænd, som han troede vilde være behjælpelige med at oprette en Forening, der vilde tage sig af de unge Karles Uddannelse i Skydning. Husmanden kunde kun tænke sig to Mænd der i Byen, som interesserede sig for Skydning, nemlig to Gaardmænd, som var ivrige Jægere. Den ene af dem var nu en gammel Mand, og Husmanden raadede derfor Kaptajnen til at henvende sig til den anden. Hos denne Mand (Gaardejer *Jens Hansen*) fandtes den Gang Byens Friskole, og da det var en Lørdag Aften, var en stor Del af Byens Ungdom samlet i Friskolen til Møde. Da Kaptajnen havde forebragt sit Ærinde for Jens Hansen, fulgte denne ham ind i Skolestuen, og dér holdt han paa staaende Fod et Foredrag om Skyttesagen. Han omtalte Riffelskydningen; han udviklede tillige, at nogen Eksercits kunde være nødvendig for Ordens og Anstands Skyld; tilsidst gav han sig til at tale om Gymnastik, og det var da, som om der kom mere Varme i hans Stemme; om det saa ikke var andet end at springe Buk, kunde det have sin Betydning i Retning af at sætte Liv og Humør i Ungdommen, sagde han. Efter Foredraget gav han sig i Snak med de tilstedeværende unge Karle og spurgte dem, om de ikke kunde have Lyst til at træde ind i en Skyttekreds som den, han tænkte at oprette. I de to følgende Dage maatte Jens Hansen følge Kaptajnen fra Hus til Hus, fra Gaard til Gaard, hele Kværndrup Sogn rundt, og Udbyttet af dette Arbejde blev, at 17. Skyttekreds i Foraaret 1866 stod dannet med et Antal af 81 Medlemmer.

Saaledes skildrer en af dem, der hin Aften for første Gang hørte Skyttesagen nævne, Oprettelsen af Trunderup Skyttekreds. Og Skildringen passer ikke blot paa denne Kreds. En meget stor Del af Amtsskytteforeningens Kredse er blevet oprettet i alt væsenligt paa samme Maade. Det var ikke blot i dette Sogn, men i det meste af Amtet, at Kaptajn *Edv. Nielsen* i Vinteren 1865—66 gik fra Hus til Hus, fra Gaard til Gaard, for at vække

Folks Interesse for Sagen. Man forstaar, at han selv har været fyldt af brændende Iver for den. Og naar Kredsene saa rask skød i Vejret, og naar Tilslutningen overalt blev saa stor, da var det først og fremmest denne ene Mands Iver, der bar Æren derfor. Og Iveren kønnes ikke i de følgende Aar. Utallige var de Rejser, Kaptajn Nielsen foretog i disse Aar, utallige de Møder, han holdt for Skyttesagens Skyld. Den var hans ét og alt, hans „kære, eneste Barn“, som han selv har udtrykt sig. Og netop fordi Skytteforeningen for ham gik fremfor alt, kunde Sammenholdet bevares gennem de mange Aar, hvor dybe og stærke Modsætninger der end allerede fra første Færd var til Stede. Hensynet til denne Sag satte ham i Stand til at tilsidesætte personlige Ønsker, at bøje sig, give efter og slaa af paa mangfoldige Omraader, hvor det sikkert kun er sket med megen Overvindelse. Og Følelsen af, at Skyttesagen virkelig for ham var den alt andet beherskende Hovedsag, bragte ogsaa Mænd, der ellers paa andre Omraader stod som hans Modstandere, til at tage større Hensyn til ham, finde sig sig i mere fra hans Side, end de vilde have gjort overfor nogen anden. Derfor kunde man se det for mange uforstaaelige Særsyn, at han i en lang Aarrække og i en ellers stærkt bevæget politisk Tid kunde staa som Leder af en Forening, hvis aldeles overvejende Flertal i politisk Henseende var hans afgjorte Modstandere. Folk, der stod Skyttesagen mere fjernt, gjorde tit Ophævelser over, at vi beholdt Kaptajn Nielsen som Formand. Men blandt dem, der med virkelig Kærlighed sluttede sig til Skytteforeningen, var der næppe en eneste, der for Alvor har tænkt paa at kaste ham af politiske Grunde. Kun en enkelt Gang, i 1875, var Politikken nærved at drive en splittende Kile ind mellem Foreningen og Kaptajn Nielsen. Han forsøgte for en Gangs Skyld at stille noget Sagen uvedkommende i Forgrunden, men dette enkelte Forsøg blev saa eftertrykkelig tilbagevist, at det ikke blev gentaget.

Og det skal siges, at efter den Tid forsøgte Kaptajn Nielsen aldrig, mens han stod som Amtsskytteforeningens Formand, at benytte Skytteforeningen til Fremme af andre Øjemed. Hans Stilling i Svendborg Amtsskytteforening havde — som der med et ikke ueffent Billede er sagt — en vis Lighed med en god konstitutionel Konges overfor et livligt Folk. I Reglen fik Folket sin Villie, og Chefen var paa Sagens Vegne glad ved, at det hele gik saa godt, om end det ikke altid gik efter hans Hoved. Men paa den anden Side kunde Folket ogsaa strække sig langt i Imødekommenhed overfor hans Ønsker.

Hvordan dette sjældne, næsten patriarkalske Forhold kunde blive brudt saa brat og saa skarpt, som Tilfældet blev, vil for de fleste staa som en uløselig psykologisk Gaade, især naar henses til Kaptajn Niensens Stilling paa Generalforsamlingen i Kværndrup en Maaned før det afgørende Brud. Efter at Baandet var blevet overhugget, var det mindre uforstaaeligt, at han kunde stille sig overfor sin gamle Forening, som han gjorde det senere. Det Spørgsmaal skal imidlertid ikke klares paa dette Sted. Jeg har her kun villet dvæle ved den Tid, da Kaptajn Nielsen og Amtsskytteforeningen arbejdede sammen, og for dette Samarbejde vil enhver Ven af Skytteforeningen altid — hvad der end siden er kommet mellem — mindes ham med uskrømtet Taknemlighed.

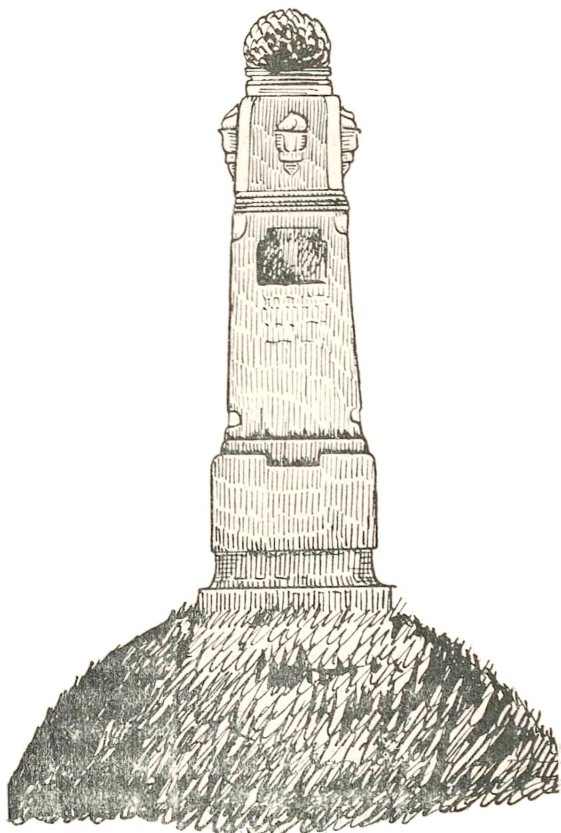
Om Edv. Nielsen iøvrigt endnu kun nogle faa Notitser. Han fødtes i Odense den 17. April 1824, meldte sig i April 1848 som Frivillig ved det af daværende Kaptajn Wørishøffer kommanderede 1. Kompagni af 5. Bataillon, deltog med megen Hæder i hele Felttøget, forfremmedes til Løjtnant, blev saaret ved Isted og derefter — den 6. Oktober 1850 — tildelt Dannebrogordenens Ridderkors af Kong Frederik den Syvende. Han deltog ogsaa i Krigen 1864. Som Kompagnichef var det derefter, han ved sin utrættelige Iver rejste Skyttesagen

i Svendborg Amt. Som Anerkendelse af hans Virksomhed i denne Sag hædredes han med Fortjenstmedaillen i Guld (den 9. Oktober 1878). Da han var falden for Aldersgrænsen, blev han paa det varmeste anbefalet til Ansættelse som Chef for 35. Bataillon, bl. a. af Generalerne Wørishøffer, Max Müller og Wilster. Han fik dog ikke Pladsen. Først efter 1885 blev han udnævnt til Oberstløjtnant.

Bruddet med hans gamle Forening gik ham meget nær til Hjerter og fyldte ham med Bitterhed. Denne tiltog, da hans Helbred svækkedes, saa han ikke længere havde Kræfter til at arbejde som før. Han vilde være ene om Ledelsen af „Svendborg Amts nye Skytteforening“, som han fik oprettet straks efter Bruddet i 1885, og efterhaanden som hans Kræfter tog af, mærkedes det føleligt i Foreningens Arbejde. Sin Kærlighed til Skyttesagen bevarede han dog usvækket til det sidste. Selv kunde han ikke bevæge sig til at være med til den Sammenlutning, hvorom Ønsket blev stedse mere levende i begge Foreninger. Og da dette Ønske voksede sig saa stærkt, at det gav sig Udtryk i Handling, trak Edv. Nielsen sig tilbage og overlod til andre at ordne den nye Skytteforenings Sager. Syg og nedbrudt rejste han til København, hvor han tog Ophold paa Sygehjemmet. Lykkeligvis kom det til en Forsoning, inden han døde. Da den nye Skytteforenings Sager var gjort op, viste der sig at være en Beholdning paa ca. 700 Kr., hvoraf det besluttedes at skænke dens gamle Formand de 400. Da denne Gave blev overrakt ham, blev han meget bevæget. Straks troede han, at det var galt fat med Regnskabet, men da Gavebrevet blev oplæst for ham, var det, som al den gamle Bitterhed med ét svandt bort; den mørke Sky, der saa længe havde svævet over hans kæreste Livsværk, var dermed forsvunden. Saavel de 400 Kr. som det meste af, hvad han iøvrigt ejede, skænkede han til nationale Formaal i Sønderjylland.

Hans sidste Aar var trange. Baade de legemlige og de aandelige Kræfter ebbede mere og mere ud. Men Kærligheden til Danmark og den danske Sag forlod ham aldrig. Da det stundede mod Døden, bad han om og fik et lille Dannebrogflag, som han daglig laa med i Haanden. Han døde den 9. April 1899 og blev begravet paa Garnisons Kirkegaard i København.

Den Bitterhed, Edv. Nielsen i de første Aar efter Bruddet havde næret mod sin gamle Forening, blev ikke gengældt af denne. Tværtimod blev han personligt mindet



Edv. Niensens Mindesmærke.

med Venlighed, og ved forskellige Lejligheder gav det sig smukke Udtryk. Det faldt da ogsaa ganske naturligt og fandt enstemmig Tilslutning, da Tanken om at rejse ham et Mindesmærke fremkom efter hans Død. I Erkendelse af den Betydning, han havde haft for hele Skyttesagen, gaves der for dennes Venner Landet over Lejlighed til at yde deres Bidrag, og saavel fra Foreninger som fra enkelte Skyttesagsvenner blev saadanne ydet. Det væsenligste Bidrag kom dog fra Svendborg Amtsskytteforening. Der var nogen Uenighed om, hvor Mindesmærket rettest skulde staa, om det skulde være i Nyborg, hvor Edv. Nielsen havde boet i de mange Aar, eller i *Kværndrup*, Samlingsstedet for Foreningens første store Fester og for dens Generalforsamlinger i en Aarrække. Den overvejende Stemning samlede sig dog om Kværndrup, og her — paa en Plads, skænket af Grev Ahlefeldt-Laurvig-Bille, Egeskov — afslørede da den 29. Oktober 1906 det smukke og anselige Mindesmærke, der var udført af Billedhugger *Sigfred Wagner* (Stenhuggerarbejdet og Opstillingen af Stenhugger L. Poulsen, Brahetrolleborg.) Mindesmærket bestaar af en høj Støtte af lys Granit med en Bronze-Egekrans foroven og paa Forsiden ud imod Korsvejen en Broncemedaille med Edv. Niensens Portræt (efter et Billede fra 1864); derunder er indhugget hans Navn og Indskriften:

Fædrelandets fuldtro Søn
Skyttesagens ihærdige Forkæmper

Mindesmærket kostede ialt 2360 Kr.

Ved Afsløringshøjtideligheden var der samlet en betydelig Skare omkring Mindesmærket. Amtsskytteforeningens Formand, *Jørg. Pedersen*, Egebjerg, holdt Afsløringstalen, i hvilken han fremdrog forskellige Træk fra sit mangeaarige Samarbejde med Edv. Nielsen og i varme Ord mindedes dennes ihærdige og opofrende Arbejde for Skyttesagen som dansk Ungdomssag. Han gav, hvad

han havde, og gav det helt og rundeligt, det største, der kan siges om en Mand. Hans store Maal var: Ungdommens Dygtiggørelse i alt godt dansk. Nu er det let at vandre paa den Vej i Sammenligning med de Tider, da han under strenge Vilkaar banede Vej for Sagen. Men for os er Sagen og Manden knyttet uadskilleligt sammen. Og naar Skytter fra hele Landet har samlet sig om at rejse denne Støtte, da staar den som et Vidne om, at vi altid med Tak og Ære vil mindes den Mand, der først rejste Sagen.

Efter Afsløringen rykkede Forsamlingen hen i Kværndrup Forsamlingshus, hvor Amtsskytteforeningens Næstformand, Pastor *Clausen*, holdt en varmtfølt Mindetale, hvori han særlig fremhævede den dybe, brændende Fædrelandskærlighed, som var det bærende for Edv. Nielsen, og som var Drivkraften i hans store Arbejde for den Sag, der i Ordets egenlige Forstand var hans Livssag.

Jørg. Pedersen rettede en Tak til alle, der havde bidraget til Mindesmærket: Billedhugger Wagner og Stenhugger Poulsen, Grev Ahlefeldt-Bille, der havde skænket Grunden, Mændene fra Kværndrup og Trunderup, der havde sat Pladsen saa smukt i Stand, og Svendborg Amtsraad, der havde overtaget Fredningen.

Formanden for de danske Skytteforeningers Forretningsudvalg, Oberst *Meyer*, understregede de Ord, der var sagt i Afsløringstalen: at Edv. Niensens Minde hædredes bedst ved at fortsætte hans Arbejde. Dette havde Svendborg Amtsskytteforening gjort ved i de tyve Aar, der var gaaet, siden Edv. Nielsen traadte fra, at fordoble sit Medlemsantal og stedse bevare den samme gode Aand.

Efter endnu et Par korte Taler takkede Snedkermester *Fritz Nielsen*, Odense, sluttelig i faa, bevægede Ord for den Hæder, der var vist hans Broders Minde.

Ved en afsluttende Fællesspisning blev der holdt en

Række korte Taler — bl. a. af Oberst *Krøyer*, der i hjertelige Ord takkede for den Glæde, man havde beredt ham ved at indbyde ham til denne Mindefest for hans gamle Ven og Medarbejder —, Generalmajor *Madsen*, Amtmand, Baron *Wedell-Wedellsborg*, Formanden for Gl. Roskilde Amtsskytteforening, Gdr. *L. P. Eliassen*, Amdsraadsmedlem, Forpagter *R. Christiansen*, Pastor *Clausen* o. fl.

— Paa værdig Maade havde saaledes Svendborg Amtsskytteforening hædret sin Stifters Minde. Det prægtige Mindesmærke, der tog sig særlig smukt ud, saa længe det havde den frie, aabne Mark til Baggrund, er siden blevet skæmmet en Del ved, at der klods op ad det er bygget et Par Huse, som langtfra danner en stilfuld Omramning. Men selve Mindestenen staar — som *Jørg. Pedersen* udtalte i Afsløringstalen — plantet dybt i den fædrene Jord, Edv. Nielsen elskede saa højt, pegende op imod Himlen og mænnende Efterslægten til at hædre hans Minde paa den bedste Maade, det kan ske: ved at fortsætte hans Arbejde i samme trofaste Kærlighed til Skyttesagen.

Den næste Mand, der skal omtales i denne Forbindelse, er Edv. Niensens trofaste Medarbejder i en lang Aarrække,

C. F. Krøyer.

Det er kun lidet, jeg kan meddele om Oberst *Krøyer*. Han er født d. 4. Juli 1828. Ligesom



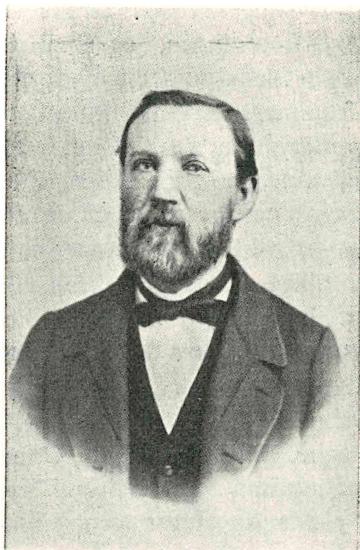
Edv. Nielsen meldte han sig som Frivillig i 1848, avancerede til Løjtnant og fik som Anerkendelse af dygtig Krigerdaad Ridderkorset den 25. November 1850. Den 30. April 1869 valgtes han til Medlem af Forretningsudvalget for Svendborg Amtsskytteforening og fungerede som dettes Kasserer indtil 1885, da han udnævntes til Oberstløjtn. og Chef for den i Ringsted garnisonerende Forstærkningsbataillon, og som Følge deraf maatte forlade Amtet. Det kan siges om ham, at han under disse 16 Aars utrættelige Virksomhed for Skyttesagen vandt flere Venner indenfor Skytteforeningen, end maaske nogen anden Mand, og vist ikke en eneste Uven. Hans hele jævne bramfri, besindige og dog bestemte Optræden var særlig paa sin Plads i urolige Tider. Naar en eller anden Debat truede med at blive lidenskabelig, havde han en sjælden Evne til at bringe Ro i Sindene, bringe de modstridende Parter til at mødes i et fælles Arbejde for den fælles Sag. Han var ikke af dem, der gjorde sig Umage for at blive bemærket, men hans stilfærdige, dygtige Virksomhed har haft mere Betydning for Skyttesagens Fremme, end maaske ret mange anede, navnlig i Retning af at bringe godt Samarbejde i Stand mellem forskelligartede Kræfter.

Efter at have taget sin Afsked fra Militærtjenesten, udnævntes han til Oberst og var i nogle Aar Udskrivningschef paa Sjælland, men flyttede saa tilbage til Nyborg hvor den gamle Officer siden har nydt en velfortjent Hviletid. At han endnu mindes med venlige Følelser i Svendborg Amtsskytteforening, modtog han et levende Indtryk af, da han som Foreningens Æresgæst var til Stede ved Afsløringen af Edv. Nielsens Mindesmærke i Kværndrup 1906.

— Blandt Skytteforeningens virksomste og ihærdigste Kræfter i dens første Aar maa ogsaa nævnes den djærve Sønderjyde

Kristian Appel.

Han fødtes den 19. Juni 1836. 1856 tog han Skolelærereksamen fra Jellinge Seminarium, var en kort Tid Huslærer paa Grejs Klædefabrik, blev den 16. September Hjælpe- lærer i Ryslinge og den 1. Maj 1858 Fri- skolelærersamme Sted. Her virkede han, ind- til han den 1. Oktober 1899 overtog Inspek-



tørpladsen ved Lyngby Landbrugsskole, dog med en kort Afbrydelse, idet han som Frivillig i 5. Regiment deltog i Krigen 1864; han tjente sig hurtigt op til Korporal, blev taget til Fange, men som Nordslesviger atter frigivet. 1892 overtog han Efterskolen i Holsted, og her døde han den 10. December 1896.

Da Skytteforeningstanken kom frem i Svendborg Amt, var Appel en af de første, der sluttede sig til den, og en af dem, der gjorde det med størst Varme og størst Energi. Levende opfyldt af Tanken om snart at vinde det Land tilbage, som han havde været med at kæmpe for i 1864, greb han med Glæde det Middel, der her blev budt, til Opdragelse af en *krigersk* Ungdom. Der er næppe nogen Tvivl om, at det for Appel, mere end for ret mange andre, var Hovedsagen at faa de Unge givet denne krigerske Opdragelse ved gennem Uddannelse i Skydning, Gymnastik og Vaabenbrug at faa dem hærdede og forberedte til Indtrædelse i Hæren. Og han tog fat paa Opgaven med usædvanlig Kraft og Udholdenhed.

Naar Ryslinge-kredsen straks vandt en saa fremtrædende Plads i Foreningen, og naar den i saa mange Aar hævdede sin Plads som en af de første, da skyldtes det først og fremmest Appels ildnende, energiske Ledelse. Og hans Betydning rakte langt ud over hans egen Kreds. I mange Aar stod han som Formand for 1. Hovedkreds og styrede Sagerne med en Myndighed, der undertiden var nær ved at gaa over sine Grænser og tit stødte an, men tillige med en aldeles ubestridelig Dygtighed. Og skønt han aldrig har haft Sæde i Foreningens Forretningsudvalg, udøvede han gennem mange Aar en større Indflydelse paa hele Foreningens Styrelse end noget af Udvalgsmedlemmerne, Edv. Nielsen og Krøyer alene undtagne. Appel var tit i Opposition og vakte tit Opposition, og han lagde aldrig Fingrene imellem, hvad enten det gjaldt en Debat paa en Generalforsamling eller en Lektion paa Øvelsespladsen. Men enten man var enig med ham eller ej, enten man billigede eller misbilligede hans Fremgangsmaade, saa fik man Respekt for den Kraft, der altid var Særkendet for, hvad han tog fat paa, og Sympati for den Varme, hvormed han omfattede Skyttesagen. Alt i alt en sjældent udpræget og helstøbt Repræsentant for Skyttesagen i dens første Skikkelse, en af de Mænd, hvis Navne altid vil blive nævnt blandt de første i Svendborg Amtsskytteforenings Historie.

N. Kr. Andersen

var efter hele sit Naturel en afgjort Modsætning til Appel, men omfattede



Skyttesagen med en ligesaa inderlig Varme. Jeg nævner netop disse to Mænd sammen, fordi de paa en sjælden klar Maade staar som Eksempler paa, hvorledes vidt forskellige Naturer har kunnet mødes i fælles, dygtigt Arbejde for Skyttesagen. Over Andersens ydre Optræden var der ikke Spor af noget som helst kommanderende og myndigt. Mild, stille og beskeden var han i hele sin Færd. Og dog besad han i selve sit Væsens, sin Naturs Finhed en aandelig Myndighed, for hvilken man uvilkaarligt bøjede sig. Jeg kender faa eller ingen Mennesker, der i saa udpræget Grad som han har forstaaet den Kunst at retlede uden bebrejdende Ord, at vække Liv og Munterhed, uden at det et eneste Øjeblik faldt nogen ind at gaa over Stregen. Derfor var Andersen ogsaa særlig paa sin Plads som Formand i den livlige Vejstrupkreds, hvor der til Tider var saa fuldt op af dygtige Kræfter, at den ene let kunde have gaaet den anden i Vejen, hvis der ikke havde været en sikker Haand som Andersens til paa læmpelig Maade at anbringe hver enkelt just paa den Plads, hvor han passede bedst. Og den samme stilfærdigt ordnende Evne lagde han for Dagen overfor større Forhold, i anden Hovedkreds, hvis Formand han gennem en Aarrække var, i selve Amtsskytteforeningen, ved hvis Generalforsamlinger han var en af de med mest Opmærksomhed hørte Talere. Navnlig under de urolige Generalforsamlinger i Sommeren 1885, da han egenlig stod som Flertallets Ordfører, vidste han at klare Sagen i lige Grad bestemt og hensynsfuldt.

Han fødtes i 1844, tog i Tyveaarsalderen Skolelærereksamen fra Jelling Seminarium, var i nogle Aar Lærer paa Marielyst Højskole ved København, kom derpaa til Vejstrup Højskole, hvor han virkede i 20 Aar, til sin Død i Forsommeren 1891.

Han sluttede sig tidligt med Liv og Sjæl til Skyttebevægelsen, fik tidligere end de fleste Øjet opladt for Sagens Betydning som Led i den hele Ungdomsopdragelse

og har baade ved sine kvikke Festtaler og ved hele sin Virksomhed øvet en meget betydelig Indflydelse indenfor Amtsskytteforeningen. Han var, som sagt, i en lang Aarrække Formand for Vejstrup Skyttekreds og for anden Hovedkreds. Efter Bruddet 1885 valgtes han omtrent enstemmigt til Medlem af Forretningsudvalget, men udtraadte igen næste Aar, efter at Udvalgets Antal var indskrænket til tre.

Han døde den 27. Maj 1891. Ved hans Jordefærd den 2. Juni saas blandt den overordenlig talrige Vennekare, der fulgte ham til Jorden, Repræsentanter for alle Omegnens Skyttekredse med florumvundne Skyttefaner.

Jørg. Pedersen

har i mer end Halvdelen af de 50 Aar, Svendborg Amtsskytteforening har bestaaet, været dens Formand. Og han har i alle disse Aar været dens Leder, ikke blot af Navn.

Jørg. Pedersen er en Smedesøn fra Skibet ved Vejle, hvor han fødtes den 27. December 1841. I de første Aar efter Konfirmationen tjente han i en Bondegaard, var derpaa Haandværker, indtil han i 1864 blev Soldat. I selve Kampen kom han vel ikke med, men han prøvede dog adskillige Gange at være paa Vagt ved den vestfynske Kyst. Næste Vinter gennemgik han Underkorporalskolen i København. Efter at have aftjent sin Værnepligt, kom han paa Højskole i Dalum. Og her kom den livlige og modtagelige Ungersvend under en Paavirkning, som blev bestemmende for hele hans senere Udvikling. Han var blandt de mange Unge, hvem Kr. Kold, som han selv udtrykte det, fik „trukket op, saa de aldrig mere gik i Staa“. Det ideelle Livssyn, Jørg. Pedersen her stilledes til Møde med, greb ham saa stærkt, at han kom til at føle det som sin Livsgerning at bringe det videre. Saa blev han Friskolelærer, først en lille Tid i Revninge ved Kerteminde, derefter fra Foraaret 1867 i Egebjerg, hvor



han — med Afbrydelse af en Vinters Højskoleophold — virkede, indtil han for et Par Aar siden trak sig tilbage.

I Aarenes Løb blev der paa mange andre Omraader lagt stærkt Beslag paa Jørg. Pedersens ualmindelige Arbejdskraft. Han blev Sogneraadformand, i en lang Aarrække Formand for Amtets Sogneraadforening, Lægdsmand, Sygekasse- og Brandkasseformand m. m. Skolegerningen var og blev dog hans egenlige. Og her har han gennem de 45 Aar gjort et Arbejde, som de, der har haft den Lykke at sidde paa Skolebænk hos ham, alle Dage vil mindes med den dybeste Taknemlighed. Og han slap ikke sine Elever, fordi de blev konfirmerede. Tværtimod har hans Virksomhed blandt de Unge maaske været af ligesaa stor Betydning som hans Gerning blandt Børnene. Og mange er de, der vil give ham Vidnesbyrdet: Min Barndoms gode Lærer, min Ungdoms Vejleder, min Manddoms Ven.

Hans sjældne Evne til at tage de Unge kom ikke mindst til Udfoldelse i hans Virksomhed i Skytteforeningen. Han havde kun godt og vel faaet Foden indenfor sin Virkekreds i Egebjerg, før han fik oprettet en Skyttekreds, som under hans Ledelse snart vandt Plads blandt Amtets første. Og i en meget lang Aarrække var han Kredens Bærer. Han traadte altid beredvillig tilbage, naar han saa', at der var yngre Kræfter til at løse af, men var ogsaa altid rede til at tage fat paany, naar Arbejdet truede med at gaa i Staa.

Ret hurtigt fik man ogsaa i videre Kredse Øje for, hvilken brugbar Arbejdskraft man her havde faaet. Da 6. Hovedkreds oprettedes, blev han straks valgt til dens Formand, 1879 valgtes han til Revisor i Amtsskytteforeningen, tre Aar efter, den 24. Marts 1882, til Medlem af Forretningsudvalget og atter efter tre Aars Forløb, i Juli 1885, da Kapt. Nielsen udtraadte, til Foreningens Formand. Det var under de vanskeligste Forhold, han

stilledes paa denne Post. Men det er ikke for meget sagt, at det mer end nogen anden Enkeltmand skyldes Jørg. Pedersen, at Skytteforeningen klarede sig saa godt gennem Krisen, som Tilfældet var, ligesom han havde en meget væsenlig Andel i, at Sammenslutningen i 1895 fuldbyrdedes paa en saa smuk og god Maade. Det faldt da ogsaa som noget ganske selvfølgeligt, at han blev staaende paa Formandspladsen, ogsaa efter Sammenslutningen. Og ikke fra en eneste Side er der i de mange efterfølgende Aar blevet ytret Ønske om en anden Formand. Det var udelukkende i Kraft af hans eget Ønske og intet andet, at han i 1911 — det Aar, da han fyldte 70 — besluttede at trække sig tilbage og trods meget indtrængende Henvendelser fastholdt sin Beslutning herom. Ved sin Tilbagetræden blev han enstemmigt udnævnt til Foreningens Æresmedlem.

Hvad det har haft at betyde for Svendborg Amtsskytteforening, at den gennem 26 Aar har haft samme Mand — og netop *denne* Mand — til Leder, kan vanskeligt vurderes højt nok. Foreningens Vækst og Udvikling under Jørg. Pedersens Ledelse taler bedre end mange Ord om, hvad hans Formandsskab har været værd.

Den officielle Anerkendelse af sit Arbejde i Skytteforeningen fik Jørg. Pedersen den 14. September 1904, da han udnævntes til Ridder af Dannebrog. Han var længe forinden indstillet dertil, men et eller andet Sted synes man at have haft lidt Besvær med Sammenstillingen: „Friskolelærer, Ridder af Dannebrog“. Endelig kom dog Udnævnelserne. Jørg. Pedersen fik Ridderkorset overrakt ved en festlig Sammenkomst af hans nærmeste Medarbejdere i Amtsskytteforeningen. Ved denne Lejlighed blev afsunget nedenstaaende Sang, der gengives her, fordi den i sammentrængt Form giver en *personlig* Karakteristik af Svendborg Amtsskytteforenings gamle Formand.

Støt og sikker, ildfuld med det samme,
 som en ægte Jyde „stærk aa sej“,
 Hjernen klar, men Hjertet Fyr og Flamme,
 altid „modde baad' i Nøj aa Nej“,
 Evne til Begejstrings Glød at tænde
 under fælles Kamp for fælles Sag —
 saadan har vi Manden lært at kende,
 saadan ser vi ham den Dag i Dag.

Ej at synes meget, men at *være*,
 ikke snakke, men faa noget gjort —
 saadant var hans Liv, saadan hans Lære,
 mens han stiledede mod Maalet stort:
 Amtets Ungdom under Fanen samle,
 faa den rigtig varm for Danmarks Sag
 og med Lyst og Evne som de Gamle
 til at kæmpe under Korsets Flag.

Vel er Maalet endnu langtfra naaet;
 tit var Stormen strid og Løbet trangt;
 dog, mens Aar i Arbejd strengt er gaaet,
han holdt Sindet lige ungt og rankt.
 Derfor fylker sig de Unges Skare
 tættere omkring ham Aar for Aar;
 de, som vi, det føler trygt at fare
 ad den Vej, hvor han som Fører gaar.

Med hvad alt er naa't, vi vort: til Lykke!
 bringer da vor Fører og vor Ven
 med det Ønske, at det bedste Stykke
 af hans Vej maa staa tilbage end.
 Hædret, ogsaa udad, nu han sidder;
 siges skal det dog, for det er sandt,
 at for os vor *Formand* stod som *Ridder*,
 længe før han Ridderkorset vandt.

Lars Hansen

valgtes ind i Forretningsudvalget samme Dag som Jørg. Pedersen, er fra samme Egn som denne, og de to Jyder har i Fællesskab udført et Arbejde, som ikke vil blive glemt i den fynske Amtsskytteforening, de har staaet i Spidsen for i mer end et kvart Aarhundrede. Lars Hansen staar jo for øvrigt endnu — efter 32 Aars Virksomhed i



Forretningsudvalget — som Foreningens Regnskabsfører, saa han burde maaske snarere nævnes blandt de nuværende end blandt de forhenværende Ledere. Som den eneste blandt disse, der endnu gør Tjeneste, finder jeg dog naturligt at omtale ham i nær Tilknytning til Jørg. Pedersen.

Lars Hansen er Søn af en Gaardejer i Jelling, hvor han fødtes den 9. Januar 1848. 1868 tog han Skolelærereksamen fra Jelling Seminarium, blev straks derefter Privatlærer i Lundeberg paa Fyn, hvor han virkede i halvandet Aar, var i de følgende halvandet Aar Soldat og hjemsendtes som Korporal. 1871 blev han Lærer ved Gravvænge Friskole, Brudager Sogn, og udførte her gennem en Aarrække et saa udmærket Arbejde, at det i lige Grad vakte Sorg hos hans Skolebørn og deres Forældre, da han i April 1895 opgav Skolegerningen og flyttede til Svendborg for at overtage Stillingen som Bogholder, senere Kasserer ved Landbosparekassen.

Baade i Jelling og senere i Vejstrupkredsen havde han været ivrig Skytte. Kort efter at han var kommen til Gravvænge, blev han Delingsfører for Brudagerkredsen, hvis Gymnastik under hans dygtige Ledelse tog et saadant Opsving, at Kredsen baade ved Amtsfesterne 1876 og 1880 og ved en Række Hovedkredsfester stod som den første. Ved Amtsskyttefesten i Ringe 1876 fik han af Kapt. Nielsen overrakt et Lommeur som „Foreningens Ærespræmie til dens flinkeste Delingsfører“.

Ved Generalforsamlingen den 24. Marts 1882 valgtes han ind i Forretningsudvalget, og efter Adskillelsen i 1885 valgtes han til Amtsskytteforeningens Regnskabsfører og Kasserer, en Post, som han siden uafbrudt har udfyldt med en saadan Punktlighed og Orden, at sikkert ingen tænker paa at faa den besat med nogen anden, saa længe Lars Hansen er at formaa til at beholde den.

Ved Siden af dette store og i høj Grad opofrende Arbejde har han bestandigt været en udmærket Medhjælper i Foreningens hele Ledelse og tillige udfoldet en fortjenstfuld Virksomhed som Gymnastikdommer ved alle Amtsfester og de fleste Hovedkredsfester.

Efter Jørg. Pedersens Fratræden staar Lars Hansen nu som Bestyrelsens Senior, baade i Alder og Anciennitet, og ved sin Personlighed saavel som ved sit Arbejde danner han en solid Borgen for, at Svendborg Amtsskytteforening fortsætter sin Udvikling paa den gode gamle Grund.

Jens Jensen Aadal

hører til Amtsskytteforeningens første Hold. Han er født den 4. April 1849 i Trunderup, Kværndrup Sogn, Søn af daværende Folketingsmand, senere Landstingsmand Jens Jensen, og voksede op i et udmærket Hjem og en livlig, aandsvaagen Kreds. Det faldt derfor ganske af sig selv, at han med Liv og Sjæl sluttede sig til Skyttebevægelsen, saa snart den holdt sit Indtog, og allerede

fra den næste Kværndrupfest nævnes Folketingsmand Jens Jensens tre Sønner med særlig Hæder.

Efter at have aftjent sin Værnepligt ved 2. Dragonregiment, hvorfra han vendte hjem som Underkorporal, blev han Delingsfører i Trunderupkredsen, som



i disse Aar vandt Ry, navnlig for sine glimrende Vaabenøvelser. De ældre kan endnu blive opildnede, naar de mindes hans Lektioner og Kontraer i Hugning og Floretfægtning. Jeg har selv et Indtryk deraf fra den første Amtsskyttefest, hvor jeg deltog som Skytte, ved Ringe 1876. Under den Kapprøve, som den Gang var et fast Led i Idrætopvisningen, spurgte en Nyborger i en noget overlegen Tone, om der ikke var en „Bondeskytte“, som turde

møde ham i en Kontra-Hugning. Jens Jensen Aadal meldte sig, og næppe havde Klingerne krydset hinanden, før Nyborgeren fik en Dybterts, der bed igennem. Fornærmet sænkede han Klingens og erklærede, at hans Modstander ikke huggede korrekt. „Jo“, sagde Chefen for fynske Brigade, General Bauditz, der stod som interesseret Tilskuer, „Huggene er minsandten korrekte nok, bare Paraderne svarede dertil; klø De kun paa, min unge Ven!“ Saa blev der taget fat paany. Jeg var selv naaet saa vidt i Hugning, at jeg kunde nyde, om end ikke fuldt ud vurdere den Færdighed, hvormed Jens Aadal

førte sin Klinge. Men endnu efter 38 Aars Forløb staa den hele Scene lyslevende for mig: Aadals Hug faldende saa lynsnart efter hinanden, at Nyborgeren næppe kunde naa at raabe „Av“, før det næste faldt paa et ømt Sted, *Kristian Appel* staaende ved Siden, formeligt gnidende sig i Hænderne af Henrykkelse, indtil Kampen afsluttedes med et Armhug, saa Nyborgeren tabte Klinge og var ude af Stand til at samle den op. Efter Kampen maatte den haardt medtagne Nyborger, der næppe oftere udfordrede en Bondeskytte, have sine Vunder forbundne, men i de Dage tog man det forøvrigt ikke saa nøje med en Rift, der snarere betragtedes som noget selvfølgerigt, naar Vaabnede krydsedes. Ogsaa ved næste Amtsfest, ved Bjørnemose 1880, vandt Jens Aadal mægtigt Ry ved at besejre en militær Gymnastiklærer i Floretfægtning. Han havde gaaet i en fortrinlig Skole hos gamle Gymnastiklærer Jeppesen fra Nyborg, der var en sand Mester i Vaabenbrug, havde som Dragon yderligere faaet Færdigheden opøvet og blev nu i en Aarrække med Rette regnet for Skytteforeningens „bedste Klinge“. De Egenskaber, som gjorde ham hertil, lagde sig imidlertid for Dagen ogsaa paa andre Omraader. Med et roligt Overblik og en sikker Bedømmelse af Situationen, forenede han en hurtig og energisk Handlekraft. Den fik han ogsaa Brug for, da han i Foraaret 1885 valgtes ind i Forretningsudvalget, netop tidsnok til at faa sin rigelige Part af alle de Besværligheder og hele det Ansvar, der i den nærmest følgende Tid blev lagt paa dette. Men Jensen Aadal viste sig som et udmærket Blad i det Trekløver, der i et bevæget Tidsrum stod for Styret.

Han var Medlem af Forretningsudvalget indtil 1902, da han trak sig tilbage og samtidigt udnævntes til Foreningens første Æresmedlem. Fra November 1885 til 1899 var han tillige et meget virksomt Medlem af de danske Skytteforeningers Overbestyrelse.

Jens Jensen Aadal var oprindelig Landmand, men

maatte af Helbredshensyn opgive det og byggede sig saa et Hus ved Kværndrup. Fra 1898 til 1910 var han Folketingsmand for Bogensekredsen, og ogsaa i hans Rigsdagstid høstede Skyttesagen, der fremdeles ejede hans varmeste Kærlighed, paa mere end et Omraade Gavn af hans Forhandlingsdygtighed. Siden 1911 har han været Formand for Landbosparekassen for Fyn og bor nu i Odense.

Alfred Povlsen

traadte i Amtsskytteforeningens Tjeneste i det bevægede Aar 1885. Han er en Lærersøn fra Randers, f. 10. Novbr. 1852. Saa snart Skyttebevægelsen naaede til Randers, meldte han sig straks ind i det dør oprettede Skyttekorps og deltog i dets Øvelser med en saadan Iver, at han avancerede til Delingsfører. Efter at han i 1869



havde taget den udvidede Realeksamen, søgte han Ministeriet om Tilladelse til at gaa forlods ind i Hæren for at aftjene sin Værnepligt og uddanne sig til Officer, men fik til sin store Skuffelse Afslag. Under den fransk-tyske Krig 1870 gjorde han et nyt forgæves Forsøg paa at komme ind i Hæren. Stødet til, at han nu valgte Højskolegerningen, fik han, efter hvad han selv fortæller, ved et stort Skolemøde i Randers, hvor det kom til et skarpt Sammenstød mellem Højskoleforstanderne Lars Bjørnbak og Jens Nørregaard. Bjørnbak havde talt om Kundskabens Magt, det grundtvigianske Fantasteri,

Forsvarsgalskaben m. m., men blev imødegaaet af Nørregaard med en saadan Kraft, at han øjensynlig selv følte sig som en slagen Mand. „Der gik en Jubel igennem mig“, siger Alfred Povlsen; „thi under Mødet var jeg bleven overtydet om, at Bjørnbak var et Udtryk for det egenlige Bagstræb i vort Land, Selvopgivelsen, og i dens aller farligste, mest bestikkende Klædebon, nemlig det demokratiske“. Under Nørregaards Tale anede han derimod, „at Højskolens Opgave var at hjælpe Menigmand til at faa Del i Livets højeste Goder“.

Det blev nu ogsaa Alfred Povlsens Opgave. Han kom paa Testrup Højskole og forberedte sig derefter i nogle Aar gennem frie Studier i København til at blive Højskolelærer. 1878—85 var han Lærer ved Lyngby Landboskole. 1883 blev hans Broder, Karl Povlsen, Kapellan og to Aar senere Præst for Ryslinge Valgmenighed. Og dette var vel nok medvirkende Aarsag til, at Alfred Povlsen i 1885 blev Forstander for Ryslinge Højskole, som under hans Ledelse er bleven Landets største.

Kort efter sin Ankomst til Ryslinge blev Alfred Povlsen valgt til Formand for 1. Hovedkreds, som efter Kristian Appels Fratræden midlertidigt var bleven ledet af Dyrnlæge P. Jensen, Kværndrup, Gdr. L. Kristensen, Ringe, og Gdr. H. P. Larsen, Espe. Og som saadan virkede han, indtil han fratraadte ved Aarsmødet den 5. Marts 1912. Der blev rettet stærke og enstemmige Opfordringer til ham om at fortsætte, men han fastholdt sin Beslutning om at træde tilbage, og efter hans Anbefaling valgtes derefter Næstformanden, Jens Ovesen, enstemmigt til hans Efterfølger.

I de 26 Aar, Alfred Povlsen stod som Formand for 1. Hovedkreds, bidrog han baade ved sit Ord og ved sin Personlighed mere end nogen anden til, at denne Hovedkreds i egenligste Forstand stedse var den første, ikke blot af Navn. Og i hele Foreningen har han haft sin store Betydning for Skyttesagens Kraft og Anseelse

baade indadtil og udadtil. Baade ved Fester, Aarsmøder og ved andre Lejligheder er det ham, der har talt det afgørende Ord, det, der netop skulde siges i dette Øjeblik, som det ses under andre Afsnit af dette Festskrift.

Det stærkeste Indtryk af Alfred Povlsen fik man, naar han om Morgenens før den aarlige Hovedkreds-fest stod midt i Kredsen af de Hundreder unge Skytter, der var fylket under Fanerne, og i en kort, ildnende Tale altid forstod at tænde Gnisten, saa der i alle Sind uvilkaarligt tændtes Villie til hver især at gøre det yderste i Dagens Kappelstrid.

Som et godt Bidrag til Alfred Povlsens Karakteristik som Skytteforeningsformand gengives i sammentrængt Form den Tale, Jens Ovesen holdt ved den første Hovedkreds-fest efter hans Fratræden:

Forstander Povlsen kom her til Egnen i en urolig og bevæget politisk Tid. Den udmærkede Skyttefører Kristian Appel var gaaet. Han var en Mand, der kunde føre en Klinge som Hovedkredsens første Fægter. Men hvem der husker Forstander Povlsens første Fremtræden, vil mindes ham som en Mand, der kunde føre Ordets Klinge, saa det sved og bed. Jeg mindes endnu en af hans første Skyttetaler, hvori han fortalte om de dvaske Ryper, der sætter sig til Ro og lader sig fyge til af Sneen, indtil Ræven kommer bag paa dem og tager de værgeløse Fugle, der har opgivet sig selv. Men vi Drengene gav ham det Svar tilbage, at saadan vilde vi ikke være. Maaske vi derfor er blevet saa daarlige Arbejdere i den sygelige Humanitets Tjeneste og hører til den Retning, der ikke alene vil bygge, men ogsaa værgе vort Land.

Men Forstander Povlsen løftede efterhaanden Skyttesagens Idé højere, thi han lærte os, at det ikke alene gælder Skydning og Gymnastik og den krigerske Opdragelse, men at vort Arbejdes Resultater ogsaa skal være at kende i den alménmenneskelige Opdragelse, Ungdommens Frigørelse fra de hæmmende Baand — at Maalet ikke alene ligger uden for os, men i os selv.

Under Alfred Povlsen som Formand var det en Fryd at være Ung og være Delingsfører. Og vi satte

den største Ære i, at han overværede vore Opvisninger. Saa spændte vi Styrkebæltet, gav den „fine“ Gymnastik en god Dag, mens Energiudfoldelsen blev større, og der kom dobbelt Fart i det hele.

Under enstemmig Tilslutning fra den store Forsamling bragte Jens Ovesen sluttelig den afgaaede Formand en varm Tak for de 26 Aars trofaste Arbejde i 1. Hovedkreds, som under hans Ledelse var vokset til det dobbelte. Og som Mindegave fra Hovedkredsen overrakte han Alfred Povlsen en smukt udstyret Magasinriffel.

Alfred Povlsen takkede i faa hjertelige Ord for al den Glæde, der var beredt ham under Arbejdet i Skyttesagens Tjeneste, særlig sine bedste Medarbejdere, Delingsførerne.

— Alfred Povlsen hører saaledes nu ogsaa til „de forhenværende“; men hans Indsats i Svendborg Amtsskytteforening har været af en saadan Natur, at den vil bevare sin Betydning ogsaa i Fremtidens Dage.

H. O. Hansen

er født 31. Marts 1860 i Egebjerg Mølle, Ods herred. Efter at være uddannet til Handelen, kom han i November 1885 til Svendborg, hvor han etablerede sig som Købmand. Her sluttede han sig til Kapt. Nielsens nye Skytteforening og blev valgt til Medlem af dennes Forretningsudvalg. Ved Sammenslutningen i 1895 indtraadte



han i Amtsskytteforeningens Forretningsudvalg, hvortil han siden enstemmigt genvalgtes Gang efter Gang, indtil han i 1911 — trods meget indtrængende Opfordringer til at

fortsætte — traadte tilbage. Efter Fratrædelsen fik han af sine Kolleger overrakt en smuk Mindegave.

I de 16 Aar, H. O. Hansen var Medlem af Forretningsudvalget, udførte han et meget dygtigt og virksomt Arbejde. Det var særlig Skydningen, han interesserede sig for. Han var selv en fortrinlig Skytte, og med megen Iver virkede han til enhver Tid for Skydningens Fremme. Som Foreningens „Vaabenmester“ har han bragt Forsyning og Tilsyn med Kredsrifler i mønsterværdig Orden. Som Formand for Skydeudvalget ved alle Amtsfester har han her indført et System, der har gjort det muligt at gennemføre store Præmie- og Kapskydninger med sikker Præcision. Hans energiske Arbejde paa de Omraader, hvor han havde sin Virksomhed indenfor Skytteforeningen, vil altid af denne blive mindet med Taknemlighed. Hans Deltagelse i Bestyrelsens almindelige Arbejde fortjener ogsaa at mindes som et Vidnesbyrd om, at Mænd, der paa forskellige Omraader har meget afvigende Meninger, kan mødes i fordrageligt Samarbejde, hvor det gælder en fælles stor Sag.

— Blandt Skytteforeningens tidligere Bestyrelsesmedlemmer maa endnu nævnes

Magnus Petersen.

Han er født i Roholte ved Fakse den 17. Januar 1859, var som ungt Menneske en Vinter paa Højskole, tog Lærereksamen fra Blaagaards Seminarium, aftjente sin Værnepligt ved Forplejningskorpset, hvor han blev Korporal, var en lille Tid Lærer ved Assens Realskole og blev saa Førstelærer i Skovby paa Ærø, hvor han siden har virket.

Tidligt sluttede han sig til Skyttebevægelsen, var i nogle Aar Kredsformand og derefter i 16 Aar Formand for 7. Hovedkreds. Her virkede han under vanskelige Forhold med megen Iver for Sagen. Det skyldes væsentlig ham, at derovre paa den lille Ø igennem Aarene er bevaret en livskraftig Forening.



Niels Egebjerg. Alfr. Povlsen. Duelund. Kr. Sørensen. J. Ovesen. H. R. Egebjerg. M. Petersen.
 Clausen. L. Hansen. J. Pedersen. J. Aadal. H. O. Hansen.

Svendborg Amtsskytteforenings Bestyrelse 1906.



J. Chr. Clausen

er født den 8. November 1864 i Vejlbj ved Middelfart, hvor hans Fader, Johannes Clausen, var Kapellan hos hans Farfader. Hans egenlige Barndomshjem var Ryslinge, hvor hans Fader blev Sognepræst efter Vilh. Birkedals Afskedigelse. Her kom han første Gang i Berøring med Skyttebevægelsen, idet han gik til Gymnastik og Salonskydning hos Kr. Appel. 1877 kom han til Herlufsholm, men blev forflyttet til Odense Latinskole, da hans Fader blev Sognepræst i Nørrelyndelse. Da han i 1883 blev Student, meldte han sig straks ind i Akademisk Skyttekorps, i hvis Øvelser han deltog i flere Aar. 1889 blev han teologisk Kandidat og Aaret efter Lærer ved Brahetrolleborg Højskole, hvor han virkede til April 1899, da han blev ordineret Medhjælper for Brahetrolleborg-Krarup Menigheder, hvilken Stilling han endnu beklæder. Siden Foraaret 1899 har han i Forening med en Broder, der er Skovrider paa Sandholt, drevet en Forstplanteskole ved Korinth og siden 1906 været Ejer af Gaarden „Immerkær“ i Gærup, Brahetrolleborg Sogn. Siden 1899 har han været Formand for Sognets Fattigkasse (nu Hjælpekasse) og siden 1904 Medlem af Brahetrolleborg Sogneraad.

Allerede i 1891 blev han Medlem af 21. Skyttekreds, der hørte ind under Svendborg Amts nye Skytteforening, og afløste 1892 Elers Koch som Formand. I denne Egenskab forestod han i 1893 Ordningen af Foreningens Amtsfest, hvor der var ca. 600 Sønderjyder til Stede, og hvor Edv. Nielsen sidste Gang talte ved en Skyttefest heri Amtet, hjertelig hyldet fra alle Sider.

Da Clausen Aaret efter gjorde sig til Talsmand for en Sammenslutning mellem de to Foreninger, vendte Edv. Nielsen sig i Vrede fra ham og hans Meningsfæller og trak sig helt tilbage fra sin Skytteforening, til hvis Formand Clausen derefter blev valgt. Ved Sammenslutningen

i 1895 indtraadte Clausen som Næstformand i Svendborg Amtsskytteforening og blev siden enstemmigt genvalgt, indtil han ved Aarsmødet 1911 valgtes til Formand. Samme Aar deltog han som de fynske Skytters Leder — sammen med Næstformanden for Odense Amtsskytteforening, Kapt. Lomholt — i Skyttetøget til Stockholm, hvor han bl. a. lærte at kende de svenske Skytteforeningers Formand, General Ugglå, og Formanden for Stockholms Skytteforbund, Redaktør Sohlmann.

Som omtalt i et andet Afsnit, vakte det megen Strid, da Clausen i 1911 valgtes til Amtsskytteforeningens Formand. Det blev indvendt imod ham, at han var „Højremand“, og at han ikke var vokset op i Amtsskytteforeningen. Det sidste var for saa vidt rigtigt nok, som han først i 1895 var bleven Medlem af Foreningen. Men i 16 Aar havde han staaet som dennes Næstformand og var bleven brugt som faa andre i Arbejdet. Det viste sig da ogsaa, at Oppositionen imod ham ikke var saa stærk, som den brusede til; Clausen blev valgt med stort Flertal, og allerede to Aar senere blev han enstemmigt genvalgt.

I Virkeligheden er han ogsaa selvskreven som Formand, nu da Jørg. Pedersen — hans nære Ven — er traadt tilbage. Hans rolige Omdømme, hans klare Overblik, fremfor alt hans Kærlighed til Sagen gør ham til en Skytteforeningsformand, som alle kan være tilfredse med og stolte af. Det passer paa Pastor Clausen, hvad der ved en festlig Lejlighed er sagt om ham, at var det i sin Tid en Overvindelse at tage imod ham, saa har hans Arbejde i Foreningen været et saadant, at han nu betragtes som en betydelig Vinding. Under hans Ledelse gaar Svendborg Amtsskytteforening trygt ind i det næste halve Hundredaar.

Jens Ovesen,

Amtsskytteforeningens Næstformand, er derimod i et og alt et Barn af Foreningen. Han er født i Lombjerger d.

7. Maj 1874, Søn af Gdr. Kristoffer Ovesen, og opvokset i et Hjem, som i 50 Aar har været Svendborg Amtsskytteforening og da særlig dens første Hovedkreds til megen Støtte. I dette Hjem var Kaptajnerne Edv. Nielsen og Krøyer aarlige Gæster forud for Skyttefesterne. Indtrykkene fra de glimrende Festmarcher, hvori ikke blot deltog en Skare skægløse Ynglinge, men kraftige Mænd, gjorde, at han tidligt satte sig for at ville være Delingsfører efter Datidens bedste Mønster: Kristian Appel. Og Jens Ovesen blev frem for alt *Delingsføreren*.



Han gik i Friskole og senere Fortsættelsesskole hos Laurs Rasmussen i Ringe, var 1894 Rekrut ved 19. Bataillon og indkaldt som Korporal 1899, var fra 1892 til 1904 Delingsfører, i fire Aar Kredsformand, i forskellige Kredse: 12., 8., 22., 24. og 13. I 1902 valgtes han til Medlem af Amtsskytteforeningens Forretningsudvalg og 1911 til dens Næstformand. Fra 1911 var han Næstformand, fra 1912 Formand for 1. Hovedkreds. Fra 1899 til 1913 var han Formand for Svendborg Amts Delingsførerforening, de to sidste Aar for hele Landets Delingsførerforening. Bortset fra nogle Maaneders Højskolekursus har han ikke været paa Højskole, men takket være sit gode Hjem og sin levende Deltagelse i den aandelige Bevægelse, som er udgaaet fra Ryslinge Højskole og Valgmenighed, blev han optaget som Lærer ved Ryslinge Højskole, hvor der 1905 med ham som Leder

oprettedes en Afdeling for Delingsførere. Denne Afdeling, der begyndte med 28 Elever, er siden vokset til det dobbelte.

Som det ses, er det særlig til Delingsførervirksomheden, Jens Ovesens Navn er knyttet. Og her har han staaet som den første her i Amtet. Kan der indenfor den Lingske Gymnastik skelnes mellem to Retninger: den bløde og den haarde, er han ubetinget Repræsentant for den sidstnævnte.

Det er Kristian Appels Aand, der har præget hans Virksomhed her. Jens Ovesen vilde sejre indadtil over sine Skytter og uadtil over de andre Kredse. Og begge Dele naaede han. Ved Fest efter Fest sejrede han overlegent. Det var derfor ogsaa en Selvfølge, at han i 1901 blev Leder for det Hundredmandshold, der repræsenterede Amtsskytteforeningen ved Landsfesten i København. Og den Maade, hvorpaa han her røgtede sit Hverv, var en saadan, at hans gamle Kompagnichef, der med Begejstring overværede hans Fremstilling, udrød: „Det var storartet gjort, men Gud hjælpe mig, hvis jeg forlangte det af mine Rekrutter, som Jens Ovesen forlanger af sine Folk.“. Ogsaa ved Landsfesten i Silkeborg 1908 var han Leder af de halvandet Hundrede Mand, som her repræsenterede Svendborg Amtsskytteforening, og sejrede ogsaa her. At han kunde være Leder ogsaa for sin Gymnastik, viste han samme Aar som Leder af det saakaldte „London-Hold“.

Den Energi, han som Leder af de store Gymnastikhold og af Delingsførerskolen har lagt for Dagen, har selvfølgelig taget paa hans Kræfter, men det er at haabe, at han endnu i en Aarrække kan staa som Nr. 1 blandt Amtets Delingsførere.

Vilh. Kristensen

er ligesom Jens Ovesen opvokset i en af Svendborg Amtsskytteforenings bedste Kredse. Han er født den 19:

August 1865 i Orte, men kom allerede i 3 Aars Alderen til Gravvænge, hvor han senere kom i Skole hos Lars Hansen — „den bedste Lærer, jeg kender“. 1885—86 var han paa Vejstrup Højskole, Trænkonstabel 1886—87, hjemsendt som Korporal, 1889—90 Elev paa Askov Højskole, 1890—91 Elev og Gymnastiklærer paa Dalum, fra 1887—95 Delingsfører i Brudager og andre Steder. 1896—97 gennemgik han et Højskolelærerkursus i Askov, var derefter i to Aar paa det gymnastiske Centralinstitut i Stockholm og efter Hjemkomsten derfra paa Kur-

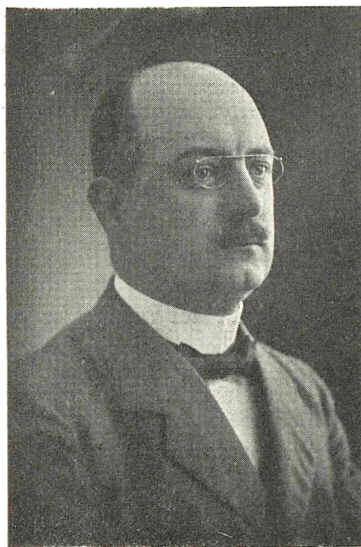


sus ved Skydeskolen i København. Han var nu fuldt uddannet til sin Virksomhed og fik straks Ansættelse som Instruktør i Skydning og Gymnastik i Skytteforeningerne. Fra 1904 har han været Assistent hos Gymnastikinspektøren, i de første tre Aar tillige Lærer ved Statens Gymnastikkursus, men opgav denne Stilling for at overtage sin Hustrus Fødegaard, Hjelmkilde i Skaarup.

Vilh. Kristensen er bleven godt uddannet til sin Stilling som Skytteforenings-Konsulent, og ogsaa i den Henseende var han godt egnet dertil, at han satte Skydning og Gymnastik lige højt. 1901 udarbejdede han Bedømmelsesskala for Gymnastik, 1900 — sammen med L. Wammen, Viborg — Vejledning i Skydning (udgivet af Overbestyrelsen 1903) og vandt 1903 Gymnastisk Selskabs Prisopgave: „Hvad kan der gøres for at fremme Gymnastikken i Landsbyskoler?“ I Besvarelsen heraf

fremsatte han Forslag om det vejledende Gymnastiktilsyn, som han senere fik Lejlighed til selv at paabegynde. Forholdene har medført, at hans Virksomhed i de senere Aar særlig har været knyttet til Skydningen. Medens Gymnastikken var i god Gænge, gik det modsat med Skydningen. At faa denne mere rationel og i Overensstemmelse med det oprindelige Maal, var den Opgave, han satte sig, da han tog fat paa sin Uddannelse. Med stor Energi fik han i 1908 iværksat et Forsøg i anden Hovedkreds med et saadant Resultat, at det vandt Hærens udelte Anerkendelse. Og dette medførte, at der paa et ekstraordinært Repræsentantmøde nedsattes et Udvalg for paa Grundlag af Forsøget at udarbejde et nyt Skydeprogram. Et saadant blev vedtaget i Foraaret 1909 og med stor Interesse optaget af en Række Kredse. Resultatet heraf blev, at der ved Forsvarslovenes endelige Vedtagelse blev taget noget Hensyn til Skytteforeningernes Arbejde. Det havde jo vist sig, at Skytteforeningen, naar den vilde, kunde naa lige saa vidt i Skydning som i Gymnastik. Endnu er der vel saare langt frem, før Maalet naas, men det sidste Skydeprogram, af 1914, vidner om Fremgang i Interesse for og Forstaaelse af rationel Skydning. Og selv om det gaar langsomt, svinder Modstanden mod de feltmæssige Skydninger og Geværer.

Under hele denne Udvikling havde Vilh. Kristensen virket som Konsulent. Nu mente han at kunne trække sig tilbage, og 1910 overtog han sin Kones Fødegaard og opgav sin Rejsevirksomhed. Næste Aar valgtes han til Medlem af Amtsskytteforeningens Forretningsudvalg. Rejsevirksomheden kom han forøvrigt ikke til helt at opgive, idet han maatte overtage Ledelsen af det danske Repræsentationshold ved de olympiske Lege i Stockholm, hvad han klarede paa den smukkeste Maade. Og fremdeles staar Vilh. Kristensen som en stærkt interesseret Medarbejder i Bestræbelserne for at fremme den danske Skyttesag paa national Grund.



F. C. Alstrøm

er født i Odense den 26. Februar 1875. Efter at have taget Præliminæreksamen, var han til Søs i et halvt Aar og gik derefter til Boghandelen. 1897 var han Rekrut ved 19. Bataillon i Nyborg, gennemgik og bestod Sekondløjtnantskolen og etablerede sig derefter 1900 som Boghandler i Faaborg. Her valgtes han allerede næste Aar til Formand

for den stedlige Skyttekreds og 1903 til Næstformand i 3. Hovedkreds. 1911 valgtes han til Medlem af Forretningsudvalget. Her overtog han H. O. Hansens Bestilling som Tilsynsførende med Foreningens Rifler og tillige som Formand for Skydeudvalget ved Amtsfesten. Tillige har han siden Oprettelsen, i Foraaret 1912, været Fører for Faaborg Rekyllkorps. Med sin varme Interesse for Skyttesagen og sin Indsigt i Skydning er han en særdeles brugbar Medarbejder i Foreningens Tjeneste og har vundet almindelig Anerkendelse blandt Skytterne Amtet over.

Kristian Sørensen

er nu, da Alfred Povlsen er traadt tilbage, Senior blandt Amtsskytteforeningens Hovedkredsformænd. Han er født den 1. December 1853 i Magermosegaarden i Stengade. Som 17-aarig kom han paa Vejstrup Højskole, hvor hans Interesse vakte for Skyttebevægelsen. 1874 blev han Rekrut i Nyborg, hvor hans Kompagnichef, Kaptajn

Edv. Nielsen, hurtigt blev opmærksom paa ham. Efter hans Opfordring kom Kr. Sørensen paa Korporalskole. Efter at være hjemsendt som Korporal tog han straks som Delingsfører fat paa Arbejdet i Tranekær-Tullebølle Skyttekreds, som i disse Aar var den største og bedste paa Langeland.

Amtsskytteforeningens Sprængning i 1885 førte ogsaa til en Sprængning af Tranekær-Tullebølle Skyttekreds, idet Bestyrelsen og Delingsfører P. Madsen med Halvdelen af Skytterne fulgte Kapt. Nielsen, medens Kr. Sørensen og den anden Halvdel blev staaende i den gamle Forening. Det varede dog ikke længere, end til Riffelprovisoriet blev ophævet, saa der igen blev Skydefrihed. Nu følte Kr. Sørensen det som sin Pligt at være med til at samle, hvad han havde været med til at splitte, og det lykkedes over Forventning godt. Kredsen blev paany samlet; ved den første Hovedkredsfest tog den Halvdelen af Præmierne, og Kr. Sørensen blev Skyttekonge.

Næste Aar flyttede han til Simmerbølle, hvor han fik en Gaard i Forpagtning. 1888 valgtes han til Formand for Hovedkredsen, som paa det Tidspunkt kun talte 4 Kredse, men i de følgende Aar voksede stærkt og en Tid endogsaa var oppe paa 13. Senere overtog Kr. Sørensen en Gaard i Lykkeby, men vedblivende har han ledet 5. Hovedkreds med stor Omsigt og Dygtighed, ligesom han har været et trofast og stærkt interesseret Medlem af Hovedbestyrelsen.





Lars J. Duelund

er Nr. 2 i Rækken af de nuværende Hovedkredsformænd. Han er født i Lakkendrup den 24. December 1856. Som ganske ung meldte han sig ind i Brudager Skyttekreds, hvor Øvelsen gik med Liv og Lyst i Gdr. P. Niensens Tærskelade under Lars Hansens Ledelse, medens man om Sommeren holdt Skydning og Gymnastik paa Brudager-

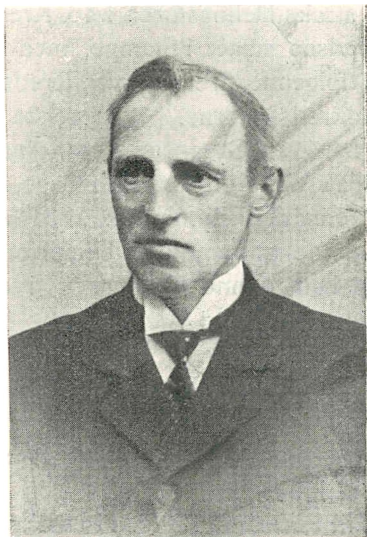
gaards Marker. Der stilledes jo ikke den Gang saa store Fordringer til det ydre Apparat som nu, men selve Arbejdet blev ikke derfor drevet med mindre Iver.

Efter at have været Elev paa Vejstrup Højskole, blev Duelund i Foraaret 1879 Rekrut ved 17. Bataillon i København, hvor han i den følgende Vinter gennemgik Korporalskolen. Efter Hjemsendelsen var han i en Aarrække Delingsfører i Gudbjerg Skyttekreds. I Marts 1891 valgtes han efter Højskolelærer Andersens Død til Formand for 2. Hovedkreds og er siden bestandig bleven genvalgt.

Forskellige andre Tillidshverv er senere faldet i Duelunds Lod. Han har i en lang Aarrække været Formand for Gudbjerg Sogneraad og fratraadte først, da han for et Par Aar siden blev Skatteraadsformand. Han er ligeledes Medlem af Bestyrelsen for Amtets Sogneraadsforening og for de samvirkende Sogneraadsforeninger. Men blandt disse Tillidshverv er Stillingen som Hovedkredsformand ham sikkert den kæreste. Selv om der

ofte har været Brydninger i den livlige Hovedkreds, har de aldrig berørt Formanden, der støt og roligt har hævdet sin Stilling og vundet den mest udelte Anerkendelse fra alle Sider. Derom modtog han smukke Vidnesbyrd, da han paa sin Sølvbryllupsdag forrige Efteraar hædredes med en flot Fællesgave — et Guldur med Kæde — fra sine samtlige Skyttekredse.

Ogsaa i Hovedbestyrelsens Forhandlinger er den stilfærdige Mand en interesseret Deltager, hvis kloge og velovervejede Raad altid er sikre paa at finde velvilligt Øre. Endnu skal tilføjes, at Duelund gennem en lang Aarrække har haft det lidet taknemlige Hverv som Regnskabsfører ved Amtsskyttefesterne — et Hverv, han har udført med den samme Orden og Punktighed, der udmærker ham i smaat som i stort.



Hans R. Egebjerg.

Nærværende FestskriftsUdgivere har ment, at en Omtale af dets Forfatter ikke burde savnes, og her skal da hidsættes nogle biografiske Noter:

Hans R. Egebjerg er født d. 31. Maj 1860 i Egebjerg. Hans Fader, Gaardejer Rasmus Hansen, deltog som Frivillig i Trearskrigen, blev haardt saaret ved Isted og derefter udnævnt til Dannebrogsmænd. H. R. E. gik i Skole hos Jørg. Pedersen, blev konfirmeret af Pastor Brandt i Ollerup, var 1878—79 paa Højskole i Vejstrup, 1880—81 Dragon i Odense og Randers og vendte hjem

som Korporal, 1885—86 og 86—87 Elev paa Askov Højskole, fra April 1887 til December 1889 Redaktionssekretær ved „Aarhus Folkeblad“, fra 14. December 1889 Redaktør af det da oprettede „Folkebladet for Svendborg Amt“, som i August 1911 under hans Ledelse sluttedes sammen med „Svendborg Amtstidende“; siden 1909 Medlem af Svendborg Byraad.

H. R. E. har været begejstret for Skyttesagen, saa langt tilbage, han omtrent kan huske. Som lille Dreng var det hans Fryd at bære Remingtonriflen, naar Skytterne under Jørg. Pedersens Ledelse marcherede til Skydning, eller at være Tilskuer, naar de Søndag Eftermiddag samledes til Gymnastik i hans Faders Tærskelade. Saa snart han var konfirmeret, meldte han sig som Skytte og har siden uafbrudt været Medlem. Da han i Efteraaret 1881 vendte tilbage fra Militærtjenesten som Korporal ved Dragonerne, blev han straks Delingsfører i 46. Kreds. I et Par Aarstid havde Kredsen staaet i Stampe, men nu blev der taget fat, og i de følgende fire Aar var Kredsen altid den bedste ved Hovedkredsfesterne. 1885 rejste E. til Askov Højskole, hvor han var Gymnastiklærer, indtil „Norlander-Tylvten“ hen paa Vinteren vendte tilbage, og nu tog han fat paa den Lingske Gymnastik med saa megen Iver, at han snart kunde optræde som Underfører. I Foraaret 1886 indførte han denne Gymnastik i 46. Skyttekreds. I de tre Aar, han var i Aarhus, var han Skyttekredsens Delingsfører og Kasserer. Kort efter at han var kommen til Svendborg, valgtes han til Medlem af 34. Kreds' Bestyrelse. Da han af politiske Grunde blev fortrængt, meldte han sig atter til sin gamle Kreds, 46., hvor han straks valgtes ind i Bestyrelsen. Den 13. Februar 1895 valgtes han til Formand for 6. Hovedkreds og er siden bestandigt bleven enstemmigt genvalgt. Under hans Ledelse er Hovedkredsen bleven mere end fordoblet baade i Kreds- og Medlemsantal. I en Aarrække var han Gymnastikdommer ved talrige større og mindre

Fester. Ved alle Amtsfester i de sidste 25 Aar har han været Formand for Gymnastikudvalget og i denne Egenskab gennemført en Ordning, som har bestaaet sin Prøve og vundet megen Anerkendelse.

H. R. E. har bestandig været en varm Forsvarsven og som saadan altid været med, naar det gjaldt at slaa et Slag for at bevare Skytteforeningen paa national Grund.

De øvrige Medlemmer af Hovedbestyrelsen har endnu kun en kort Tjenestetid at se tilbage paa. Siden 1908 har Gdr. *Søren Larsen*, Kissendrup, været Formand for 4. Hovedkreds, men forinden har han som Delingsfører og Kredsformand i en Aarrække virket i Skyttesagens Tjeneste. I 3. Hovedkreds har Branddirektør *Chr. Kjeldsen*, Faaborg, været Formand siden 1912 og i 7. Hovedkreds Arrestforvarer *Jørgensen*, Ærøskøbing.

Endnu kunde der være mange andre at nævne. Saaledes Gymnastikinspektør, cand. theol. *K. A. Knudsen*, der som Kursusleder og Gymnastikdommer i en Aarrække i høj Grad har bidraget til at præge Gymnastikken i Amtsskytteforeningen, Lederen af Vejstrup Delingsførerskole, Gymnastiklærer *Faurby Stengaard*, der ligeledes som Kursusleder og Gymnastikdommer har gjort et stort Arbejde for Gymnastikkens Fremme, Højskoleforstanderne *Kristensen-Randers* i Ollerup, *Jens Lund* og *Thøger Dissing* i Vejstrup som hyppige Ordførere ved Skyttefester og som flinke Værter for Delingsførerkursus, *Kristensen-Randers* tillige i nogle Aar som Formand for 6. Hovedkreds, og forskellige andre. Men denne Oversigt har af forskellige Grunde kun kunnet omfatte Mænd, der i længere Tid har indtaget virkelig ledende Stillinger indenfor Svendborg Amtsskytteforening.

Sang og Idræt.

Thi kun det kan fremad leve,
som en Digers Sang kan hæve,

skriver en norsk Digter. Og han har set sandt deri, at enhver virkelig Folkebevægelse med bærende Livskraft i sig, den maa ogsaa staa i saa inderligt, uløseligt Forbund med Poesien, at den ejer Evne til at føde en Digersang. Der er paa dette Omraade en Vekselvirkning til Stede, og det lader sig ikke altid afgøre, hvad der er Aarsag, og hvad der er Virkning, om det er Folkebevægelsen, der har fremkaldt Sangen, eller det er Sangen, der fra først af har vakt Bevægelsen.

Dette gælder i fuldeste Maal om Svendborg Amtsskytteforening. Det kan vel ikke siges, at den ikke havde været, hvis den ikke havde været fulgt af Sangen, men det kan med Sandhed siges, at den ikke havde været *det*, den er, om ikke der fra dens første Færd indtil nu havde været et saa inderligt Forbund mellem Sang og Idræt, om ikke hele Arbejdet var gaet under Sang og derfor med saa stor Lyst.

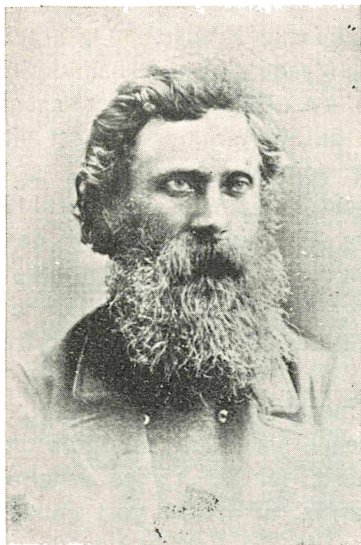
Skytteforeningens Stifter, Kaptajn Edv. Nielsen, satte Sangen meget højt. Naar han i Rundskrivelser eller Skyttetaler skulde paapege de Midler, der i Skytteforeningen var givet til Ungdommens Udvikling, da begyndte han altid med at nævne *Sangen*. Ved de første store

Skyttefester spillede Sangen en saa fremtrædende Rolle, at den endog stillede Legemsøvelserne i Skygge; der blev uddelt Præmier til de Kredse, der sang bedst; der blev arbejdet for Oprettelse af Sangforeninger i Skyttekredsene; der blev ved Uddeling af Sanghæfter og ved Arbejde for Udbredelsen af Løjtnant *Joh. Speyers Skyttesangbog* i Tusindvis virket meget for at bane Vej for den gode Folkesang i saa vidt muligt alle Kredse. Og arbejdes der end ikke just paa den Maade nu, saa har dog den levende Sang gaaet Side om Side med det egenlige Skyttearbejde gennem alle de 50 Aar og bidraget sit til at ryste Støvet af Sindene som af Lungerne, til at udvikle en frejdig og livsglad Ungdom. Og dertil kan endnu føjes, at Svendborg Amtsskytteforening i de 50 Aar kun har holdt faa større Fester, hvor der ikke til Festen har lydt en *ny* Sang; ja, endog en stor Del af de mindre Fester i Hovedkredsene og i Kredsene har fremkaldt nye Skyttesange.

Der kan indvendes meget mod *Lejlighedssangene*, navnlig det, at de som Regel staar langt tilbage i digterisk Indhold, i poetisk Værd, for de „rigtige Sange“ af vore store Digtere, de Sange, af hvilke vort Folk ejer saa rig en Skat. Men der er det Fortrin ved de gode Lejlighedssange, at de er i Stand til i det tonende Ord at give Udtryk for de Stemninger og Følelser, der i det givne Øjeblik er de bærende hos de Kredse, der synger dem, og i de Taler, der lyder; og de kan derved bidrage til at give en Fest et mere harmonisk Helhedspræg. Paa den Maade kan en Lejlighedssang i Øjeblikket faa mere Betydning end enhver anden Sang, hvor højt denne end, æstetisk set, staar over den. Glemmes maa det ej heller, at mange af de Folkesange, vi nu regner blandt vore bedste, og som oftest lyder ved vore Sammenkomster, oprindeligt er fremkomne som Lejlighedssange.

Dette gælder ogsaa adskillige af de Sange, der er skrevne til de festlige Sammenkomster i Svendborg

Amtsskytteforening. Naar det danske menige Folk nu tæller den fynske Sanger Mads Hansen blandt sine kæreste Digtere, da kan Svendborg Amtsskytteforening tilegne sig en Del af Æren derfor. Thi var end Mads Hansen hele Folkets Digter, saa var han i særlig Grad Skytteforeningens Digter.



Mads Hansen

fødtes paa Sterregaarden i Hundstrup d. 23. Juli 1834. Som Barn var det hans største Glæde at høre sin Mormoder fortælle Folkesagn og syngne gamle Viser. Begivenhederne i 1848 gjorde et mægtigt og blivende Indtryk paa den 14-aarige Dreng, som derunder fik en levende Forstaaelse af, hvad det betød at høre til et Folk og have et Fædreland.

Da det svenske Hjelpekorps i 1849 kom til Fyn, blev et Par Hornblæsere indkvarteret i Sterregaarden; den ene af dem blev Mads Hansens fortrolige Ven, lærte ham at spille paa Violin og aabnede hans Øre for Tonernes Magt. Efter Svenskerne's Bortrejse fortsatte han Musik-Undervisningen hos *Hans Hansen*, Ulbølle, som senere blev hans udmærkede Medarbejder paa forskellige Omraader og bl. a. har skrevet Melodier til en Del af Mads Hansens Sange. Mads Hansen blev snart saa dygtig, at han kunde optræde som Spillemand ved Gilderne, hvorved han fortjente mangen god Skilling. Ved sin Pen skaffede han sig en anden Indtægt, dels som Sekretær i Sogneforstanderskabet, dels ved at skrive Dokumenter,

Andragender o. lign. for Folk. Sammen med en lille Kreds af fortrolige Venner begyndte han tidligt at virke for at højne sin Egn's Ungdom. Et stærkt Stød i denne Retning fik hans Udvikling, da hans Forlovede blev syg og døde. Paa Dødslejet talte Nabosognets Præst, Pastor *J. S. Brandt* fra Ollerup, saaledes til den unge Pige, at ogsaa Mads Hansen blev vakt til bevidst Kristentro. I et Brev til Kapt. Nielsen nævner han senere Pastor Brandt som den Mand, der fremfor nogen anden har været hans trofaste Vejleder og Hjælper. „Hans ædle, kristelige og folkelige Liv har, siden jeg lærte ham at kende, været mig et lysende Eksempel, og hans dejlige Prædikener og Folketaler har mægtigt bidraget til at give mit Liv den Retning, det nu har“.

Den personlige Sorg og den aandelige Vækkelse, som samtidigt fulgte, vakte hos Mads Hansen Trangen til at virke for et renere og ædlere Liv blandt Egnens Ungdom. Han var straks klar over, at den bedste Vej til at drage de Unge bort fra de daarlige Forlystelser, var at give dem noget bedre i Stedet. Sammen med Hans Hansen, Ulbølle, fik han da oprettet en Sangforening, hvis Sammenkomster med Sang, Musik og undertiden Foredrag samlede flere og flere. Til disse Sammenkomster skrev han sine første Sange, til disse skrev han ogsaa forskellige Dilettantkomedier, som opførtes under stærkt Bifald. Den første af hans Sange, der kom offentligt frem og henledte Opmærksomheden paa ham i videre Kredse, var en, han skrev til Istedløvens Afsløring paa Flensborg Kirkegaard den 25. Juli 1862, hvor Mads Hansen og hans Sangere var til Stede.

Som Sendemand for Hundstrup Sogn overværede han Frederik den Syvendes Jordefærd. Da Krigen kort efter udbrød, var det hans Agt at melde sig som Frivillig, men en indre Svaghed gjorde det betænkeligt for ham

at gaa med, og efter sine Venners indtrængende Raad blev han hjemme. Men siden nagede det ham bestandigt, at han ikke fulgte sine egne Ord:

Men gælder det at stride
for Frihed, Liv og Fred,
jeg lægger alt til Side
og gaar i Kampen med.

„Jeg gjorde meget for mit ulykkelige Fædreland, men ikke nok“, har han senere udtalt. „Jeg burde have mødt, om Døden saa skulde have indhentet mig paa Vejen til Armeen. Men har jeg ikke ført Sværdet for Danmark, maa jeg vel kunne afbetale noget af min store Gæld til min Moder ved at lade Harpen klinge til hendes Ære og Pris og til Styrke og Opmuntring for mine Brødre og Søstre i det danske Folk.“

Det var det, han gjorde i de følgende Aar. Det var ganske selvfølgelig, at han med Begejstring sluttede sig til Skyttesagen, saa snart Tanken herom kom frem. Allerede i 1863 havde han stiftet Skytteforeningen „Palnatoke“ for Vesterskerninge-Ulbølle-Hundstrup Sogne. Paa den Fane, som Kvinderne skænkede Foreningen, fik han sat som Indskrift den gamle fynske Mesterskyttes Ord: „End er mit bedste Skud i Vente“, og til Faneindvielsen skrev han den Sang, som blev en af hans mest kendte:

Vi har sagt det saa tit, og du véd det saa godt,
du er mægtig, du Kvinde i Nord!
Du kan fængsle vort Sind, du kan trylle os blot
ved et Blik, ved et eneste Ord.

Du har alt, hvad der drager os efter dig hen —
det er næsten for ofte dig sagt.
Maa jeg sige dig, hvad du skal give igen,
og hvortil du skal bruge din Magt?

Du skal give din Broder, din Bejler, din Ven,
du skal give din Brudgom, din Mand,
du skal give det bedste, det kæreste hen
for at frelse dit Fædreneland.

Du skal opfostre Dreng med Sener i Arm,
 der for Danmark vil kæmpe og dø;
 du skal lægge den Sæd i Smaapigernes Barm,
 der skal bære det ædleste Frø.

Du skal værne om Sproget i Børnenes Mund,
 det er Moderens Maal, det er dit;
 som Guldharpernes Klang, som de Fugle i Lund,
 skal det svinge sig mægtigt og frit.

Du skal vogte de Sagn og den dejlige Sang,
 vi i Arv efter Fædrene fik;
 du skal lukke dit Hjerte for Trældom og Tvang
 og din Dør for de Fremmedes Skik.

Ja, jeg ser paa dit Blik, hvad saa ofte jeg saa,
 hvad din Gerning forlængst har mig sagt:
 Du vil styrke vor Aand og vor Haand, naar vi staa
 for vort Land og vor Fane paa Vagt!

Da Kaptajn Edv. Nielsen i Efteraaret 1865 begyndte sit Arbejde for Oprettelsen af Svendborg Amtsskytteforening, blev Mads Hansen straks en af hans ivrigste og bedste Hjælpere. Og med fuld Sandhed kunde Edv. Nielsen senere vidne ved hans Baare: „Det var ham, der ved sine Sange fik en væsenlig Indflydelse paa den gode Aand, som kom til at raade i Skyttebevægelsen. Han løftede de Unge, der samledes til Idræt. Han var den bedste Tolk for det Maal, Skyttesagen havde sat sig. Han blev Skyttesagens Sanger. Mads Hansens Sange lød snart paa alles Læber, og i Hærens Rækker var det hans gode Sange, der banlyste de slette.“

Dette er rigtigt. Mads Hansen blev en Sanger for hele det jævne Folk. Hans første lille Digtsamling, som navnlig ved *Carl Plougs* Hjælp blev udgivet i 1866, gjorde saa mægtig Lykke, at den i Løbet af kort Tid udkom i fem Oplag. Over hele Folket lød hans Sange. Men i ganske særlig Grad blev dog Mads Hansen *Skyttesagens Sanger*. En Del af hans bedste Sange er skrevet til Skyttefester. Og klinger nu end nogle af dem

som Toner fra en svunden Tid, saa er der ogsaa mange, som har blivende Værd, og som vil lyde, saa længe danske Skytter samles til Idræt og Fest. Svendborg Amtsskytteforening vil derfor altid staa i Taknemligheds-gæld til sin Digter, til den Bondesanger, der „bagved Ploven og under Leers Klang“ sang saa lydt og skønt om Skyttesagen, at ogsaa udenforstaaende maatte lytte dertil og betages deraf. Derfor vil Navnet *Mads Hansen* være historisk knyttet til Skyttesagen i vort Land og da særlig i Svendborg Amt.

Men ogsaa her kan Vekselvirkningen paapeges. Som hans prægtige Sange bidrog til at højne Maalet og adle Sagen, havde denne sin store Indflydelse paa hele hans Virksomhed. Den beaandede ham, ikke blot til Digtning, men til virksomt Arbejde paa alle Omraader for dansk Folkelivs Genfødselse.

Det maa i denne Forbindelse nævnes, at det var Mads Hansen, der i 1868 oprettede Vesterskerne Folkehøjskole (senere flyttet til Ollerup), ligesom han ogsaa paa det rent praktiske Landbrugs Omraade satte en Ære i at være en Foregangsmand.

Mads Hansen døde den 1. April 1880. Den indre Svaghed, som forhindrede ham i at gaa med i Krigen — og som han forøvrigt havde paadraget sig ved et Fald i sin pure Ungdom, da han sammen med nogle Kammerater var ved at „springe Buk“ — tiltog saaledes, at den nedbrød hans Sundhed og Kraft og lagde ham i Graven, før han endnu var fyldt 46 Aar.

Havde han prøvet at blive beundret og fejret i stort Maal, saa prøvede han ogsaa i sine sidste Aar noget af det modsatte. Hans ideelle Ungdomsarbejde mødte i visse Kredse baade Modstand og Harme. Hans varme Kærlighed til Forsvarssagen bragte ham til i politisk Henseende at indtage et Standpunkt, der var modsat de fleste af hans Standsfællers. Det ene med det andet udsatte ham for megen Miskendelse og mange ubillige:

og uretfærdige Bedømmelser. Eftertiden har bedre forstaaet at vurdere, hvad der var ægte i hans Liv og Gerning. Og i Svendborg Amtsskytteforening vil hans Navn leve i hædret Minde, saa længe hans Skyttesange lyder.

Det vilde føre for vidt her at gengive eller blot at nævne alle Mads Hansens Skyttesange. Og paa den anden Side er Udvalget saa rigt, at det er vanskeligt at pille enkelte ud som de bedste. En af hans første og gennem Tiderne hyppigst sungne er:

Vort Maal.

Til Vaaben, Brødre, tag Bøssen fat!
vor Bane véd vi, vort Maal er sat,
og Maalet er Danmarks Frelse.

Vort Blik er skarpt og vor Retning god,
vor Haand er fast, vi har Kraft og Mod,
og Maalet er Danmarks Frelse.

Hvad før blev øvet af Frygt og Tvang,
det nu vi øve af Lyst og Trang,
og Maalet er Danmarks Frelse.

Hvad før blev gjort under Trældoms Gys,
vi glade gøre i Friheds Lys,
og Maalet er Danmarks Frelse.

Og glade vil vi i Kampen gaa
for Ære, Frihed og Liv at slaa,
og Maalet er Danmarks Frelse.

Og Gud vil give os Sejr igen,
naar alle sigte til Maalet hen,
og Maalet er Danmarks Frelse.

En anden prægtig Sang er den, han skrev til den første Kværndrupfest 1866, og som atter blev sunget ved 25 Aarsfesten 1891:

Det andet Dannevirke.

Mel.: Vi Sømænd gør ej mange Ord.

Med Sværdet i den ene Haand
og Harpen i den anden,
i kristen Tro og nordisk Aand
med Højmods Træk i Panden,
vi samles i en sluttet Trop
og bygge Dannevirke op,
at Korsets Fane paa dets Top
igen med Sejr kan vaje.

Vi bygge os en Grænsevold,
som Fjenden ej kan jævne,
til Grund vi sætte Skjold ved Skjold
af Manddoms Mod og Evne;
vi bygge den af egen Trang
af Vaabengny og Harpeklang,
af Folkeliv og Folkesang,
af lutter danske Hjerter.

Vi bygge den paa Friheds Grund
af Nordlysblink i Skoven,
af Folkeviljen stærk og sund,
og tvinges ej af Loven;
af Heltekraft i Mandens Arm
og Trofasthed i Kvindens Barm,
af Kærligheden stor og varm,
og ej af Jord og Stene.

Kom med, hver stærk og kraftig Mand,
der end kan Sværdet bære!
kom med, hver Skjald, der synges kan
om Danmarks Ret og Ære!
kom med, du gamle Gubbe graa!
kom med, I unge Piger smaa!
kom alle med, vi bygge paa
det andet Dannevirke!

Endelig skal anføres den af alle hans Skyttesange,
som utvivlsomt hyppigst har lydt fra Skytternes Rækker:

Festmarch for de danske Skytter.

I vor Barndom vi hørte Kartovernes Brag,
 og vor Drot fik vi kær og vort Land og vort Flag;
 gennem Kruttdampens Sky saa vi Frihedens Sol
 sprede Lys over Jorden fra Pol og til Pol.
 End er Kampen ej endt, end har Friheden ej
 overalt til hvert Folk og hvert Land banet Vej,
 men for dem vil vi trøstige gribe vort Sværd,
 vil vi glade os øve i Krigerens Færd!
 Langt fra Hjemmet, hvor Bækken sig ruller
 gennem Dale og skovkranste Søer,
 og hvor Fiskeren sagte sig luller
 over Strand mellem frodige Øer;
 hvor vi hørte Kartovernes Bulder,
 hvor vi sang vore dejligste Kvad,
 staa vi nu med vor Bøsse paa Skulder
 i en lige og tætsluttet Rad.
 Fremad March med lystig Sang!
 Maalet naa vi nok en Gang
 under Hurra og Jubel og Hornenes Klang!
 Rask afsted! vi kan ej koldt
 se Tyranner Sejer beholdt.
 Leve Danmark, vor Moder, den Havfrue stolt!

Hvad der bidrog sit til at gøre Mads Hansens Skyttesange til Folkesange, var de kvikke, let syngelige Melodier, som en Landsbymusiker, *Hans Hansen* i Ulbølle, komponerede til en Del af dem. Hans Toner sluttede sig saa forstaaende om Mads Hansens Kvad, at de er uopløseligt forbundne.

Skulde alle Mads Hansens Skyttesange — eller endog blot de virkelig gode iblandt dem — tages med, vilde et helt Tillæg til Festskriftet være nødvendigt. Derfor skal blot paa maa og faa nævnes nogle enkelte. Fra de første Kværndrupfester: *Til Kongen* („Der er en hellig Kilde i vort Hjerter“), „Naar Nordens gæve Kæmper drog i Ledingsfærd“, *De nye Krigsartikler* („Hvo, som har Lyst at være med for Danmarks Ære at stride“),

„Vi hilse dig, du kække lille Skare“ og endnu adskillige andre, hvoraf nogle nu er lidt afblegede, ligesom hører en svunden Tid til, medens andre har deres gamle vækkende Klang fuldt ud den Dag i Dag.

Skønt der ikke — hverken hvad angaar selve Sangenes Værdi eller deres Betydning for Skyttesagen — kan være Tale om nogen Sammenligning mellem Mads Hansens Sange og andre Skyttesange, saa er der dog til forskellige større og mindre Fester i Svendborg Amtsskytteforening skrevet Sange, som i Øjeblikket har bidraget deres til at fremkalde den rette Feststemning, og af hvilke adskillige har rakt ud over Øjeblikket. Af vore mere bekendte Digtere har saaledes *Holger Drachmann*, *Kaalund* og *M. Rosing* skrevet gode Sange til store Skyttefester i Svendborg Amt. Selvskreven til en Plads i dette Festskrift er det Digt, hvormed Mads Hansens Ven, *Peder R. Møller* i Vesterskerninge, led-sagede den prægtige Fane, som Amtets Kvinder overrakte Amtsskytteforeningen paa dens 25 Aarsfest:

Dannebrog.

Melodi af Carl Meyer.

Jeg vaged over Danmark i Lyst og i Nød,
 mens Hundreder af Aar er henrundne,
 og Vidne har jeg været til Sejer og Død,
 og Farve tit jeg laante af Blodstrømmen rød,
 som over danske Sletter fra danske Helte flød
 og endnu kaster Glans fra Tider svundne.

Jeg vugged mig paa Bølgen fra Top og fra Stavn,
 jeg glimted med mit Kors gennem Dampen;
 i Kampens Hede Heltene nævnte mit Navn,
 og Blikket mod mig lyste, naar de sank i Dødens Favn,
 mens jublende man nævnte mig fra Havn og til Havn,
 naar Danmarks Navn jeg bar med Sejr fra Kampen.

Jeg vaged over Danmark i Hundreder af Aar,
 fra Volmerslaget hist til Dybbøls Banke;
 mit Navn i fjerne Lande med Runer ristet staar,
 og som den røde Traad jeg gennem danske Minder gaar;
 at fælde mig i Sønderjylland Ørnen ej formaar,
 dèr er jeg danske Hjerters bedste Tanke.

Men var jeg blot et Kampbanner, viet til Strid,
 da havde vel min bedste Tid jeg levet;
 min Dug dog ikke rødmer af Nag eller Nid,
 med Korstegnet signet jeg blev til Fredens Id,
 og over Danmarks Sletter jeg varsler ind en Tid,
 da Folket paa hver en Lov staar skrevet.

Jeg varsler en Fremtid over danske Sletter ind,
 da Folket sit Blik vil indad vende,
 da Aandsmagten griber hvert ædelbaarent Sind,
 da Viljekraften vækkes og tænder Glød paa Kind,
 da Kræfterne vokser og sprænger snævre Bind,
 og Livskravet højner sig en Kende.

Og over jer, I unge, jeg folder ud mit Skrud,
 hver Idræt god, I øver, vil jeg signe;
 jer er det, som skal hele igen de skete Brud,
 jer, som skal løve Stammen med eders friske Skud
 og mønte Idealernes Guld i Gerning ud,
 saa Folkets Fremtid Nutids Haab maa ligne.

Min Farve den er varm som det dyre Hjerterblod;
 saa hold jer varm for hver en ædel Tanke!
 og naar I øver Øjet, naar I hærder Haand og Fod
 og fæstner eders Vilje og styrker eders Mod,
 da vid, at skal i Sandhed eders Idræt kaldes god,
 maa eders Hjerter for det gode banke.

Og som mit Kors er rent i sin snehvide Bund,
 saa være Renhed eders Sjælemærke!
 Lad kendes paa Ordet i den talendes Mund,
 at Legemet er Bolig for en Sjæl, som er sund;
 lad vidne eders Vandel, at paa Renhedens Grund
 dèr vokser Sjæl og Legeme sig stærke.

Jeg vaged over Danmark i Hundreder af Aar,
 jeg vajer end, mens Tiderne skrider;
 et Folk, som ejer Livskraft under skiftende Kaar,
 som efter Vintertider paany har Folkevaar
 med Vækst for Sjælelivet, et saadant Folk jeg spaar
 en Fremtid til de sildigste Tider.

Endelig maa jeg vel, uden at blive beskyldt for Ubeskedenhed, have Lov til at nævne mine egne Skyttesange blandt dem, der i den nyere Tid hyppigst har lydt ved Fester i Svendborg Amtsskytteforening. Min første Skyttesang skrev jeg til en Fest i 46. Kreds i Efteraaret 1877. Senere har jeg til Kredsfe­ster og Hovedkredsfe­ster skrevet en Del Sange, som jeg véd, at Skytter og Skyttevenner har været glade ved at synge. Her skal blot anføres den, som blev sunget, da Skytteforeningen den 22. Juli 1888 for første Gang i lange Tider atter samle­des til Amtsskyttefest, og som siden har lydt ved mange andre Fester:

Danmark.

Mel.: Vintren rasat.

Det er Sommer i de danske Dale;
 Flaget vifter let for lune Vind;
 al Naturen fører Haabets Tale;
 Genlyd giver den fra Folkets Sind.
 Men ved Siden af en anden lyder:
 „Hvad kan nytte Arbejd, Ord og Sang?
 intet dog et lille Folk betyder;
 haabløst glider det mod Undergang!“

Se omkring dig, du, som tvivle maatte
 om en Fremtid for vort Fædreland!
 se paa Ynglingskaren, som den traadte
 frejdig frem i Kredsen, Mand ved Mand!
 se det hvalte Bryst, de Arme stærke!
 se, hvor Øjet gløder frit og kækt!
 Kan det Folk vel bære Dødens Mærke,
 som end fostre kan en saadan Slægt!

Nej, saa længe under Bøgekroners
lyse Hvælv et frejdigt Skyttelag
møder frem i Takt til danske Toners
friske Sejersklang, som her i Dag,
møder frem til ædelt Idræts-Stævne,
drevet kun dertil af Lyst og Trang —
da har Danmark endnu Livets Evne,
sunget er ej Danskens Svanesang.

Danmarks Nød det var, som frem paa Banen
kaldte Kreds paa Kreds i sluttet Trop;
Danmarks Fremtid staar paa Skyttefanen,
derfor slutter vi om Fanen op;
løfter den, naar Tvivlens Taagebanker
lægger klamt sig over Danmarks Jord,
haaber: mandig Idræt, frie Tanker
under den skal tænde Dag i Nord.

Vaj da højt for friske Sommervinde,
frit og uden Plet, vort gamle Flag!
under dig vort lille Land skal vinde
fremad til en ny og bedre Dag.
Fædre værged det paa Isted Hede;
Sønners Kraft skal rejse det paany;
ja, dets Ret og Frihed vil vi frede,
bære det mod Fremtids Morgengry!



Indhold.

| | Side. |
|--|-------|
| Forord..... | |
| Skytteforeningens Oprettelse | 1 |
| Udfoldning | 8 |
| Virksomheden | 14 |
| Skyttesag og Politik | 44 |
| Bruddet | 53 |
| Sammenslutningen | 67 |
| Skytteforeningen og Hæren..... | 77 |
| | Side. |
| Feltmæssige Skytteøvelser..... | 83 |
| Rationel Skydning..... | 89 |
| Frivillige Rekytkorps..... | 91 |
| Skyttekredsene | 100 |
| Øvelshuse (med 2 Billeder) | 143 |
| Hovedkredse | 148 |
| Festlige Dage | 152 |
| Kværndrupfesterne | 153 |
| Lands-Gymnastikfesten ved Svendborg..... | 162 |
| Lands-Skyttefesten ved Nyborg | 165 |
| Amtsskyttefester | 167 |

| | Side. |
|--|-------|
| Ledende Mænd | 186 |
| | Side. |
| Edv. Nielsen (med Portræt) | 187 |
| Edv. Nielsens Mindesmærke | 192 |
| C. F. Krøyer (med Portræt) | 195 |
| Kristian Appel (do.) | 197 |
| N. Kr. Andersen(do.) | 198 |
| Jørg. Pedersen (do.) | 200 |
| Lars Hansen (do.) | 205 |
| Jens Jensen Aadal (do.) | 207 |
| Alfred Povlsen (do.) | 209 |
| H. O. Hansen (do.) | 212 |
| Magnus Petersen | 213 |
| Svendborg Amtsskytteforenings Bestyrelse | 214 |
| J. Chr. Clausen (med Portræt) | 215 |
| Jens Ovesen (do.) | 217 |
| Vilh. Kristensen (do.) | 219 |
| F. C. Alstrøm (do.) | 222 |
| Kristian Sørensen (do.) | 223 |
| Lars J. Duelund (do.) | 224 |
| Hans R. Egebjerg (do.) | 225 |
| Sang og Idræt | 228 |
| Mads Hansen (med Portræt) | 230 |
| Skematisk Oversigt | |



Skematisk Oversigt.

| 1866—90. | | | | | | | 1891—1913. | | | | | | | | | | | | | | |
|----------|----------------------|---------------------------|-------------------------|--------------------|---------------------|-------------------|------------|----------------------|----------------|-------------------------|------------|-------|--------|-------|----------------------|--------------------|---------------|-------------|--------------------------|-----------------------|--|
| Aar. | Kredse i Virksomhed. | Skytter (yngre og ældre). | Bidragydende Medlemmer. | Samlet Medlemstal. | Afgivne Riffelskud. | Anmærkning. | Aar. | Kredse i Virksomhed. | Antal Skytter. | Bidragydende Medlemmer. | Gymnaster. | | | | Kun gymn. Medlemmer. | Samlet Medlemstal. | Afgivne Skud. | Anmærkning. | | | |
| | | | | | | | | | | | Lings. | | Dansk. | | | | | | Ialt mandlige Gymnaster. | Kvindelige Gymnaster. | |
| | | | | | | | | | | | Kreds. | Delt. | Kreds. | Delt. | | | | | | | |
| 1866 | 35 | ca. 1200 | ca. 2200 | ca. 3400 | 71,700 | (Forladeskud). | 1891 | 51 | 1746 | 528 | | | | | ca. 700 | | 2274 | 116,844 | | | |
| 1867 | 45 | ? | ? | ? | 70,000 | ? | 1892 | 54 | 1755 | 573 | 26 | 472 | 17 | 214 | 686 | | 2328 | 119,154 | | | |
| 1868 | 53 | 1436 | 2894 | 4330 | 63,579 | (7,450 Baglsk.). | 1893 | 55 | 1594 | 551 | 25 | 522 | 14 | 173 | 695 | | 2145 | 108,391 | | | |
| 1869 | 54 | 1472 | 2442 | 3914 | 63,984 | (10,310 Baglsk.). | 1894 | 54 | 1409 | 607 | 28 | 635 | 9 | 146 | 781 | | 2016 | 106,562 | | | |
| 1870 | ? | 1194 | 1520 | 2714 | 50,215 | (4,420 Baglsk.). | 1895 | 61 | 1706 | 635 | 27 | 598 | 11 | 173 | 771 | | 2341 | 130,615 | | | |
| 1871 | 36 | 1217 | 1600 | 2817 | 45,748 | (3,312 Baglsk.). | 1896 | 62 | 1739 | 844 | 26 | 684 | 16 | 279 | 963 | | 2583 | 155,810 | | | |
| 1872 | ? | 998 | 1221 | 2219 | 39,954 | (13,177 Baglsk.). | 1897 | 65 | 1862 | 757 | 30 | 874 | 14 | 223 | 1097 | 467 | 3086 | 139,271 | | | |
| 1873 | ? | ? | ? | ? | ? | ? | 1898 | 69 | 2131 | 726 | 36 | 984 | 16 | 252 | 1238 | 447 | 3304 | 169,464 | Gev. 89 1052 | | |
| 1874 | ? | ? | ? | ? | ? | ? | 1899 | 72 | 2327 | 812 | 35 | 1055 | 12 | 218 | 1273 | ca. 500 | 458 | 3603 | 202,200 | " 1871 | |
| 1875 | 35 | 698 | 619 | 1317 | ? | ? | 1900 | 74 | 2371 | 769 | 44 | | | | 1237 | ca. 400 | 572 | 3722 | 199,548 | " 1802 | |
| 1876 | ? | ? | ? | ? | ? | ? | 1901 | 78 | 2699 | 869 | 48 | | | | 1302 | 291 | 632 | 4219 | 240,529 | " 5523 | |
| 1877 | 31 | 733 | 406 | 1139 | ? | ? | 1902 | 79 | 2571 | 853 | 50 | | | | 1373 | 233 | 627 | 4051 | 243,272 | " 9548 | |
| 1878 | ? | 900 | 395 | 1295 | 27,103 | (Bagladeskud). | 1903 | 88 | 3039 | 838 | 57 | | | | 1608 | 263 | 715 | 5036 | 300,187 | " 8247 | |
| 1879 | ? | 883 | 343 | 1226 | ? | ? | 1904 | 91 | 3034 | 1461 | 63 | | | | 1734 | 271 | 919 | 5414 | 310,566 | " 10,783 | |
| 1880 | 41 | 1023 | 404 | 1427 | 35,476 | ? | 1905 | 94 | 2815 | 1551 | 61 | | | | 1674 | 343 | 828 | 5193 | 279,484 | " 10,835 | |
| 1881 | 44 | 1054 | 402 | 1456 | 38,445 | ? | 1906 | 94 | 2767 | 1591 | 60 | | | | 1721 | 523 | 936 | 5294 | 279,741 | " 12,620 | |
| 1882 | ? | 1005 | 456 | 1461 | 38,200 | (12,800 Centsk.). | 1907 | 94 | 2824 | 1717 | 59 | | | | 1691 | 570 | 1132 | 5673 | 293,655 | " 22,684 | |
| 1883 | 44 | ca. 1100 | ca. 400 | ca. 1500 | 65,000 | (Centralskud). | 1908 | 89 | 2549 | 1763 | 58 | | | | 1620 | 591 | 1120 | 5432 | 302,015 | " 37,304 | |
| 1884 | 46 | 1290 | 378 | 1668 | 74,380 | ? | 1909 | 91 | 2794 | 1860 | 56 | | | | 1614 | 430 | 1063 | 5717 | 322,736 | " 64,470 | |
| 1885 | ? | ? | ? | ? | ? | ? | 1910 | 90 | 2419 | 1846 | 50 | | | | 1438 | 500 | 862 | 5127 | 233,242 | " 69,002 | |
| 1886 | 26 | ca. 1000 | ? | ? | ? | ? | 1911 | 90 | 2604 | 2130 | 52 | | | | 1514 | 637 | 721 | 5475 | 266,000 | " 135,896 | |
| 1887 | 43 | 1219 | 378 | 1597 | 61,000 | ? | 1912 | 90 | 2338 | 2165 | 59 | | | | 1467 | 705 | 685 | 5188 | 192,873 | " 108,105 | |
| 1888 | 46 | 1481 | 433 | 1914 | 81,000 | ? | 1913 | 85 | 2134 | 2447 | 56 | | | | 1419 | 733 | 816 | 5397 | 188,406 | " 122,641 | |
| 1889 | 48 | 1575 | 494 | 2069 | 99,488 | ? | 1914 | 81* | 1870 | 2001 | 46 | | | | 1088 | 654 | 1261 | 5132 | 156,016 | " 115,145 | |
| 1890 | 48 | 1715 | 447 | 2162 | 118,379 | ? | | | | | | | | | | | | | | | |

*) Mangler Indberetning fra 5 Kredse.

